

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ ANABİLİM DALI
SUMEROLOJİ BİLİM DALI

ÇİVİ YAZILI KAYNAKLAR IŞIĞINDA ESKİ MEZOPOTAMYA'DA RÜYA

Doktora Tezi

Ömer KAHYA

Ankara-2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ ANABİLİM DALI
SUMEROLOJİ BİLİM DALI

ÇİVİ YAZILI KAYNAKLAR IŞIĞINDA ESKİ MEZOPOTAMYA'DA RÜYA

Doktora Tezi

Ömer KAHYA

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Sebahattin BAYRAM

Ankara-2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİÇAĞ DİLLERİ VE KÜLTÜRLERİ ANABİLİM DALI
SUMEROLOJİ BİLİM DALI

Ömer KAHYA

ÇİVİ YAZILI KAYNAKLAR IŞIĞINDA ESKİ MEZOPOTAMYA'DA RÜYA

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sebahattin BAYRAM

Tez Jürisi Üyeleri

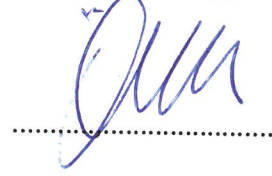
<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>İmzası</u>
Prof. Dr. Sebahattin BAYRAM
Prof. Dr. Salih ÇEÇEN
Prof. Dr. İlhami DURMUŞ
Prof. Dr. Yusuf KILIÇ
Doç. Dr. Hakan EROL

Tez Sınavı Tarihi: 29/08/2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (29/08/2019)

Ömer KAHYA

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	1
TRANSKRİPSİYON VE DİĞER YERLERDE KULLANILAN İŞARETLER.....	2
GİRİŞ	3
1. RÜYA TÜRLERİ, TERMİNOLOJİSİ VE TANRILARI	9
1.1. RÜYA TÜRLERİ.....	9
1.1.1. Haberci Rüyalarda.....	12
1.1.2. Sembolik Haberci Rüyalarda.....	25
1.1.3. Rüya Alametleri	31
1.1.4. Belirti Rüyalarda.....	32
1.2. RÜYA TERMİNOLOJİSİ	43
1.3. RÜYA TANRILARI	50
2. RÜYA KAYITLARI.....	56
2.1. İYİ HABER VEREN RÜYALAR	58
2.1.1. Müjdeci Rüyalarda.....	60
2.1.1.1. Gilgameş Destanı.....	60
2.1.1.1.1. CBS 7771 Pensilvanya Tableti.....	61
2.1.1.1.2. Standard Babilce Gilgameş Destanı	63
2.1.1.1.3. CBS 7771 Pensilvanya Tableti (Enkidu ile İlgili İkinci Rüya)	65
2.1.1.1.4. Standard Babilce Gilgameş Destanı (Enkidu ile İlgili İkinci Rüya).....	66
2.1.1.1.5. SC 3025	68
2.1.1.2. Mari Mektupları.....	70
2.1.1.2.1. ARM 26.1, 228.....	70
2.1.1.2.2. ARM 26.1, 236.....	72
2.1.1.3. Ludlul Bēl Nēmeqi.....	74

2.1.1.3.1. Šubši-mešrê-Šakkan'ın Rüyası	75
2.1.2. Tanrısal Destek ve Cesaretlendirme Rüyaları.....	80
2.1.2.1. Akbabalar Steli	80
2.1.2.1.1. RIME 1, E1.9.3.1	81
2.1.2.2. Gilgameš Destanı.....	83
2.1.2.2.1. SC 3025	83
2.1.2.2.2. KUB IV, 12 (=VAT 12890).....	84
2.1.2.3. Asurbanipal'in Kitabe ve Metinlerindeki Rüyalar	86
2.1.2.3.1. Prizma A (Giges'in Rüyası).....	86
2.1.2.3.2. Harran Tableti	87
2.1.2.3.3. Prizma A (Genç Bir Adamın Rüyası).....	88
2.1.2.3.4. Prizma A (Asurbanipal'in Askerlerinin Rüyası).....	89
2.1.2.3.5. Prizma B (Bir Kâhinin (<i>šabrû</i>) Rüyası).....	91
2.1.2.3.6. SAA III, 13 (Asurbanipal ve Tanrı Nabû Arasındaki Diyalog)	94
2.1.2.4. Mâr-İssar'ın Rüyası	95
2.1.2.4.1. SAA 10, 361 (=ABL 1021).....	95
2.2. KÖTÜ HABER İLETEN RÜYALAR	97
2.2.1. Gilgameš'in Ölümü	97
2.2.1.1. Meturan Versiyonu	97
2.2.2. Dumuzi'nin Rüyası.....	106
2.2.2.1. Dumuzi'nin Gördüğü Rüya	107
2.2.3. Akad'ın Lanetlenmesi.....	110
2.2.3.1. Naram-Sin'in Rüyası	110
2.2.4. Sargon ve Ur-Zababa	112
2.2.4.1. Ur-Zababa'nın Rüyası.....	112
2.2.4.2. Sargon'un Rüyası.....	113
2.2.5. Gilgameš Destanı.....	115
2.2.5.1. Standart Babilce Gilgameš Destanı Enkidu'nun Rüyası.....	115
2.3. TALİMAT RÜYALARI.....	120
2.3.1. Gudea Silindiri	120

2.3.1.1. Silindir A Gudea'nın İlk Rüyası	121
2.3.1.2. Silindir A Gudea'nın İkinci Rüyası	124
2.3.2. Lugalbanda Dağ Mağarasında	133
2.3.2.1. Lugalbanda'nın Rüyası	133
2.3.3. Tufan Hikâyeleri (Ziusudra, Atra-hasīs ve Utnapištim'in Rüyaları).....	135
2.3.3.1. Sumerce Tufan Hikâyesi	135
2.3.3.2. Atra-hasīs Destanı	138
2.3.3.3. Gilgameš Destanı (Utnapištim'in Rüyası)	141
2.3.4. Mari Mektupları	146
2.3.4.1. ARM 26.1, 233	146
2.3.4.2. ARM 26.1, 239	151
2.3.5. Nabonid'in Rüyalari	153
2.3.5.1. AOAT 256, 2.12	153
2.3.5.2. AOAT 256, 2.14	155
2.3.5.3. AOAT 256, 3.1 (Harran Steli)	156
2.3.5.4. AOAT 256, 3.2 (Adad-guppi Steli)	157
2.3.5.5. AOAT 256, 4.1	158
2.4. UYARI RÜYALARI	158
2.4.1. Mari Mektupları	159
2.4.1.1. ARM 26.1, 232	159
2.4.1.2. ARM 26.1, 234	162
2.4.1.3. ARM 26.1, 235	164
2.4.1.4. ARM 26.1, 238	169
2.4.1.5. ARM 26.1, 227	171
2.4.1.6. ARM 26.1, 82	172
2.5. DİĞER RÜYALAR	174
2.5.1. Mari Mektubu	175
2.5.1.1. ARM 26.1, 240	175
2.5.2. Kurigalzu'nun Rüyası	177
2.5.2.1. BM 47749	177
2.5.3. Asurlu Veliht Prens'in Yeraltı Rüyası	179

2.5.3.1. SAA III, 32 (Veliht Prens Kummâ'nın Rüyası)	180
2.5.4. Nabonid İle İlgili Rüyalarda	189
2.5.4.1. AOAT 256, 3.3	189
2.5.4.2. YOS I, 39.....	191
3. RÜYA TABİRLERİ.....	193
3.1. RÜYA KAYITLARINDA YER ALAN TABİRLER.....	193
3.1.1. Gudea'nın Rüyası	193
3.1.2. Dumuzi'nin Rüyası.....	196
3.1.3. Gilgameş Destanı.....	200
3.2. RÜYA ALAMETLERİ	208
3.2.1. Zaqīqu Serisi	211
3.2.2. Zaqīqu Serisi Dışındaki Rüya Alametleri	225
3.2.2.1. Tablet A.....	226
3.2.2.2. Tablet B.....	238
3.2.2.3. Tablet C.....	253
3.2.2.4. Tablet C'ye Ait Diğer Fragmanlar	268
3.2.2.5. Herhangi Bir Tablet ile İlişkilendirilemeyen Fragmanlar	273
3.2.2.6. Susa Tableti	283
3.2.3. Modern Rüya Tabiri Kitaplarıyla Olan Benzerlikler.....	288
SONUÇ	291
ÖZET	297
SUMMARY	298
KAYNAKÇA VE KISALTMALAR.....	299
İNDEKS	310

ÖNSÖZ

Doktora tez çalışmamı “Çivi Yazılı Kaynaklar Işığında Eski Mezopotamya’da Rüya” olarak belirlememde, yüksek lisans tezimi hazırlarken karşılaştığım metinler etkili olmuştur. Bu çalışmayla M.Ö. III. Binyıl’dan I. Binyıl’a kadarki zaman diliminde Sumerce ve Akadca ile yazılmış belgelerden elde edilecek bilgilerle rüyanın Eski Mezopotamya’da nasıl algılandığı ve söz konusu dönemlerde yaşamış insanların inanç dünyasındaki yeri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Bu hedef doğrultusunda rüya için kullanılan terimler, rüya türleri, tanrıları ve rüya anlatılarının yanı sıra rüya tabirleri diyebileceğimiz metinler incelenecektir. Ayrıca çivi yazılı metinlerin yayınlandıkları kaynaklar dikkate alınarak ve transkripsiyonları kontrol edilerek düzgün çeviriler yapılmaya gayret edilecektir. Metin tercümelerinden edinilen bilgiler üzerinden yapılacak tespitler burada sunulacaktır.

Doktora çalışmam esnasında yardımlarını benden esirgemeyen, tavsiye ve uyarıları ile beni yönlendiren tez danışmanım Prof. Dr. Sebahattin Bayram hocam başta olmak üzere, Tez İzleme Komitesi’ndeki hocalarım Doç. Dr. Hakan Erol ve Doç. Dr. Esmâ Öz Kiriş ile lisans ve lisansüstü eğitimim boyunca deneyim ve tavsiyelerinden faydalandığım bölümümüzdeki diğer hocalarım Prof. Dr. Cahit Günbattı, Prof. Dr. Salih Çeçen, Prof. Dr. İrfan Albayrak ve Dr. Öğr. Üyesi Murat Çayır’a teşekkürlerimi ve saygılarımı sunuyorum. Beni bu yaşa getiren ve üzerimde büyük emekleri olan aileme, ayrıca evlendiğimiz günden bu yana her daim desteğini gördüğüm eşim Fazilet’e minnettarlıklarımı iletiyorum.

Ömer Kahya

TRANSKRİPSİYON VE DİĞER YERLERDE KULLANILAN İŞARETLER

()	Çevirinin daha iyi anlaşılması için yazar tarafından yapılan ilaveyi ya da kelimenin alternatifini gösterir.
...	Tercümede, transkripsiyonda kırık olan ya da çevirisi yapılamayan kısımlar için kullanılır.
/	Ve, veya
?/!	İşaretin okunuşunun ya da tercümede ilgili kelimenin anlamının şüpheli olduğunu gösterir.
[]	Orijinal metinde kırık olan yerleri gösterir.
< >	Kâtip tarafından unutulmuş işaretleri gösterir.
> <	Kâtip tarafından fazladan yazılan işaretleri gösterir.
⌊ ⌋	İşaretin yarısının kırık, silik ya da tahrip olduğunu gösterir.
x	Okunamayan işaretleri belirtir.
A.y.	Arka yüz
Akk.	Akadca
bkz.	Bakınız
Ö.y.	Ön yüz
st.	Satır
Sum.	Sumerce
Süt.	Sütun
Tab.	Tablet
vs.	Vesaire

GİRİŞ

Mezopotamya ve çevre coğrafyadan ele geçen binlerce çivi yazılı tablet ve fragmandan, Eski Mezopotamya’da yaşamış toplumların siyasî tarihlerinin yanı sıra sosyal yaşamları, hukuk sistemleri ve inanç dünyaları gibi birçok konuda bilgi sahibi olabilmekteyiz. Metin çeşitliliği sayesinde matematik, tıp ve edebiyat vs. gibi alanların kapsamına girebilecek yazılı malzemeye de ulaşabilmekteyiz. Söz konusu kaynaklar, ağırlıklı olarak Sumerliler ve Sâmîlerin kültür ve inançlarını yansıtmaktadır ancak adını bildiğimiz ya da bilmediğimiz farklı toplumların etkisini ve bölgesel farklılıkları da göz ardı etmemek gerekmektedir. Sumerce edebî içerikli belgelerin büyük çoğunluğu Eski Babil Devri’ne tarihlenmektedir. Söz konusu metinlerin Sumerce asıllarının kopyaları oldukları kabul görse de o dönemde bu metinler üzerinde bazı eklemeler veya değişiklikler yapıldığı bilinmektedir. Ayrıca Sumerlilerden sonraki dönemde Mezopotamya’ya hâkim olan Sâmîlerin Sumerce isim taşıyan tanrılara tapınmaya devam ettikleri de görülmektedir. Enki-Ea ve İnanna-İştâr gibi kimi tanrı adlarını değiştirmiş olsalar dâhi bazı inanç unsurlarının III. Binyıl’dan I. Binyıl’a kadar aynı şekilde devam etmesi, bu iki kavmin kültür ve inanç bağlamında birbirlerini kayda değer şekilde etkilediklerini göstermektedir. Dolayısıyla özellikle II. Binyıl civarına tarihlenen yazılı kaynaklardan elde ettiğimiz bilgileri Sumer ya da Sâmî toplumlarından birine mâl etmek doğru değildir. Sumer varlığı ortadan kalktıktan sonra bile bazı kültür öğeleri, Sâmîler tarafından yaşatılmaya devam etmiştir. Bu nedenle rüyalarla ilgili yaptığımız çalışmamızda, Sumerce ve Akadca belgeleri birlikte incelemeyi tercih etmiş bulunmaktayız. Konumuzla ilgili daha önceki yayınların büyük çoğunluğu ağırlıklı olarak Akadca belgeler kullanılarak hazırlanmıştır. İleride göreceğimiz gibi hem Sumerce hem de Akadca metinlerdeki paralellikler, konuyu daha iyi anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Eski Mezopotamyalılar için inançlarının bir parçası olan rüya, en genel tanımla tanrılardan haber almalarını sağlayan bir araçtır. Böylelikle bu coğrafyadaki inanç dünyasına genel hatlarıyla değinmek, konuyu daha iyi anlayabilmek adına faydalı olacaktır. Eski Mezopotamya'da tanrılar da insanlar gibi yeme-içmeye muhtaç, yaralanabilen, kendi içlerinde mücadele eden, üzülen, giyinen, süslenen ve hatta çocuk sahibi olabilen doğüstü varlıklar olarak tasavvur edilmişlerdir. Tanrıları insanlardan ayıran en önemli özelliğin ölümsüzlük olduğu düşünülse de bazı tanrı ya da tanrıçaların diğer tanrılar tarafından öldürülebildiğine şahit olmaktayız. Fakat ölüm insanoğlu için bile bir yok oluş değildi ve ruhu ölümler diyarı denilen ve yeryüzünün altında bulunduğu inanılan yere gitmekteydi. Öteki âlem yaşanan dünyanın karanlık ve kasvetli bir yansıması olarak düşünülmekte ve genel itibarıyla kötü bir yer olarak betimlenmektedir.¹

Enki ve Ninhursag, Atra-hasıs ve Enūma Eliş adlı edebî eserlerden insanın tanrılara hizmet etmek için yaratıldıkları anlaşılmaktadır. Yukarıda değindiğimiz gibi yiyecek ve içeceğe muhtaç olan tanrıların ihtiyaçlarını gidermekle mükellef daha düşük statüdeki tanrılar, yaptıkları zorlu işlerden dolayı yakınmakta ve insanoğlu onlardan bu yükü almak için yaratılmaktadır. Sumerce bir mit (KAR 4), Atra-hasıs ve Enūma Eliş'te anlatılanlara göre bir tanrı katledilmekte ve onun etinden ilk insanlar yaratılmaktadır.² Tanrılara yapılan yiyecek sunularını içeren listelerden günde birkaç kez öğünler verildiğini ve diğer yandan tanrıların giysilerle takılara sahip olduklarını görüyoruz. Ayrıca heykelleri yıkanmakta ardından güzel kokular sürülmekte ve törenlerde gezdirilmekteydi.³ Bu sorumlulukları yerine getirmekle yükümlü olduğuna inanan Eski Mezopotamya insanının kaderi de yine bu tanrılar tarafından belirlenmekteydi. Panteona

¹ Bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Ö. Kahya, 2018.

² P. Mander, 2000, s. 647.

³ J. Bottéro, 2003, s. 251.

baktığımızda An/Anu, Enlil, Enki/Ea ve Ninhursag/Ninmah dört büyük yaratıcı tanrı/tanrıça olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tanrılardan sonra Ay tanrısı Nanna/Sin, Güneş tanrısı Utu/Šamaš ve tanrıça İnanna/İştar gelmektedir.⁴ Söz konusu yedi büyük tanrıya ek olarak süreç içerisinde Asur, Marduk ve Nabû gibi Sâmi tanrılar da panteonda önemli yere sahip olmuşlardır. III. Binyıl'da An ve Enlil, kader belirleyici tanrılar olarak karşımıza çıksa da II. Binyıl metinlerinde Enki, “kaderlerin beyi” olarak anılmaya başlamıştır. Ayrıca Lagaš'ın baş tanrıçası Nanše için “Enlil gibi kaderleri belirleyen” denilmektedir ve ana tanrıça Nintu'nun da bir kimse doğduğunda göbek bağını kesip onun kaderini belirlediğine inanılmaktadır.⁵ Her şehrin bir baş tanrısı/tanrıçası bulunmaktaydı ve bunlar kendi hâkimiyet alanlarında kader belirleyebilmekteydi diyebiliriz. Ancak bu çalışmada da kullandığımız bazı metinlerden tufan çıkarma ya da bir kralın ölmesi gibi ciddi hususların tanrılar meclisinde görüşülerek karara bağlandığı görülmektedir. Bazı uzmanlar tarafından Eski Mezopotamya'da kaderin değiştirilemez olduğu sanılmaktadır ama birçok örnekten her zaman böyle olmadığı anlaşılmaktadır. Büyük tanrılar An ve Enlil, Enki'ye insanoğlunu yok etmek için çıkaracakları tufanı gizlemesi için yemin ettirmektedirler ancak Enki, rüya yoluyla Ziusudra'ya (ya da Utnapiřtim'e) bu durumu bildirmekte ve tanrıların hükmü olmasına rağmen tüm insanğı yok olmaktan kurtarmaktadır. Krallar için yapılan kehanetlerde ölüme işaret eden durumlar olması halinde Namburbi gibi bir takım ritüellerin ya da ikame ritüellerinin gerçekleştirilmesiyle bu tehlikeden kurtarıldıkları görülmektedir. Kişisel tanrılar da kaderle ilişkisi bulunduğunu söyleyebiliriz. Tapınanını dış tehlikelere karşı koruyan ve geçimini sağlayan kişisel tanrılarının kaybedilmesi durumunda, hayat şartlarının zorlaşması ve bazı sorunlar yaşanması kaçınılmazdır. Bu sorunların giderilmesi için kişisel tanrısı ile

⁴ S. N. Kramer, 2002, s. 159, 165.

⁵ P. Steinkeller, 2017, s. 10-12.

tapınanının arasının düzeltilmesi gerekmektedir.⁶ Kötü etkiye sahip rüyalar görüldüğünde etkisinden kurtulmak için benzer ritüeller yapıldığını da biliyoruz.⁷ Kısaca bazı tanrı kararları değiştirilemezdi ancak kaderin tamamen değiştirilemez olduğunu söylemek mümkün değildir. Tanrılardan gelen bir takım işaretler vasıtasıyla kâhinlerin ve hatta kralların gelecek hakkında bilgi alabildiği bilinmektedir. Gudea, yapacağı tapınak için tanrı Ningîrsu'dan göksel bir alamet almaktadır.⁸ Bu da M.Ö. 2200 civarında göksel alametlerin bulunduğunu göstermektedir ancak II. Binyıl'dan aşına olduğumuz alamet listeleriyle III. Binyıl'da karşılaşmamaktayız. Bunlar kâhinler tarafından kullanılan ve Sâmi ürünü olan listelerdir. Gök cisimleriyle, anormal doğumlarla ve iç organlarla ilgili alametlerin sıralandığı metinlerin yanı sıra yağ ve duman ile yapılan kehanetler de bulunmaktadır.⁹ Hatta Eski Anadolu'dan iyi bildiğimiz kuşlarla yapılan kehanet örnekleri ile de karşılaşılmaktadır.¹⁰ Rüyalar hakkında alametler içeren metinler de ele geçmiştir ve bunlar çalışmamızın son bölümünde incelenecektir. Tanrıların sembolik dille aktardıkları gelecek haberlerinin elde edilmeye çalışıldığı bu kehanet yöntemleri içerisinde rüya, kişisel ve deneyimsel anlamda en etkili olandır. Diğer alametlerden görselliği ve bireyselliği bakımından keskin hatlarla ayrılan rüya, bu çalışmada detaylı bir şekilde ele alınmaya çalışılacaktır. Ancak hem Sumerce hem de Akadca belgeler esas alındığı için kapsamı çok geniş olacağından bazı konulara girilmemiş ve tek başına ayrı bir çalışma olabilecek rüya ritüelleri ile istihare örnekleri dâhil edilmemiştir.

⁶ Konu hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. J. Klein, 1997.

⁷ Bu ritüeller için bkz. S. A. L. Butler, 1998, s. 191-203.

⁸ A. Annus, 2010, s. 1.

⁹ J. Jacobs, 2010, s. 318.

¹⁰ Bu örnekler için bkz. N. De Zorzi, 2009.

Birinci bölümde Eski Mezopotamya çivi yazılı belgelerinde kayıtlı rüyaların içerikleri incelenmiş bir sınıflama yapılmıştır. Daha önceki çalışmalar içerisinde sadece Oppenheim tarafından bir takım tasnifler öne sürülmüştür. Yazar tarafından o dönemde mevcut olan metinler üzerinden oluşturulan sınıflama esas alınmış ve diğer yazarların belirttiği eksik yönler ile kendi çalışmamız sonucunda elde ettiğimiz tespitler doğrultusunda rüya türleri için bazı kategoriler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kısımda farklı türdeki metinlerde aktarılan rüyaların içerikleri özetlenerek çeşitli başlıklar altında incelenmiştir. Rüyanın kaynağı ve mesajın aktarılış şekline göre oluşturulan kategoriler, farklı devir ve dillerde (Sumerce ve Akadca) meydana getirilen yazılı kaynaklar dikkate alınarak yapılmıştır. Diğer çalışmalardan farklı olarak bilinen tüm rüya kayıtlarının hangi türlere ait olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Rüya kayıtlarının verildiği bölümde ele alınmayan ve belirti rüyaları sınıfına giren metinler, sadece tercümeleriyle sunulmuştur.

Bir sonraki bölümde tüm çivi yazılı belgeler gözden geçirilerek rüya anlatılarının yer aldığı kısımlar üzerinde durulmuştur. Rüya ile ilgili yayınlardan da faydalanılarak elde ettiğimiz yazılı malzeme hakkında bir takım değerlendirmelerde bulunulmuştur. Metinlerdeki bazı kısımlarla ilgili olarak kendi çevirilerimizi tercih etmiş bulunmaktayız. Eski tarihli çalışmalarda yer alan metinlerin tercümeleri, yeni okunuşlar ve kelime anlamları ile güncellenmiştir. Bu çalışmada ilk kez, rüyaların türünden ziyade verdikleri haberin niteliği esas alınarak bir tasnif yapılmıştır. Bu yolla benzer içerikli rüyalar arasındaki bağlantılar ve benzerlikler tespit edilebilmektedir. Sembolik türe ait örneklerin tabir kısımları ise başka bir başlık altında işlenmiştir. Elimizdeki çivi yazılı belgeler içerisinde rüya kelimesi geçtiği halde bir rüya anlatısının bulunmadığı metinlere ve hasarlı olduğu için anlaşılabilir olmayan fragmanlara yer verilmemiştir. Alt başlıklarda incelenecek belgeler, tarihlendirildikleri zamana göre eskiden yeniye doğru verilmeye çalışılmıştır. Genellikle Sumerce örneklerle başlayan metin sıralamaları, benzer özelliklere sahip olan örnekler peş peşe verildiği için her zaman tam anlamıyla kronolojik

olamamaktadır. Alanımız çalışmalarında Sumerce ve Akadcanın lehçeleri ile yazılmış metinlerin transkripsiyonları yapılırken farklı metotlar izlendiği görülmektedir. Burada her iki dildeki belgelerin transkripsiyonları standartlaştırılmıştır. Sumerce belgelerin transkripsiyonları için ETCSL'nin izlediği yöntem esas alınmıştır. Akadca transkripsiyonlar ise kırık işaretleri, determinatifler, fonetik tamamlamalar ve özel isimlerin (şahıs, tanrı ve yer adları) yazılışları aynı biçimde olacak şekilde düzeltilmiştir.

Son bölümde Oppenheim tarafından yayınlanmış Asur Rüya Kitabı olarak bilinen ve çeşitli rüya alametlerini içeren metinler gözden geçirilmiştir. Yazar, çalışmasında kullandığı metin ve fragmanları içeriklerine göre birleştirerek serilere ayırmıştır. Bu serilerin oluşturuldukları dönemde bazı kelime ya da ideogramların okunuşu ile anlamları bilinmediği için sözlükler ve işaret listelerinden faydalanılarak metinlerin bazı satırlarının transkripsiyon ve tercümeleleri düzeltilmiştir. Sorunlu kısımlar yeni tespitler ve yorumlarla daha anlaşılır hale getirilmeye çalışılmıştır. Günümüz rüya tabirleri kitaplarından fonksiyon olarak farklı olmayan bu alametlerin tamamına bakılarak bazı benzerlikler, farklılıklar ve çelişkiler tespit edilmiştir. Çoğu ortaçağ kaynaklarından edinilen bilgilerle yazılan modern rüya tabiri kitaplarındaki benzer yorumlara da değinilmiştir.

Bu bölümlerden edineceğimiz rüya hakkındaki bilgiler ile rüyanın Eski Mezopotamyalıların inanç dünyasındaki yerini öğrenmeye ve aydınlatmaya gayret edeceğiz.

1. RÜYA TÜRLERİ, TERMİNOLOJİSİ VE TANRILARI

1.1. RÜYA TÜRLERİ

Çivi yazılı belgelerde Eski Mezopotamyalıların rüyaları sınıflandırdıklarına dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Metinlerde rüyalar, “iyi (*damqu/damiqtu*; SIG5)” ve “kötü (*lemnu/lemuttu*; HUL)” gibi sıfatlarla nitelendirilse de bunlar kategorize etme amacıyla değil, rüyanın verdiği mesajı veya etkisini anlatmak için kullanılmışlardır ve gelecekle ilgili olumlu haber verenlere “iyi”, olumsuz haber verenlere ise “kötü” denilmiştir. Çalışmamızdaki rüya türleri ise temel olarak Oppenheim tarafından yapılan sınıflandırmaya dayanmaktadır.¹¹ Bu sınıflamaya göre Eski Mezopotamya rüyaları, iki ana gruptan oluşmaktadır. Bunlar gelecekle ilgili haber veren kehanet rüyaları ve rüya görenin ruhsal-bedensel sağlığı ile ilgili bilgi veren belirti rüyalarıdır. Butler, Oppenheim’in sembolik rüyalar dediği tür için haklı olarak sembolik haberci rüyalar demekte ve haberci rüyaların alt kategorisi olarak değerlendirmektedir.¹² Bu çalışmada ise rüyaları şu şekilde ayırmaktayız:

- İlahi kaynaklı, gelecek hakkında açık bilgi verenler.
- İlahi kaynaklı, gelecek hakkında bilgi veren ve izah edilmeye muhtaç sembolik olanlar.
- Tanrılar tarafından verilen talimat, uyarı ve destekleri içerenler.
(Çalışmamızda bu rüyalar haberci rüyalar içerisinde değerlendirilecektir.)

¹¹ A. L. Oppenheim, 1956, s. 184.

¹² S. A. L. Butler, 1998, s. 18.

- Bir kimse tarafından rüyada görülen ve alamet olarak değerlendirilenler. (Bu grupta rüyada görülen alamet ön plandadır. Asur Rüya Kitabı'nda kayıtlı bu alametlerin neye işaret ettiği belirtilmiştir. Bu alametlerin büyük kısmı gelecekle ilgilidir.)
- Rüya gören kimsenin ruhsal ve bedensel durumu hakkında bilgi veren ve belirti/semptom olarak değerlendirilenler.

Rüya kayıtlarına baktığımızda büyük çoğunluğunun gelecekte haber veren türlere dâhil olduğunu görmekteyiz. Ancak bir mesaj ilettiği halde gelecekle bağlantılı olmayan örnekler de bulunmaktadır. Bunlar tanrılardan gelen uyarı, istek, emir ve cesaretlendirmeleri bildirmekte ve bir nevi tanrı-insan iletişimini sağlamaktadırlar. Oppenheim ve Butler bu rüyalar için ayrı bir sınıflama yapmamaktadır. Ancak kanaatimizce ayrı bir tür olarak değerlendirilmese bile gelecekle bağlantılı olmayan örnekleri belirtmek gerekir. Mesela tanrı Ningirsu'nun bir rüya ile Gudea'dan kendisi için Eninnu tapınağını yapmasını istemesi üzerine Gudea tapınağın inşasına başlamıştır.¹³ Bu durum, gelecekte haber verme yerine rüya aracılığı ile talimatta bulunma şeklinde değerlendirilmelidir. Bu ve buna benzer durumdaki rüyaları da tanrıların istek, uyarı ve cesaretlendirmelerini içerdiği ve dolayısıyla bir mesaj ilettikleri için haberci rüyalar sınıfına dâhil etmeyi uygun görmekteyiz. Bu nedenle haberci ve sembolik haberci rüyaları, Oppenheim ve Butler gibi sadece gelecekle ilgili görmeyip aynı zamanda tanrıların talep ve beyanlarını aktaran türler olarak da değerlendiriyoruz. Oppenheim'in çalışmasını yaptığı dönemde rüya ile ilgili Mari mektupları ve bazı Sumerce metinlerin mevcut olmadığını ya da yayınlanmadığını dikkate almak gerekir.

¹³ İlgili satırlar için bkz. Gudea Silindiri A, Süt. I, st. 17-23; Gudea Silindiri B, Süt. V, st. 18 bkz. D. O. Edzard, 1997 s. 69, 91.

Noegel, Oppenheim'in sınıflandırmasının iyi bir başlangıç olduğunu fakat ne edebî ve tarihî metinleri ayırdığını ne de her bir rüyanın mevcut kategorilerden birine kusursuz bir şekilde yerleştiğini söylemektedir. Ayrıca bazı sembolik rüyalar yoruma ihtiyaç duymazken, bazı haberci rüyaların yorumlandığını belirtmektedir.¹⁴ Zgoll de Noegel gibi Oppenheim'in sınıflamasının sorunlu olduğunu ve Mezopotamya rüyaları için uygun olmadığını düşünmektedir. Yazar ayrıca rüya ve rüya anlatılarını daha kolay yönetebilen ve doğrulayabilen bir yaklaşımın gerekliliğine vurgu yapmaktadır.¹⁵

İki uzmanın da dile getirdiği gibi Oppenheim'in rüya sınıflamasının eksiklikleri bulunmaktadır ancak yerine daha uygun bir tasnif de yapılmamıştır. Noegel'in değindiği edebî ve tarihî belgeleri ayırıştırmanın rüya sınıflarını belirleme işini daha da zorlaştıracağını düşünmekteyiz. Edebî metinlerde yer alan bilgiler yine o dönem rüya anlayışını yansıttığından, tarihî metinlerde geçen rüyalarla birlikte değerlendirilmesinde bir sakınca görmemekteyiz. Ayrıca edebî metinlerdeki rüyaların kurgulanmış olması nedeniyle tarihî metinlerden ayrılması gerektiği düşünülüyorsa tarihî belgelerdeki rüyaların da gerçekten görülüp görülmediğinin tespit edilemeyeceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Nitekim rüya anlatımları içerisinde bazılarının uydurularak propaganda amacıyla kullanılmış olmaları muhtemeldir. Dolayısıyla belgelerde aktarılan rüyalar, kurgu da olsa edebî metinlerde de yer alsın rüyalarla ilgili inançları aksettirdikleri için temelde aynı işlevi görmektedirler. Her rüyayı, mevcut türlere net bir şekilde oturtamamaktayız. Bunun nedenlerinden biri, rüya ile ilgili inançların zaman ve mekâna dayalı olarak değişkenlik göstermesidir. Yani konumuz kapsamına giren Sumerce ve Akadaca belgelerin farklı dönem ve coğrafyalarda oluşturulmuş olması, Eski Mezopotamya rüyalarının farklılıklar göstermesine sebep olmaktadır. Haberci rüyaların

¹⁴ S. Noegel, 2001, s. 46.

¹⁵ A. Zgoll, 2006, s. 93.

iletirme biçimi esas alınarak yapılan sınıflama, bu türün genel hatlarını belirlemektedir. Bazı rüya kayıtları, söz konusu türlere tam anlamıyla uygun olmasa da Eski Mezopotamya rüyalarının belirgin özelliklerini ayırt etmesi bakımından Oppenheim tarafından yapılan sınıflama yerindedir. Metin türlerine göre bir ayrıştırma yapılması durumunda ise mevcut sınıflamaya göre daha eksik ve problemlili olacağı düşüncesindeyiz.

1.1.1. HABERCİ RÜYALAR

Yukarıda belirtildiği üzere haberci rüyaları, gelecekle ilgili bilgi içeren ya da tanrıların bazı hususlardaki istek, uyarı ve desteklerinin herhangi bir yoruma gerek kalmayacak biçimde aktarıldığı rüyalar şeklinde tanımlamaktayız. İleride değineceğimiz Mari mektuplarının bazılarında rüyaların içerikleri anlatılmadan sadece verdikleri mesajlar kayda geçirilmiştir. Burada ele alma sebebimiz içeriğini bilemediğimiz bu rüyalarda verilen mesajın açık şekilde aktarılmasıdır. Hangi tür altında değerlendireceğimiz hususunda tereddüt ettiğimiz bazı rüyaları da verdikleri haberler anlaşılır olduğundan yine bu başlık altında ele aldık. Bu türe giren örnekler içerisinde hem edebî hem tarihî hem de tarihî-edebî metinler bulunmaktadır.

Haberci rüya içeren Sumerce metinlerden en eskisi Akbabalar Steli'dir. Er Hanedanlar Dönemi'nden kalma stelin yazıtında Lagaş kralı Eannatum, Umma üzerine sefer yapmadan önce gördüğü rüyada tanrı Ningirsu'dan başarılı olacağına dair teminat almış ve böylelikle cesaretlenen kral sefere çıkmıştır.¹⁶ Bu rüya, tanrısal destek ya da cesaretlendirme rüyası olmasının yanında gelecekle de ilişkilidir ve gerçekleşecek savaşta elde edilecek başarının bir nevi garantisidir. Aşağıdaki metinlerde görüleceği gibi farklı dönemlere tarihlenen benzer rüyalar bulunmaktadır.

¹⁶ Akbabalar Steli (E1.9.3.1) Süt. VI, st. 25 vd. bkz. D. R. Frayne, 2008, s. 130.

Bir Mari mektubu olan ARM 26.1, 228'de İddiyatum, Nanna-lutil isimli bir kimsenin gördüğü rüyayı, beyi Zimri-Lim'e yazmıştır. Rüyada Nanna-lutil, Zimri-Lim'in Elam'a karşı zafer kazandığını ve Elam kralını öldürdüğünü görmüştür.¹⁷ Hasarlı olduğu için rüyanın devamından haberdar değiliz. Sağlam olan kısımlarında herhangi bir tanrı adı geçmemektedir. Bir diğer mektup ARM 26.1, 236, Zimri-Lim'e karısı Şibtu tarafından yazılmıştır ve mektupta Kakka-lidi'nin tanrı İtūr-Mēr'in tapınağında gördüğü rüya anlatılmaktadır. Rüyada kral Zimri-Lim ile askerlerin bulunduğu iki mavna, nehri kapatmıştır ve askerler hükümdarlığın, yukarı ve aşağı ülkenin Zimri-Lim'e verildiğini haykırmaktadırlar.¹⁸ Yine rüyada askeri bir zafer müjdelenmiştir ve muhtemelen kraliçe Şibtu, seferde olan krala endişe etmemesi için bu rüyayı yazma gereği duymuştur. Rüyada herhangi bir tanrıdan bahsedilmemektedir ancak rüyanın görüldüğü tapınağın tanrısı İtūr-Mēr tarafından gösterildiği düşünülebilir. Bu rüyanın haberci rüya sınıfına alınma nedeni, verilen mesajın herhangi bir izaha muhtaç olmamasıdır.

Asurbanipal'in kitabelerinde defaten anlatılan bir rüyada tanrı Asur, Frig kralı Giges'e görünerek Asurbanipal'e tâbi olmasını emretmiş ve böylelikle düşmanlarına galip geleceğini bildirmiştir. Sonrasında Giges, Asurbanipal'e bu rüyayı anlatması için bir haberci göndermiştir.¹⁹ Burada yine bir tanrının bir krala görünmesi söz konusudur fakat bu kez başka ülkenin kralına görünerek talimat vermiştir. Diğer rüya kayıtlarında

¹⁷ J. M. Durand, ARM 26.1, 1988, s. 468; W. Heimpel, 2003, s. 264.

¹⁸ J. M. Durand, 1988, s. 477; W. Heimpel, 2003, s. 267.

¹⁹ RINAP 5, Prizma A, Süt. II, st. 97-99. Prizma B, Prizma D, Prizma F, Prizma Kh, İstar Tapınağı Yazıtı ve Büyük Mısır Tableti gibi farklı belgelerde de aynı rüya anlatılmaktadır bkz. <http://oracc.museum.upenn.edu/rinap/rinap5/corpus>.

böyle bir örnekle karşılaşmamaktayız. Tanrı Asur, yabancı bir ülkenin kralını Asurbanipal'e boyun eğdirerek onu desteklemektedir.

Asurbanipal'in hükümdarlık döneminde kendi ağabeyi Šamaš-šuma-ukīn Babil'de yerel bir yöneticiydi. Šamaš-šuma-ukīn'in başka şehirlerle anlaşarak Asurbanipal'e karşı isyan ettiği zamanda bir genç rüyasında ay tanrısı Sin'i görmüştür. Tanrı Sin, Asurbanipal'e karşı başkaldıranları çeşitli yollarla öldüreceğini bildirmiştir. Rüyaı gören genç, tanrı Sin'in sözlerini duyduğunu ve ona güvendiğini/inandığını söylemektedir.²⁰ Bir başka kitabesinde Asurbanipal, tanrıça İstar'a başvurduğu gün bir kâhinin (*šabrû*) rüya gördüğünü ve kendisine anlattığını dile getirmektedir. Rüyaı İstar ile Asurbanipal'in karşılıklı konuşmaları yer almaktadır. Tanrıça İstar, Asurbanipal'e düşmanlarını perişan edeceğini söylemekte ve öfkeyle Elam kralı Teuman'a yönelmektedir.²¹ Bu iki rüyaı tanrı Sin ve tanrıça İstar'ın Asurbanipal'i cesaretlendirmek için başkalarının rüyalarına girdiklerini ve onlar üzerinden krala mesaj gönderdiklerini görüyoruz. Şimdi bahsedeceğimiz rüya ise diğerlerinden farklı olarak bir kişi yerine birçok asker tarafından görülmesi bakımından dikkat çekicidir. Toplu şekilde aynı rüyanın görüldüğünden bahseden başka bir kayıt yoktur. Elam kralı Ummanaldašu'ya (III. Humban-haltaš) karşı harekete geçtiği zaman, askerleri bir nehri muhtemelen hırçın olduğu için geçememişler ve gece rüyalarında tanrıça İstar'ın "*Ben kendi ellerimle yarattığım Asurbanipal'in önünde gideceğim*" demesi üzerine cesaretlenmiş ve nehri geçmişlerdir.²² Babil kralı Nabonid, bir silindir kitabesinde kendisinin ve diğer insanların gördüğü rüyalarda tanrı Šamaš'ın Ebabbar tapınağını

²⁰ RINAP 5, Prizma A, Süt. III, st. 118-127.

²¹ RINAP 5, Prizma B, Süt. V, st. 45-72.

²² RINAP 5, Prizma A, Süt. V, st. 95-103.

yenilemesi için kendisini görevlendirdiğini belirtmektedir.²³ Burada rüyanın Nabonid ve diğer insanlar tarafından eş zamanlı olarak görülüp görülmediği belirsizdir ancak aynı konuyla ilgili olduğu açıktır.

Nabonid bir stelinde, rüyasında Babil'in eski krallarından Nabukadnezar ve bir saray görevlisinin karşılıklı konuşmalarını gördüğünden bahsetmektedir. Görevli, Nabukadnezar'a Nabonid ile konuşmasını ve böylelikle Nabonid'in gördüğü rüyayı anlatacağını söylemektedir. Nabukadnezar'ın Nabonid'e rüyasını sorması üzerine kral Büyük Yıldız (Jüpiter), Ay (Sin) ve Marduk'u seyrettiğini ve onların kendisini isimle çağırıldıklarını anlatmaktadır.²⁴ Burada büyük tanrıların desteğinin alındığı vurgulanmış olmalıdır.

Yukarıda değindiğimiz rüyalar, tanrıların krallara verdiği destek ve zafer teminatlarıyla ilgiliydi. Şimdi ise tanrılardan gelen talimatlar ve uyarılar hakkındaki rüyalardan bahsedeceğiz. Bir tanrının talimat verdiği en eski rüya, Gudea Silindiri A'da geçmektedir. Kitabenin ilk kısmında, daha sonra ayrıntılarıyla aktarılacak olan rüyayla bağlantılı olarak bilgi verilmektedir. Rüya tanrı Ninğirsu'nun Gudea'ya tapınağının inşasını gösterdiği fakat kralın bunu anlamadığı ve bunun üzerine annesi Nanşe'ye danıştığı belirtilmektedir.²⁵ Gudea'nın bu rüyayı anlayamama nedeni, sembolik olmasıdır ve bir sonraki başlık altında incelenecektir. Gudea, bir diğer rüyasında ise tanrı Ninğirsu'nun konuşmasını dinlemektedir. Tanrı Ninğirsu, kendini tanıttığı uzun kısımdan sonra krala tapınağının inşasına başladığı zaman ülkesine bolluk bereket vereceğini ve

²³ H. Schaudig, 2001, s. 462.

²⁴ H. Schaudig, 2001, s. 525.

²⁵ İlgili satırlar için bkz. Gudea Silindiri A, Süt. I, st. 17-23 bkz. D. O. Edzard, 1997 s. 69.

böylelikle refah içerisinde yaşayacaklarını bildirmektedir.²⁶ Burada Niğirsu konuşmakta ve Gudea sadece dinlemektedir. Tapınak inşasıyla ya da yenilenmesiyle ilgili Nabonid'in gördüğü rüyalar da bulunmaktadır. Birçok kitabesinde farklı tapınakların inşalarıyla ilgili tanrı Marduk, Şamaş, Sin ve tanrıça Annunitum'dan talimatlar almıştır. Hatta Nabonid'in gördüğü tanrı Sin'in Ehulhul tapınağının inşa edilmesi talimatını annesi Adad-guppi de rüyasında görmüştür.²⁷

Tanrı talebini içeren bir diğer rüya ile Lugalbanda Dağ Mağarasında isimli edebî metinde karşılaşmaktayız. Uruk kralı Enmerkar, yanına aldığı sekiz yiğitle birlikte Aratta'ya sefere çıkmıştır. Bu sekiz askerden biri olan Lugalbanda yolda hastalanmış ve bir mağaraya sığınmıştır. Hastalıktan kurtulan kahramana rüya tanrısı Zangara görünmüş ve ondan bir takım hayvanları avlayıp kurban olarak sunmasını istemiştir.²⁸ Rüyanın ardından Lugalbanda istenilen kurbanları avlayarak takdim eder ve yapılan sunular An, Enlil, Enki ve Ninhursag tarafından yenilir. Lugalbanda'dan iyileşmesinin karşılığında bu kurbanları sunması istenmiş olmalıdır.

Tanrıların rüyalarda kurban dışında başka şeyler istediğine dair örnekler de bulunmaktadır. Eski Babil krallarından Ammiditana'nın on ikinci yılı, "*onun (kralın) é.nam.ti.la tapınağına bir rüyada yapması emredilen, dua eder vaziyetteki bir heykelini (adak sunusu olarak) getirdiği yıl*" olarak adlandırılmıştır. Aynı şekilde Yeni Babil kralı Nabonid'den tanrı Sin'in bir hançer istediğini, kalsedon taşından bir boncuk üzerinde yer

²⁶ Gudea Silindiri A, Süt. XI, st. 6 vd. bkz. D. O. Edzard, 1997 s. 75 vd.

²⁷ H. Schaudig, 2001, s. 436, 465, 496, 511.

²⁸ ETCSL 1.8.2.1, st. 348-362; H. Vanstiphout, 2003, s. 122-125.

alan “*Babil kralı Nabonid’den rüyada istediği, tanrıların kralı Sin’in talebi olan bir hançer*” şeklindeki yazıdan öğrenmekteyiz.²⁹

Zimri-Lim’e kızı Šimatum, gönderdiği ARM 26.1, 239 numaralı mektupta gördüğü bir rüyayı anlatmaktadır. Rüyada bir adam Šimatum’a, Tepahum isimli kadının küçük kızının Tagid-nawe olarak isimlendirilmesini söylemektedir.³⁰ Çivi yazılı belgeler içerisinde yeni doğan bir çocuğa isim verilmesiyle ilgili olarak başka bir kayıt bulunmamaktadır. Buradaki talimat, tanrı yerine bir adam tarafından verilmektedir.

Zunana isimli bir kadın ARM 26.1, 232 numaralı mektupta Zimri-Lim’e, Ganibatum şehrine gönderdiği ve orada kaçırılan kızı ya da hizmetçisi Kittum-šimhiya ile ilgili gördüğü rüyayı yazmıştır. Anlaşılan kaçırılan kız, Zimri-Lim’in hizmetindeki Terqa yöneticisi Samettar’ın elindedir ve bu yönetici kızı bırakacağını söylemesine rağmen daha sonra fikrini değiştirmiştir. Zunana, rüyasında tanrı Dagan ile bu konu hakkında karşılıklı konuşmaktadır ve tanrı Dagan Samettar’ın elinden Zimri-Lim almadıkça kimsenin kızını/hizmetçisini serbest bırakamayacağını söylemektedir. Zunana mektubun sonunda tanrı Dagan’ın emri doğrultusunda Zimri-Lim’e kızın bırakılması gerektiğini yazmıştır.³¹ Burada Dagan tarafından Samettar değil kral uyarılmaktadır ve tanrının krala verdiği talimat/uyarı, mağdur olan bir kimsenin sorununu gidermek adınadır. Zunana, kızı ya da kölesi olan Kittum-šimhiya’yı geri alabilmek için böyle bir rüya gördüğünü iddia etmiş de olabilir.

Asarhaddon’un memurlarından Mār-İssar krala hitaben yazdığı SAA 10, 361 numaralı mektubunda, rüyasında tanrı Bēl’in (Marduk) kendisine, Asur’da daha mutlu

²⁹ A. L. Oppenheim, 1956, s. 192.

³⁰ J. M. Durand, 1988, s. 480; W. Heimpel, 2003, s. 268.

³¹ J. M. Durand, 1988, s. 471; W. Heimpel, 2003, s. 265.

olacağını söylediğini bildirmektedir. Mār-İssar tanrı Bēl'e bunu kimin sağlayacağını sorduğunda “*Elim elinde olacak.*” şeklinde cevap vermektedir.³² Rüya gören kimse, Marduk ile karşılıklı konuşmakta ve Asur'a geri dönmek için Marduk'un desteğini almaktadır.

ARM 26.1, 237 numaralı mektupta bir esrik kadın kâhin (*muhhūtu*), tanrıça Annunitum'un tapınağında gördüğü rüyanın ardından Zimri-Lim'in sefere gitmemesi ve Mari'de durması gerektiğini söylemektedir.³³ Rüyanın kendisinden ziyade iletildiği mesaj aktarılmıştır. Mesaj açık olduğu ve rüyanın içeriği bilinmediği için bu kısımda değerlendirmeyi uygun görmekteyiz.

Zimri-Lim'e annesi Addu-dūri tarafından gönderilen mektup ARM 26.1, 227'de, kırık olduğu için adı okunamayan bir kadının rüyasında gördükleri anlatılmaktadır. Bu kadın, normalde ölmüş olan iki esrik kâhinin (*muhhū*) yaşadığını ve onların tanrı Abba'nın yanına girerek “*Doğmamış çocuklarınız(in sağlığı) için söyleyiniz ve Zimri-Lim sağlık hasadı (ebūr šulmin) yapsın!*” dediklerini görmüştür.³⁴ Sağlık hasadı ile ne kastedildiğini bilemiyoruz. Fakat doğmamış çocuklarınızın sağlığı için denilmesi, haberin Zimri-Lim'e ulaştırılmasının elzem olduğunu göstermektedir.

İtur-Asdu isimli bir kimse, Zimri-Lim'e yazdığı mektup ARM 26.1, 233'te Malik-Dagan'ın kendisine gelip tanrı Dagan ile ilgili rüyasını anlattığını söylemektedir. Tanrı Dagan, Malik-Dagan'a Zimri-Lim ile Yasim oğulları arasında barış yapılıp yapılmadığını sormakta ve Zimri-Lim'in kendisine habercilerini göndermediğinden yakınmaktadır.

³² S. Parpola, 1993, s. 297-298.

³³ J. M. Durand, 1988, s. 478; W. Heimpel, 2003, s. 267-268.

³⁴ J. M. Durand, 1988, s. 467-468; W. Heimpel, 2003, s. 264.

Ardından Zimri-Lim'in habercileri vasıtasıyla devamlı olarak gelişmeleri kendisine rapor etmesini istemiş ve bu talebini bildirmesi için Malik-Dagan'ı görevlendirmiştir.³⁵

ARM 26.1, 234 numaralı mektupta ise Terqa şehrinin yöneticisi Kibri-Dagan, başkası tarafından görülen bir rüyayı anlatmaktadır. Rüyada adını metinden öğrenemediğimiz bir tanrı, hasarlı bir ev ya da tapınağın onarılmasını istememektedir. Hatta bu tanrı, söz konusu evin/tapınağın onarılması durumunda onu nehre batıracağını da bildirmektedir.³⁶ Rüyayı gören kimse, rüyayı ilk gördüğü gün anlatmaz fakat ertesi gün tekrar görür. Dikkat çeken husus ise rüyayı görenin o günden sonra hastalanmış olmasıdır. Muhtemelen bu hastalığa gördüğü rüya neden olmuştur ya da ilk gördüğünde rüyayı gerekli kimselere duyurmadığından hastalanmıştır.

Kibri-Dagan'nın yazdığı bir diğer mektup ARM 26.1, 235'te aktarılan rüyada Ahum isimli bir adam, düşman ordusunun Mari, Terqa ve Saggarātum gibi büyük şehirlere girip bazı saldırılarda bulduklarını ve Zimri-Lim'in kalesinde oturduklarını görmüştür.³⁷ Ahum, Kibri-Dagan'dan anlattıklarını krala yazmasını istemiştir. Burada yine memleket meselesiyle ilgili bir rüyanın unvanı belirtilmeyen bir kimse tarafından görülmesi örneğiyle karşılaşmaktayız. Rüyada görülenler açıktır ve gerçekleşme ihtimaline karşı krala bildirilmektedir.

Addu-dūri'nin oğlu Zimri-Lim'e gönderdiği ARM 26.1, 238 numaralı mektupta, tanrı İtūr-Mēr'in rahibi İddin-ilī'nin rüyasında tanrıça Bēlet-bīri'yi gördüğü ve tanrıçanın

³⁵ J. M. Durand, 1988, s. 473; W. Heimpel, 2003, s. 266.

³⁶ J. M. Durand, 1988, s. 476; W. Heimpel, 2003, s. 266.

³⁷ J. M. Durand, 1988, s. 477; W. Heimpel, 2003, s. 267.

kralın kendisini korumasını söylediği yazılmıştır.³⁸ Tanrıça, kralı bir rahip aracılığıyla uyarmaktadır.

Akad'ın Lanetlenmesi olarak bilinen Sumerce edebî metinde, Enlil'in tanrıça İnanna için Akad'da bir tapınak yapılmasına izin vermemesi üzerine tanrıçanın şehri terk ettiği belirtilmektedir. Bunun üzerine tanrılar Akad'a karşı lütuflarını geri çekerler. Sonrasında Akad kralı Narām-Sin, rüyasında şehrinin artık bir iyilik görmeyeceğini ve geleceğinin kötü olduğunu görmüştür.³⁹ Narām-Sin'in ağzından anlatılmasa da rüyanın içeriği aktarılmaktadır ve verilmek istenen mesaj anlaşılmaktadır. Metinden bir tanrıçanın desteğinin kaybedilmesinin olumsuzluklara neden olduğuna şahit olmaktayız. Rüyada bir tanrı veya tanrıçanın görüldüğünden bahsedilmemekte ve diğer örneklerin aksine bu kez kral ülkesinin geleceğiyle ilgili durumu bizzat kendisi öğrenmektedir. Narām-Sin, bu rüyanın etkisinden yedi sene çıkamamıştır. Bir tanrı ya da tanrıçanın koruduğu şehri terk etmesi ile ileride detaylarından bahsedeceğimiz bir kimsenin kişisel tanrı ya da tanrıçasının ondan uzaklaşması, benzer şekilde kötü sonuçlara neden olmaktadır.

Gilgameş'in Ölümü adlı Sümerce metinde, hastalanmış olan Gilgameş'in ölüm yatağında gördüğü bir rüya anlatılmaktadır. Tanrı Nudimmud (Enki),⁴⁰ ona bir rüya göstermiş ve Gilgameş rüyada tanrılar meclisine gelmiştir. Tanrılar, Gilgameş'e hayatı boyunca yaptığı başarılarından bahsetmektedirler. Bir kaç satırlık kırığın ardından "*Şimdi, Gilgameş bunun gibi alıp götürülemez*"⁴¹ denilmekte ve Gilgameş'in sıradan bir insan

³⁸ J. M. Durand, 1988, s. 479-480; W. Heimpel, 2003, s. 268.

³⁹ J. S. Cooper, 1983, s. 5, 55 vd.; ETCSL 2.1.5, Eski Babil versiyonu st. 83-93.

⁴⁰ Metni oluşturan parçalar hasarlı olduğundan rüyayı gösteren tanrının adını sadece, Meturan versiyonuna ait bir parçadan (ETCSL, Meturan, Parça F, st. 100) öğrenmekteyiz.

⁴¹ A. Cavigneaux-F. Al-Rawi: 2000, s. 56, st. 66.

olmadığı vurgulanarak ölüp ölmemesi hususu tartışılmaktadır. Fakat Enki, tufan hikâyesinin kahramanı Ziusudra'ya sonsuz yaşam verdikten sonra tanrı An ve Enlil'in kendisine, insanlara sonsuz yaşam vermemesi için yemin ettirdiğini hatırlatır. Sonunda Enki, Gilgameş'in ölmesine fakat ölümler diyarında Ningîşzida ve Dumuzi gibi büyük tanrılardan sayılmasına karar verir ve ardından Gilgameş, rüyadan ürkerek uyanır.⁴² Enki tarafından gösterilen bu rüyada Gilgameş, büyük tanrıların meclisine gelmektedir. Bu kısım iki farklı şekilde değerlendirilebilir: İlki, tanrılar ölüm döşegindeki Gilgameş hakkında hüküm verirken Enki, onu rüya vasıtasıyla toplantıya getirmiştir ve eğer böyle değerlendirilirse bir durugörü⁴³ rüyası örneği olarak kabul edilebilir; diğeri ise daha önce mecliste alınmış karar, Gilgameş'e rüya vasıtasıyla bildirilmektedir. Tanrıların kendi aralarındaki konuşmaları ve Gilgameş'e hitaben söyledikleri, ilk düşüncüyü destekler niteliktedir. Bu örnek haberci rüyalar içerisinde ölüm bildiren tek kayıttır.

Gilgameş Destanı'nda yer alan rüyalardan sonuncusu olan Utnapiştim'in gördüğü rüya, tanrı Ea'nın Utnapiştim'e verdiği talimatı ve ileride gerçekleşecek felâketi açık şekilde bildirmektedir. Gilgameş'in tanrıların toplantısına nasıl katıldığını ve ebedî yaşamı nasıl bulduğunu sorması üzerine Utnapiştim, tanrı Ea'nın yemin etmesine rağmen büyük tanrıların tufan yapma kararını kendisine duyurduğunu anlatır. Fakat burada haberin rüya aracılığıyla verildiğinden bahsedilmez. Metnin devam eden satırlarında Utnapiştim'in tufandan kurtulduğunu gören tanrı Enlil, öfkelenerek İgigi tanrılarına hiç kimsenin bu yıkımdan kurtulmaması gerektiğini söylemektedir. Tanrı Ninurta bu durum için Ea'yı suçlar ve o da Atra-hasîs'e (yani Utnapiştim'e) bir rüya gösterdiğini ve

⁴² A. Cavigneaux-F. Al-Rawi, 2000, s. 56-58; A. R. George, 1999, s. 198 vd.

⁴³ Durugörü rüyalarda, bir kimsenin ruhu bedeninden ayrılarak uzak yerlere gidebilir ve oradaki olayları gerçek/eş zamanlı olarak görebilir bkz. S. Krippner, F. Bogzaran, A. P. Carvalho, 2002, s. 107.

böylelikle büyük tanrıların sırrını öğrendiğini bildirir.⁴⁴ Ea'nın bu beyanından, Utnapištim'in Gilgameš'e anlattığı şeylerin kendisine rüyada iletildiğini öğreniyoruz. Rüyaya tekrar dönecek olursak Ea saz kulübeye seslenerek, Ubartutu'nun oğlu Utnapištim'e evini parçalayıp bir gemi yapmasını, malı mülkü terk etmesini ve bütün yaşayan varlıkları gemiye toplamasını söylemektedir. Utnapištim, Ea'ya dediklerini yerine getireceğini fakat halka ne diyeceğini sormaktadır. Ea, Enlil'in kendisinden nefret ettiğini ve bu sebeple Apsû'ya inerek orada kendisi (Ea) ile yaşayacağını söylemesini tembihler.⁴⁵ Rüya, gelecekteki bir felâketin haberini vermekte ve aynı zamanda Utnapištim'in bundan kurtulabilmesi için gemi yapması talimatını içermektedir. Bu rüya, bir tanrının bir kralla (Şuruppak kralı Utnapištim) karşılıklı konuşmasına bir diğer örnektir. Atra-hasīs Destanı'nın tufanla ilgili kısmında, Gilgameš Destanı'ndaki anlatıma benzer şekilde Ea, Atra-hasīs'e gemi yapmasını ve yaşamı kurtarması gerektiğini bildirmektedir. Fakat Ea, bunları Atra-hasīs'in kırık kısımda olduğu için içeriğini bilemediğimiz rüyasının anlamını sorması üzerine ya başka bir rüyada ya da direkt iletişim kurarak dile getirmektedir.⁴⁶ Sumerce Tufan Hikâyesi'ndeki rüya ile ilgili cümle *“Rüya olmayan bir şey görüldü/çıktı ve konuştu”* şeklinde değerlendirildiğinden burada anlatılanların rüya içerisinde olmadığı düşünülmektedir. Fakat Zgoll tarafından bu kısım *“(Henüz) var olmamış bir şey (olan) rüyayı meydana getirmek için...”* olarak çevrilmektedir ve Sumerce Tufan Hikâyesi'nin yayınlanmamış bir versiyonuna ait rüyayla ilgili satırların teklif ettiği tercümeyle teyit ettiğini belirtmektedir.⁴⁷ Yazarın teklifi akla yatkın görünmekte ve böylelikle Sumerce ve Akadca anlatılar, tufanın rüya

⁴⁴ A. R. George, 2003, Cilt I, s.715-717.

⁴⁵ A. R. George, 2003, Cilt I, s.705 vd.

⁴⁶ W. G. Lambert-A. R. Millard, 1969, s. 88-89.

⁴⁷ A. Zgoll, 2017, s. 158 vd

aracılığıyla haber verilmesi noktasında paralellik göstermektedir. Sumerce metinde tanrı Enki, Ziusudra'ya rüyada bir duvarın ardından gerçekleşecek felâketi açık şekilde haber vermektedir.⁴⁸

Haberci rüyaların geneline baktığımızda büyük çoğunluğu kral ve şehirleri ya da ülkeleri ile ilgilidir. Bir tanrı rüyada kralın düşmana karşı zafer kazanacağını ya da kendisinin onu desteklediğini haber vermektedir. Memleketlerinin gelecekte refah içinde olacağı ya da kötü günler geçireceği yine krallara gösterilmektedir. Eannatum dışında, kralların düşman karşısında zafer kazanacağına dair rüyaları başka kimseler de görmüştür. Elam'a üstün geleceği ya da aşağı ve yukarı memleketin kralı olacağı hususundaki rüya(lar), unvanları belirtilmeyen kişiler tarafından görülmüş ve mektup aracılığıyla Zimri-Lim'e bildirilmiştir. Nitekim Asurbanipal'in kitabelerinde geçen rüyaları bir genç adam, bir kâhin (*šabrû*) ve yabancı bir ülkenin kralı (Giges) görmüştür. Aslında Asurbanipal kitabelerinde "*rüyalarım olumlu*" demektedir fakat içeriklerini anlatmamaktadır. Sadece hasarlı bir metinde kralın gördüğü rüya yer almaktadır ancak içeriği tam olarak anlaşılamamaktadır. Toplu rüya görmeye dair tek kayıt, Asurbanipal'in askerlerinin tanrıça İstar'ı görmesi ile ilgilidir. Nabonid'in Ebabbar'ı inşa etmesine dair başka insanların da rüya görmesi ile askerlerin aynı gece, aynı rüyayı görmeleri farklı değerlendirilmelidir.

Kralların gördüğü bazı rüyalarda tanrılar konuşmakta ve krallar da sadece dinlemektedir. Tufan anlatısında Utnapištim'in tanrı Ea (Enki) ile karşılıklı konuştuğunu görmekteyiz. Yine bir rüya kaydında Asurbanipal tanrıça İstar ile konuşmaktadır fakat bu rüya bir kâhine aittir. Nabonid de sonraki bölümde görüleceği gibi tanrı Marduk ile diyalog kuran bir diğer kraldır. Utnapištim'in gerçekleşecek tufanı bildiren rüyası dışında

⁴⁸ W. G. Lambert-A. R. Millard, 1969, s. 142 vd.

kötü haber veren iki rüya daha bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ülkesinin kötü geleceğiyle ilgili Narām-Sin'in gördüğü rüya ve diğeri Gilgameş'in tanrılar meclisinde ölümü hakkında yapılan konuşmaları dinlediği rüyasıdır.

Tanrılarla yapılan karşılıklı konuşmalar ile kral dışındaki insanların rüyalarında daha çok karşılaşmaktayız. Mari mektuplarında geçen karşılıklı konuşmalardan biri, Zunana ile tanrı Dagan arasında geçmektedir ve Zunana'nın kızı/kölesi hakkındadır. Diğesinde ise Malik-Dagan, tanrı Dagan'ın sorularına yanıt vermektedir. Tanrı Dagan, Malik-Dagan'dan kralın kendisine rapor vermesi hakkındaki talimatını iletmesini ister. Asarhaddon'un memurlarından Mār-İssar'ın tanrı Bēl ile kendisi hakkında yaptığı konuşmayı içeren rüya da bir diğedir.

Tanrılarının isteklerini aktardıkları rüyalarda, bir tanrının (Ninğirsu) kendisi için bir tapınak ya da başka bir tanrının (Zangara) kurban sunuları talep ettiğini görmekteyiz. Hatta yukarıda değindiğimiz ARM 26.1, 234 numaralı Mari mektubunda bir tanrı, rüya aracılığı ile istemediği bir durumu dile getirmekte ve talebinin dikkate alınmaması durumuna karşı tehdit ile uyarıda bulunmaktadır.

Mari mektuplarından kralların başkaları üzerinden de uyarılabildikleri anlaşılmaktadır. Bunlar, Zimri-Lim'in kendisini koruması ve sefere çıkmaması gerektiğini bildirmektedir. Bu rüyalardan biri tanrıça Annunitum'un tapınağında görülmüştür ve diğelerini ise tanrıça Bēlet-bīri bildirmiştir. Hasarlı bir mektuptaki rüyada, kralın düşmanları çeşitli şehirleri ve kralın kalesini ele geçirmektedir. Diğeri uyarı ise Zimri-Lim'in "sağlık hasadı" yapması gerektiğine dairdir. Rüyayı gören kadın bu uyarıyı ölmüş olan iki esrik kâhinin yaptığını söylemektedir. Tanrılar dışında bir kimsenin rüyada görünerek bir şeyler istemesi ile yine bir Mari metninde karşılaşmaktayız. Burada bir adam, Zimri-Lim'in kızı aracılığıyla sarayda müzisyenlik yapan Tepahum'un küçük kızına Tagid-nawe isminin verilmesini istemektedir. Tanrılar dışında birilerinin rüyada görünüp uyarı ve talimatlarda bulunması ile diğeri dönemlerde karşılaşmamaktayız.

1.1.2. SEMBOLİK HABERCİ RÜYALAR

Sembolik haberci kategorisine giren rüyalar, içerdikleri mesajı açık bir şekilde ifade etmezler. Bu rüyaların çoğu, anlaşılması için yoruma muhtaçtır ve metinlerde çoğu kez yorumlama işini yapan, bir tanrı ya da tanrıçadır. Bazılarının verdiği mesaj, rüyayı gören kimse tarafından bir başkasına ihtiyaç duymadan anlaşılmaktadır. Elimizdeki sembolik türdeki örneklerin neredeyse tamamı edebî ve mitolojik metinlerde geçmektedir.

Lagaş beyi Gudea'nın gördüğü rüyalar içerisinde tanrı Ninġirsu'nun konuştuğu ve tapınağının inşasıyla birlikte memlekete gelecek bereket ve bolluktan bahsettiği rüya, herhangi bir izah gerektirmediğinden bir önceki başlıkta ele alınmıştır. Fakat diğer rüyası, Gudea tarafından anlaşılammış ve “annem” şeklinde hitap ettiği tanrıça Nanše'den rüyasının ne anlama geldiğini öğrenebilmek için yardım istemiştir. Gudea, tanrıçaya “*Sen tanrılar içerisinde rüyaları yorumlayansın...*”⁴⁹ demektedir. Tanrıçaya başvurma nedeni, rüya tabir edebilme özelliğinden kaynaklanmaktadır. Gudea, rüyasında ihtişamlı bir adamın olduğunu ve onun kendisine evinin inşasından bahsettiğini, fakat ne kastettiğini anlayamadığını söylemektedir. Sonra rüyada gün ışığı, Gudea için yükselmiş ve elinde gümüş tablet kalemi tutan bir kadın görünmüştür. Gudea lapis lazuli tablet tutan ve savaççı olarak nitelediği birinin tapınağın planını çizdiğinden ve bir ağaçtaki kuşlardan bahsetmektedir. Rüyanın sonunda efendim (lugal) dediği bir kimsenin yanında duran eşeğin yeri eşelediğini bildirmektedir. Tanrıça Nanše, rüyada gördüğü her şeyi ona açıklar ve ihtişamlı olan adamın tanrı Ninġirsu olduğunu ve tapınağı Eninnu'nun inşasını ima ettiğini söylemektedir. Tanrıçanın yorumuna göre bey için doğan güneş kişisel tanrısı Ninġişzida, elinde gümüş bir tablet kamışı tutan kadın Nanše'nin kız kardeşi tanrıça Nidaba ve tapınağın planını çizen kişi tanrı Nindub'tur. Ağaçtaki kuşlar, tapınağı inşa

⁴⁹ ETCSL 2.1.7, Gudea Silindir A, st. 99; D. O. Edzard, 1997, s. 71, Süt. IV, st. 9.

ederken Gudea'nın gözüne uyku girmeyeceğine işaret etmektedir. Tanrıça, rüyanın sonunda yeri eşeleyeyen eşeğin de Gudea'yı temsil ettiğini dile getirmektedir.⁵⁰ Gudea, görünüşe göre tapınağına gidip bir takım kurbanlar takdim ettikten sonra bu rüya yorumunu, yardımını istediğı tanrıça Nanše'den kendisiyle bizzat konuşarak almıştır. Nanše ile yaptığı karşılıklı konuşmanın aksine iki rüyasında da Gudea hiç konuşmamaktadır.

Dumuzi'nin Rüyası isimli mitte çoban tanrı Dumuzi, gördüğü rüyayı kız kardeşi tanrıça Geštinanna'ya anlatmaktadır. Rüyada sazlar yolunmuş, bir kamış başını sallamış, ikiz kamışlardan biri ayrılmış, ormandaki ağaçlar kökünden sökülmüş, korunun/közünün üzerine su dökülmüş, içme kabı asılı olduğu yerden düşmüş ve çobandeğneği kaybolmuştur. Devamında vahşi bir kuş, koyun ağılından bir kuzu götürmüş, bir şahin çitten bir serçe kapmış, keçiler sakallarını yerlere sürtmüş, koyunlar yerleri eşelemiş, yayıklar ve içme kapları yere düşmüştür. Sonunda Dumuzi'nin ölü olduğu ve koyun ağılının harabeye döndüğü söylenmektedir.⁵¹ Sembolik de olsa rüyanın olumsuz olduğu tahmin edilebilmektedir. Sonraki satırlarda kız kardeşi Geštinanna görülen her bir sahneyi yorumlamaktadır. Rüyanın yorumu ile burada özetlediğimiz sembolik içeriğı arasındaki uyumun üzerinde ileride duracağız. Buradaki ayırt edici özellik rüyayı görenin bir tanrı olmasıdır. Diğer kayıtlarda benzer bir örnek ile karşılaşmamaktayız. Rüyanın Dumuzi'ye bir tanrı tarafından gönderildiğine dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. İnsanlara rüyaları gönderen tanrılardır fakat bir tanrı söz konusu olduğunda bu durumun geçerli olup olmadığını bilemiyoruz. Ancak bir tanrı da olsa Dumuzi, “rüyaların alametini bilen”

⁵⁰ Gudea'nın rüyayı anlattığı ve tanrıça Nanše'nin tabir etiğı kısım için bkz. D. O. Edzard, 1997, s. 71-73; ETCSL 2.1.7, st. 93-151.

⁵¹ B. Alster, 1972, s. 55-57; ETCSL 1.4.3, st. 26-40.

şeklinde nitelendirdiği kız kardeşi Geştinanna'nın yorumu olmadan rüyanın mesajını anlayamamaktadır.

Sargon ve Ur-Zababa olarak isimlendirilen metin, Kiş kralı Ur-Zababa ve sâkisi Sargon'un rüyalarını içermektedir. Metinde Ur-Zababa'nın rüyasının içeriği anlatılmaz fakat kral, gördüğü rüyadan dolayı endişelenmektedir. Sonra bir gün Sargon uykusunda bir rüya görür ve rüyada tanrıça İnanna, Ur-Zababa'yı kanlı bir nehirde boğmaktadır. Kral Ur-Zababa, Sargon'un rüya gördüğü esnada inlediğine şahit olur ve ona gece bir rüya görüp görmediğini sorar. Sargon bir rüya gördüğünü ve boyu gökler kadar eni yer kadar olan bir genç kadının (İnanna'nın) Ur-Zababa'yı kendisi için boğduğunu anlatır. Bunun üzerine kral korkar ve Sargon'dan kurtulmak için bir plan yapar.⁵² Rüya'da görülenlerin gerçekleşip gerçekleşmediğini, bu tarihî-edebî metni oluşturan parçaların hasarlı olması nedeniyle bilemiyoruz. Ancak bir tanrının bizzat bir kralı nehirde boğması beklenmez. Rüyanın mesajı anlaşılır niteliktedir fakat haberci rüyalar gibi gerçekleşecek olayları doğrudan aktarmamaktadır. Diğer belgelerdeki tarihî bilgilerle birlikte tanrıça İnanna'nın desteğini Ur-Zababa'dan çekeceği ve Sargon'u onun yerine kral yapacağı kestirilebilmektedir. Ur-Zababa'nın kendi gördüğü ve içeriğini bilemediğimiz rüyasıyla Sargon'un rüyası muhtemelen uyumludur. Çünkü Sargon'un rüyası gibi kendi gördüğü rüya da kralı oldukça korkutmuştur.

Ayala isimli bir kadının gördüğü rüyanın kaydedildiği Mari metni ARM 26.1, 229'da Şehrulu bir kadın ile Marili bir kadının tanrıça Annunitum tapınağının kapısında tartıştığı ve Şehrulu kadının diğerine "*Eşyalarımı geri ver ya da sen otur ya da ben oturayım!*" dediği belirtilmektedir.⁵³ Rüyanın neye işaret ettiği veya nasıl yorumlanması

⁵² J. S. Cooper-W. Heimpel, 1983, s. 76-77.

⁵³ J. M. Durand, 1988, s. 468-469; W. Heimpel, 2003, s. 265.

gerektiği hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Diğer bir mektup ARM 26.1, 237’de Addu-dūri, Zimri-Lim’e anlatacağı rüyaya benzer bir rüya daha önce görmediğini söylemektedir. Rüyasında tanrıça Bēlet-Ekallim’in tapınağına girmektedir ve tapınakta Bēlet-Ekallim ve onun huzurunda duran heykeller yoktur. Bu rüyanın üzerine ağladığını belirten Addu-dūri, bir rüya daha görmüştür. Rüyasında tanrıça Eštar Bišra’nın rahibi Dādâ, Bēlet-Ekallim’in kapısında duruyorken “*Bana dön Dagan! Bana dön Dagan*” şeklinde bağırılmaktadır.⁵⁴ İki rüyanın da yorumu bulunmamaktadır ve sadece rapor edilmişlerdir.

Diğer sembolik rüyalar, Gilgameš Destan’ında geçmektedir. Bunların büyük çoğunluğu Gilgameš’in Enkidu ve Huwawa hakkında gördüğü rüyalarından oluşmaktadır. Diğerleri ise Enkidu ve tufan hikâyesinin kahramanı Utnapištim’e aittir. Utnapištim’in rüyası, Ea tarafından gemi yapılmasına dair talimatı içerir ve sembolik değildir. Diğerleri sembolik kategorisine girmektedir ve rüyaların ardından Gilgameš’in “annem” dediği tanrıça Ninsun ya da Enkidu, bunları yorumlayarak verdikleri mesajı açıklamaktadır.

Enkidu’ya Gilgameš hakkında bilgi veren Šamhat, Gilgameš’in onunla ilgili gördüğü rüyaları anlatmaktadır. Bunlardan Gilgameš’in annesi tanrıça Ninsun’a anlattığı ilk rüyasında, göğün yıldızlarını gördüğünü ve gökten (herhalde bir meteorun) üzerine düştüğünü söylemektedir. Gilgameš onu kaldırıp yuvarlamaya çalışsa da başarılı olamaz. Uruk halkı toplanır ve erkekler düşen nesnenin ayaklarını öpmektedirler. Ardından Gilgameš de onu okşar, kucaklar ve kaldırıp annesinin ayaklarının dibine koyar. Gilgameš, tanrıça Ninsun’a “*onu benim dengim yaptın*” demektedir.⁵⁵ Tanrıçanın daha

⁵⁴ J. M. Durand, 1988, s. 478-479; W. Heimpel, 2003, s. 267.

⁵⁵ A. R. George, 2003, Cilt I, s. 553. Ayrıca rüyanın Eski Babilce versiyonu için bkz. A. R. George, 2003, Cilt I, s. 173.

sonra yaptığı izahtan onun Enkidu olduğu anlaşılmaktadır. Hemen ardından bir diğer rüyası aktarılmaktadır ve Gilgameş'in annesine anlattığı bu rüyada Uruk'un bir sokağında yerde yatan baltanın etrafında yine Uruk'un sakinleri toplanmıştır. İlk rüyadan farklı olan sadece baltadır ve diğer kısımlar neredeyse birebir tekrar edilmektedir.⁵⁶

Enkidu'nun gelişiyile ilgili olanların ardından gördüğü diğer rüya, Huwawa/Humbaba hakkındadır. Rüyada Gilgameş bir dağa dayanır ve dağ üzerine çöker. Korku içerisindeki Gilgameş'in kollarına bir parlaklık güç verir ve kralî giyimli bir kimse onu kolundan tutup dışarı çıkarır.⁵⁷ Enkidu bu kişinin tanrı Şamaş olduğunu ve içerik olumsuz gibi görünse de anlamının iyi olduğunu söylemektedir.

Gilgameş'in bir diğer rüyasında ise fırtına tanrısı Adad gürlemekte ve ardından gündüz geceye dönmektedir. Bir yıldırım çakmış ve bir yangın başlamıştır. Gilgameş alevlerin yükseldiğini, Adad'ın sesinden dolayı yorgun düştüğünü ve karanlıkta nereye gittiğini bilemediğini söylemektedir. Sonra ateş sönmüş, alevler köze dönmüştür ve karanlık gitmiş, güneş yükselmiştir. Enkidu bu rüya için de olumlu demektedir.⁵⁸ Tabir kısmı kırık olan bu rüya da Huwawa ile ilgili olabilir. Bir diğerinde ise Anzû kuşu, Enkidu ve Gilgameş'in üzerinde bir bulut gibi uçmaktadır. Gilgameş onun yüzünü acayip,

⁵⁶ A. R. George, 2003, Cilt I, s. 555.

⁵⁷ Bu kısım Standart Babilce Gilgameş Destanı'nda eksiktir. Buradaki bilgilere, SC 3025 numaralı Eski Babilce metinden ulaşmaktayız bkz. A. R. George, 2003, s. 233-235. Aynı rüya, ufak tefek eklemelerle KUB 4, 12 (=VAT 12890) numaralı Akadca Boğazköy tabletinde de yer almaktadır bkz. A. R. George, 2003, s. 318.

⁵⁸ Bu kısım hem Eski Babilce SC 3025 numaralı metnin 34-43. satırlarında hem de Standart Babilce Gilgameş Destanı'na ait IV. tabletin 101-106. satırları arasında geçmektedir bkz. A. R. George, 2003, Cilt I, s. 235, 593.

sözünü ateş ve nefesini de ölüm olarak tarif etmekte ve ayrıca bir de adam gördüğünü dile getirmektedir. Devamı hasarlı olduğundan rüyanın nasıl tabir edildiğini bilemiyoruz.⁵⁹

Enkidu'nun Gilgameş'e anlattığı rüyasında ise gök gürelemiş, yer ona karşılık vermiş ve Enkidu yüzü Anzû kuşunun kine benzeyen korkunç birini görmüştür. Elleri aslan patisi/pençesi ve tırnakları kartal pençesi gibi olan bu adam, onu kâkülünden tutmuş ve dövmeye başlamıştır. Sonunda bağladığı Enkidu'yu tanrı İrkalla'nın meskenine yani ölüler diyarına götürmüştür. Devamında Enkidu, öteki dünyayı ayrıntılı bir şekilde tasvir etmektedir. Ereškigal, Enkidu'yu görmüş ve onu kimin getirdiğini sormuştur. Sonraki hasarlı kısmın ardından Enkidu, Gilgameş'e kendisini unutmamasını söylemektedir.⁶⁰ Rüyanın tabir kısmı olmamasına rağmen verdiği mesaj açıktır. Anlaşılan Enkidu ölecek ve her insan gibi ölüler diyarına gidecektir.

Sembolik haberci rüyaların tamamına baktığımızda büyük kısmının edebî metinlerde yer aldığını görmekteyiz. Bunlar içerisinde Gudea ve Sargon'un rüyalarının geçtiği metinler tarihî-edebî türe aittir. Gudea'nın rüyasını tanrı Nanše'ye bizzat yorumlatması ve onunla konuşması en azından rüyayla ilgili bölümün tarihî özelliğine gölge düşürmektedir. Sargon'un gördüğü rüya da Ur-Zababa tarafından yoruma gerek kalmadan anlaşılabilir. Dumuzi'nin rüyası, bize bir tanrının da rüya görebileceği bilgisini sunmaktadır.

İki Mari mektubunda yer alan rüyaları görenler kadınken diğer metinlerdekilerin hepsi erkektir. Dumuzi Geştinanna'ya, Gudea annem dediği Nanše'ye ve Gilgameş de annesi Ninsun'a rüyalarını yorumlatmaktadır. Bu üç rüya tabircisi de tanrıçadır. Gilgameş, Enkidu ile arkadaş olduktan sonra ise gördüğü rüyaları ona anlatmış ve o da

⁵⁹ A. R. George, 2003, Cilt I, s. 243 vd.

⁶⁰ A. R. George, 2003, Cilt I, s. 643 vd.

yorumlamıştır. Sembolik türdeki rüyaları görenler genelde erkek, yorumlayanlar ise tanrıçadır.

Gudea ve Gilgameş gördükleri rüyaları anlayamadıkları gibi rüyadaki kişilerin de tanrı olduklarını fark edemezler. Bu kişilerin tanrı oldukları yorum kısımlarında bildirilmiştir. Haberci rüyalarda gördüğümüz karşılıklı konuşmalara ise bu türde rastlamamaktayız. Mari mektuplarında anlatılan iki kadının tartışması, Addu-düri'nin gördüğü bir tanrıçanın tapınağındaki kayıp tanrı heykelleri ve sonraki rüyasında bir rahibin aynı tanrıçanın tapınağında “*Bana dön Dagan!*” şeklinde bağırması, olumsuz çağrışımlar yapmaktadır. Söz konusu mektuplarda rüyaların neye işaret ettiği belirtilmemiştir. Bu rüyalar, kral tarafından rüya tabircilerine yorumlatılması için mektup aracılığıyla bildirilmiş olabilir. Addu-düri örneği dışında rüyadan ağlayarak kalkma durumuna başka yerde rastlamamaktayız.

1.1.3. RÜYA ALAMETLERİ

Asur Rüya Kitabı'nı oluşturan Oppenheim tarafından yayınlanmış metinlerde, rüyada görülen ve alamet olarak değerlendirilen durumlar yer almaktadır.⁶¹ Haberci ve sembolik haberci rüyalardaki yorumlar, rüyanın bütününe dayalı ve genellikle içeriğe uyumlu şekilde yapılmaktadır. Fakat alametlerde, gerçekleştirilen eylem daha ön plandadır. Örneğin “yapmak” fiili, rüya alametlerinin kaydedildiği Zaqīqu (ya da Ziqīqu) serisinde birçok nesne ile birlikte geçmektedir. Ayrıca bir kimsenin rüyasında çeşitli meslek adamlarının işini yaptığını görmesinin nelere delalet ettiği de yer almaktadır.

Zaqīqu, Tab. 3, Süt. I⁶²

1-2. Eğer bir adam rüyasında bir kapı yaparsa: “kötü demonlar” (ona) yönelecektir.

⁶¹ A. L. Oppenheim, 1956, s. 256-295.

⁶² A. L. Oppenheim, 1956, s. 263.

9. Eğer o bir dericinin işini yaparsa: (onun) zenginliği yok olacaktır.

Zaqīqu, Tab. 3, Süt. I⁶³

17-18. Eğer o bir [ge]micinin işini yaparsa: tanrı Enlil'in ona karşı (unutulmuş/ihtimal edilmiş) bir adak (talebi) vardır.

Zaqīqu, Tab. 7, Süt. II⁶⁴

8-9. Eğer o (kendini) idrarı ile ıslatırsa ve kendini silerse (temizlerse):
“İştar'ın Eli” (olarak isimlendirilen hastalık).

Genellikle alametler gelecekte gerçekleşecek hususlarla ilgilidir ancak yukarıdaki son iki örnekte olduğu gibi rüyayı görenin mevcut durumu hakkında da bilgi verebilmektedir. Bazı rüyalar bir tanrıya sunulması gereken kurbanı ya da bir hastalığa işaret edebilmekte ve bu yönleri belirti rüyalarıyla benzerlik göstermektedir. Rüya alametlerini, haberci türlerden ayıran en önemli özellik, sadece rüya gören kimse tarafından rüyada yaptıklarına ya da rüya görenin başına gelen şeylere dayalı olmasıdır. Genellikle rüya alametlerini gören kimseler üzerinde bir ayırım yapılmamış ancak bazılarında zengin ve fakir ya da hapisteki bir kimseyle hasta olan kimse için farklı değerlendirmeler bulunmaktadır.

1.1.4. BELİRTİ RÜYALARI

Belirti (Semptomatik) rüyaları, haberci rüyalar gibi tanrıların gelecekle ilgili mesajlarını içermezler. Rüya gören kimsenin ruh ve beden sağlığıyla ilgili bilgi veren bu rüyalar için Oppenheim, kısmen sağlığın ve aklın geçici/anlık durumunun sonucunda ve kısmen de dış güçlerin kötü niyetli büyü faaliyetleri nedeniyle görüldüklerini söylemektedir.⁶⁵ Bu tür rüyalar hakkında bilgi edindiğimiz belgeler, genellikle bir kimsenin büyü ya da kişisel tanrısının ona karşı olan öfkesi nedeniyle yaşadığı sorunların

⁶³ A. L. Oppenheim, 1956, s. 263.

⁶⁴ A. L. Oppenheim, 1956, s. 265.

⁶⁵ A. L. Oppenheim, 1956, s. 227.

giderilmesi için yapılacak işlemlerin kaydedildiği metinlerdir. Bu belgelerin büyük kısmında hastalanan ya da çeşitli sorunlar yaşayan insanlardaki semptomlar sayılır ve teşhis konulur. Korkunç rüyalar gören kimseler için genellikle kişisel tanrısı veya tanrıçasının ona kızgın olduğu ya da o kişinin büyülendiği teşhisi konulmaktadır. Teşhisin ardından hastanın iyileşmesi için yapılması gereken ritüeller ve okunması gereken efsunlu sözler (incantation) yer alır.

Eski Mezopotamya inancında her bir şahsın kişisel bir tanrı veya tanrıçası bulunmaktaydı. Kişisel tanrı, tapınanın iyi şans ve talihi ile ilişkilendirilmişti. Hatta şans ve iyi talih için Sumerce ve Akadca “bir tanrıya sahip olmak” deyimini kullanılmaktadır.⁶⁶ Bu tanrılar Mezopotamyalı büyük ya da küçük tanrılardan biri olabilirdi. Kişisel tanrılar, saygıya ve tapınma karşılık olarak demon saldırılarını, hastalıkları ve büyüü koruyucu bir melek gibi engeller ve o kişinin işlerinin yolunda gitmesini sağlardı. Kişisel tanrılar ihmal edildiklerinde veya koruduğu kimse günaha girdiğinde, o kimseyi terk edebilirdi.⁶⁷ Terkedilen birey, çeşitli tehlikelere karşı savunmasız kaldığından onu bırakan kişisel tanrı ya da tanrıçası ile arasının düzeltilmesi gerekirdi.

Tüm parçaları Eski Babil Dönemi’nden kalma olan “Adam ve Tanrısı” adlı Sumerce metin, kişisel tanrısıyla arası açılmış olan bir kimsenin durumunu anlatmaktadır. Baş kısmında, kişisel tanrısı olmayan birinin yiyecek bile bulamayacağı belirtilmektedir.⁶⁸ Devamında başına gelen hastalıklardan ve çevresinin kötü davranışlarından bahsetmektedir. Uzun bir yakarışın ardından, günahlarını tanrısının

⁶⁶ T. Jacobsen, 1976, s. 155; CAD I-J, s. 101 (5. madde).

⁶⁷ S. A. L. Butler, 1998, s. 89.

⁶⁸ ETCSL 5.2.4, st. 9.

huzurunda dile getireceğini söylemekte ve kendisini eski haline döndürmesini talep etmektedir. Sonunda tanrısı, onun acı ağıtını duyar ve yüreği sakinleşir.⁶⁹ Eski haline dönen bu adamın tanrısının koruyuculuğu yokken yaşadığı sorunlar içerisinde kötü rüya görmek de yer almaktadır.

Adam ve Tanrısı⁷⁰

75-77. Yolumun acılığı ve talihsizliğinde asla güzel bir rüya görmüyorum. Günlük sahte/olumsuz rüyalar bana dadanmayı bırakmıyor.

Sumerce bir atasözünde ise İnanna tarafından reddedilenin rüyasını unutmaya mahkûm olduğu belirtilmektedir: “İnanna tarafından reddedilen için onun rüyası unutmaktır.”⁷¹. Kralı Sin-iddinam’ın yaşadığı sorunlar nedeniyle tanrıça Nin-İsina’ya hitaben yazılan dua mektubunda, bir adamın/demonun rüyasında başında beklediği ve korkunç rüyalar gördüğünü belirtmekte ve ondan kendisini iyileştirmesini istemektedir.⁷² Bir kimseye karşı kişisel tanrısının öfkelenmiş olduğunu gösteren bir takım belirtiler bulunmaktadır. Eski Babilce özellikler gösterdiği söylenen⁷³ Akadca bir tıbbî metinde (reçetede) sayılan semptomlar şöyledir:

⁶⁹ J. Klein 1997, s. 573.

⁷⁰ J. Klein 1997, s. 574, ETCSL 5.2.4, st. 75-77.

⁷¹ ETCSL 6.1.03, st. 262;

⁷² A. Zgoll, 2006, s. 425; W. Hallo, 2003, s. 232-233; N. M. Brisch, 2007, s. 77.

⁷³ E. K. Ritter-J. V. K. Wilson, 1980, s. 27.

BAM 3, 234⁷⁴

1-4. Eğer bir adam uğursuzlukla karşılaşıyorsa ve o nasıl başına geldiğini bilmiyorsa; o devamlı zarar görüyorsa: arpa ve gümüş kayıpları (varsa), erkek ve kadın köle kayıpları (varsa); sığırlar, atlar, koyunlar, köpekler, domuzlar ve (evindeki) adamlar hep birlikte öldüyse: o sürekli kalp kırıklığı yaşıyorsa, 5-10. sözü dinlenmiyorsa, çağrısı cevap bulmuyorsa, birçok kişinin laneti; yattığında devamlı endişeliyse, felç geçiriyorsa, sarası tutuncaya kadar tanrıya ve krala karşı öfke doluyorsa, uzuvları sarkıyorsa, zaman zaman endişeleniyorsa, o gece ve gündüz uyuyamıyorsa, devamlı korkunç rüya görüyorsa, o devamlı felç geçiriyorsa, onun iştahı ekmeğe ve biraya azalmışsa, o konuştuğu kelimeleri unutuyorsa: o adamın üzerinde tanrı ve/veya tanrıçanın öfkesi vardır. Onun tanrısı ve/veya tanrıçası ona kızgındır.

Yine Orta Asur Devri'ne tarihlenen Akadca bir metinde hem kızgın tanrı/tanrıçanın hem de büyüünün neden olduğu semptomlar kaydedilmiştir.

BAM 3, 316, Süt. II⁷⁵

5'-10'. Eğer bir adam devamlı korkuyor ve endişeleniyorsa, kayıplar yaşıyorsa ve onun kazancı kesilmişse, insanlar ona iftira ediyorsa, muhatabı olumlu konuşmuyorsa, kötü/alaycı parmak arkasından (ona) uzanıyorsa, o görüldüğü sarayda iyi karşılanmıyorsa, rüyaları korkunçsa, rüyalarında devamlı ölüleri görüyorsa, ona kalp kırıklığı

⁷⁴ M. Stol, 1993, s. 29; T. Abush, 1999, s. 85.

⁷⁵ T. Abusch, 1999, s. 87.

konulmuşsa: tanrı ve tanrıçanın öfkesi onun üzerindedir, tanrı ve tanrıça ona kızgındır. Ona büyü yapılmıştır ve o tanrı ve tanrıçanın önünde lanetlenmiştir.

Gerçekleştirilecek ritüelin ardından yukarıdaki şikâyetlerin gideceği, tanrı ve tanrıçası ile barışacağı ve rüyalarının olumlu olacağı söylenmektedir. Butler, burada tanrı ya da tanrıçanın öfkesine neden olan şeyin büyü olduğunu belirtmektedir.⁷⁶ Yazar büyü vasıtasıyla bir kimsenin kişisel tanrısıyla arasının açılabilirdiğini düşünmektedir. Yeni Babilce bir metinde bu düşünceyi destekler nitelikte bir takım bilgiler yer almaktadır.

CMAwR 2, 11.6 (=81-2-4, 166)⁷⁷

1-4. [Eğer bir adam] rüyada ya da [*hayal*]de [bir adam ya da bir ka]dın, tanınan biri [ya da tanınmayan biri], onun [üze]rine toprak attıysa ... (onun kişisel) tanrısı onun duasını [kabul etmeyecek].

Sonrasında ritüel kısmı anlatılmaktadır. Rüyayı gören kimseye tanrı Šamaš'ın huzurunda söyletilecek efsunlu sözler ise şöyledir:

20-27. Rüyada ya da [*hayald*]e üzerime atılan toprak: Bana toprak atan ister bir ar[kadaş] ister bir meslektaş ister bir ahbab ister bir [kardeş] ister tanınan biri ister tanınmayan biri ister bir a[dam ya da bir kadın] olsun, ister e[lini] bana karşı kaldıran ister ağzıyla [bana] if[tira eden] olsun, şimdi senin bü[yük] tanrısallığının huzurunda onun heykelciği üzerine kendimi suyla yı[kadım]. Sonra [...] (onun kişisel) tanrısı onun [dua]sını [kabul] edecek.

⁷⁶ S. A. L. Butler, 1998, s. 60.

⁷⁷ T. Abusch-D. Schwemer, 2016, s. 432-433; S. A. L. Butler, 1998, s. 114.

Toprak atma eylemi rüyayı görene yapılan büyüü temsil etmektedir. Yapılan büyü ile o kimsenin kişisel tanrısıyla arasının açılması amaçlanmıştır. Oppenheim, bu rüyayı, durugörü olarak kabul etmektedir. Yazara göre rüya gören kişi, zaman ve mekân engeli olmaksızın rüyada ya da hayalinde gerçekten ona toprak atarak kirletmek isteyen kimseyi, eş zamanlı olarak görmektedir.⁷⁸ Gilgameş'in Ölümü isimli Sumerce metinde Gilgameş'in tanrılar meclisinde kendisi hakkında alınan kararı dinlemesinin durugörü olarak değerlendirilebileceğine değinmiştik. Fakat Oppenheim'ın belirttiği şekilde yukarıdaki örneğin durugörü rüyası olduğu iddiasını şüpheyile karşılamaktayız.

Bir kimsenin kendisine karşı öfkeli olan tanrı ve/veya tanrıçası ile barışması için Ea, Šamaš ve Marduk'a edilen bir duayı içeren Helenistik Dönem'e ait Akadca bir metinde şöyle denilmektedir:

SpTU 3, No. 80, A.y.⁷⁹

30-31. (Ea, Šamaš ve Marduk) sizin emrinizle, öfkeli tanrı (ve/veya) öfkeli tanrıça (ki onlar) bana kızgın olan ve uğursuz kaygı verici olaylar (ve) işaretlerle sürekli gördüğüm korkunç rüyaları verenlerdir.

33-34. Rüyalarım çok karışık/karanlık (ve) kehanetlerim olumsuzdur.

Sizin emrinizle, ey büyük tanrılar öfkeli tanrı (ve/veya) öfkeli tanrıça benimle barışsın.

Korkunç ve karışık rüyaların görülmesinin sebebi, kişisel tanrısının ondan uzaklaşmasıdır. Yeni Asurca, Yeni ve Geç Babilce nüshaları bulunan⁸⁰ Ludlul Bēl Nēmeqi adlı edebî metinde, Marduk'un öfkesi nedeniyle koruyucu ruhları ve kişisel

⁷⁸ A. L. Oppenheim, 1956, s. 307.

⁷⁹ S. A. L. Butler, 1998, s. 23; Maul, 1994, s. 253.

⁸⁰ T. Oshima, 2014, s. 117.

tanrıları Šubši-mešrê-Šakkan'ı terk etmiştir. Bu nedenle insanlar tarafından hakarete uğramış ve demonlar tarafından verilen çeşitli hastalıklardan muzdarip olmuştur. Sayılan şikâyetler arasında kötü rüyalar görme de yer almaktadır.

Ludlul Bēl Nēmeqi, Tab. 1⁸¹

52-54. (Gidişatımla ilgili) kehanetim kâhin/falcı ve rüya yorumcusuyla belirlenemedi. Sokakta kulak misafiri olduğum *egirru* (kehanet ifadesi), benim için kötüye işaretledi. Gece yattığım zaman rüyam korkunçtu.

Ludlul Bēl Nēmeqi, Tab. 3⁸²

7-8. [G]ündüz ve gece farksız, inl[iyordum], rüyalar ve hayaller aynı ölçüde bana acı verdi.

Büyülenmiş bir kimsenin belirtilerinin kaydedildiği Yeni Asurca bir metindeki ilgili satırlar ise şöyledir:

AMT 86/1 (=CMAwR 1, 2.3)⁸³

3-7. Eğer bir adamın başı, ona devamlı acı veriyorsa uyk[u], onun rüyaları korkunçsa, uykusunda deva[m]lı korkuyorsa, dizleri sabitlenmişse, çenesi felç olmuşsa (ve) onun eti/vücudu tamamen terliyse o adam büyülenmiştir.

Yeni Asur Dönemi'nden kalma iyileştirme ritüellerini içeren metinlerden, büyüünün ruhları ve ölüleri rüyada görmeye de neden olduğunu öğrenmekteyiz. Bu

⁸¹ A. Annus-A. Lenzi, 2010, s. 32; T. Oshima, 2014, s. 81.

⁸² A. Annus-A. Lenzi, 2010, s. 38; T. Oshima, 2014, s. 95.

⁸³ S. A. L. Butler, 1998, s. 54; T. Abusch-D. Schwemer, 2016, s. 91.

metinlerde geçen ölü (Úš/*mītu*) ve ruh (GIDIM/*eṭemmu*) kelimeleri, yaşayan insanın karşıtı olan ölüler diyarındaki ruhları kastetmektedir.

CMAwR 1, 8.2 (Abusch ve Schwemer, C. 1 265)

72-74. Uykum esnasında rüyamda tanrımı ve [tanrıçamı], ruhları, ölü insanları, yaşayan insanları, tanıdığım (ve) tanımadığım insanları g[örüyorum]. Gördüğüm rüyayı hatırlayamıyorum ve onu (aklımda) tutamıyorum.

Burada mağdur olan kimse ölülerin yanı sıra kişisel tanrı ya da tanrıçasını, tanıdığı-tanımadığı kimseleri de görmekte ve aynı zamanda rüyalarını hatırlayamamaktadır. Ölü ve ruh görmeyle ilgili benzer içerikli birçok belge bulunmaktadır.⁸⁴ Büyü ile bağlantısı olmayan ve rüyasında ölüleri gören bir kimse için yapılan ritüeli içeren Yeni Asurca bir metinde şöyle denilmektedir:

MMTGI, 14⁸⁵

1. Eğer bir adam [devamlı ölü insanları görüyorsa], [kavrulmuş] *šigūšu*-tahılı(ndan elde edilen) [unu] (ve) [...] . Sen su libasyonu yaparsın. Sen Šamaš'ın önünde söyle söylersin: 2. “Sen (dünyaya) geri dönmemelisin ve dünya[d]a dolanmamalısın. Sen geri dönmemelisin ve rüyada falancanın oğlu falanca ile 3. karşılaşmamalısın ...”.

Ruh için hazırlanan bir heykele yapılan bir takım işlemlerin ardından üç kez okunacak efsunlu sözlerde (9-11. satırlar) “*falancanın oğlu falancadan uzaklaşmalısın ve ayrılıp gitmelisin*” denilmektedir. Daha sonra o kişinin yaşamı boyunca bir daha ölüleri

⁸⁴ J. Scurlock, 2006, 253-263 (No. 39, 46, 47, 48, 49, 50b, 51b)

⁸⁵ J. Scurlock, 2006, s. 207.

(LÚ.ÚŠ) görmeyeceği söylenmektedir. Aynı dönemden bir başka metinde yine ölü gören insanlar için yapılacak işlem anlatılmaktadır.

MMTGI, 25 (=CT 23, 15-22, st. 13-14)⁸⁶

1-2. Eğer bir adam devamlı rüyasında ölü insanları görüyorsa, *hašû*,
... Sen (onları) inek derisi içerisinde [findıkfaresi] tendonuyla bağla
ve onun boynunun etrafına koy/yerleştir.

Hasarlı kısımda sayılan şeylerin bir deri ile bağlanıp hastanın boynuna konulması, muska geleneğini hatırlatmaktadır. Bu yolla rüyada ölümlerin görülmesi engellenmektedir.

BAM 155 ii 1'-4' (=MMTGI, 37)⁸⁷

1-2. [Onun] aya[k bileği]' ... onun rüyaları çoktur] (ve) o (rüyalarda)
devamlı ölümleri görür (fakat) [o kesin olarak] gör[düğü] rüyaları
[hatırlayamaz] ... 3-4. ya da onun ailesi(nden birinin) ruhunun elidir.
Şimşirden bir [derinin] içine [...] onu bağlarsın (ve) onun boynuna
koyarsın.

Sayılan belirtiler, yukarıda değindiğimiz (CMAwR 1, 8.2, st. 72-74) büyülenmiş bir kimseninki ile benzerdir. Bu şikâyetlerin kaynağının aileden birinin ruhu olabileceği belirtilmektedir. Eski Mezopotamya'da ölen bir kimsenin ardından *kispu*-sunuları yapılmalıdır. Bu sunuları alamayan ruhların ölümler diyarından dünyaya gelerek yakınlarına ve diğer insanlara musallat olduklarına inanılmaktaydı.⁸⁸ Burada böyle bir

⁸⁶ J. Scurlock, 2006, s. 231.

⁸⁷ J. Scurlock, 2006, s. 243.

⁸⁸ Bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Ö. Kahya, 2018, s. 55-57.

duruma değinilmemiştir fakat bir Mari mektubunda görülen rüya üzerine *kispu*-sunusu yapıldığını görmekteyiz.⁸⁹

3-7. Dagan-nahmi rüya gördüğü zaman, (bir miktar) ekmek, bira ve un kralların *kispu*-sunusu için (verildi).

Yine aile üyelerinden öteki dünyaya gitmiş olanların rüyada görülmesine karşı yapılan bir ritüelde şöyle denilmektedir:

ADRC Süt. II⁹⁰

2-4. Ey toprak parçası, (gecenin) ilk vakti, orta vakti (ya da) üçüncü vakti (boyunca) görüp durduğum, ölü babamı gördüğüm; (ya da) ölü annemi gördüğüm; (ya da) bir tanrıyı gördüğüm; (ya da) kralı gördüğüm; (ya da) önemli bir insanı gördüğüm; (ya da) bir prensi gördüğüm; (ya da) ölü bir insanı gördüğüm; (ya da) yaşayan bir insanı gördüğüm, 5-8. (ya da) bilmediğim (bir şeyin) bilgisini gördüğüm, (ya da) bilmediğim bir memlekete gittiğim, (ya da) bilmediğim bir yiyeceği yediğim, (ya da) bilinmeyen bir elbiseyi giydiğim rüyanın kötülüğünü tıpkı seni (toprak parçasını) suya atacağım (gibi), senin suda ıslanacağın (gibi), senin dağılacağın (gibi), senin parçalanacağın (gibi), geri yerine dönmeyeceğin (gibi), gördüğüm rüyanın kötülüğü (de) senin gibi suya atılsın!

⁸⁹ Müze ya da kazı numarası olmayan bu mektup için bkz. V. C. Wilcke, 1986, s. 16. Ayrıca Eski Asur Dönemi'nde ölümlere yapılan sunular ve ruhlarla ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. Ö. Kahya, 2019, s. 309-321.

⁹⁰ S. A. L. Butler, 1998, s. 294.

Rüyada aile üyelerinden ölmüş olanları görmenin yanında bir tanrı ve önemli kimseleri görmek, daha önce yemediği şeyleri yemek ya da daha önce gitmediği yerlere gitmek ve bilinmeyen bir elbise giymek de kötü belirti olarak değerlendirilmektedir. Dikkat çekici bir diğer husus, rüyanın kötü etkisini gidermek için yapılan ritüeldir. Kötü rüyanın etkisinden kaçınmak için rüyayı akarsuya/akan suya anlatmak⁹¹ veya rüyayı kâğıda yazıp nehre atmak⁹² gibi benzer uygulamaların kültürümüzde var olduğu bilinmektedir. Yukarıda bahsedilen ritüeldeki suyun rüyanın kötülüğünü arındırdığı şeklindeki inanç, Anadolu'da halen devam etmektedir diyebiliriz. Burada rüyanın kötü etkisi, başka bir nesneye aktarılmakta ve kötülüğü üzerine alan nesne akarsu vasıtasıyla yok edilmektedir.

Metinlerde ruhların yanı sıra demonlar da rüyalarla bağlantılı olarak geçmektedir. Sumerce Udug-hul serisi içerisinde Ala demonu için şöyle denilmektedir:

Udug-hul, Tab. 8⁹³

860-861. (Ya da sen) rüyadaki gibi adama (kurbana) vuran Ala demonusun, (ya da) yarıktaki bir yarasa gibi [karanlıkta] uçabilen kötü [Ala demonusun].

Yeni Asurca tıbbî bir metinde, rüyalarda görülen bir takım şeylerin nedeni olarak Lamassu ve Šēdu demonları görülmektedir.

VAT 7525⁹⁴

⁹¹ M. Eren, 2010, s. 1088-1089.

⁹² Bu uygulamanın Kars bölgesinde bulunduğu bilgisi, meslektaşım Dr. Koray Toptaş tarafından verilmiştir.

⁹³ M. J. Geller, 1985, s. 80 vd.

⁹⁴ S. A. L. Butler, 1998, s. 52.

28-30. Eđer bir adam, uykuya yattığında, (rüyasında) bir şehir tekrar tekrar üzerine düşüyorsa ve o ah çekiyor (fakat) kimse duymuyorsa: Bir *lamassu* ve bir *šēdu* onun vücuduna bağlanmıştır.

31-35. Eđer bir adam, uykuya yattığında, (rüyasında) bir şehir tekrar tekrar üzerine düşüyorsa ve o ah çekiyor ve kimse duymuyorsa: Çok kötü bir *šēdu* onun vücuduna bağlanmıştır.

Belirti olarak kabul edilen rüyalar korkunç, karışık ve çok/fazla şeklinde nitelendirilmektedir. Tanrı/tanrıça, ölü ve önemli kimseleri görmek, yine belirti olarak değerlendirilmiştir. Bu tür sorunların yaşanma sebebi ise öncelikle kişisel tanrıların ihmal edilmesi veya günah işlenmesi gibi nedenlerden tapınanlarını terk etmesidir. İlahi korumadan yoksun olan kimse için demon ve ruhlardan kaynaklanan kâbuslar görmenin kaçınılmaz olduğu anlaşılmaktadır. Marduk gibi büyük tanrıların öfkesini kazanmak da yine kişisel tanrıların ve koruyucu demonların uzaklaşmasına neden olmaktadır.

1.2. RÜYA TERMİNOLOJİSİ

Eski Mezopotamya yazılı belgeleri içerisinde rüya karşılığında ya da rüya ile ilişkili bazı kelimeler kullanılmaktadır. Burada bu kelimelerin geçtiği belgelerdeki ilgili kısımlara değinilecektir. Rüya kayıtlarının ele alındığı bölümde “rüya” terimlerinin geçtiği satırlar bulunduğu için burada tekrar verilmeyecek, gerekli görüldüğü takdirde tercümeleri kullanılacaktır ancak başka bir başlık altında sunulmayan satırlara yer verilecektir.

Diđer birçok Sumerce sözcük ve fiil gibi rüya anlamındaki kelimelerin de Akadca belgelerde kullanılmaya devam edildiğini görmekteyiz. Bazı metinlerde Akadca “rüya” karşılığındaki *šuttu*⁹⁵ yerine, Sumerogram MÁŠ.GI₆ tercih edilmiştir. Bu kelime MÁŠ ve

⁹⁵ CAD Š/III, s.405 vd. Kelimenin “rüya” dışında başka anlamı bulunmamaktadır.

GI₆ olmak üzere iki ayrı işaretin/kelimenin birleştirilmesiyle türetilmiştir. MÁŠ kelimesi “keçi, iç organ falı, alamet için kurban edilen hayvan; kehanet” gibi karşılıklara sahiptir.⁹⁶ IM işareti ile yazılan GI₆ ise “gece” anlamına gelmektedir⁹⁷ ve böylelikle MÁŠ.GI₆’nin “gece kehaneti/alameti” mânâsında kullanıldığı anlaşılmaktadır. Akadca *šuttu*’nun bu kelimenin Sumerce karşılığı olduğu iki dilli kelime listelerinden/sözlüklerden bilinmektedir.

Sumerce yazılı kaynaklar içerisinde MÁŠ.GI₆ kelimesinin kullanıldığı en eski belge Gudea Silindiri A’dır. Diğer geçişleri ise Akad’ın Lanetlenmesi ve Gilgameš’in Ölümü’nde yer almaktadır.

Gudea Silindiri A, Süt. I. st. 17-18, 27-28⁹⁸

17-18. lu₆gal-ni-ir ud ne maš-ġi₆-ka gù-dé-a en nin-ġir-sú-
ra igi mu-ni-du₈-àm

17-18. O günde, bir rüyada Gudea efendisi bey Niġirsu’yu gördü.

Gilgameš’in Ölümü (Meturan Versiyonu)⁹⁹

139. máš-ġi₆ ur(-) lu₆gal-¹la¹ [b]i/[m]u²-búr lú [. . .] ¹x¹

139. Rüya Ur-lugal/kralın takipçisi¹⁰⁰ tarafından çözüldü.

MÁŠ.GI₆ kelimesinin geçtiği Naram-Sin’in gördüğü rüyayı içeren Akad’ın Lanetlenmesi isimli metnin ve aşağıda verdiğimiz diğer Akadca metinlerin ilgili satırları

⁹⁶ MÁŠ (Akk. *bīru*) için bkz. ePSD, máš; CDA s. 45 (*bīru*).

⁹⁷ ePSD, ġi₆; CDA s. 224 (*mūšu*).

⁹⁸ ETCSL 2.1.7, st. 17-18, 27-28.

⁹⁹ A. Zgoll, 2006, s. 57.

¹⁰⁰ Zgoll ur(-) lu₆gal ifadesini kelime anlamıyla değerlendirmektedir. Veldhuis ise daha önceden kralın köpeği olarak tercüme edilmiş olan bu kısmı, Gilgameš’in oğlu Ur-Lugal şeklinde düşünmenin daha doğru olduğunu söylemektedir bkz. N. Veldhuis, 2001, s. 139 vd.

“Rüya Kayıtları” bölümde yer almaktadır. MÁŠ.GI₆’nin geçtiği diğer kısımlar ise şöyledir: “Standard Babilce Gilgameš Destanı Tab. I st. 246; Standart Babilce Gilgameš Destanı Tab. 7 st. 254; Ludlul Bēl Nēmeqi Tab. III, st. 8, 30, 37, 40; Asurbanipal Prizma A Süt. II st. 97, 100, 101, Süt. III st. 120, Süt. V. st. 98, 102, Asurbanipal’ın Harran Tableti A.y. st. 21; Asurbanipal Prizma B Süt. V st. 49; Nabonid AOAT 256, 2.14 Süt. III st. 36; Nabonid AOAT 256, 3.1 (Harran Steli) Süt. I st. 11; Nabonid AOAT 256, 3.2 (Adad-guppi Steli) Süt. II st. 5; Nabonid AOAT 256, 4.1 st. 1; Nabonid AOAT 256, 3.3 Süt. VI st. 12’, 21’, 31’; Kurigalzu’nun Rüyası BM 47749 A.y. st. 7; SAA III, 32 (Veliaht Prens Kummâ’nın Rüyası) Ö.y. st. 35, A.y. st. 1.”

Görüldüğü gibi MÁŠ.GI₆ Akadca metinlerde daha çok kullanılmıştır ve bunların tamamı I. Binyıl’a tarihlenmektedir. Mari mektuplarında ise sadece *šuttu* kelimesinin tercih edildiği görülmektedir ve aynı zamanda Eski Asurca belgeler içerisindeki iki örnekte “rüya”nın Akadcası ile karşılaşılmaktadır.¹⁰¹ I. Binyıl’a tarihlenen Akadca belgelerde ideogramların kullanımında artış olduğu bilinmektedir. Diğer yandan Standart Babilce ile kaleme alınmış Gilgameš Destanı ile Ludlul Bēl Nēmeqi’de hem ideogram olarak MÁŠ.GI₆ hem de *šuttu*’nun kullanıldığını görmekteyiz. Gilgameš Destanı’na ait Eski Babil ve Orta Babil Dönemi’ne tarihlenen nüshalarda MÁŠ.GI₆ ideogramı bulunmamaktadır. Nabonid’in kitabeleri içerisinde genellikle MÁŠ.GI₆ kullanılmışken kendi rüyasının anlatıldığı bir metinde (AOAT 256, 2.12 Süt. I, st. 1) *šuttu* tercih edilmiştir. Eldeki verilere göre genel olarak II. Binyıl’a ait Akadca tabletlerde “rüya”nın Sumercesi ile karşılaşmadığımızı söyleyebiliriz.

Rüya anlamındaki bir diğer Sumerce kelime MA.MU/MÚ(.D)’dur ve Sumerce metinler dışında “rüya” karşılığıyla geçmemektedir. Uzmanlar MA.MÚ’nun kelime

¹⁰¹ BIN 6, 179: 16; Kt n/k 650: 19.

analizini “gece ürünü” ve “benim için büyür/büyüyen” tekliflerinde bulunmuşlardır.¹⁰² Yuhog ise MÚ (Akk. *napāhu*)¹⁰³ kelimesinin “üfleme, yakmak, öfkelenmek” anlamlarının yanı sıra “sinirli olmak, kızgın olmak; kızgın, karışık” anlamlarına sahip olduğunu ve değindiği bazı örnekleri esas alarak rüya anlamındaki MA.MÚ’nun “bana delicedir/karışıktır” ya da “rüyadaki deliliğim/karışıklığım” anlamına geldiğini öne sürmektedir.¹⁰⁴ Analizi nasıl olursa olsun Sumerce metinlerde “rüya” için kullanıldığı açıktır. Zgoll, Gudea Silindiri’ndeki geçişleri dikkate alarak MÁŠ.GI₆ ile MA.MÚ/MU kelimeleri hakkında ilkinin genel olarak tüm rüyalar için, diğerinin ise sadece istihare ile elde edilen rüyalar için kullanıldığını belirtmektedir.¹⁰⁵ Kelimenin geçtiği metinler ise şöyledir:

MA.MU: Gilgameš’in Ölümü (Meturan Versiyonu) st. 127; Gudea Silindir A Süt. IV st. 13,14, Süt. XII st. 13.

MA.MÚ: Dumuzi’nin Rüyası st. 26, 42, 43; Sargon ve Ur-Zababa st. 13, 14, 19, 21; Lugalbanda Dağ Mağarasında st. 361; Sumerce Tufan Hikâyesi Süt. III st. 149.

Akadca metinlerde “uyku” anlamındaki *šittu*¹⁰⁶ kelimesine ses bakımından çok yakın olan *šuttu* “rüya” ile ilişkili olarak bazı kelime ve fiiller kullanılmaktadır. “Uyku” ve “rüya” kelimeleri aynı kökten türemiş olmalıdır ancak türetildikleri fiil ile ilgili bir tespit yapılamamaktadır. Rüya yerine kullanılan bir diğer tabir ise *tabrīt mūši*’dir ve “görünme” *tabrītu* ve “gece” *mūšu* kelimeleriyle oluşturulmuştur. “Gece

¹⁰² A. Zgoll, 2006, s. 61.

¹⁰³ CDA, s. 237.

¹⁰⁴ W. Yuhong, 2001, s. 39.

¹⁰⁵ A. Zgoll, 2006, s. 60, 312-313.

¹⁰⁶ CAD Š/II, s. 140 vd.; CDA, s. 378.

düşü/görünmesi” şeklinde tercüme edilen ifadenin nadiren kullanıldığını görmekteyiz. İlki Asurbanipal’in Prizma B olarak anılan kitabesinde görülmektedir: “Ona (İştar’a) başvurduğum gece esnasında bir rüya yorumcusu (*šabrû*) yattı ve bir rüya gördü. O kalktı ve İştar’ın ona gösterdiği gece düşünüyü (*tabrît mûši*) bana anlattı”.¹⁰⁷ Asurlu Velihaht Prensin Yeraltı Rüyası’nda ise “Kummâ uykuya yattı ve bir gece düşü (*tabrît mûši*) gördü.”¹⁰⁸ cümlesinden sonra rüyasında gördüklerinin anlatılmasından ifadenin rüya yerine kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Rüya ile bağlantılı kullanılan bir diğer kelime ise *munattu*’dur ve “uyanma, uyanma zamanı; sabah uyuklaması” gibi anlamlarla sözlüklerde yer almaktadır.¹⁰⁹ Kelimenin Sumercesi GİR.BABBAR.RA’dır ve iki dilli eski sözlük listelerinde *šēp ūmi* (*aliku*) “şafak, seher vakti” olarak anlamlandırılmıştır.¹¹⁰ Erra Destanı’nda “rüya” kelimesinin ardından şu şekilde geçmektedir: “Dabibi’nin oğlu Kabri-ilāni-Marduk bu metnin kâtibidir. O (Erra/İşum) ona gece esnasında/vaktinde (bir metin) gösterdi, o (eseri) okurken seher vaktinde (*munattu*) ne bir şey çıkarabildi ne de ilave olarak bir tek satır ekleyebildi.”¹¹¹ Burada “rüya” anlamına gelen bir kelime yer almasa da bir tanrı tarafından kâtime rüyada bir metin gösterildiği kabul edilmektedir. “Seher vakti” *munattu* ile rüyadan uyandığı vakit kastedilmiş olmalıdır. Bir zaman belirtmesinin dışında *munattu*’nun “hayal” karşılığında olabileceğine dair Ludlul Bēl Nēmeqi’de iki örnek yer almaktadır: “[G]ündüz ve gece farksız, inl[iyordum], rüyalar ve *hayaller* (*munattu*) aynı ölçüde bana acı verdi. Bir genç adam (vardı), görünümü olağanüstü/kocaman, vücut

¹⁰⁷ RINAP 5, Prizma B, Süt. V, st. 48-51.

¹⁰⁸ A. Livingstone, 1989, s. 71 (A.y. st. 1.).

¹⁰⁹ CAD M/II, s. 200; CDA, s. 217.

¹¹⁰ S. A. L. Butler, 1998, s. 32-33; A. Zgoll, 2006, s. 66.

¹¹¹ L. Cagni, 1969, s. 126 vd. (st. 42-44).

yapısı görkemli, yeni kıyafet giyimli, *hayalimde (munattu)* olduğu için, onun vücut hatları şekilden yoksundu.”¹¹² Metinden MĀŠ.GI₆(*šuttu*) ile *munattu*'nun iki farklı anlama sahip olduğu net olarak anlaşılmaktadır. “Seher vakti” anlamının dışında burada hayal anlamı verilmektedir ve Butler da kelimenin “uyanık rüya/hayal” karşılıklarının bulunduğunu söylemektedir.¹¹³

İleride rüya anlatılarını işlediğimiz kısımda görüleceği üzere IGI DU₈, *amāru*, *barû*, *naṭālu* filleri “rüya görme”yi belirtmede kullanılmaktadır. Bir tanrının birine rüya göstermesi için ise *barû* fiilinin ettirgen hali *šubrû*'nun tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca bir rüyanın açıklanması yani tabir edilmesi için de *pašāru* “çözmek” fiili bulunmaktadır. Oppenheim bu fiilin bir rüyanın anlaşılmasında ya da rüyanın kötü etkisini uzaklaştırmada kullanıldığını tespit etmiştir. Ayrıca Sumercesi olan BÜR fiilinin aynı fonksiyonda olduğunu söylemektedir.¹¹⁴ Günümüzde rüyanın açıklanması için “tabir” tercih edilse de “tefsir” kelimesi de kullanılmaktadır. Dilimize Arapçadan geçen tefsir kelimesi “fesr” kökünden türetilmiştir ve Akadca kökeni de yukarıda bahsettiğimiz *pašāru* fiilidir. O dönemde rüya tabir etme işini belirtmede kullanılan bu fiil ile ilişkili kelime (tefsir), çeşitli yollarla dilimize kadar ulaşmıştır.

Çivi yazılı metinlerde burada sunmayı uygun gördüğümüz rüya için yapılmış bir tanım bulunmaktadır. Eski Mezopotamya insanının o dönemdeki rüyaya bakış açısını yansıtan bu tanım, Lugalbanda Dağ Mağarasında isimli destanda yer almaktadır ve ilgili satırları şöyledir:

¹¹² T. Oshima, 2014, s. 94-95 (Tab. III, st. 8-11).

¹¹³ S. A. L. Butler, 1998, s. 34.

¹¹⁴ A. L. Oppenheim, 1956, s. 2018. Ayrıca bkz. S. A. L. Butler, 1998, s. 107.

Lugalbanda Dağ Mağarasında st. 340-346¹¹⁵

340. lugal ù-sá-ge la-ba-an-nú-a ma-mú-dè ba-nú

341. ma-mú-da ^{ḡi}ig-e nu-gi₄-e za-ra nu-gi₄-e

342. lul-da lul di-da zid-da zid di-dam

343. lú húl-húl-le-dè lú šîr-šîr-re-dè

344. ^{gi}pisaḡ kad₅ diḡir-re-e-ne-kam

345. únu igi saḡ₉ ^dnin-líl-lá-kam

346. ad gi₄-gi₄ ^dinana-kam

Tercüme:

340. Kral uykuya yatmadı, o rüyaya yattı.

341. Rüya kapısında geri dönüş yok, kapı milinde geri dönüş yok.

342. Yalancıya yalan konuşur, doğruya/dürüste doğru konuşur.

343. Bir adamı mutlu edebilir, bir diğerine şarkı söyletebilir,

344. o tanrıların kapalı tablet sepetidir.

345. O Ninlil'in güzel yatak odasıdır,

346. o İnanna'nın rehberidir/danışmanıdır.

Bu edebî eserde rüya için söylenenlerden yalancı kimselerin gelecek hakkında doğru bilgi veren rüya göremeyeceği fakat dürüst insanların görebileceği anlaşılmaktadır. Rüyayı gönderen tanrılar olduğuna göre insanların karakterlerine ya da davranışlarına göre muamele yapmaktadırlar gibi bir çıkarım yapılabilir. Diğer yandan buradaki tanımda rüya kutsallaştırılmış bir varlık olarak düşünülmüş de olabilir. İnsanları mutlu edebileceği söylenen rüya, tanrıların tablet sepeti olarak betimlenmektedir. Kapalı sepetteki tablette yazılanların bilinemeyeceği gibi rüyanın mesajının da gizli/sembolik olduğu vurgulanıyor olabilir. Diğer yandan Ninlil ve İnanna gibi tanrıçalarla da ilişkilendirilmiştir.

¹¹⁵ ETCSL 1.8.2.1, st. 34-346.

“Rüya” kelimesi ile Sumerce atasözleri içerisinde de karşılaşmaktayız: “Köle kızın rüyaları nedir? Bir çabalayan kölenin⁹ duaları nedir?”¹¹⁶, “Bir köpek için rüya bir neşedir.”¹¹⁷ Atasözleri metininde geçen fakat bir efsunlu söz ya da dua içeren satırlarda ise şöyle denilmektedir: “Ey Utu! Sen benim yargıcısın, benim hükmümü söyle/ilan et! Sen benim karar vericisinsin, benim kararımı ver! Gördüğüm rüyayı hayra çevir!”.¹¹⁸ Eski Babil Devri’ne tarihlenen bir aşk şiirinde ise rüyanın bir benzetme/teşbih yapılırken kullanıldığını görmekteyiz: “Âşık kimse rüya gören (gibi)dir.”¹¹⁹

1.3. RÜYA TANRILARI

Metinlerde yer alan çok sayıdaki rüya kaydına rağmen rüya tanrıları ile beklenenden daha az karşılaşmaktayız. ^dMamu(d) (^dMA.MÚ(.D)), ^dSisig (^dSİG.SİG ya da ^dSI.SI.IG), Anzagar (^dAN.ZA.GÀR) ve Zaqīqu rüya tanrıları olarak görünmektedir. Sadece Lugalbanda Dağ Mağarasında adlı Sumerce edebî metinde ¹²⁰ rüya tanrısı olarak geçen Zangara (^dZA.AN.GÀR.RA)’nın Anzagar ile işaretlerin sıralanışı noktasındaki farklılık dışında ses benzerliği dikkat çekicidir ancak ikisi arasında daha önceden bir ilişki kurulmamıştır. Zaman içerisinde rüya tanrısının isminin farklılaşmasına ya da yazılışındaki değişikliğe bağlayarak aynı tanrı oldukları sonucuna varılabilir ama eldeki verilerle kesin bir şey söylemek güçtür. Anzagar ile rüya anlatılarında karşılaşmamaktayız ancak bir kaç metinde “Anzagar rüyaların tanrısıdır”, “Anzagar rüyaların Şamaş’ıdır.” ve “Anzagar rüyaların Enlil’idir” denilmekte ve bunların yanı sıra

¹¹⁶ ETCSL 6.1.04, Bölüm B st. 21-22.

¹¹⁷ ETCSL 6.1.05, st. 72.

¹¹⁸ ETCSL 6.1.09, Bölüm E, st. 8-10.

¹¹⁹ A. R. George, 2009, s. 51 (Met. 8, st. 14).

¹²⁰ ETCSL 1.8.2.1, st. 328.

güzel rüya elde etme ritüelindeki “O (Šamaš) rüyaların tanrısı Anzagar’ı göndermeli ki gece esnasında o beni günah(lar)ımdan arındıracak (sonra) ben (tekrar) iyi olacağım (ve) suçumdan/günahımdan temizleneceğim.”¹²¹ cümlesi içerisinde yer almaktadır. Buradan Anzagar’ın Mamu ve Sisig gibi Šamaš’a bağlı bir tanrı olduğu anlaşılmaktadır. Geçtiği bir diğer metin ise Šulgi D olarak anılan ve bir ilahiyi barındıran metindir. Hasarlı olduğu için içeriği net olarak bilinmemektedir ve Anzagar ile ilgili kısımda “Anzagar, rüyaların tanrısı, onların’ iyi udug-ruhu gibi rüyada [...]” yazmaktadır.¹²²

Tanrı Mamu sonraki bölümde ele aldığımız rüya anlatıları içerisinde geçmemektedir. Genellikle sözlüksel metinlerde ve Güneş tanrısı Šamaš’ın maiyeti altında geçmektedir. Bir metinde ise tanrı Šamaš’ın kızı olarak karşımıza çıkmaktadır. Eldeki verilerle bu tanrının işlevi hakkında bilgi edinememekteyiz.¹²³ Hakkında kısmen daha fazla bilgi sahibi olduğumuz bir diğer rüya tanrısı ise ^dSisig’tir. Tanrı Sisig’e Gilgameš’in Ölümü adlı metinde rastlamaktayız ve Nippur versiyonunda “Utu’nun oğlu Sisig ölümler diyarında, karanlığın yerinde onun için ışık koysun!”¹²⁴ denilmektedir. Bu çalışmada yer vereceğimiz Meturan versiyonunda ise “Utu’nun oğlu Sisig onun karanlık yerlerini ıtır!” şeklinde geçmektedir.¹²⁵ Gilgameš Enkidu ve Ölüler Diyarı mitinde ise SI.SI.IG yazılışıyla geçmektedir ve orada “onun (yani Enkidu’nun) esintisi?” şeklinde tercüme edilmiştir.¹²⁶ Bir tanrı olarak geçmediği anlaşılan sisig ile burada Enkidu’nun

¹²¹ Bu metinler için bkz. S. A. L. Butler, 1998, s. 83-84.

¹²² J. Klein, 1981, s. 82-83 (st. 252-253).

¹²³ S. A. L. Butler, 1998, s. 76 vd.

¹²⁴ D. Katz, 2003, s. 224; N. Veldhuis, 2001, s. 137; A. R. George, 1999, s. 199.

¹²⁵ Transkripsiyon için bkz. A. Cavigneaux-F. Al-Rawi, 2000, s. 27-30. Tercüme için bkz.

ETCSL 1.8.1.3, st. 141-142. ETCSL’de satır numaraları farklıdır.

¹²⁶ ETCSL 1.8.1.4, st. 242.

ruhunun kastedildiği düşünülebilir çünkü Enkidu'nun ölümler diyarından SISIG'i ile çıktığı belirtilmektedir. Ruhun rüzgâr (IM) ile ilişkilendirilmesi de bu düşünceyi desteklemektedir. Soyut bir kavramın rüzgâr ve esinti ile ilişkilendirilmesi akla yatkın görünmektedir.¹²⁷ İki dilli metinlerden SİG.SİG'in Akadca *zaqīqu/ziqīqu*'nun Sumercesi olduğu öğrenilmektedir.¹²⁸ Sözlüklerde *zâqu* “esmek, sürüklemek,” anlamındaki fiilden türediği belirtilen ve “hayalet, ruh, hiçlik, ahmaklık; hayaletli yer; rüyaların tanrısı” karşılıkları verilen *zaqīqu*¹²⁹ kelimesi, çok anlama sahip olduğu için her geçtiği yerde rüya ile ilgili kullanılmamaktadır. *Zaqīqu*'nun bazen tanrı determinatifıyla bazen de determinatifsiz olarak yazıldığını görmekteyiz. Bu tanrı, Asurbanipal'in kayda geçirilmiş tek rüyası olan SAA III, 13'te¹³⁰ şu şekilde geçmektedir: “Rüya tanrısı (*Zaqīqu*), beyi Nabû'nun huzurundan cevapladı: Korkma Asurbanipal! Sana uzun ömür vereceğim, senin ruhunla hoş esintiler teslim edeceğim; Hoş/güzel ağızım büyük tanrıların meclisinde seni hep kutsayacak.”. Burada *Zaqīqu* tanrı Nabû'nun maiyetinde gibi görünmektedir. Tanrı Nabû ve rüya tanrısının birlikte geçtiği bir diğer metinde Kurigalzu Esagila tapınağına girmekte ve ardından *Zaqīqu* ona yaklaşarak bir rüya göstermektedir: “Bu gece, ey saray mensupları (büyük adamlar), neşe içinde tanrı Bêl'i gördüm! Onun önünde duran Nabû günahlar tabletini yerleştirdi ...”. İki metnin verdiği bilgilere dayanarak *Zaqīqu* için diğer tanrıların rüya göstermesine aracılık etmektedir diyebiliriz. Bu verilere istinaden Zgoll, *Zaqīqu*'nun rüya gören bir kimseyi büyük tanrılarla buluşmaya hazırladığının ya da ona tanrıların önünde rehberlik ettiğinin

¹²⁷ Bu hususla ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz. Ö. Kahya, 2018, s. 53; D. Katz, 2010, s. 116.

¹²⁸ S. A. L. Butler, 1998, s. 79-80.

¹²⁹ CAD Z, s. 58.

¹³⁰ A. Livingstone, 1989, s. 33-34.

düşünülebileceğini dile getirmektedir. Her halükârda Zaqīqu, büyük tanrıların rüyada görünmesi örneklerinde aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.¹³¹

Gilgameş Destası'nda Gilgameş ile arkadaşı Enkidu, Huwawa'ya ulaşmak için yaptıkları yolculuk esnasında bir dağa gelmektedirler. Destanın bu kısmında Zaqīqu ile ilgili farklı bir bilgi bulunmaktadır: “Gilgameş dağın doruğuna çıktı, tepeye *mašhatu*-ununu sundu/saçtı (ve şöyle dedi:) ‘Ey dağ, bana bir rüya getir (ve) iyi talihimin haberini/sözünü göreyim!’ Enkidu ona bir Zaqīqu evi yaptı, girişine bir fırtına kapısı dikti. Onu bir daire içine yatırdı, tasarı ... ve o bir ağ gibi ... onun girişinde yattı. Gilgameş çenesini dizlerine dayadı, insanların üzerine akan/dökülen uyku ona geldi. (Gecenin) orta vaktinde rüyasını tamamladı/bitirdi, o kalktı (ve) arkadaşına anlattı.”¹³² Burada rüya görebilmek için bir Zaqīqu evi yapılmakta ve böylelikle dağdan bir rüya istenmektedir. İlginç olan tanrı Zaqīqu söz konusu ise neden dağdan rüya talep edilmektedir? Zgoll tarafından dile getirilen bir görüş burayı anlamamız hususunda yardımcı olmaktadır. Sumerce-Akadca iki dilli bir metinde şöyle denilmektedir: “Her şey içindedir/kalbindedir sözler söylenir, tüm insanlığın *zaqīqu*-ruhu sana (Šamaš'a) rapor verir/seni tekrar eder.”¹³³ İnsanların *zaqīqu*'ya sahip oldukları bilgisi yukarıda da bahsettiğimiz Gilgameş, Enkidu ve Ölüler Diyarı'nda ölüler diyarındaki Enkidu'nun oradan bir SISIG (yani *zaqīqu*) olarak çıkmasını hatırlatmaktadır. Nitekim Gilgameş, Enkidu ve Ölüler Diyarı'nın Akadca versiyonu olan Gilgameş Destası'nın son tabletinde ilgili kısım şöyledir: “O (Gilgameş) yerde/ölüler diyarında bir delik açtı, kölesi Enkidu'nun *utukku*'su ölüler diyarından *zaqīqu* gibi çıktı.”¹³⁴ Sumerce versiyonda SISIG/*zaqīqu*

¹³¹ A. Zgoll, 2006, s. 301.

¹³² A. R. George, 2003, s. 588 vd. (Tab. 4, st. 7-17).

¹³³ Horowitz 1998, 16; S. A. L. Butler, 1998, s. 80; A. Zgoll, 2006, s. 303.

¹³⁴ S. A. L. Butler, 1998, s. 79.

şeklinde çıkmasına rağmen Akadca versiyonda *utukku* olarak *zaqīqu* gibi geldiği söylenmektedir. Enkidu öldü ise genellikle öteki dünyadaki ruhlar için kullanılan *eṭemmu* kelimesinin tercih edilmesi beklenirdi. Dolayısıyla yukarıda bahsettiğimiz Gilgameş Destanı'nda yapılan *zaqīqu*-evi tanrıdan çok bu ruhla ilgili olmalıdır. Diğer yandan bir başka belgede *zaqīqu* ile ilgili “Kötü *zaqīqu*(-demonu) mezardan çıkar. Onlar mezarlarından cenaze sunuları ve su libasyonları için çıkarlar.”¹³⁵ denilmektedir. Anlaşılan *utukku*-demonları ya da yakınlarından sunu alamayan ölü insanlara ait ruhlar gibi *zaqīqu*lar da mezarlardan çıkabilmektedir. Bu metinde *zaqīqu* demonik bir yaratık olarak aksettirilmektedir.

Tanrı ve demon görünüşlerinin yanı sıra Enkidu'nun ölümler diyarından çıkması gibi *zaqīqu*'nun insan ruhu olarak da geçtiği metinler bulunmaktadır. Yaradılış Destanı Enūma Ēliš'te “O (Marduk) insanoğlunun *ziqīqu*(larını) Üst Yer'in güçlü [temeli?] üzerinde yatırdı” ifadesi yer almaktadır.¹³⁶ “Üst Yer” ile yeraltındaki ölümler diyarının üzerinde ve göğün altındaki yer yani insanoğlunun yaşadığı dünya kastedilmektedir. Buradaki *za/iqīqu* ile yaşayan insanlar ifade edilmektedir ve ölen insan ruhuna *eṭemmu*, yaşayan insanda bulunan ruha da *zaqīqu* denildiği sonucuna ulaşılabilmektedir. Zgoll'un belirttiği gibi insan vücudundan ayrılarak rüya âlemine giden ve orada bir takım deneyimler yaşayan *zaqīqu*-ruhu/rüya ruhu düşüncesini buradaki bilgiler destekliyor olabilir.¹³⁷ En azından her insanda bir *zaqīqu*-ruhunun var olduğuna delil teşkil etmektedir. İslam coğrafyasında insanın uykusu esnasında ruhunun gittiğine inanılan yer

¹³⁵ S. A. L. Butler, 1998, s. 79.

¹³⁶ Bu satırdan Horowitz ve Zgoll sadece bahsetmektedir bkz. Horowitz 1998, 16; A. Zgoll, 2006, s. 302. İlgili satırın transkripsiyon ve tercümesi için bkz. S. A. L. Butler, 1998, s. 80.

¹³⁷ A. Zgoll, 2006, s. 302-304.

olan berzah âlemi ile Eski Mezopotamya inancındaki insanın *zaqīqu*-ruhunun gittiği rüya âlemi benzerlik göstermektedir.¹³⁸ Genel olarak baktığımızda rüya ile ilgili kontekstlerde Zaqīqu, bazen bir tanrı, bazen demon özellikleri gösteren bir varlık ve bazen de insanın (rüya) ruhu olarak karşımıza çıkmaktadır.

¹³⁸ Berzah, ruh ve rüya ilişkisi için daha ayrıntılı bilgi için bkz. İ. Soysaldı, 2011, s. 563 vd.

2. RÜYA KAYITLARI

Bu bölümde kayda geçirilmiş rüyalar, içeriklerine göre tasniflenerek incelenecek ve sınıflandırırken rüyaların türünden ziyade verdikleri mesajın niteliği esas alınacaktır. Konumuz hakkında çalışma yapan diğer uzmanlar sadece rüyaları türlerine göre sınıflandırmışlar ve verilen mesajın niteliği ve kontekstine göre bir gruplandırma yapmamışlardır. Gelecek hakkında bilgi veren ya da bir takım talimat ve destek habercisi olan rüyalar transkripsiyon ve tercümeleleriyle birlikte bu kısımda ele alınacaktır. Bazı sembolik rüyaların yorumlarını içeren satırlara ise sonraki bölümde yer verilecektir. Eski Mezopotamya çivi yazılı belgelerinde birçok defa rüya kelimesi geçmektedir ancak burada sadece rüyanın görüldüğü şekliyle anlatıldığı veya görülen rüyanın bir başkası tarafından aktarıldığı metinlerin ilgili satırları değerlendirilecektir. Örneğin Standart Babilce Gilgameş Destanı'na ait 7. tabletin 176. satırında Gilgameş bir takım ritüeller yaptıktan sonra “*İnsanların üzerine akan/dökülen uyku ona geldi.*” denilmektedir.¹³⁹ Bu ifade destanın diğer satırlarında da geçmekte ve ardından görülen rüya anlatılmaktadır. Değindiğimiz kısımda da (Tab. 7 st. 176) bir rüyanın aktarılacağı kestirilebilmektedir fakat devamı hasarlı ve anlaşılmaz olduğundan burada sunulmayacaktır. Benzer şekilde hasarlı olmadığı halde rüyanın anlatılmadığı ve yalnızca niteliğinin (korkunç, olumlu, olumsuz vs.) belirtildiği kayıtlar da dikkate alınmamıştır. Fakat rüya kısmı hasarlı veya eksik olan metinler verdikleri farklı bilgiler nedeniyle diğer bölümler altında değerlendirilecektir. Ayrıca her alt başlıkta, metinler sunulurken kendi içlerindeki kronolojik durum dikkate alınarak en eskiden en geç tarihli metinlere göre bir sıralama yoluna gidilecektir. Böylelikle bazı benzer inanç ve motiflerin takibi de yapabilecektir.

¹³⁹ A. R. George, 2003 s. 643.

Asurbanipal ile ilgili bazı rüyalar birçok farklı kitabe ve metinde tekrar edilmiştir. Bazılarında söz konusu rüyaların uzun versiyonları yer almaktadır. Böyle durumlarda uzun ve sağlam olan kayıtlar tercih edilmiş ve diğer anlatılarda dikkate değer farklılıklar varsa ilgili yerlerde belirtilmiştir. Gilgameş Destanı'nın Eski Babil Devri'nden Yeni Asur ve Geç Babil Dönemlerine kadar yayılmış farklı versiyonları ya da dublikatları bulunmaktadır. George tarafından bu fragmanlar ve versiyonlar dikkate alınarak Standart Babilce Gilgameş Destanı olarak, kısmî noksanlıklarla, yayınlanmıştır. Yazar, destanı oluşturan 12 tabletin eksik olan kısımlarını diğer eski ya da daha geç kopyalarından tamamlamıştır. Çoğunluğu edebî tür olan bu gibi serilerde daha sağlam olan ana tabletlerdeki eksik satırlar, eski ve geç tarihli nüshalardan tamamlandığından ortaya çıkan metin de tarihleme anlamında kısmen karma bir hal almaktadır. Sumerce ve Akadca edebî/mitolojik metinlerin büyük kısmı da yine çeşitli bölgelerden çıkarılmış tablet ve fragmanların birleştirilmesiyle tamamlanmıştır ancak Gilgameş Destanı kadar farklı coğrafya ve devirden nüshaları bulunmamaktadır.

Rüyalarda iletilen mesajların niteliğine göre yapmaya çalıştığımız gruplandırma ise şu şekildedir:

- **İyi haber veren rüyalar:** Gelecekle ilgili bir takım olumlu mesajların iletiildiği müjdecî rüyalar ve tanrıların gözündeki hoşnutluk nedeniyle destekleri ve yardımlarının bildirildiği rüyalarlardır.
- **Kötü haber ileten rüyalar:** Tamamı edebî veya tarihî-edebî türdeki bu rüyaların büyük çoğunluğu ölüm habercisidir.
- **Talimat bildiren rüyalar:** Bu tür rüyalarda tanrıların tapınaklarının yenilenmesi/yapılması ile ilgili örneklerin yanı sıra kurban/sunu talepleri gibi çeşitli istekler yer almaktadır.
- **Uyarı Rüyaları:** Tamamı Mari mektuplarında yer alan bu rüyalar genellikle kral ve krallıkla ilgilidir.

- **Diğer Rüyalar:** Burada ele alınan rüyaların içeriği açık olsa da verdiği mesaj anlaşılammakta veya metin hasarlı olduğu için iletilen haber öğrenilememektedir. Bu nedenle diğer başlıklar altında değerlendirilemeyen rüyalar burada ele alınacaktır.

Bu bölümdeki rüyaların büyük çoğunluğu, bir tanrı ya da tanrılar aracılığıyla iletilse de bazılarında tanrılar yerine insanların yer aldığı görülmektedir. Hatta tanrı(lar) tarafından gönderildiğini bildiğimiz haberci rüya anlatılarında hiçbir tanrı adının geçmediği örnekler de mevcuttur.

2.1. İYİ HABER VEREN RÜYALAR

Burada ele aldığımız rüyalar, kendi içerisinde gelecekle ilgili olumlu mesajlar içeren müjdecî rüyalar ve tanrı(lar)ın yardım ve memnuniyetini belirten destekleyici rüyalar olmak üzere iki alt gruba ayrılmaktadır. Tarihî belge olan iki Mari mektubu (ARM 26.1, 228; ARM 26.1, 236) hariç müjdecî olarak ifade ettiğimiz örneklerin tamamı edebî metinlerde geçmektedir. Bunlardan büyük çoğunluğu Gilgameş Destanı'nda yer almaktadır ve Eski Babilce ile Standart Babilce metinlerden bilinmektedir. Enkidu'nun geleceği ve Gilgameş'e arkadaş olacağını bildiren sembolik rüyalar, bu iki versiyonda da küçük farklılıklar veya eksikliklerle yer almaktadır. Bir diğer rüyası ise Huwawa/Humbaba ile ilgilidir ve sembolik türdeki bu anlatım, olumsuz bir manzara çizse de yorum kısmından gelecekteki bir başarıyı önceden haber veren bir rüya olduğu izlenimi uyandırmaktadır. Diğer iki Mari mektubundan ilkinde, kırık satırlar nedeniyle kısmen vâkıf olabildiğimiz fakat sağlam kısımlarından Zimri-Lim için bir zafer haberi taşıdığı anlaşılan bir rüya aktarılmaktadır. Diğeri ise benzer şekilde Zimri-Lim'in gelecekteki başarılarına atıf yapan sembolik bir rüyadır. Müjdecî rüya içeren son metinde ise tanrı Marduk'un öfkesi nedeniyle bir takım sorunlar yaşayan Şubši-meşrê-Şakkan'ın iyileşme/iyileştirilme sürecinde gördüğü üç ayrı rüya yer almaktadır.

Sonraki alt başlıkta tanrılardan gelen destek ve cesaretlendirmeleri içeren rüyalara yer verilmiştir. Bu rüyaların en eski örneği, Akbabalar Steli olarak tanınan Erhanedanlar Dönemi'nden kalma ve bir kitabe de barındıran eserdir. Lagaş ve Umma arasında bulunan verimli topraklara sahip Gue'dena'nın Umma tarafından ele geçirilmesi nedeniyle çıkan anlaşmazlıkta, tanrı Ninġiszida kral Eannatum'a destek verdiğini ve kralın zafer kazanacağını rüyasına girerek bildirmektedir. Bu gurup içerisinde edebî türe ait bir metinde aktarılan tek rüya, Gigameş Destanı'nda yer almakta ve Gilgameş ile Enkidu'nun sedir ormanlarında yaşayan Huwawa/Humbaba'yı öldürmek için yaptıkları yolculuk esnasında Gilgameş tarafından görülmüştür. Sembolik türdeki bu rüya aracılığıyla Güneş tanrısı Şamaş tarafından Huwawa/Humbaba ile girecekleri mücadelede Gilgameş ve Enkidu'nun yardım göreceğine dair bir mesaj iletilmektedir. Diğer destekleme rüyalarının hepsi Asurbanipal'in kitabelerinde geçmektedir. Bir rüyada tanrı Asur başka bir krala, Asurbanipal'e tâbi olması için görünmekte ve vaatlerde bulunmaktadır. Diğerinde genç bir adam tanrı Sin'in kaidesinde Asurbanipal'in düşmanlarını öldüreceğini söylemekte ve bu yolla kralı cesaretlendirmektedir. Sonraki rüyalardan birinde Asurbanipal'im Elam seferi sırasında nehirden geçmeye korkan askerler, toplu şekilde tanrıça İstar'ın krala olan desteğini beyan ettiğini görmektedir. Bir kâhin tarafından görülen rüyada ise Asurbanipal ile tanrıça İstar'ın karşılıklı konuşmaları yer almaktadır. Kralın gördüğü ve içeriği anlatılan tek rüyasında rüya tanrısı, krala uzun ömür vereceğini ve tanrılara karşı onu öveceğini belirtmektedir. Asarhaddon'un Mār-İssar isimli görevlisinin krala yazdığı mektupta, tanrı Marduk'un kendisine verdiği desteği belirten bir rüya bulunmaktadır. Buradaki örneklerin neredeyse tamamı tarihî belge niteliğindedir ve son rüya hariç hepsi krallar hakkındadır. Krallarla ilgili olanların büyük çoğunluğu da seferlerle alâkalıdır.

2.1.1. MÜJDECI RÜYALAR

2.1.1.1. Gilgameş Destanı

Birçok rüyanın aktarıldığı Gilgameş Destanı, Eski Mezopotamya’da en iyi bilinen ve çeşitli versiyonlara sahip edebî eserlerden biridir. Mezopotamya’nın farklı bölgelerinden destana ait çok sayıda metin ve fragman ele geçmiştir. Hatta El-Amarna, Ugarit, Filistin (Megiddo) ve Boğazköy gibi farklı coğrafyalarda Eski Babilce, Hititçe ve Hurrice kopyaları ele geçmiştir.¹⁴⁰ Destanın Eski, Orta ve Geç Babilce ile Orta ve Yeni Asurca nüshaları arasında bir takım farklılıklar bulunmaktadır. George, destana ait bütün metinleri ele aldığı çalışmasında, Yeni Asurca ve Geç Babilce tabletleri kullanarak Standard Babilce Gilgameş Destanı denilen daha eksiksiz versiyonunu yayınlamıştır. Standard Babilce, II. Binyıl’ın sonları ile I. Binyıl’da Asurlu ve Babilli kâtiplerin Eski Babil Devri edebiyatının gramer formlarını kullanma teşebbüsleriyle meydana getirdikleri edebî dildir.¹⁴¹ Standard Babilce Gilgameş Destanı’nın yanı sıra rüya anlatılarını içeren destana ait diğer dönem metinlerini de burada inceleyeceğiz.

Gilgameş’in üstün başarılarının ve bilgeliğinin anlatımıyla başlayan destanda Gilgameş’in halkına yaptığı zorbalıklar nedeniyle halkın yaptığı yakarışların tanrı Anu tarafından duyulmasıyla ona denk olacak ve onu oyalacak bir varlığın yaratılması emri verilmiştir. Tanrıça Aruru, tanrı Anu’nun emri üzerine vücudu kıllarla kaplı, hayvanlar gibi beslenen ve ne insanları ne de ülkeleri/şehirleri bilen Enkidu isimli bir varlık yaratmıştır. Bir avcının Enkidu’yu görmesi ve bunu babasına anlatmasının ardından babası avcıya Gilgameş’e gidip durumu izah etmesini, dönüşte de yanına Şamhat isimli fahişeyi alıp getirmesini tembihler. Avcı, Şamhat ile geri döner ve ormanda bekledikleri iki günün sonunda Enkidu hayvanlarla birlikte gölete su içmeye gelir. Şamhat’ın

¹⁴⁰ A. R. George, 2003, s. 24 vd.

¹⁴¹ J. Huhnergard, 2011 (3. Baskı), s. 595; B. T. Arnold, 2005, s. 128.

cazibesine kapılan Enkidu onunla bir hafta geçirdikten sonra tekrar eski yaşamına döner fakat artık hayvanlar ondan ürkmekte ve kaçmaktadır. Šamhat ise onu planlandığı şekilde Uruk şehrine götürebilmek için şehirdeki şenlikleri, fahişelerin çekiciliğini, kral Gilgameš'in güzelliği ve gücünü anlatır. Šamhat Enkidu'ya tanrılar tarafından Gilgameš'in ilminin genişletildiğinden ve onun hakkında rüyalar gördüğünden bahsetmektedir.¹⁴² Gilgameš'in Enkidu ile ilgili rüyaları farklı versiyonlarda anlatılmaktadır. Aşağıda Pensilvanya tableti olarak bilinen Eski Babilce CBS 7771'de bulunan iki rüyanın Standart Babilce Gilgameš Desta'nında da bazı farklılıklarla yer aldığını görüyoruz.

2.1.1.1.1. CBS 7771 Pensilvanya Tableti¹⁴³

Süt. I

1. *it-bé-e-ma* ^dGIŠ *šu-na-tam i-pa-aš-šar*
2. *is-sà-qar-am a-na um-mi-šu*
3. *um-mi i-na ša-a-at mu-ši-ti-ia*
4. *ša-am-ha-ku-ma at-ta-na-al-la-ak*
5. ^r*i-na* *bi-ri-it eṭ-lu-tim*
6. *ip-^rzi[?]-ru-nim¹-ma ka-ka-bu ša-ma-i*
7. *x (x)-rum ša a-^rnim¹ im-qú-tam a-na še-ri-ia*
8. *aš-ši-šu-ma ik-ta-bi-it e-li-ia*
9. *ù-ni-ís-su-ma nu-uš-ša-šu ú-ul el-ti-'i*

¹⁴² A. R. George, 2003, s. 449-452.

¹⁴³ A. R. George 2003, s. 172-173. Ayrıca Gilgameš Destanı'nın Nippur versiyonu için bkz. J. Bottéro, 2013, s. 78-79. Ancak Bottéro, destanı Akadcadan Fransızcaya çevirmiş ve kitap Türkçeye çevrilirken metnin tercümesinde bir takım anlam kaymaları olmuştur.

10. *Uruk^{ki} ma-tum pa-hi-ir e-li-šu*
11. *eṭ-lu-tum ú-na-ša-qú ši-pi-šu*
12. *ú-um-mi-id-ma pu-ti*
13. *i-mi-du ia-ti*
14. *aš-ši-a-šu-ma at-ba-la-a-šu a-na še-ri-ki*

Tercüme

1. Gilgameš bir rüyayı açıklamak için kalktı,
2. annesine şöyle söyleyerek¹⁴⁴:
3. “Ey anne, bu gecemde (gördüğüm rüyada)
4. azametliy(d)im yürüyüp duruyor(d)um
5. genç adamların arasında.
6. Göğün yıldızları benden saklandı,
7. Anu'nun ...sı önüme düştü.
8. kaldırdım fakat benim için çok ağırdı,
9. onu ittim fakat hareket ettiremedim.
10. Uruk ülkesi('nin sakinleri) onun üzerine (onun başına) toplandı,
11. genç erkekler onun ayaklarını öpüyorlardı.
12. Alnımı dayadım ve
13. onlar da bana dayandı,
14. onu kaldırdım ve sana taşıdım.

¹⁴⁴ “Sökmek, zikretmek” anlamını taşıyan *zakāru* fiilinin diğer okunuşu sözlüklerde *saqāru* olarak kaydedilmiştir. Bazı uzmanlar tarafından ve belki de farklı dönem metinlerinde *saqāru* okunuşu tercih edilmektedir bkz. CAD Z, s. 16 vd.; CDA, s. 443.

Aynı rüya, Standart Babilce Gilgameš Destanı'nda ufak tefek değişiklikler ve farklı kelime-fiil tercihleriyle benzer şekilde anlatılmaktadır.

2.1.1.1.2. Standard Babilce Gilgameš Destanı¹⁴⁵

Tab. I

242. ^dA-nu-um ^dEn-líl u ^dÉ-a ú-*rap-pi-šu* ú-zu-un-šú
243. *la-am tal-li-ka ul-tu šá-di-im-ma*
244. ^dGIŠ-gím-maš *ina libbi(ŠÀ) Uruk^{ki} i-na-aṭ-ṭa-la šu-na-te-ka*
245. *it-bé-ma* ^dGIŠ-gím-maš *šu-na-ta ipaššar(BUR-ár) izakkara(MU-ra) a-na ummi(AMA)-šú*
246. *um-mi šunat(MÁŠ.GI₆) aṭ-ṭu-la mu-ši-ti-ia*
247. *ib-šu-nim-ma kakkabū(MUL.MEŠ) šamē(AN-e)*
248. *kīma(GIM) ki-iṣ-ri ša* ^dA-^rnim¹ *im-ta-naq-qu-tú e-lu šēri(EDIN)-ia*
249. *áš-ši-šu-ma* ^rda¹-*an e-li-ia*
250. *ul-tab-lak-ki-is-su-*^rma¹ *ul e-le-'-i-a nu-us-*^rsu¹
251. *Uruk^{ki} ma-a-tum iz-za-az eli(UGU)-[šu]*
252. [*ma-a-tu pu-uh-hu-rat*] *in[a muh]-*^rhi¹-*šu*
253. [*i-tep-pi-ir um-m*] *a-nu e[li(UGU) ṣ]ēri(EDIN)-[šú]*
254. [*eṭlūtu(GURUŠ.MEŠ) uk*]-*tam-ma-ru eli(UGU)-šu*
255. [*ki-i šēr-ri la*]-^r1-*i ú-na-šá-qu šēpī(GİR.MEŠ)-šu*
256. [*a-ram-šú-ma kīm*] *a(GIM) áš-šá-te eli(UGU)-šú ah-bu-ub*
257. [*áš-šá-áš-šu-ma a*] *t-ta-di-šú ina šap-li-[ki]*
258. [*u at-ti tul₅-t*] *a-mah-ri-šú it-ti-ia*

Tercüme

242. Anu, Enlil ve Ea onun ilmini genişletti:

¹⁴⁵ A. R. George, 2003, s. 552-553.

243. Sen dağlık b3lgeden gelmeden 3nce bile
244. Gilgameş Uruk'ta senin r3yalarımı g3r3yordu.
245. Kalktı ve r3yayı açıkladı, annesine ř3yle seslendi:
246. ‘Ey anne, (bu) gecem(de) g3rd3đ3m r3ya (ř3yledir):
247. G3đ3n yıldızları bana g3r3nd3.
248. Anu'nun 3beği (meteor) gibi 3zerime d3řt3ler.
249. Onu kaldırdım (fakat) benim için zordu,
250. onu yuvarladım (fakat) onu yerinden oynatamadım.
251. Uruk 3lkesi('nin sakinleri) [onun] etrafında duruyordu,
- 252.[memleket] onun [etrafında]a [toplandı].
253. [Kala]balık [itişip kakışıyordu] [onun 3n]3nde.
254. [Erkekler] onun 3zerinde/etrafında [to]plandı,
255. [k33k bir bebeğinki gibi] onun ayaklarını 3p3yorlardı.
256. [Onu] okşayarak ve kucaklayarak bir eş/zevce gibi [sevdim].
257. [Onu kaldırdım ve] ayaklarının dibine koydum
258. [ve sen onu] benim dengim yaptın.

Farklı zamanlarda kaleme alınmış anlatıların bu kadar benzer şekilde aktarılması dikkat çekicidir. Eski Babilce ile Standart Babilce metinler arasındaki farklılıklar destanın gelişimi hakkında fikir vermektedir. Standart Babilce anlatı, Eski Babilce olandan daha detaylı ve zengin g3r3nmektedir. CBS 7771'de Gilgameş ‘‘Anu'nun ...sı’’na alınını dayayarak hareket ettirmeye çalışmıştır. Standart Babilce versiyonda ise Anu'nun 3beğine/meteora benzetilen yıldız(lar) Enkidu'dur. Bu kısım, Enkidu'nun yaratılma emrini veren tanrının Anu olduğunu hatırlatmaktadır ve belki de r3yada bu durumla ilişki kurulmak istenmiştir. Eski Babilce metinde Uruk'un genç erkeklerinin onun ayaklarını 3pmesi, insan biçimli g3r3nd3đ3ne işaret etmektedir. Standart Babilce'de ise Gilgameş onu iteklemek yerine bir eş gibi sevmektedir. Sonunda onu kaldırıp annesine

götürebilmiştir. Uyandıktan sonra gördüklerini annesine anlatır ve annesi bu rüyanın ona seveceği ve dengi olan birine işaret ettiğini söyler. Anlaşılan rüya ile yanına bir arkadaş (Enkidu) geleceği müjdesi verilmektedir. İki metinde de Enkidu ile ilgili diğer rüya ilkinden hemen sonra anlatılmaktadır.

2.1.1.1.3. CBS 7771 Pensilvanya Tableti (Enkidu ile İlgili İkinci Rüya)¹⁴⁶

Süt. I

24. [i]t-ti-lam-ma i-ta-mar ša-ni-tam

25. [i]t-bé i-ta-wa-a-am a-na um-mi-šu

26. [um] -^rmi a-ta¹-mar ša-ni-tam

27. [x x x] me²-e UL.A i-na sú-qi-im

28. [ša Uru]k^{ki} ri-bi-tim

29. ^rha-aş-şi¹-nu na-di-i-ma

30. e-li-šu pa-ah-ru

31. ha-aş-şi-nu-um-ma ša-ni bu-nu-šu

32. a-mur-šu-ma ah-ta-du a-na-ku

33. a-ra-am-šu-ma ki-ma aš-ša-tim

34. a-ha-ab-bu-ub el-šu

35. el-qé-šu-ma aš-ta-ka-an-šu

36. a-na a-hi-ia

Tercüme

24. [O y]attı ve bir diğerini gördü.

25. [Ka]lktı (ve) annesine anlattı.

26. “[Ey anne], bir diğerini gördüm.

27-28. [Uru]k meydanının sokağında

¹⁴⁶ A. R. George, 2003, s. 172-175.

29. bir balta yatıyordu,
 30. (insanlar) onun üzerine/etrafına toplandı.
 31. Baltanın görünümü tuhaftı,
 32. onu gördüm ve ben sevindim.
 33-34. Onu okşayarak ve kucaklayarak bir eş/zevce gibi sevdim.
 35-36. Onu aldım ve yanıma koydum.”

Önceki rüyada olduğu gibi Standart Babilce Gilgameş Destası'nda Eski Babilce metindeki rüyanın daha uzun versiyonu yer almaktadır.

2.1.1.1.4. Standard Babilce Gilgameş Destası (Enkidu ile İlgili İkinci Rüya)¹⁴⁷

Tab. I

- 273a. *šá-ni-tum i-ta-mar šu-na-at-tú*
 274. *[i]t-bé-e-ma i-te-ru-ub ana mahar(IGI) ^dIštari(15) ummi(AMA)-šú*
 275. ^dGIŠ-gím-maš ana šá-ši-ma izakkar(MU-^rár¹) ana ummi(AMA)-šú
 276. *[i]p-pu-un-na-a ummā(AMA-a) ^ra¹-ta-mar šá-ni-ta šu-ut-ta*
 277. *[ina sūqi(SILA)] šá Uruk^{ki} ri-bi-tum*
 278. *ha-ši-in-nu na-di-ma eli(UGU)-šú pah-ru*
 279. *[Uruk^k]ⁱ ma-a-tú izzaz(GUB-az) eli(UGU)-šú*
 280. *[ma-a-tú puh]-hu-rat ina muh-hi-šú*
 281. *i-te-ep-^rpir¹ [um-ma]-nu eli(UGU) šēri(EDIN)-šú*
 282. *[eṭlūtu u]k-^rtam¹-mar eli(UGU)-šú*
 283. *áš-ša-áš-šum¹-ma at-ta-di-šu ina šap-li-ki*
 284. *[a-ram-š]u-ma ki-i áš-šá-te eli(UGU)-šú ah-bu-ub*
 285. *[u at-ti t]ul⁵-ta-mah-ha-ri-šu it-ti-ia*

¹⁴⁷ A. R. George, 2003, s. 554-555.

Tercüme

- 273a. O ikinci bir rüya gördü,
274. o kalktı ve annesi tanrıçanın huzuruna girdi,
275. Gilgameš ona, annesine şöyle söyledi:
276. Tekrar, ey anne, ikinci bir rüya gördüm.
277. Uruk meydanının [sokağında],
278. bir balta yatıyordu ve (insanlar) onun üzerine/etrafına toplandı.
279. [Uruk] ülkesi('nin sakinleri) onun etrafında duruyordu,
280. [memleket] onun etrafında toplandı.
281. [kalabalık] *itişip kakışıyordu* onun önünde.
282. Erkekler onun etrafında toplandı,
283. Onu kaldırdım ve ayaklarının dibine koydum,
284. onu bir eş/zevce gibi [sevdim], okşadım ve kucakladım,
285. [ve sen] onu benim dengim yaptın.

Eski Babilce anlatıda Uruk halkının yaptıklarına değinilmemiştir fakat ilk rüyanın aksine Gilgameš'in baltayı bir zevce gibi sevdiği kısım iki versiyonda da bulunmaktadır. Standart Babilce versiyonda Gilgameš baltayı annesine götürüyorken eski versiyonda kendi yanına koymaktadır. Özellikle Standart Babilce anlatıda peş peşe verilen iki rüyanın içeriği benzerdir. Farklılık ise birinde gökten yanına düşen meteor/yıldızken burada Uruk sokağında yerde duran garip bir baltadır ve diğer kısımlar neredeyse aynıdır. Standart Babilce metinde Šamhat rüyayı Enkidu'ya anlatmaktadır fakat Eski Babilce anlatıda Gilgameš'in ağzından aktarılmaktadır. Bu iki sembolik rüyanın daha sonraki bölümde ele alacağımız yorum kısımlarından öğrendiğimize göre Gilgameš'e yine güçlü bir arkadaşın geleceği müjdelenmektedir.

Schøyen Koleksiyonu'nunda bulunan SC 3025 numaralı Eski Babilce metinde Gilgameš'in gördüğü farklı iki rüya yer almaktadır. Bunlardan ilki bir tanrının desteğini içerdiği için bir sonraki başlık altında ele alınmıştır. Diğerisi ise Huwawa'yı bulmaya

çıktıkları yolculuk esnasında gördüğü ikinci rüyadır ve içerik olarak korkunç bir manzara çizmektedir. Ebla memleketinin yakınlarına geldiklerinde Gilgameş bir tepenin üstüne çıkmış ve ardından ağır basan uykusuna yenik düşmüştür.

2.1.1.1.5. SC 3025¹⁴⁸

27. *i-li-ma* ^dG[I]Š *a-na še-er šadîm*(KUR)
28. *it-ta-na-ap-^rla¹-ás ka-li-šu-nu ^rhur¹-sa-MI*
29. *i-na ki-im-ši-šu ú-um-mi-dam zu-qá-[a]s-sú*
30. *ši-it-tum ra-hi-a-at ni-ši im-qù-^rus¹-sú*
31. *i-na qá-ab-li-tim ši-it-ta-šu ú-ga-^ral¹-li-is-sú*
32. *it-bé i-ta-wa-am a-na ib-ri-[š]u*
33. *ib-ri a-ta-mar ša-ni-tam e-li šu-ut-tim ^rša¹ a-mu-^rru¹ pa-ni-tim pa-al-^rha-at¹*
34. *is-si* ^dAdad(IŠKUR) *er-še-tum i-ra-am-mu-um*
35. *u₄-mu i'-a-pi-^rir¹ ú-ši ek-le-t[u]m*
36. *[i]b-ri-^riq¹ bi-^rir¹-qum in-na-pi-ih i-[š]a-tum*
37. *[n]a-ab-lu iš-^rpu¹-ú i-za-^ran¹-nu-un mu-t[u]m*
38. *a-n[a] ri-gi-im* ^dAdad(IŠKUR) *^ren¹-ni-iš a-na-^rku¹*
39. *i-^rtù¹-ma u₄-mu ^re¹-mi a-^ral¹-la-ku ú-ul i-^rde¹*
40. *a-di-ma ki-a-am-ma šu-up-pu-tum ib-te-li i-ša-tum*
41. *[n]a-ab-lu im-ta-aq-qù-tu i-^rtu¹-ru la-a'-mi-iš*
42. *[e]k-le-tum it-ta-wi-ir* ^dŠa[maš(UTU) *i]t-^rta¹-[š]i*
43. *x x x x ir-di-a-am-^rma ú¹-x x [(x)] x*

Tercüme

27. Gilgameş bir dağın tepesine çıktı ve
28. tüm dağlara baktı (durdu).

¹⁴⁸ A. R. George, 2003, s. 234-235.

29. Çenesini dizlerine dayadı,
30. insanların üzerine akan/dökülen uyku ona geldi.
31. Gecenin ortasında (rüya) onu korkuttu,
32. o kalktı (ve) arkadaşına anlattı:
33. “Arkadaşım, bir diğeri gördüm, gördüğüm önceki rüyadan daha korkunçtu.
34. Adad haykırdı, yeryüzü gürliyordu,
35. gün kendini gizledi, gece çıktı.
36. Yıldırım çaktı, yangın çıktı,
37. alevler alevlendi, (sanki) ölüm yağıyordu.
38. Adad’ın sesinden (gök gürültüsünden) yorgun düştüm,
39. gün karardı, nereye gittiğimi bilmiyordum.
40. Sonunda çok alevlenen ateş söndü,
41. alevler (yavaş yavaş) azaldı ve köze döndü.
42. Karanlık aydınlandı, güneş (tanrısı) yükseldi.
43. ... o buraya getirdi ...”

Rüyayı anlattığı Enkidu’nun yorumunu içeren kısım hasarlıdır ancak okunabilen kısımlardan rüyanın olumlu olduğu anlaşılmaktadır. İçerik olarak korkunç olan fakat iyiye işaret eden bu sembolik rüya, muhtemelen yine bir tanrının (Adad ya da Şamaş olabilir) desteğini bildirmektedir. Verdiği mesajın anlatıldığı yorumla ilgili satırlar hasarlı olması nedeniyle hangi guruba dâhil edeceğimiz hususunda tereddüt ettiğimiz bu rüyanın sağlam olan satırlardan edinilen izlenime göre cesaretlendirme amacıyla gelecekteki bir başarının haberini içerdiği düşünülebilir. Huwawa ile karşılaşmak için yaptıkları yolculukta Ebla şehir adının geçmesi, destanın diğer versiyonlarıyla arasındaki en belirgin farktır. Diğer anlatılarda Huwawa/Humbaba’nın yaşadığı sedir ormanları, Lübnan Dağları ile ilişkilendirilmektedir. George, Ebla geçmesi nedeniyle buradaki sedir

ormanının Amanos Dağları yakınlarında bulunmasının daha muhtemel olduğunu söylemektedir.¹⁴⁹

2.1.1.2. Mari Mektupları

2.1.1.2.1. ARM 26.1, 228¹⁵⁰

1. [a-na be-lí-ia]
2. [qi- bí-ma]
3. [u]m-ma I-[d]i[?]-^ria¹-[tum]
4. ÌR-ka-a-m[a]
5. ^{md}NANNA.LÚ.TIL ÌR-ka
6. šu-ut-ta-am
7. i-mu-ur um-ma-a-mi
8. i-na šu-[u]t-t[i-i]a
9. ILLAT.[MEŠ LUGA]L¹⁵¹
10. x [.....]
11. [.....]
12. [^m]Z[i-im-ri-li-im]
13. [da-am₇]-da-am ša E-la-am-tim
14. [i-du-uk] ù i-na li-i-tim
15. [iz-zi-iz i]-tu-ur
16. [.....]-x

¹⁴⁹ A. R. George, 2003, s. 225-226.

¹⁵⁰ J. M. Durand, 1988, s. 468 vd.; W. Heimpel, 2003, s. 264.

¹⁵¹ Durand, ILLAT kelimesini, Akadca karşılığı olan *tillatu* ile karıştırmış olacak ki “kralın destek kuvvetleri” için TILLAT-[MEŠ LUGA]L yazmıştır bkz. J. M. Durand, 1988, s. 468.

Tercüme

1-11. Beyime söyle, köleniz İddiyatum şöyle (söylüyor): Köleniz Nanna-lutil bir rüya görmüş ve o şöyle (söyledi): “Rüyamda kralın destek kuvvetleri

12-16. Zimri-Lim Elam’ı yenilgiye uğrattı¹⁵² ve zafer/güç içinde durdu. Döndü

Zimri-Lim’e bu mektubu yazan ve Nanna-lutil’in gördüğü rüyayı aktaran İddiyatum, muhtemelen diğer mektuplardan tanınan ve Zimri-Lim’in yüksek memurlarından biri olan kimse ile aynı kişidir.¹⁵³ Hasarlı olduğu için içeriğini ve söz konusu zamanda Elam memleketiyle yaşanan bir problemin var olup olmadığını tam olarak bilemesek de Zimri-Lim’in Elam ordusuna karşı zafer kazanacağı bildirilmiştir. Aynı zaman diliminde mi gerçekleştiği bilinmese de Hammurabi ve Zimri-Lim’in Elam’a karşı müttefik oldukları ve zafer kazandıkları başka kaynaklardan bilinmektedir.¹⁵⁴

¹⁵² Heimpel, bu kısmı “Zimri-Lim Elam’ı yendi” şeklinde tercüme etmiştir bkz. Heimpel, 2003, s. 264. Çalışmasında transkripsiyon kullanmadığı için kırığı nasıl değerlendirdiği açık değildir. J. M. Durand, ise kırığı [da-am₇]-da-am ša e-la-am-tim olarak tamamlamıştır fakat sözlüklerde *damdu* benzeri bir kelime yer almamaktadır. Anlaşılan da-am₇-da-am ... *dâku* ifadesi, yakın seslere sahip *dabdû* kelimesi ile *dâku* fiilinin birlikte kullanılmasıyla oluşturulan ve “yenilgiye uğratmak” karşılığındaki deyimle ilişkilendirilmiştir bkz. CAD D, s.15, b). Aynı ifade bir başka Mari mektubunda da karşımıza çıkmaktadır: [i]-na qí-bi-it ^dDa-gan ù ^dI-[t]úr-me-er be-lí da-am₇-da-am ša na-ak-ri-šu i-du-uk-ma “Beyim, tanrı Dagan ve tanrı İtūr-Mēr’in emriyle düşmanlarını yenilgiye uğrattı” bkz. I. Nakata, 2011, s. 131, dipnot 20.

¹⁵³ Söz konusu şahıs adının diplomat olarak geçtiği metinler için bkz. J. M. Sasson, 2015, s. 409, 432.

¹⁵⁴ Van De Mieroop, 2005, s. 29-30.

2.1.1.2.2. ARM 26.1, 236¹⁵⁵

1. [a-na be-li-ia]
2. [qí-bí]-m[a]
3. [u]m-ma ^fŠi-ib-tu GÉME-ka-a-[ma]
4. É DINGIR.MEŠ > DINGIR.MEŠ < é-kál-lum
5. ù ne-pa-ra-tum ša-al-ma
6. ša-ni-tam ^fKa-ak-ka-li-di
7. i-na É ^dI-túr-Me-er i-mu-ur
8. um-ma-a-mi 2 GIŠ.MÁ ma-al-lu-ú
9. ra-ab-bu-tum na-ra-am pa-ar-ku-ma
10. LUGAL ú LÚ.MEŠ re-du-um
11. ŠÀ'.BA' ra-ki-ib ša i-mi-it-tim
12. [a-n]a su-mé-lim
13. [i]-ša-as-su-ú
14. [um]-ma šu-nu-ma šar-ru-tum
15. [ha-a]t-tú-um GIŠ.GU.ZA
16. pa'-lu'-um' ma'-tum e-li-tum
17. ù ša-ap-li-tum
18. a-na Zi-im-ri-li-im
19. na-a[d]-na-[a]t ù LÚ.MEŠ re-du-ú-um
20. ka-lu-š[u i]-ip-pa-al
21. a-na Zi-im-ri-li-im-ma
22. na-ad-na-at

¹⁵⁵ J. M. Durand, 1988, s. 477-478; R. K. Nissinen, 2003, s. 66-67; W. Heimpel, 2003, s. 267; J. M. Sasson, 2015, s. 27-28.

23. GIŠ.MÁ *m[a-a]l-lu-ú šu-nu*

24. *a-na [b]a-ab é-kál-lim*

25. [.....]-*ma*

26. [.....]-*šu*

Devamı kırık

Tercüme

1-3. Beyime söyle, köleniz Šibtu şöyle (söylüyor):

4-7. Tanrıların tapınakları, saray ve hapishane/işyerleri¹⁵⁶ iyidir. Diğer (mesele ise), Kakka-līdi tanrı İtūr-Mēr'in tapınağında (bir rüya) gördü

8-13. (ve) o şöyle (söyledi): “İki büyük sal/mavna nehri engellemiş vaziyetteydi.

Kral ve askerler içine binmiş durumdaydı. Sağdakiler sola doğru sesleniyordu,

14-19. onlar şöyle (diyordu): “Krallık, asa, taht, kraliyet, yukarı ve aşağı ülke Zimri-Lim'e verilmiştir.”

19-22. Ve askerlerin tamamı şöyle karşılık verdi: “Zimri-Lim'e verilmiştir.”

23-26. O salları sarayın kapısına

Bu mektup, Zimri-Lim'in eşi kraliçe Šibtu tarafından Kakka-līdi isimli bir kadının gördüğü rüyayı rapor etmek için gönderilmiştir. Rüyada askerler, Zimri-Lim'in güçlü hükümdarlığını ve bölgedeki etkinliğini vurgulayan bir takım nidalar atmaktadır. Sembolik olup olmadığı anlaşılamayan bu rüyanın Zimri-Lim'in gelecekte elde edeceği gücü temsil ettiğini ve iktidarı müjdelediğini düşünmekteyiz.

¹⁵⁶ *nu/epāru* kelimesi için hem “hapishane” hem de “işyeri” karşılığı verilmektedir bkz. CDA, s. 258. Sasson ve Nissinen “iş yeri” karşılığını, Heimpel ise “hapishane” anlamını tercih etmiştir bkz. J. M. Sasson, 2015, s. 27; M. Nissinen, 2003, s. 67; W. Heimpel, 2003, s. 267.

2.1.1.3. Ludlul Bēl Nēmeqi

Eski Mezopotamya edebî eserleri içerisinde önemli yere sahip olan Ludlul Bēl Nēmeqi “Bilgelik Sahibini Öveyim”, bilgelik edebiyatı türü içerisinde yer almaktadır. Yakın zamanlara kadar dört tabletten oluştuğu düşünülen Ludlul Bēl Nēmeqi’nin aslında beş tabletten ibaret olması gerektiği, Oshima’nın yaptığı çalışmada Britanya (British) ve Berlin Ön Asya (Vorderasiatische) müzelerindeki yayınlanmamış parçaları tespit etmesiyle ortaya çıkmıştır.¹⁵⁷ Lambert, bu edebî eser için bir kimse tarafından birinci ağızdan aktarılan (monolog) ve soylu bir kimsenin karşılaştığı sıkıntıların ardından Marduk tarafından verilen sağlık ve refahın anlatıldığı bir şiir demektedir.¹⁵⁸

Metin, Marduk’un öfkesi ve merhametinin anlatıldığı bir şiirle başlamaktadır. Daha sonra rüyasında gördüğü Urnintinugga isimli kâhinin dile getirmesi üzerine adını öğrendiğimiz Šubši-mešrê-Šakkan, Marduk’un kendisini cezalandırması üzerine koruyucu ruhları ile kişisel tanrılarının onu terk ettiğini ve böylelikle ızdırabının başladığını söylemektedir. Daha önce de bahsettiğimiz ve çeşitli metinlerle örneklendirdiğimiz gibi Eski Mezopotamya’da kişisel tanrısının koruyuculuğunu kaybeden bir kimsenin her türlü musibete açık olduğuna inanılmaktadır. Burada da aynı durum geçerlidir ve pantheonun tepesinde yer alan tanrı Marduk nedeniyle bu korumadan mahrum kalmıştır. Bu yüzden saraya gittiğinde diğer saray mensupları ona düşmanlık beslemekte ve kral öfkeyle yaklaşmaktadır. Şehrindeki insanları, arkadaşları ve ailesi artık ona düşmanca bakmaktadır. Malını, arkadaşlarını, fiziksel gücünü ve sağlığını kaybeden Šubši-mešrê-Šakkan kişisel tanrılarına ve kâhinlere başvurursa da bir sonuç alamamıştır. O kendisini masum görmekte ve kimsenin tanrılarının davranışlarını anlamadığını hatta insanların tanrılar için uygun bulduğu şeyin tanrılarının uygun

¹⁵⁷ T. Oshima, 2014, s. 423.

¹⁵⁸ W. G. Lambert, 1996, s. 21.

bulmadığını, insanların uygunsuz saydığı şeyi tanrıların doğru kabul ettiğini düşünmektedir. Haksız yere cezalandırıldığını söyleyen Šubši-mešrê-Šakkan, sonunda hastalığından ölüm döşeğine düşmüş ve ailesi de cenaze işlemlerine başlamıştır.¹⁵⁹ Mezarının kazıldığını gören ve kendisi için ağıt yakıldığını işiten hasta, sonrasında gördüğü rüyaları anlatmaktadır.

2.1.1.3.1. Šubši-mešrê-Šakkan'ın Rüyası¹⁶⁰

Tab. III

7. [u]r-ra u mu-šú iš-te-niš a-na-a[s-su-us]
8. šuttu(MÁŠ.GI₆) mu-na-at-tú mal-ma-liš šum-r[u-ša-ni]
9. iš-ta-nu eṭ-lu a-tir ši-kit-[†]ti¹
10. mi-na-ta šur-ru-uh lu-bu-uš-ta ud-du-[u]š
11. áš-šú ina mu-nat-ti šid-du-šu gat-ta sú-u[q-q]u
12. [me]-lam-me ha-líp la-biš pu-ul-h[a-t]i
13. [i²-r]u²-ba-am-ma it-ta-zi-iz UGU-[ia]
14. [a²-mu]r²-šu-ma ih-ha-mu-u šīru(UZU-u)-[a]
15. [iq-bi]-ma be-el-[k]a iš-pur-a[n-ni]
16. ...] x-mi iz-ziz šum-ru-šu x-q-a- [...]
17. [p]uh-ram-ma a-ta-ma-a [ṭ]e-mu-šú-n[u]
18. [šá] šarru(LUGAL)-mi iš-pu-ru [a]-me-lu-[ú²]
19. [†]i¹-qu-lu-ma ul i-pu-la-an-n[i m]a-[am-ma]
20. [š]u-ut iš-mu-nin-ni [†]a¹-na-ṭa[l-ma]
21. áš-[ni]-ma šu-na-ta [a-na-aṭ-ṭal]
22. ina š[u]tti(M[ÁŠ].GI₆) aṭ-ṭu-lu mu-ši-[ti-ia]

¹⁵⁹ T. Oshima, 2014, s. 10; A. Annus-A. Lenzi, 2010, s. xix-xxi.

¹⁶⁰ T. Oshima, 2014, s. 94-97; A. Annus-A. Lenzi, 2010, s. 23-24, 38-39.

23. *iš-[t]a-nu ram-ku na-áš* [^{du}*egubbâ*(A.GÚB.BA)]
24. ^{giš}*bi-[nu] mu-u[l]-li-lum ta-mi-ih ri[t-tuš-šu]*
25. *Làl-úr-alim-ma a-šip Nippuri*(NIBRU)^{ki}
26. *a-na ub-bu-bi-ka iš-pu-ra-an-[ni]*
27. *mê*(A.MEŠ) *na-šu-ú eli*(UGU)-*ia id-[di-ma]*
28. *ši-pat* ^r*ba*¹-*la-ṭi id-da-a ú-maš-ši-i' z[u-um-ri]*
29. *áš-lu-uš-ma šu-ut-tu a-na-a[t-ṭal]*
30. *ina šutti*(MÁŠ.GI₆) *aṭ-ṭu-lu mu-ši-t[i-ia]*
31. *iš-te-et ard[atu]*(KI.SI[KIL])[?] *ba-nu-ú zi[mu-šá]*
32. *ni-šiš la k[a-pi]š-ti i-liš ma[š-lat]*
33. *šar-ra-at niš[ī ...]*(UN.M[EŠ ...]) *x ma-a [...]*
34. *i-ru-ba-am-ma i-taz-[ziz UGU-ia]*
35. *iq-ba-a a-hu-la-pí ma-gal šu-nu-uh-ma*
36. *la ta-pal-lah iq-ba-a ú-ša-a[r-hi-ša-an-ni lib-bu]*
37. *ù ina mim-ma šutti*(MÁŠ.GI₆) *i-ṭul [...]*
38. *iq-bi-ma a-hu-la-pí ma-gal šum-[ru-uš-ma]*
39. *a-a-um-ma šá ina šat mu-ši ib-ru-u b[i-ra]*
40. *ina šutti*(MÁŠ.GI₆) ^m*Ur-d*^{nin-tin-ug5-ga} [*B*]*ābil[āya*^{ki}([T]IN.T[IR^{ki}]) *a-na-aṭ-ṭal]*
41. *eṭ-lu ṭar-ru a-pir a-ga-šú*
42. *mašmaššum*(MAŠ.MAŠ^{um})-*ma na-š[i] le-'-[i]*
43. ^d*Marduk*(AMAR.UTU)-*ma iš-pu-ra-an-[ni]*
44. *a-na* ^m*Šub-ši-meš-re-e*^d*Šakkán ú-bil-la ši-i[m-da]*
45. *ina qātē*(ŠU.MIN)-*šú ellēti*(KÙ.MEŠ) *ú-bil-la ši-i[m-da]*
46. *a-na mut-tab-bi-li-ia qa-tuš-šú ip-q[í-id]*
47. *ina mu-na-at-ti iš-pu-ra ši-p[ir-ta]*
48. *it-tuš dam-qa-tu nišī*(UN.MEŠ)-*ia uk-t[al-lim]*

49. *ina si-li-'-ti i-tal-ku serru*(MUŠ) *et-[gu-ru]*

50. *mur-ši ár-hi-iš ig-ga-mir ih-he-pi b[irītu]*(S[AL.LA.GAB])

Tercüme

7. [G]ündüz ve gece farksız, inl[iyordum],
8. rüyalar ve hayaller aynı ölçüde bana acı verdi.
9. Bir genç adam (vardı), görünümü olağanüstü/kocaman,
10. vücut yapısı görkemli, yeni kıyafet giyimli,
11. *hayalimde olduğu için*, onun vücut hatları şekilden yoksundu,
12. parlaklıkla kaplıydı, korkunç giyimliydi,
13. girdi ve başımda durdu.
14. Onu gördüm ve bedenim felç oldu.
15. O (şöyle) söyledi: “Beni beyin gönderdi.”
16. [...] ve o durdu. Acı veren ...
17. (O şöyle söyledi:) (*Hepiniz buraya gelin*, onların niyetinden bahsedeceğim”
18. “Kralın gönderdiği adamlar,
19. sessizdi ve kimse bana cevap vermedi.”
20. Beni dinleyenleri denetleyeceğim.
21. İkinci kez bir rüya [gördüm],
22. gece gördüğüm rüyada,
- 23-24. bir su kabı taşıyan ve elinde arındırıcı bir ılgın tutan bir büyü rahibi/kötü ruh kovucu (gördüm).
25. (O şöyle söyledi:) “Nippur’un kötü ruh kovucusu Laluralimma,
26. seni arındırmam için beni gönderdi.”
27. Taşdığı suyu üzerime serpti.
28. Bana yaşamın büyüsunü attı ve bedenimi sildi/ovdu.
29. Üçüncü kez bir rüya gördüm,
30. gece gördüğüm rüyada,

31. Bir genç kadın (gördüm) – görünümü güzeldi.
32. *İnsan gibi kült sanatçısı* değildi bir tanrıya denkti.
33. Halkın kraliçesi [...]
34. O girdi ve başımda durdu
35. (ve) o şöyle söyledi: Bu kadarı yeter! O çok sıkıntı içinde.”
36. “Korkma!” dedi (ve) rahatlattı.
37. “Gördüğün her rüyada ...”
38. O şöyle söyledi: “Bu kadarı yeter! O çok acı içindeki
39. gece (bu) kehaneti gören kimsedir.”
40. Rüyada Babilli Urnintinugga’yı gördüm,
41. sakallı genç bir adam, başlık takmış,
42. yazı tahtası taşıyan bir büyü rahibi/kötü ruh kovucu.
43. (O şöyle söyledi): “Marduk gönderdi beni,
44. Šubši-mešrê-Šakkan’a (şifalı) sargı getirdim.”
45. Temiz ellerinde (şifalı) sargı getirdi,
46. O (Marduk), koruyucumun (Urnintinugga’nın) eline teslim etti.
47. Hayalde mesaj gönderdi,
48. O halkıma olumlu/iyi işaret gösterdi.
49. Hastalıktan dolanmış yılan ayrıldı(ğın zaman)
50. hastalığım aniden bitti (geçti), kelepçem kırıldı.

İlk rüyada gördüğü güzel giyimli genç adam “Beni beyin gönderdi” diyerek muhtemelen bir tanrıyı (belki de Marduk’u) kastetmektedir. Genç adamı gördükten sonra korkmuş olmalı ki bedeninin felç olduğunu söylemektedir. Uzmanlar, hasarlı olduğu için içeriği iyi anlaşılabilen bu rüyadaki genç adamın hastanın sıkıntılarını kurtulacağına işaret ettiğini düşünmektedirler. Hatta Annus ve Lenzi, görünen kimsenin insan

olmadığını söylemektedir.¹⁶¹ Gördüğü rüyanın ardından herkesi toplamış ve muhtemelen tanrıların kendisiyle ilgili olumlu kararını paylaşmıştır. Etrafına topladığı kimseler devam eden satırlarda bahsedilen kralın gönderdiği adamlar olmalıdır.

İkinci rüyasında ise bir “büyü rahibi; kötü ruh kovucu” ((w)*āšipu*)¹⁶² elinde ılgın ve arınma için kullanılan bir su kabıyla gelmektedir. Kendisini, Nippur’un büyü rahibi (*āšipu*)¹⁶³ Laluralimma tarafından onu arındırması için gönderildiğini söylemektedir. Hastayı taşıdığı suyla yıkamakta ve masaj yapmaktadır. Burada Laluralimma’nın unvanı olan *āšipu* ile ilerleyen satırlarda geçen Urnintunugga için kullanılan *mašmaššu* kelimeleri genellikle “kötü ruh kovucu (exorcist)” olarak terüme edilmektedir.¹⁶⁴ Ardından gördüğü üçüncü rüyada insana benzemeyen, güzel ve tanrı gibi görünen bir genç kadın içeri girer ve hastanın başında durur. Tanrılara onun çektiği acıların yeterli olduğunu söylemektedir. Ayrıca rüyada Babilli büyü rahibi Urnintunugga elinde bir yazı tahtası (*lē’u*)¹⁶⁵ tutmaktadır. Progratz-Leisten bu yazı tahtasının anlatıcının günahlarının yazıldığını ve silindiğinde bu günahların bağışlanmasını temsil ettiğini düşünmektedir.¹⁶⁶ Oshima ise Utukkū Lemnūtu ve Namburbi’deki gibi bu yazı tahtalarının efsunlu sözleri (incantation) sembolize ettiğini öne sürmektedir.¹⁶⁷ Marduk tarafından gönderildiğini söyleyen Urnintunugga, “Šubši-mešrê-Šakkan’a şifalı sargı getirdim” demektedir. Aynı zamanda anlatıcı olan hastanın adını, ilk kez bu kısımdan öğrenebiliyoruz. Šubši-mešrê-

¹⁶¹ B. R. Foster, 2005, s. 393; A. Annus-A. Lenzi, 2010, s. xxii; T. Oshima, 2014, s. 11.

¹⁶² CDA, s. 436.

¹⁶³ CDA, s. 202.

¹⁶⁴ Bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. M. J. Geller, 2010, s. 48 vd.

¹⁶⁵ “Bal mumuyla kaplanmış yazı tahtası” bkz. CDA, s. 181.

¹⁶⁶ B. Progratz-Leisten, 2010, s. 152 vd.

¹⁶⁷ T. Oshima, 2014, s. 11.

Šakkan ismi, Kasit kralı Nazi-Maruttaš döneminde yüksek memur olarak görünmektedir.¹⁶⁸ Ardından sağlığına kavuşan Šubši-mešrê-Šakkan Marduk tarafından iyileştirildiğini ve “O ihmalkâr davranışlarımı rüzgâr alıp götürdü” demektedir. Daha önce masum ve günahsız olduğunu söylediği halde tanrı yardımının ardından suçunu itiraf etmiştir.¹⁶⁹ Šumši-mešrê-Šakkan’ın kendini aklamak amacıyla nehir ordali denilen uygulamayı gerçekleştirdiğini görüyoruz. Foster, nehir ordalini suçsuzluğunu ispatlamak için gerçekleştirdiğini düşünmekte¹⁷⁰ ancak Oshima bunu günahlarından arınmak için yaptığını belirtmektedir.¹⁷¹ Eski Mezopotamya ve Anadolu’da görülen nehir ordali uygulaması ise bir kimsenin suçlu olup olmadığını tespit etmek için yapılmaktaydı.¹⁷²

2.1.2. TANRISAL DESTEK VE CESARETLENDİRME RÜYALARI

2.1.2.1. Akbabalar Steli

Akbabalar Steli olarak tanınan ve M.Ö. III. Binyıl’ın ortalarında meydana getirilen eserin bir parçasında yer alan ana sahnede tanrı Ningîrsu, içi düşman askerleri ile dolu bir ağ tutmaktadır. Bu parçanın diğer yüzünde Eannatum Lagaš birliğine yaya olarak liderlik etmektedir. Altta yer alan bir fragmanda, kitabesinde de sıkça bahsedilen zafer kazanmış yönetici Eannatum tarafından düşman askerlerinin cesetlerinden yaptırılan bir yığın resmedilmektedir. Kitabesi oldukça hasarlı olan bu stel, Eannatum’un

¹⁶⁸ B. Foster, 2005, s. 392 dipnot I.

¹⁶⁹ A. Annus-A. Lenzi, 2010, s. xxiii.

¹⁷⁰ B. R. Foster, 2005, s. 393.

¹⁷¹ T. Oshima, 2014, s. 12.

¹⁷² Eski Mezopotamya’daki nehir ordali uygulamaları için bkz. E. Öz, 2015.

Süt. XIII'da bahsettiği gibi Ninġirsu tapınağına, Umma ile Lagaš arasında yer alan ve verimli topraklara sahip Gue'dena'nın Umma'dan geri alınmasının anısına dikilmiştir.¹⁷³

Eserdeki kitabede anlatılan Eannatum'un rüyası tanrı desteğinin yer aldığı bilinen en eski örnektir. Sadece yedi parçası ele geçen stelin büyük kısmı kayıptır. Stelde yer alan ve hasarlı durumda olan yazıt, Umma şehri ile sorun yaşayan Lagaš kralı Eannatum'un övülmesiyle başlamakta ve kralın kazandığı zaferler anlatılmaktadır. Lagaš şehrinin tanrısı Ninġirsu tarafından henüz Umma üzerine sefer yapmadan önce gördüğü rüya ise şöyledir:

2.1.2.1.1. RIME 1, E1.9.3.1¹⁷⁴

Süt. VI

25. ná-a-ra
26. ná-a-ra
27. saġ-ġá mu-na-gub
28. é-an-na-túm
29. ná-a-ra
30. lug[al]-ki-[ág-ni]
31. [ˢnin-ġír-sú]
32. [saġ-ġá mu-na-gub]

3 satır eksik

Süt. VII

1. ġišKÚŠU.KI
2. kiš.KI-am₆

3. šu šè-da[g]-g[e]
4. ze_x(ÁB.ŠA)-ge dab₅-ba-ta
5. nam-[m]a-da-DU
6. 'á'-zi-da-za
7. ˢutu
8. iri-è
9. saġ-ki-za
10. NE.'GI'.DU.ÚS
11. iri-kéš
12. é-an-na-[tú]m

7 satır eksik

20. ġiš mu-ni-ra
21. LÚxÚS-bi 3600

¹⁷³ J. S. Cooper, 1983, s. 13; Steldeki sahnelerin detaylı yorumu için bkz. I. J. Winter, 1985, 11-32; C. E. Suter, 200, s. 214.

¹⁷⁴ D. R. Frayne, 2008, s. 130-131.

22. ul₄-hé-bi-lá

2. šà-^{giš}KÚŠU.KI-ka

23. ģiš[KÚŠU](um[ma]).[KI]

3. ì-gaz

7 ya da 8 satır eksik

4. ušùr-^rki(?)¹

Süt. VIII

1. šu e-na-zi

5. mu-ni-[...]

18 satır eksik

Tercüme

Süt. VI

25-32. (Uykuya) yatana, (uykuya) yatana- o, onun başına yaklaştı. (Uykuya) yatan

Eannatum- [onun] sev[gili] sa[hibi/kralı Ningîrsu onun başına yaklaştı.]

Süt. VII

1-5. Kiş kendisi Giša'yı (Umma) *bırakmak* zorunda ve öfkeli olan onu desteklemeyecek.

6-11. Tanrı Utu senin yanında parlayacak ve bir ... alınma takılacak.

12. (Ey) Eannatum

7 satır boşluk

20. Sen orada öldüreceksin.

21-22. Onların sayısız cesetleri göğün temeline/tabanına ulaşacak.

Süt. VIII

1. [Onun insanları/halkı] ona karşı el kaldıracak

2-3. ve Giša (Umma) içinde öldürülecek.

Kitabede tanrı Ningîrsu'nun gösterdiği ve onun açık beyanını içeren rüyada, kendisinin ve güneş tanrısı Utu'nun Eannatum'a olan desteği belirtilmektedir. Göğün temeline kadar ulaşacak olan ceset yığınları aynı zamanda stelin görselinde de yer almaktadır. Rüyanın ardından Eannatum'un Umma'ya karşı harekete geçtiğini görüyoruz. Eski Mezopotamya'da bu stelin meydana getirildiği III. Binyıl'dan I. Binyıl'a

kadar olan sürede benzer şekilde tanrıların desteğinin bildirildiği birçok rüya kaydı bulunmaktadır.

2.1.2.2. Gilgameş Destanı

Gilgameş'in gördüğü bir diğer rüyayı içeren metinlerden biri (SC 3025) Eski Babilce ile yazılmıştır ve Schøyen Koleksiyonu'nda yer almaktadır. Diğeri ise Boğazköy'den ele geçmiş ve Orta Babilcedir. Bu tabletlerde yer alan rüya ise yorumundan anladığımız üzere Huwawa/Humbaba ile ilgilidir.

2.1.2.2.1. SC 3025¹⁷⁵

1. ^dGIŠ *sa-ki-ip ni-il šu-na-tam mu-ši-ia-tum ub-l[a²-š]u²*
2. *i-na qá-ab-li-tim ši-^rit¹-ta-šu ú-ga-al-li-is-sú*
3. *it-bé i-ta-wa-a a-na ib-ri-šu*
4. *ib-ri ^ra¹-ta-mar šu-ut-tam am-mi-^rnim¹ la te-ed-ki-a-ni ma-di-^riš pa-al-ha¹-[at]*
5. *i-na bu-di-ia e-mi-da-am ša-di-a-am*
6. *ša-du-um i-qù-pa-am-ma i-si-ha-an-[ni]*
7. *bi-ir-ki-ia ^ril-ta¹-wi <pu>-lu-<uh>-tum*
8. *a-hi-ia ša-lum-ma-^rtum¹ ud-da-an-ni-in*
9. *iš-te-en eṭ-lum la-bi-^riš¹ palâ(BALA²-a-am)*
10. *i-na ma-tim na-wi-ir-ma d[u-u]m-qá-am-ma d[a-mi-iq²]*
11. *iš-ba-at-ma ku-bu-ur e-m[u-q]i-ia*
12. *ša-ap-la-nu ša-di-im-ma iš-^rta-al-pa-an¹-ni*

Tercüme

1. Gilgameş dinleniyordu, uykuya yatmıştı. Gece ona bir rüya getirdi.
2. (Gecenin) ortasında (rüya) onu korkuttu,
3. o kalktı (ve) arkadaşına anlattı:

¹⁷⁵ A. R. George, 2003, s. 232-235.

4. “Arkadaşım, bir rüya gördüm! Neden beni kaldırmadın? Ben çok korktum!
5. Omzumla bir dağa dayan(ıyor)dum,
6. dağ üzerime çöktü ve beni kuşattı (etrafımı sardı).
7. Korku dizlerimi sardı (korkudan dizlerim titredi).
8. Bir parlaklık kollarıma güç verdi.
9. Bir adam (vardı), kralî giyimliydi,
10. memlekette ışıldıyordu ve çok güzeldi.
11. Kolumun üst kısmını tuttu,
12. dağın altından beni dışarı çıkardı.”

2.1.2.2.2. KUB IV, 12 (=VAT 12890)¹⁷⁶

Süt. I

- 5'. [i]ş-şa-ab-tù-ni il-la-ku-ni nu-bá-at[-ta is-ki-pu i-ni-lu]
 - 6'. ši-it-tù ra-hi-it mu-ši ik-tal-dá-aš-[šu ^dGIŠ-gim-maš]
 - 7'. i-na mišil(MAŠ) mu-ši-ti id-dì-šu ši-it-ta-[šu it-bé-e-ma[?]]
 - 8'. šu-ut-ta iz-za-qar a-na ^dEn-ki-du₄ [ib-ri a-tám-mar šu-ut-ta]
 - 9'. ki-i la-a ta-ad-kà-an-ni mi-na-a-a[m e-re-ku]
 - 10'. ^dEn-ki-du₄ ib-ri a-tám-mar šu-ut-t[a ki-i la-a]
 - 11'. ta-ad-kà-an-ni mi-na-a-am [e-re-ku]
-
- 12'. e-li 1-en šu-ut-ti-ia ša-ni-tù [et-qé-et[?]]
 - 13'. i-na šu-ut-ti-ia ib-ri ša-du-ú [...]
 - 14'. it-ta-dá-an-ni šēpī(GİR.MEŠ)-ia iṣ-ša-bat-na-[... a-hi-ia]
 - 15'. ša-lu-ma-tù ud-da-an-ni-in 1-en ^{lu}eṭ[lu(GURUŠ) la-bi-iš pa-la-a[?]]
 - 16'. i-na māti(KUR) da-mi-iq-ma du-mu-uq-šu [...]
 - 17'. šap-la-an hursāni(HUR.SAG) iṣ-tal-pa-an-ni-m[a ...]

¹⁷⁶ A. R. George, 2003, s. 318-321.

18'. *me-e iš-qá-an-ni-ma lib-bi ip-š[a-ah (...) i-na]*

19'. *qá-qá-ri ú-ša-aš-ki-in šēpī(GİR[?][.MEŠ-ia])*

Tercüme

5'. (El ele) tutuştular (ve) gittiler. Gece için kamp kurdular (ve) yattılar.

6'. İnsanların üzerine akan/dökülen uyku ona, Gilgameş'e geldi.

7'. Gecenin yarısında uykusu onu terk etti, o kalktı ve

8'. Enkidu'ya rüyasını anlattı: "Arkadaşım, bir rüya gördüm.

9'. Eğer sen beni uyandırmadıysan ben neden uyanığım?

10'. Enkidu, arkadaşım, bir rüya gördüm.

11'. Eğer sen beni uyandırmadıysan ben neden uyanığım?

12'. İkinci rüyam ilkini geçti.

13'. Arkadaşım, rüyamda bir dağ ...

14'. üzerime yıkıldı, ayağımı tuttu ... kollarıma

15'. bir parlaklık güç verdi. Bir adam (vardı), kralî giyimliydi,

16'. memleketteki en yakışıklıydı, onun güzelliği ...

17'. dağın altından beni dışarı çıkardı ve ...

18'. bana su verdi ve kalbim sakinleşti ...

19'. yere ayağımı koydurdu (ayaklarımın yere basmasını sağladı).

İki rüya anlatısı neredeyse aynıdır ve Anadolu'dan destana ait bir versiyonun ele geçmesi destanın ne kadar geniş coğrafyalara yayıldığını göstermesi bakımından önemlidir. Eski Babilce versiyonda Enkidu'nun rüyayı tabir ederken beyan ettiği gibi parlak ve memlekette ışıldayan olarak nitelendirilen tanrı, Šamaš'tır. Yorum kısmından Huwawa/Humbaba ile girecekleri mücadelede tanrı Šamaš'ın onlara destek olacağı bu sembolik rüya ile bildirilmiştir. Güneş tanrısının desteği, Ninġirsu'nun Eannatum'a gösterdiği rüyada da yer almaktadır. Orta Babilce metinde tanrı Šamaš'ın Gilgameş'i

kurtardıktan sonra ona su içirmesi ve ayaklarını yere bastırması gibi bir takım ilaveler mevcuttur.

2.1.2.3. Asurbanipal'ın Kitabı ve Metinlerindeki Rüyalar

2.1.2.3.1. Prizma A (Giges'in Rüyası)¹⁷⁷

Asurbanipal'ın birçok kitabesinde anlatılan Giges'in gördüğü rüya, Prizma A'nın yanı sıra Harran Tableti, Prizma B, C, D ve F'de anlatılmaktadır. Bu anlatıların bazıları özetlenmiştir ve Prizma A bazı değişiklikler içermesi bakımından diğerlerinden ayrılmaktadır.¹⁷⁸ Daha detaylı olan bu anlatımda Lidya (*Luddi*) kralı Giges rüyasında tanrı Asur'u görmüştür ve bu rüya Asurbanipal tarafından şöyle anlatılmaktadır:

Süt. II

97. *ni-bit* MU-ia ina MÁŠ.GI₆ ú-šab-ri-šú-ma AN.ŠÁR DINGIR ba-nu-u-a
98. *um-ma* GİR.2 ^mAN.ŠÁR-DÛ-A MAN KUR AN.ŠÁR.KI *ša-bat-ma*
99. *ina zi-kir* MU-šú ku-šu-ud LÚ.KÚR.MEŠ-ka
100. *u₄-mu* MÁŠ.GI₆ an-ni-tú e-mu-ru ^{lú}rak-bu-šú iš-pu-ra
101. *a-na šá-'a-al šul-mi-ia* MÁŠ.GI₆ an-ni-tú šá e-mu-ru
102. *ina* ŠU.2 ^{lú}A KIN-šú iš-pur-am-ma ú-šá-an-na-a ia-a-ti

Tercüme

97-99. Beni yaratan (tanrı) Asur bir rüyada ona benim ismimi gösterdi (ve) şöyle dedi: "Asur kralı Asurbanipal'ın ayağını tut ve onun isminin anılmasıyla düşmanlarını fethet."

¹⁷⁷ RINAP 5, Prizma A, Süt. II, st. 97-102.

¹⁷⁸ M. Cogan, 2014, s. 73. Yazar, bu hikâyenin daha erken bir tarihte oluşturulmuş olan Prizma E1 ve E2'de de geçtiğini söylemektedir fakat bu kitabelerde rüyayla ilgili kısım bulunmamaktadır.

100-102. (Giges) bu rüyayı gördüğü gün sağlığını/iyiliğini hakkında bilgi edinmek için habercisini gönderdi. Gördüğü bu rüya(ya gelince), o (bu rüyayı) bana habercisinin elleriyle gönderdi ve o bana tekrar etti/anlattı.

Rüyanın içeriği Harran Tableti ya da Büyük Mısır Tableti olarak tanınan metinde daha detaylı olarak şöyle anlatılmaktadır:

2.1.2.3.2. Harran Tableti¹⁷⁹

A.y.

21. *ni-bit LUGAL-ti-ia kab-ti ina MÁŠ.GI₆ ú-šab-ri-šú-ma AN.ŠÁR DINGIR ba-nu-ú-a*

22. *um-ma ša ^mAš-šur-DÜ-A LUGAL KUR Aš-šur^{ki} hi-^rših¹-ti AN.ŠÁR LUGAL DINGIR.MEŠ EN ^rgim-ri¹*

23. *^rGİR¹.2.MEŠ ru-bu-ti-šú ša-bat-ma LUGAL-su pit-luh-ma šu-ul-la-a be-lut-su*

24. *ša e-piš ARAD-u-ti u na-din man-da-at-ti ^rli¹-li-ku-uš su-up-pu-ka*

Tercüme

21. Beni yaratan tanrı Asur, ona (Giges'e) Asurbanipal'in (yani benim) değerli/ağır kraliyet namımı bir rüyada gösterdi

22-23. (ve o) şöyle dedi: "Her şeyin sahibi, tanrıların kralı (tanrı) Asur'un isteği, Asur'un kralı Asurbanipal'in hükümdarlığının ayağını tut! Onun krallığından kork ve onun beyliğini dile!

24. Kölelik yapan ve çok veren olarak senin rican ona gitsin!"

Bir tanrının yabancı bir kralın rüyasına, desteklediği krala boyun eğdirmek için girmesiyle ilgili bir ikinci örnek bulunmamaktadır. Bu olayın tarihte gerçekleşip gerçekleşmediğini kesin olarak teyit edemesek de birçok kitabesinde aşağı yukarı aynı şekilde anlatılan bu rüyanın Asurbanipal için tanrı desteğinin arkasında olduğunu vurgulamak ve propaganda yapmak için kullanıldığı açıktır. Giges Asur ülkesinin baş

¹⁷⁹ RINAP 5, Harran Tableti/Büyük Mısır Tableti, A.y., st. 21-24.

tanrısı Asur'un rüyadaki emrine uyararak Asurbanipal'e bir habercisini yollamış ve bir nevi ona tabiiyetini göstermiştir. Giges, Asurbanipal'in hâkimiyetine girerek düşmanlarını (Kimmerleri) durduracağı vaadini de almaktadır ve esasen tanrı Asur tarafından Giges'ten yapması istenilen şey, onun da yararına bir durum gibi görünmektedir.

2.1.2.3.3. Prizma A (Genç Bir Adamın Rüyası)¹⁸⁰

Asurbanipal'in vefasız olarak nitelendirdiği ve başka şehirlerle anlaşarak kendisine başkaldıran kardeşi Šamaš-šuma-ukīn'in Sippar, Borsippa, Babil gibi şehirlerle ilişkisini kestirdiğini ve Marduk, Nabû, Šamaš, Erra gibi tanrılara yaptığı sunulara el koyarak kesilmesine sebep olduğunu söylemektedir. Bu sıkıntılı dönemde bir genç (*eṭlu*) şöyle bir rüya görmektedir:

Süt. III

118. *ina u₄-me-šú 1-en LÚ.GURUŠ*
119. *ina šat mu-ši ú-tul-ma*
120. *i-na-aṭ-ṭa-al MÁŠ.GI₆*
121. *um-ma ina UGU ki-gal-li šá^{d30} šá-ṭir-ma*
122. *ma-a šá it-ti^m AN.ŠÁR-DÙ-A MAN KUR AN.ŠÁR.KI*
123. *ik-pu-du MUNUS.HUL ip-pu-šú še-lu-ú-tú*
124. *mu-u-tu lem-nu a-šar-rak-šu-nu-ti*
125. *ina GÍR AN.BAR ha-an-ṭi mi-qit^dGIŠ.BAR SU.GU₇*
126. *TAG-it^dÈr-ra¹⁸¹ ú-qát-ta-a nap-šat-su-un*
127. *an-na-a-te áš-me-e-ma at-kil a-na a-mat^{d30} EN-ia*

¹⁸⁰ RINAP 5, Prizma A, Süt. III, st. 118-127.

¹⁸¹ Erra tanrı adı aynı zamanda “veba” hastalığı için de kullanılmaktadır bkz. CDA, s. 183 (*lipit Erra*).

Tercüme

118-121. O günde/zamanda, genç bir adam gece vaktinde yattı ve bir rüya gördü, şöyle söyledi: “Tanrı Sin’in kaidesinin üzerinde (şöyle) yazılıdır:

122-124. ‘Ben Asur kralı Asurbanipal’e karşı kötülük planlayanlar (ve) başkaldıranlara acımasız bir ölüm vereceğim.

125-126. Ben onları(n) çevik demir hançer, ateş düşmesi, kıtlık (ve) veba ile hayatlarını bitireceğim.”

127. Bunları duydum ve tanrım Sin’in sözlerine inandım/güvendim.

Rüyayı gören genç, ay tanrısı Sin’i görmek yerine ona ait bir kaideden, Asurbanipal’e düşmanlık edenleri ne şekilde cezalandıracağını, bir başka tabirle lanetleyeceğini belirten ifadeleri okumaktadır. Tanrı Sin’in Asurbanipal’e bağlıyken isyan eden kardeşi Šamaš-šuma-ukīn’i ve ayrıca beraberinde krala düşmanlık yapan diğer şehirlerin yöneticilerini kastettiği, rüyanın anlatıldığı kısmın öncesi ve sonrasındaki satırlarından anlaşılmaktadır. Tanrı Sin’in düşmanlarına karşı kralı desteklediği anlaşılmaktadır. Ayrıca diğer metinlerde rüyada bir kitabe görülmesi ve okunmasına dair bir bilgi bulunmamaktadır.

2.1.2.3.4. Prizma A (Asurbanipal’in Askerlerinin Rüyası)¹⁸²

Asurbanipal, “yedinci seferim” olarak ifade ettiği ve kralı Ummanaldašu olan Elam memleketi üzerine yaptığı harekâtını anlatırken fethettiği şehir ve bölgeleri saymakta ve Ulāya ile İdide nehirleri arasındaki böygeyi ele geçirdiğinden bahsetmektedir. İdide Nehri’ne geldiklerinde askerleri nehri geçmeye tereddüt etmiş ve bunun üzerine gece bir rüya görmüşlerdir.

Süt. V

95. ERIM.HI.A-ia ^{id}İd-id-e a-gu-u šam-ru

96. e-mu-ru ip-la-hu a-na né-ba-ar-te

¹⁸² RINAP 5, Prizma A, Süt. V, st. 95-103.

97. ^d15 *a-ši-bat* URU.LÍMMU-DINGIR *ina šat mu-ši*

98. *a-na* ERIM.HI.A-*ia* MÁŠ.GI₆ *ú-šab-ri-ma*

99. *ki-a-am iq-bi-šu-nu-ti*

100. *um-ma a-na-ku al-lak ina ma-har* ^mAN.ŠÁR-DÛ-A

101. LUGAL *šá ib-na-a* ŠU.2-*a-a*

102. *e-li* MÁŠ.GI₆ *an-ni-ti* ERIM.HI.A-*ia* *ir-hu-šu*

103. ^{id}*Id-id-e e-bi-ru šal-meš*

Tercüme

95-96. Askerlerim azgın sel İdide Nehri’ni gördü (ve) geçmeye korktu.

97-99. Erbil şehrinde oturan/bulunan tanrıça İstar, gece vaktinde askerlerime bir rüya gösterdi ve onlara şöyle söyledi:

100-103. “Ben kendi ellerimle yarattığım Asurbanipal’in önünde gideceğim” Askerlerim bu rüyaya güvendi (ve) güven içinde İdide Nehri’ni geçti.

Tanrıların destanlarda bir kahramana, tarihî belgelerde bir krala, kâhine ya da sıradan insanlara talimat vermek, destekte veya uyarıda bulunmak için görüldüğünü biliyoruz. Fakat bir savaş esnasında askerlerin rüya aracılığıyla tanrı İstar tarafından cesaretlendirilmesi amacıyla krala verdiği desteği göstermesi dikkat çekicidir. Rüya anlatılarının tamamına baktığımızda toplu görüldüğü en açık ve tartışmasız olanı bu rüyadır. İleride değineceğimiz Nabonid’in tapınak inşa et(tir)mesiyle ilgili birçok kişinin gördüğü belirtilen rüyanın aynı şekilde ve vakitte gerçekleştiğini kesin olarak bilemiyoruz. Asurbanipal İdide Nehri’ni tereddüt etmeden geçtiğini beyan ettiği fakat rüyadan bahsetmediği diğer bir kitabesinde “Ne bir ne de iki gün bekledim. Öne ve geriye de bakmadım. (Tam da) o gün nehri geçtim” demektedir.¹⁸³

¹⁸³ M. Cogan, 2014, s. 78.

2.1.2.3.5. Prizma B (Bir Kâhinin (šabrû) Rüyası)¹⁸⁴

Asurbanipal yine “yedinci seferim” olarak belirttiği harekâtını Elam üzerine yapmaktadır. Elam kralı Teumman, daha önce Asurbanipal’e sığınan ve ayaklarına kapanan, aralarında Ummanaldašu’nun da bulunduğu kimselerin geri gönderilmesi ile ilgili talebini habercileri aracılığıyla bildirmektedir. Kral bu kişileri iade etmeyeceğini bildirmiş ve bunun üzerine Teumman bazı kimseler üzerinden kendisine sık sık onur kırıcı mesajlar yollamıştır. Kral tanrıça İstar’a güvendiğini ve Teumman’ın provokatif konuşmalarına boyun eğmediğini ve firarileri ona teslim etmediğini bildirmektedir. Teumman’ın bu tehditkâr davranışı üzerine tanrıça İstar, kendisine yalvaran Asurbanipal’e “Korkma!” demektedir. Aynı gece bir kâhin de (šabrû) konuyla ilgili bir rüya görmüştür.

Süt. V

45. ... *in-he-ia šu-nu-hu-ti*^{d15} *iš-me-ma*
46. *la ta-pal-lah iq-ba-a ú-šar-hi-ša-an-ni lib-bu*
47. *a-na ni-iš ŠU.2-ka šá taš-šá-a IGI.2-ka im-la-a di-im-tú*
48. *ar-ta-ši re-e-mu ina šat mu-ši šu-a-tu šá am-hur-ši*
49. *1-en*^{lú}*šab-ru-u ú-tu-ul-ma i-na-aṭ-ṭal MÁŠ.GI₆*
50. *i-gi-il-ti-ma tab-rit mu-ši ša*^{d15} *ú-šab-ru-šú*
51. *ú-šá-an-na-a ia-a-ti um-ma*^{d15} *a-ši-bat URU.LÍMMU-DINGIR*
52. *e-ru-ba-am-ma imna(15) u šumēla(2.30) tu-ul-la-ta iš-pa-a-ti*
53. *tam-ha-at GIŠ.PAN ina i-di-šá šal-pat nam-ša-^rru^l zaq-tú šá e-peš ta-ha-zi*
54. *ma-har-šá ta-zi-iz ši-i ki-ma AMA*
55. *a-lit-ti i-tam-ma-a it-ti-ka*
56. *il-si-ka*^{d15} *šá-qut DINGIR.MEŠ i-šak-kan-ka ṭè-e-mu*

¹⁸⁴ RINAP 5, Prizma B, Süt. V, st. 45-72.

57. *um-ma ta-na-aṭ-ṭa-la a-na e-peš šá-áš-me*
58. *a-šar pa-nu-u-a šak-nu te-ba-ku a-na-ku*
59. *at-ta ta-qab-bi-šá um-ma a-šar tal-la-ki*
60. *it-ti-ki lul-lik^dBe-let GAŠAN.MEŠ*
61. *ši-i tu-šá-an-nak-ka um-ma at-ta a-kan-na lu áš-ba-ta*
62. *a-šar maš-kán-i-ka a-kul a-ka-lu ši-ti ku-ru-un-nu*
63. *nin-gu-tú šu-kun nu-`i-id DINGIR-ti*
64. *a-di al-la-ku šip-ru šu-a-tu ep-pu-šú ú-šak-šá-du*
65. *šu-um-me-rat lib-bi-ka*
66. *pa-nu-u-ka ul ur-raḡ ul i-nàr-ru-ṭa GİR.2-ka*
67. *ul ta-šam-maṭ zu-ut-ka ina MURUB₄ tam-ha-ri*
68. *ina ki-rim-mì-šá DÜG.GA tah-ši-in-ka-ma tah-te-na gi-mir la-ni-ka*
69. *pa-nu-uš-šá^dGIŠ.BAR in-na-pi-ih*
70. *šam-riš ta-at-ta-ši a-na a-ha-a-ti*
71. *e-li^mte-um-man MAN KUR.ELAM.MA.KI*
72. *ša ug-gu-ga-^rta¹ pa-nu-uš-šá taš-kun*

Tercüme

45-48. Tanrıça İştar, benim kederli halimi duydu ve bana “Korkma!” dedi. Bana (şöyle diyerek) güven verdi: “Bana yönelttiğin yalvarışların ve gözlerinin yaşla dolması nedeniyle (sana) merhamet gösterdim.”

48-51. Ona (İştar’a) başvurduğum gece esnasında bir rüya yorumcusu (*şabrû*) yattı ve bir rüya gördü. O kalktı ve İştar’ın ona gösterdiği gece düşünüy bana anlattı ve şöyle şöyledi:

51-53. “Erbil şehrinde oturan tanrıça İştar girdi, sağ(ın)da ve sol(un)da asılı okluklara sahipti. Yanında bir ok tutuyordu (ve) savaş yapmaya (hazır) keskin kılıcı(nı) kınından çekmişti.

54-55. Sen (Asurbanipal) onun önünde durdun (ve) o doğuran anne(n) gibi seninle konuşuyordu.

56-58. Tanrıların yücesi İştar, seni çağırđı ve sana şöyle şöyleyerek bilgilendirdi: ‘Sen savaş açmak için sabırsızlanıyorsun (bakıyorsun) ve ben kendim istikametime (savaş alanına) doğru harekete geçmiş durumdayım’.

59-60. Sen (sonra) ona şöyle şöyledin: ‘Gittiğin yere seninle geleyim, ey sahibelerin sahibesi!’

61-53. O seni şöyle diyerek cevapladı (tekrar etti): ‘Sen (şimdi) oturduğun yerde oturacaksın. Yemek ye, *kurunnu*-birası iç, müzik yap (ve) tanrısalılığımı kutsa!’

64-65. Bu esnada, gidene kadar ben bu işi sonuçlandıracağım, (böylece seni) kalbinin isteğine ulaştıracağım.

66-68. Yüzün sararmayacak (ve) ayakların titremeyecek, savaşın yoğunluğunda terini silmeyeceksin.’ O seni tatlı kucağına/kollarının arasına aldı ve senin tüm bedenini korudu.

69-70. Onun (İştar’ın) önünde ateş yandı. O kızgın öfkeli bir şekilde dışarı çıktı.

71-72. O kızgın bir şekilde Elam ülkesi kralı Teuman’a yöneldi.”

Bu rüya, tanrıların rüyasına girdiği kimseyle ya da rüya içerisinde bir başka kişiyle konuşmalarını içeren kayıtlar içerisinde en uzun olanlardan birdir. Bir diğer uzun konuşma da Gudea’nın rüyasında Ninđirsu tarafından yapılmaktadır. Tanrıçanın savaş tanrıçası özelliğini yansıtan bu anlatıda, anlaşılan Asurbanipal savaş alanına gitmeden önce tanrıça İştar gidecek ve sevgili kralına fethi kolaylaştırmak için gerekli zemini hazırlayacaktır. Asurbanipal’e savaşta yorulmayacağını bildirmesi bu şekilde yorumlanması gerektiğini göstermektedir. Tanrıların kutsal desteklerinin yanı sıra burada tanrıça bizzat kendisi savaşa dâhil olmaktadır. Tanrı desteği içeren kayıtlar arasında ayrıntılı ve etkileyici olan bu rüya, dönem insanın zihninde kader belirleyici olduklarına inandıkları tanrıların desteğinin nasıl işlediğini ve kader anlayışlarını yansıtmaları

bakımından da önemlidir. Dikkat çekici bir diğer husus, dua eden Asurbanipal iken rüyayı gören bir kâhindir. Kitabede belirtildiği üzere Asurbanipal'in tanrıçayla bizzat iletişim kurduğu ve bunun rüya görmekten daha ayrıcalıklı bir durum olduğu açıktır. Kendisi konuşarak bilgi alabilirken bir kâhin ancak rüya vasıtasıyla mesaj alabilmektedir şeklinde değerlendirilebilir.

2.1.2.3.6. SAA III, 13 (Asurbanipal ve Tanrı Nabû Arasındaki Diyalog)¹⁸⁵

Asurbanipal'in kitabelerinden farklı olarak bu edebî metinde kralın gördüğü rüya anlatılmaktadır. Söz konusu kitabelerde kralın rüyalarının içeriği aktarılmaz, sadece aldığı iyi alametler arasında rüya da geçmektedir.¹⁸⁶ SAA 4, 202¹⁸⁷ numaralı metin, Asurbanipal'in gördüğü rüyaya değinmekte ve muhtemelen içeriğini de taşıymaktaydı ancak hasarlı olduğundan anlaşılabilir durumdadır ve burada ele alınmamıştır.

Ö.y.

23. *e-tap-la Za-qí-qu* TA IGI ^dPA EN-šú

24. *la ta-pal-làh* ^mAN.ŠÁR-DÜ-A ZI-MEŠ GÍD.DA.MEŠ *ad-da-nak-ka*

25. IM.MEŠ DÜG.GA-MEŠ TA ZI.MEŠ-*ka a-paq-qid*

26. *pi-ia am-mi-u ša* DÜG.GA *ik-ta-nar-rab-ka ina* UKKIN DINGIR.MEŠ
GAL.MEŠ

Tercüme

23. Rüya tanrısı (Zaqīqu), beyi Nabû'nun huzurundan cevapladı:

24-26. Korkma Asurbanipal! Sana uzun ömür vereceğim, senin ruhunla hoş esintiler teslim edeceğim. Hoş/güzel ağızım büyük tanrıların meclisinde seni hep kutsayacak.

¹⁸⁵ A. Livingstone, 1989, s. 33-34.

¹⁸⁶ RINAP 5, Prizma F, Süt. VI, st. 36.

¹⁸⁷ I. Starr, 1990, s. 203.

Rüyada birden fazla tanrı görmeyle ilgili birkaç örnek bulunmaktadır. Yine Gudea'nın gördüğü ve sembolik türdeki rüyanın yorumundan birçok tanrının görüldüğünü biliyoruz. Buradaki örnek ise açık haber veren ve tanrı konuşması içeren bir rüyadır. Asurbanipal'e beyi Nabû'nun huzurundan konuşması, rüya tanrısı Zaqīqu'nun tanrı Nabû'nun maiyetinde olduğunu düşündürmektedir. Bu kayıta Asurbanipal'e ilahî destek verildiği anlaşılmaktadır. Diğer destek rüyalarından farklı olarak tanrılar meclisinde onu öveceğini söylemekte ve hem dünya hem de diğer âlemde rahat olacağını teminatını vermektedir. Metine göre bu vaatleri veren rüya tanrısıdır ancak görevi rüya göstermek olan Zaqīqu aracılığıyla Nabû'nun konuştuğu da düşünülebilir. Böyle olduğunu varsayarsak tanrılar bir kimseye rüyada görüneceği zaman, panteonda daha atlarda yer alan rüya tanrısını görevlendirdiği şeklinde bir çıkarım yapılabilir.

2.1.2.4. Mār-İssar'ın Rüyası

2.1.2.4.1. SAA 10, 361 (=ABL 1021)¹⁸⁸

Bu mektupta adı kayıtlı olmayan bir görevlinin rüyası kaydedilmiştir. Ancak Parpola, bu metni yayınladığı çalışmada, Mār-İssar'ın yolladığı mektuplar içerisinde ele almıştır. Kral Asarhaddon Dönemi'nde Mār-İssar, kült hizmetlerinin düzenlenmesinden ve Asarhaddon'un hâkimiyeti altındaki Babil, Borsippa, Akad ve Uruk gibi şehirlerdeki tapınakların yeniden inşa faaliyetlerinden sorumlu önemli bir görevlidir.¹⁸⁹ Bu mektupta gördüğü rüyanın krala bildirilmesi için daha önce de mektup yazdığını fakat bir kaç kez mektubunun kendisine geri döndüğünü ve bu kez krala ulaşması gerektiğini ifade etmektedir. Bu kişinin rüyasında tanrı Bēl (Marduk) şöyle söylemektedir:

Ö.y. 13'. ... *ma-a ina ma-te-mi-ni*

14'. *MÁŠ.MI ša tē-me-ia an-ni-i la a-mur*

¹⁸⁸ S. Parpola, 1993, s. 298.

¹⁸⁹ S. Parpola, 1993, s. XXV.

15'. *ma-a ki-i ina KUR-ia a-na-ku-u-ni*^dEN

16'. *ina MĀŠ.MI-ia iq-ti-bi-ia ma-a*

A.k. 17'. *ina KUR-aš-šur ta-da-mi-iq ma-a ana-ku*

18'. *ú-sa-pil-šú ma-a man-nu id-da-na*

19'. *ma-a EN Á.2-šú ina UGU Á.2-ia*

A.y. 20'. *i-sa-kan ma-a qa-ti ina qa-ti-ka*

21'. *ma-a pa-an di-gi-li-ia an-ni-i-u*

22'. *šu-u ša ep-šá-ku-u-ni ...*

Tercüme

13'-16'. Bu raporumdaki rüyayı (daha önce) hiç görmedim. Ben memleketimdeyken, tanrı Bēl (Marduk) rüyamda şöyle söyledi:

17'-22'. “Asur’da iyi/mutlu olacaksın.” Ben onu (şöyle) yanıtladım: “(Bunu) kim verecek?” Bēl, kollarını kollarımın üzerine koydu ve şöyle söyledi: “Elim elinde olacak.” Fakat, hayalimin aksine, bu benim yaptığım şeydi.¹⁹⁰

Kral, kraliyet ve memleket meseleleriyle ilgili bir tanrının diğer insanların rüyasına girerek haber vermesi durumu ile daha önceki metinlerde ve ileride ele alacağımız tanrıların talimat ve uyarılarını içeren belgelerde sıkça karşılaşmaktayız. Fakat bu mektupta olduğu gibi kral dışında bir kimsenin kişisel durumu ile ilgili meselede bir tanrının destek vermesi çok yaygın değildir. Uyarı bildiren rüyalar kısmında ele alacağımız ARM 26.1 232 numaralı mektupta, benzer şekilde bir kadının kızı/hizmetçisi ile ilgili tanrı Dagan’dan rüyada destek aldığını ve Zimri-Lim’den tanrının emriyle

¹⁹⁰ S. Parpola, 1993, s. 298’de geçen *šu-u ša ep-šá-ku-ú-ni* ifadesini yazar, “bu bana yapılandı” şeklinde tercüme etmiştir fakat *epēšu* fiilinin partisip 1. t.ş. formu ile subjontif *-ni* elemanından teşkil edilmiş bu yapı, “bu/o benim yaptığımdır” şeklinde değerlendirilmelidir.

kızını/hizmetçisini kendisine verdirmesini talep ettiğini görmekteyiz. Ayrıca rüyada Mār-İssar'ın yaptığı hareketle gerçekte yaptığı hareket aynıdır ve muhtemelen bu rüyanın etkisine ya da özelliğine vurgu yapılmak için dile getirilmiştir.

2.2. KÖTÜ HABER İLETEN RÜYALAR

2.2.1. GİLGAMEŞ'İN ÖLÜMÜ

Ünlü kahraman Gilgameş'in ölümünü anlatan bu edebî metnin Nippur ve Meturan (bugünkü Tell Haddad) uyarlamaları bulunmaktadır. Nippur uyarlamalarının Kramer tarafından yayınlanmasından yaklaşık yarım yüzyıl sonra Meturan'dan çıkarılan metinler Cavigneaux ve Al-Rawi tarafından yayınlanmıştır.¹⁹¹ Bu iki anlatı arasında benzerliklerin yanı sıra farklılıklar da görülmektedir. Uzmanlar daha bütün ve anlaşılır olan Meturan uyarlamasını tamamlamada Nippur parçalarından yararlanmışlardır. Öykü, hasta ve bitkin olan Gilgameş'e yakılan bir ağıt ile başlamakta ve devamında ölüm döşeğine yatan Gilgameş'in bir rüya gördüğü anlatılmaktadır.¹⁹²

2.2.1.1. Meturan Versiyonu¹⁹³

45. [u₄-b]i-a en tur-r[e ...]

46. [ğiş]-'nú' nam-tar-ra-[ka ba-nú]

¹⁹¹ S. N. Kramer, 1944; A. Cavigneaux-F. Al-Rawi, 2000.

¹⁹² George, bu rüyanın Nudimmud (Enki) tarafından gösterildiğini söylemektedir, bkz. A. R. George, 1999, s. 196. Veldhuis ise Nudimmud'un rüyanın anlamını ortaya koyduğunu düşünmektedir bkz N. Veldhuis, 2001, s. 138.

¹⁹³ Transkripsiyon için bkz. A. Cavigneaux-F. Al-Rawi, 2000, s. 27-30. Transkripsiyondaki eksik kısımlar paralel satırlardan tamamlanmış ve bazı kısımlar için daha doğru değerlendirildiği kanaatiyle Etscl 1.8.1.3'deki yazılışlar kullanılmıştır. Metnin tercümesi yapılırken Veldhuis'in çevirileri de dikkate alınmıştır.

47. [lugal[?]] -¹e[?] u₄ ¹si¹ ra-r[a ...]
48. [ma-m]u[?]-¹ba[?] AN[?] ¹x¹ [...]
49. [pu-u]h-rum ki-saḡ-ki [diḡir-re-ne-ke₄]
50. [en] ^dGIŠ.BÍL-ga-mes mu-n[i-te-a-ba]
51. [mu]-un-na-bé-eš en ^dG[IŠ.BÍL-ga-mes mu-ni-šè]
52. inim-ba har-ra-an di-id-bi-a a-na àm-me-a-bi
53. ^{ḡiš}erin ḡiš dili kur-bi ga-an-¹e-dè¹
54. ^dhu-wa-wa tir-bi-ta saḡ ḡiš ra-ra-za
55. na-rú-a u₄-ul-lá-šè me-gub-gub-bu-uš me-da u₄-šè
56. é diḡir-re-e-ne ki ḡar-ḡar-ra-a-ba
57. zi-u₄-sú-ta¹-aš ki-bi-a saḡ im-ma-ni-t[i]
58. me ki-en-gi-ra-ke₄ ki ud ¹ba-ha¹-la-me-eš ¹x¹[(xx)] /
u₄-ul-¹li¹-šè
59. ¹á-áḡ¹-ḡá bi-lu-da₁₀ kalam-ma-aš ¹im-ta-a-ni¹
60. su-¹luh ka-luh x (x) si mu-un-si-sá¹-e
61. [... a-m]a-ru gú-kin kur-kur-ra x [...]

62-65. satırlar kırık

66. [e-ne-š]è[?] ^dGIŠ.B[ÍL-ga-mes mu-ra nam-ba-tùm]
67. [a-rá ^den-líl ^den-ki-ra i]m-ma-ab-ba-e-ne¹⁹⁴
68. [an ^den-líl ^den-ki i]m-ma-ni-ib-gi₄-gi₄
69. [u₄-ri-ta u₄]-sù-da-ri-ta
70. [ḡi₆-ri-ta ḡ]i₆-¹sù-da-ri¹-ta
71. [mu-ri-ta] mu-sù-da-ri-ta

¹⁹⁴ 67-75. satırlar, 157-165. satırlardan tamamlanmıştır bkz. A. Cavigneaux- F.Al-Rawi: 2000, s. 31vd.

72. [pu-uh-rum] a-ma-ru ba-nir-ra-ta
73. [numun nam-lú-ùlu] ʿha-laʿ¹-me-dè-e-ed-nam
74. [murub₄-me-a zi saġ-dili-me-e]n nam-ti-àm
75. [zi-ùs-rá dili mu nam]-lú-ùlu nam-ti-àm
76. [u₄-bi-ta zi an-n]a zi ki-a mu-u[n-p]à-da-nam
77. [u₄-bi-ta nam-l]ù-ùlu-úr nu-mu-ti-[à]m/[(...)
K]A(/SAG[?])-bi e-ed-nam
78. ʿe¹-[n]e-š[è ʿGIŠ.BÍ]L-ga-mes igi-bi ba-ni-ib-tu
79. š[u n]am-ama-a-[ni nu-m]u-un-da-kar-kar-re-ed-nam
80. ʿGIŠ.BÍL-ga-mes g[idi]m-bi-ta ki-ta ug₅¹-ga
81. šagina kur-ra hé-ak-ʿe¹ IGI-DU gidim hé-nam
82. di-da mu-un-ku₅-da ka-aš-b[ar x-b]ar-re
83. du₁₁-ga-a-zu inim ʿnin-ġiš-zi-ʿda¹ ʿdumu-ʿzi-da-ġin₇¹/
ba-e-dugud
84. u₄-bi-a en-tur-re en ʿGIŠ.BÍ[L-ga-me]s
85. nam-lù-ùlu níġ ná-ti-la-ba šà ʿx(nam[?])¹[xx(x)] ʿx¹-
sàg
86. ur₅ nam-ba-ug₅-ga šà n[am-ba-sàg-ga]
87. níġ zi-ġar ug₅ [...]
88. [šu]l ʿġuruš igi-du u₄-sakar-ra x¹
89. [e-ne-da nu igi-bi-a u₄ nam-ba-ġá-ġá]

Metnin 90-102. satırları eskidir. Bu kısım, rüyanın tekrar anlatıldığı 180-192.

satırlardan tamamlanabilmektedir.¹⁹⁵

90. [si-si-ig dumu ʿutu-ke₄]
91. [ki-bi kù-kù-ga u₄-šè mi-ni-in-ġar]

¹⁹⁵ A. Cavigneaux-F. Al-Rawi: 2000, s. 31vd.

92. [níġ ak-a nam-lú-ùlu-ġu₁₀ i-da ma-ra-an-tùm]
93. [níġ gi-dur-ku₅-da-ġu₁₀ i-da ma-ra-an-tùm]
94. [u₄ kù-kù nam-lú-ùlu sá me-ri-ib-tu]
95. [ki-in-dili nam-lù-ùlu sá me-ri-ib-tu]
96. [a-ġi₆-a gaba nu-ùr-gu sá me-ri-ib-tu]
97. [šen-šen nu-sá-a sá me-ri-ib-tu]
98. [mè ka-re nu-me-a sá me-ri-ib-tu]
99. [hul-e šu nu-kar-kar-re sá me-ri-ib-tu]
100. [eri-gal šà zu kéš-da nam-ba-an-è-dè]
101. [igi ^dutu-kam hé-bi ma-an-dah]
102. [šu-sar-gin₇ hé-búr¹ (BALA) sum-gin₇ hé-AK-e]
103. igi-du ki-sì-ga a-n[un-na-ke₄-ne diġir gal-gal-ne KU-ru-na-ba[?]]
104. [k]i[?]-[e]n[?]-[nú[?]]-[a]-šè l[agar nú-a-šè]
105. [lú-mah¹][n]in-diġir nú-[a-šè]
106. [nin-diġir nú-aš gi-na mu-un-na-a-šè¹]¹⁹⁶
107. [gú-d]a mu-un-na gada mu-u[n-na-šè]
108. [ki a]-[a¹]-zu pa-b[í-ga-zu]
109. [ama¹]-zu nin₉-zu l[ù-ga-a-zu]
110. gu-li kal-la-[zu¹ dú-ús-sa-a-zu]
111. gu-li ^den-[ki¹]-[du] [ġuruš¹ an-ta-a-zu]
112. énsi [lugal-e[?]] [iri-gal al-pàd[?]-dè-eš]
113. ki [ugula ugnim¹] [nú-a-šè]

114. ʿnu² - [bàn-da érin-na nú-a-šè]
115. iri-gal a-ra-li lú ke₄²-en-ke₄²-na-a-ba x [...]
- 115a. lú su-na-bi [...]
116. é nin₉-a-ta nin₉ me-ši-du-un
117. é lú-ga-a-ta lú-ga me-ši-du-un
118. za¹-ʿzu¹ [mu-ši-du-un kal-la-zu mu-ši-du-un]
119. ab-ba [iri-za-kam me-ši-du-un]
120. ur₅ ʿnam¹-ú-ga šag₄ nam-ba-sàg²-ge
121. [e-n]e-ʿéš² ^da-nun-na ʿmurub₄²-ta mu-da-ʿši¹-da
122. tab-ús di[ğir-gal-ga]l-e-ne mu-un-da-an-šid
123. [š]agina kur-ra mu-un-na-a[b-x] ʿx¹-ka
124. ʿdi-da¹ mu-ʿun-ku₅ -dè ka¹ [x] ʿx¹-šè-bar-re
125. ʿdug₄¹-[ga-ni inim nin-ğiš-zid-da] dumu-zid-da-ke₄
bi-dugud
126. [u₄-bi-a en t]ur-re en ^dGIŠ.BÍL-ga-mes
127. ʿi-zi-im¹ [ma-mu-da i-bu-lu-uh ù-sá-ga-àm]
128. ʿigi-ni¹ šu¹ [bi-in-gur₁₀ níğ-me-gar sù-ga-àm]

Tercüme

45. Sonra genç bey, bey Gilgameš,
46. Namtar'ın yatağında [yatan],
47. kral ...
48. Rüyada [
49. Tanrıların tören/ayin yeri olan mecliste
50. bey Gilgameš yaklaştığı zaman
51. onlar ona şöyle söylediler, bey Gilgameš oturuyorken:
- 52 “Bu durumda: her bir yolu dolaştıktan sonra,
53. o sediri ve o eşsiz ağacı dağından indirdikten sonra,

54. Huwawa'yı onun ormanında mahvetmeden sonra
55. gelecek günler ve sonsuzluk⁷ için stel yaptıktan sonra,
56. tanrıların tapınaklarını kurduktan sonra,
57. sen onun ikametgâhında Ziusudra'ya ulaştın.
58. Sen sonsuza dek unutulmuş olan Sumer'in "me"lerini,
59. emirleri ve ayinleri ülkeye getirdin,
- 60 el yıkamayı ve ağız yıkamayı iyi bir düzene soktun.
61. [...] yerleşim yerlerinin yanı sıra yabancı ülkeleri de [yikan] tufan [...]

62-65. satırlar kırık

66. Şimdi, Gilgameş bunun gibi alıp götürülemez.”
67. O, onların Enki'ye verdikleri Enlil'in tavsiyesidir.
68. Enki, An ve Enlil'i cevapladı:
69. “Oradaki günlerde, uzak günlerde,
70. oradaki gecelerde, uzak gecelerde,
71. oradaki yıllarda, uzak yıllarda,
72. meclis tufanı üzerine çökerttikten sonra,
73. böylece insanlığın kökenini yok edebilecektik, (biz şöyle söyledik):
74. “İçimizde, yaşayan insan sadece sensin,
75. Ziusudra yaşayan insanlığın ismidir.”
76. O günden sonra yerin ve göğün yaşamı üzerine yemin ettim,
77. o günden sonra ben insanlık sonsuz yaşama sahip olmayacak diye yemin ettim.
78. Şimdi onlar (An ve Enlil) gözlerini Gilgameş'e dikti,
79. fakat ben annesinden dolayı onu koruyamam.
80. Gilgameş ruhlar arasında, ölüler diyarında ölü (olsun).
81. O ölüler diyarının yöneticisi olsun, o ruhlarının gözdesi olsun!”
82. O (Enki) karara vardı ve hükmü veri:

83. “Sen konuştuğunda Ninġiřzida ve Dumuzi’nin sözü gibi önemli olacak.”
84. Sonra genç bey, bey Gilgameş,
85. bütün insanlığı ve tüm hayata sahip olanları (seven?) kederliydi!
86. O çaresizlik içerisindeydi, o kederliydi
87. O yaşayan, ölüm [...]
88. Delikanlılar ve güçlü erkekler, yeniayı görünce,
89. onsuz ışık yakamazlar/ışıtamazlar!
90. Utu’nun oğlu Sisig
91. onun karanlık yerlerini ıştır!
92. Benim insanlığımın kötü büyüsünü getiren şimdi senin için getirilecek.
93. Benim göbek bağımı kesimini getiren ne ise şimdi senin için getirilecek.
94. İnsanoğlunun en karanlık günü senin için geldi.
95. İnsanoğlunun en ıssız yeri senin için geldi.
96. Göğüslenemeyen sel dalgası senin için geldi.
97. Eşit olmayan mücadele senin için geldi.
98. Hiçbir kaçanın bulunmadığı savaş senin için geldi.
99. Hiçbir kaçışın bulunmadığı kötülük sana geldi.
100. Senin öfkeli kalbin Büyük şehir’e inmemeli.
101. Utu’nun önünde şöyle söylenmeli: “O benim için giderecek/çözecek.
102. Hurma-lifi ipi gibi gevşeyebilir, bir soğan gibi soyulabilir.”
103. Anuna’nın huzurundaki cenaze sunularına ilerleyin büyük tanrılar!
104. En-rahiplerinin yattığı, lagar-rahiplerinin yattığı,
105. lumah’ın yattığı, nindiğir/ereşdiğir’in yattığı,
106. nindiğir/ereşdiğir’in yattığı, doğru kimsenin yattığı,
107. guda’nın yattığı, gada’nın yattığı -104. yere,
108. babanın, büyükbabanın,

109. annenin, kız kardeşlerinin, *kardeşlerinin*,
110. sevgili arkadaşının, ahababının,
111. arkadaşın genç adam Enkidu'nun, senin yoldaşının 108. yattığı yere
112. kralın Büyük Şehir'e atadığı yöneticiye,
113. ordu başının yattığı yere,
114. birliklerin komutanının yattığı yere,
115. Aralı, Büyük Şehir'e, bir adamın arandığı [...] yere,
- 115a. [...] giren bunlar,
116. Kız kardeşin evinden kız kardeşi getireceğin (o yere),
117. *Erkek kardeşin* evinden *erkek kardeşi* getireceğin (o yere),
118. Sana ait olanı sana getireceğin (o yere), sevdiklerini sana/kendine getireceğin (o yere),
119. şehrinin yaşlılarını sana/kendine getireceğin (o yere).”
120. O çaresizlik içerisindeydi, o son derece kederliydi!
121. Şimdi Anun(n)alar onu kendilerinden sayacak.
122. Onlar onu sadece büyük tanrılardan sonra ikinci sayılacak!
123. O (Enki) onu ölümler diyarına yönetici yaptı.
124. O karara vardı ve hüküm verdi:
125. “Sen konuştuğun zaman Ningiştir ve Dumuzi gibi önemli olacak.”
126. Sonra genç bey, bey Gilgameş
127. kalktı. [Bir rüyaydı! O ürperdi. O uyuyordu!]
128. O elleriyle gözlerini ovuşturdu. [Issız bir sessizlik vardı.]

Rüyada tanrılar meclisinde Gilgameş'in ölmesi hususu görüşülmektedir. Tanrılar ona; var olan bütün yolları geçmesi, dağlarından sedir ve mükemmel ağacı getirmesi, Huwawa'yı ormanında öldürmesi, Ziusudra'ya ulaşması gibi hayattaki başarılarını saymaktadır. Tanrıça Ninsun'un oğlu olması sebebiyle Gilgameş'in ölümlü mü yoksa

ölümsüz mü olacağı tartışılmıştır. Tanrı Enki, An ve Enlil'e çıkardıkları tufanı ve Ziusudra'dan sonra hiçbir insana ölümsüzlük vermeyeceğine dair yemin ettiğini hatırlatır ve bu nedenle Gilgameş'e ölümsüzlük verilemeyeceğini vurgular.

Metnin devamında net olarak anlaşılamayan birkaç satırdan sonra Gilgameş'e "insanların en karanlık günü, insanların ıssız yeri, göğüslenemez sel dalgası, eşit olmayan mücadele, kaçınılmaz savaş, kaçıışı olmayan kötülük" olarak betimlenen ölümün onun için geldiği fakat öfke dolu kalple ölümler diyarına inmemesi gerektiği bildirilir. Ölümler diyarında yatan önemli rahip ve ordu komutanlarının, ailesinin ve sevgili yoldaşı Enkidu'nun yattığı yere ilerlemesi söylenir. Anunnaların son derece üzgün olan Gilgameş'i kendilerinden sayacaklarının belirtilmesi ve Enki'nin hükmünün tekrarından sonra kahraman uykusundan uyanır ve şaşkınlık içinde gözlerini ovuşturur. Devamındaki birkaç satır çok açık değildir. Her nedense burada tekrar rüya baştan sona aktarılmaktadır. Bu tekrar, iki şekilde yorumlanmıştır. Birincisi rüyanın anlamını öğrenmek amacıyla tekrar edilmektedir.¹⁹⁷ İkinci görüş ise rüya gerçek çıkmıştır ve rüyada anlatılanlar gerçek hayatta harfiyen tekerrür etmektedir.¹⁹⁸ İzleyen satırlar kırık olmasa tekrar edilme nedeni anlaşılabilirdi ancak ikinci görüş kanaatimizce daha makuldür.

Bu rüyada dikkate değer bir diğer durum, Gilgameş'in tanrıların toplantısına gerçekten katılıp katılmadığı meselesidir. Daha doğrusu Gilgameş, tanrılar meclisinde kendisiyle ilgili karar alınırken rüya vasıtasıyla ruhanî olarak toplantıya mı getirilmiştir yoksa daha önce gerçekleşen toplantı bir rüya ile mi ona bildirilmiştir? Toplantı gerçekleşirken rüya aracılığıyla oraya getirilmiş, kendisiyle ilgili konuşmalar ve alınan kararı dinlemesi sağlamış olması bize daha muhtemel gelmektedir. Meturan versiyonuna

¹⁹⁷ A. R. George, 1999, s. 196.

¹⁹⁸ N. Veldhuis, 2001, s. 33-34.

ait bir parçadan¹⁹⁹ rüyayı gösteren tanrının Nudimmud yani Enki olduğunu öğrenmekteyiz. Tanrılar toplantısına çağırılan Gilgameş sadece söylenenleri dinlemekte ve müdahalede bulunmamaktadır. Alınan karara göre Gilgameş ölecektir fakat en azından ölümler diyarında tanrılar statüsünde olacaktır.

2.2.2. DUMUZI'NİN RÜYASI

Dumuzi'nin gördüğü rüya ve devamında gerçekleşen olayların anlatımını içeren metin, İnanna'nın Ölüler Diyarına İnişi'nde anlatılan olaylarla ilişkilidir. Alster, bu edebî esere ait ele geçen 75 parçanın olduğunu ve birleştirmeler sonucu 63 fragman elde edildiğini dile getirmektedir. Bu metinlerin hepsinin muhtemelen Eski Babil Devri'ne tarihlendiğini belirtmiş ve çalışmasında Nippur ve Ur'dan çıkarılmış fragmanları tasnifleyerek bir bütün metin elde etmiştir.²⁰⁰ Burada sunacağımız rüya ile ilgili satırların transkripsiyon ve tercümesi ETCSL (1.4.3) ile Alster'in çalışması esas alınarak hazırlanmıştır. İki çeviri arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır ve bu kısımlarda filolojik unsurlar dikkate alınarak en uygun bulunan çeviri tercih edilmiştir.

İnanna'nın Ölüler Diyarına İnişi²⁰¹ adlı mitte tanrıça kız kardeşi Ereškigal'in hâkimiyeti altındaki ölümler diyarına inmeyi aklına koyar ve burada Ereškigal'in emriyle oranın bekçisi tarafından geçtiği her kapıda tanrısal güçlerini (me) oluşturan ona ait nesnelere biri alınarak tamamen güçsüz hale getirilmektedir. Sonunda Ereškigal'in huzuruna savunmasız bir şekilde gelen tanrıça, kız kardeşi tarafından öldürülür. İnanna'nın canlanması için veziri Ninşubur, tanrıları tek tek ziyaret ederek yalvarır ancak içlerinden sadece tanrı Enki yardım etmeyi kabul eder. Enki tarafından yaratılan iki varlık ölümler diyarına giderek İnanna'yı tekrar hayata döndürürler. Ereškigal, İnanna'nın ölümler

¹⁹⁹ A. Cavigneaux-F. Al-Rawi, 2000, s. 30.

²⁰⁰ B. Alster, 1972, s. 123.

²⁰¹ Etscl c.1.4.1; S. N. Kramer, 1951, s. 9; D. Katz, 2003, 262 vd.

âleminden çıkması için yerine bir kimsenin bırakılması gerektiğini belirtir ve İnanna bunun üzerine çeşitli şehirlerdeki tanrılara giderek yerine geçecek bir kurban arar ancak gittiği tanrılar ona yalvarır ve bu şekilde kurtulurlar. Tanrıça, Uruk'un çoban tanrısı Dumuzi'ye gelir fakat o diğerleri gibi İnanna'ya saygıyla yalvarmaz. İnanna'nın yerine geçecek kişinin Dumuzi olduğu, sonrasında gerçekleşen olaylardan anlaşılmaktadır.²⁰² İnanna'ya boyun eğmeyen Dumuzi, burada sunduğumuz metinde anlatılan rüyasında onu ölümler diyarına götürecektir olan galla-demonlarını görmektedir. İki hikâyeyi birbirine bağlayan kısım, Dumuzi'nin kaçıışı ve galla-demonlarının onu öteki dünyaya götürme çabasıdır. Dumuzi'nin rüyası da bu galla-demonları ile ilişkilidir.

2.2.2.1. Dumuzi'nin Gördüğü Rüya²⁰³

26. ma-mú-da nin₉-mu ma-mú-da šà-ma-mú-da-gá
27. ^únúmun ma-ra-zi-zi ^únúmun ma-ra-mú-m ú
28. gi-dili-dù-e sag m[a-ra-an]-sìg-ge
29. gi-didli-dù-e dili ma-ra-an-b[ad]-DU
30. ^{giš}tir-ra giš-an ní-bé ma-ra-an-z[i-zi]
31. ne-mur-kù-gá a mu-da-an-dé
32. ^{dug}šàkir-kù-ga TÙN-bi ba-ra-an-bad-DU
33. ^{giš}an-za-am-kù-mu ^{giš}kak-ta-lá-a ^{giš}kak-ta ba-ra-an-s[i-ig]
34. ^{giš}ma-nu-mu ú-gu mu-da-an-dé
35. ^dnin-ninna^{mušen}-ta-e 2 gá-udu-ka sila₄ šu ba-ni-ib-ti
36. sùr-dù^{mušen}-e gi-dub-ba-na-ka buru₅^{mušen} šu ba-ni-ib-ti
37. maš-ùz-da-mu su₆-za-gìn-bi sahar-ra ma-ra-an-gíd-e

²⁰² Ö. Kahya, 2013, s. 39-40.

²⁰³ ETCSL 1.4.3; A. Bendt, 1972, s. 54-58.

38. udu-ua_x(AMAŠ) -mu á-gur-gur-ra-bi ki ma-ra-ab-hur-hur-re
39. ^{du}gšàkir î-dúr-dúr ga nu-un-dé
40. an-za-am î-dúr-dúr ^ddumu-zi nu-ti amaš lîl-lá-àm al-dù
41. ^dgeštin-an-na-ke₄ ^ddumu-zi mu-un-na-ni-ib-gi₄-gi₄
42. šeš-mu ma-mú-zu nu-ša₆-ša₆ nam-ma-an-búr-e
43. ^ddumu-zi ma-mú-zu nu-ša₆-ša₆ nam-ma-an-búr-e

Tercüme

26. “Bir rüya! Kız kardeşim! Bir rüya! Rüyamda:
27. “Sazlar benim için yolundu, fakat sazlar benim için büyümeye devam etti,
28. yalnız bir kamış benim için başını sallıyordu,
29. ikiz kamışlar(ın) biri benden ayrılıyordu,
30. ormandaki uzun ağaçlar benim için kendilerini kökünden söktü,
31. su benim için saf kömürümün üzerine döküldü,
32. benim saf yayığımın kapağı benden ayrılıyordu,
33. benim saf içme kabım asılı olduğu kancadan aşağı edildi,
34. benim çobandeğneğim benden kayboldu,
35. bir *kartal/baykuş* koyun evinden bir kuzu aldı,
36. bir şahin çitin kamışlarından bir serçe kaptı,
37. benim erkek keçilerim benim için lapis lazuli sakallarını toz içerisinde sürüyorlardı,
38. benim erkek koyunlarım benim için kalın bacaklarıyla yeri eşeliyorlardı,
39. yayıklar (onların yanında) yerde duruyordu, hiç süt akmadı,
40. içme kapları (onların yanında) duruyordu, Dumuzi ölüydü, koyun ağılı bir rüzgâra döndü.”
41. Geštinanna Dumuzi’yi cevapladı:
42. “Kardeşim, rüyan olumlu değil, o benim için çok açık!

43. Dumuzi, rüyan olumlu değil, o benim için çok açık!

Sembolik türdeki bu rüyada iyi bir haber iletilmediği anlaşılmaktadır. Ağılının harabeye döndüğü ve sonunda Dumuzi'nin öldüğü rüyada görülmüştür ama yine de rüya yorumcusu bilge kız kardeşine rüyasını yorumlaması için anlatır ve o da rüyanın kötü olduğunu söyler. Dumuzi'nin ölümüne işaret eden bu rüya gibi Gilgameş Destanı'nda yer alan ve önceki sayfalarda değindiğimiz bazı rüyalar da korkunç içeriklidir fakat Enkidu tarafından hayırlı bir rüya olarak değerlendirilmiştir. Hikâyenin sonunda galla-demonları büyük bir uğraşın ardından onu yakalar ve ölümler diyarına götürür. İnanna'nın Ölüler Diyarına İnişi'nde anlatılana göre sonradan tanrıçanın yerine yılın yarısında Dumuzi'nin diğer yarısında da kız kardeşi Geştinanna'nın ölümler diyarında kalacağı kararı alınmaktadır.

Yeni yıl bayramının beşinci gününde gerçekleştirilen kutsal evlenme töreninde Dumuzi'yi temsilen bir kral ve İnanna'nın bir rahibesi/kadın din görevlisinin birlikte olduğu bir ritüel gerçekleştirilir. Hofmann, Dumuzi'nin İnanna'nın Ölüler Diyarına İnişi'nde sergilediği kibirli tutumla kutsal evlenme törenindeki kralın kendini tanrıçanın huzurunda aşağılayarak onun iyiliğini elde etmeye çalışması arasında bağ kurmaktadır. Eğer tanrıça onun tavrından hoşnut olursa onu krallık sembolleri yüzük ve asa ile ödüllendirir. Tanrıçayı temsil eden rahibe üzerinden bu kararı vermektedir ve hoşnut olmazsa kralı reddedebilir ve lütfunu bir başka kimseye devredebilirdi.²⁰⁴ Hofman ayrıca Eski Akad Dönemi'nden bilinen bazı silindir mühür baskılarının kartalla gökyüzüne yükselen Etana'yı resmettiğinin düşünüldüğünü söylemekte ama aksine Dumuzi'nin Rüyası içerisindeki olayları tasvir ettiğini iddia etmektedir.²⁰⁵

²⁰⁴ C. Hofmann, 2004, s. 245.

²⁰⁵ C. Hofmann, 2004, s. 243-244.

2.2.3. AKAD'IN LANETLENMESİ

III. Ur ve Eski Babil nüshalarından bilinen ve Akad'ın lanetlenmesinin anlatıldığı metinden Akad şehrinde tanrıça İnanna için inşa edilecek bir tapınağın yapımına tanrı Enlil'in karşı çıktığını öğrenmekteyiz. Bunun üzerine duruma kızan İnanna Akad'ın koruyucu tanrıçası olmaktan vaz geçmiş ve bu nedenle diğer tanrı ve tanrıçalar da şehir üzerindeki iyiliklerini geri çekmişlerdir. Naram-Sin, Enlil'in sonunda izin vereceği umuduyla İnanna'ya tapınak inşa edilmesi hakkında iç organ falına bakar (extispicy) fakat alametler olumsuzdur. Sonunda sabrını yitiren Naram-Sin, Enlil'in olumsuz duruşunu değiştirmeye zorlamak amacıyla Nippur'daki Ekur tapınağının Enlil mabedine saldırır ve yağmalar. Tanrı Enlil de mabedine yapılan hakaretin intikamını almak için barbar Gutileri Akad'ın üzerlerine salmıştır.²⁰⁶ Daha sonra Naram-Sin, rüyasında gelecekle ilgili olumsuz haberler almaktadır.

2.2.3.1. Naram-Sin'in Rüyası²⁰⁷

83. nam-lugal a-ga-dè^{ki} ki-tuš gen₆-na dūg nu-tuš-ù-dè

84. eğer-bi níġ na-me nu-sag₉-ge-dè

85. é tuku₄-e èrim ság di-dè

86. ^dna-ra-am-^dsuen máš-ġi₆-ka igi ba-ni-in-du₈-a

87. šag₄-ga-ni-šè mu-un-zu eme-na nu-um-ġá-ġá lú-da nu-
mu-un-da-ab-bé

88. nam é-kur-ra-šè túg-mu-dur₇-ra ba-an-mur₁₀

89. ^{ġiš}gigir-ra-ni ^{ġi}kid-má-šag₄-ga ba-an-šú

90. ^{ġiš}má-gur₈-ra-ni sùmur ba-ra-an-si-ig

91. á-šita₄-a nam-lugal-la-ka-ni im-ma-ra-an-ba-ba

²⁰⁶ J. S. Cooper, 1983, s. 5.

²⁰⁷ ETCSL 2.1.5; J. S. Cooper, 1983, s. 55 vd.

92. ^dna-ra-am-^dsuen mu 7-àm mu-un-ge-en

93. lugal mu 7-àm šu saġ-ġá duġ₄-ga a-ba igi im-mi-in-du₈-
a

93a. šaġ₄-ga-ni-šè mu-un-zu eme-na nu-ġá-ġá lú-da nu-mu-
un-da-[ab-bé]

Tercüme

83. Kalıcı mesken Akad krallığının artık bir iyilik tutamayacağı,

84. geleceğinin tamamen olumsuz olduğu,

85. tapınaklarının sarsılacağı ve depolarının dağılmış olduğu,

86. Naram-Sin'in bir rüyada gördüğü şey budur.

87. Onu anladı, fakat onu ifade edemeyecekti, onun hakkında bir başkasıyla konuşamayacaktı.

88. Ekur yüzünden o yas kıyafetini giydi,

89. savaş arabasını saz hasır ile kapladı.

90. Alay gemisinden/mavnasından *hasır tenteyi* ayırdı,

91. kraliyet teçizatını hediye etti.

92. Naram-Sin yedi yıldan beri hareketsizdi!

93. Kim şimdiye kadar yedi yıldan beri çok anormal davranan bir kral görmüştür?

93a. Onu anladı, fakat onu ifade edemeyecekti, onun hakkında bir başkasıyla konuşamayacaktı.

Rüya Naram-Sin'in ağzından değil hikâyenin anlatıcısı tarafından aktarılmaktadır. Tanrı Enlil'in öfkesi ve Akad'ın koruyucu tanrıçası olan İnanna'nın şehri terk etmesi üzerine memleketin başına gelecek olumsuzluklar krala rüyasında gösterilmiştir. Depoların boşalacak olması kıtlığa işaret etmekte ve tapınakların sarsılması da muhtemelen ekonomik nedenlerden bakımsız kalacağına ya da tapınan sayısının azalacağına işaret etmektedir. Tanrı ya da tanrıçasının terk ettiği bir şehir daha önce de bahsettiğimiz gibi tıpkı koruyucu tanrı/tanrıçasını yitirmiş bir kimsenin durumuna benzemektedir. Tanrısının iyiliği ve koruyuculuğundan yoksun kimse çeşitli

talihsizlik, hastalık ve demon saldırılarına karşı savunmasız kalmaktadır. Benzer şekilde bu ilahî gözetimden mahrum bir şehrin de talihi ve geleceği tehdit altındadır.

2.2.4. SARGON VE UR-ZABABA

Cooper ve Heimpel'e göre bu tarihî-edebeî metin, gramatik ve söz dizimsel özellikleri bakımından Eski Babil Dönemi'nin geç safhasına ait olduğu izlenimi uyandırmaktadır.²⁰⁸ Metinden Ur-Zababa'nın kötü bir rüya gördüğü anlaşılmaktadır. Hasarlı olduğu için tam olarak anlayamadığımız kısımda Sargon'un saraya bir şeyler sunduğu ve aynı gün uykuya yatan Ur-Zababa'nın muhtemelen rüyada gördüğü şeylerin neye işaret ettiğini anladığı fakat kimseye söylemediği ifade edilmektedir. Getirdiği hediyelere karşılık olsa gerek Sargon'u sâkisi yapan kral, beş ya da on gün sonra bir rüya görmektedir. Rüyanın endişesinden bir aslan gibi kan ve irin içeren idrarını bacaklarından aşağı damlatarak yapmaktadır. Korkusunu tarif etmek için “debelenen bir balık gibi çırpınmaktaydı” denilmektedir.²⁰⁹ Ur-Zababa'nın rüyasının içeriğini bilemiyoruz fakat olayların ilerleyişinin daha iyi anlaşılması ve takip edilebilmesi için ilgili satırları vermekteyiz.

2.2.4.1. Ur-Zababa'nın Rüyası²¹⁰

1. ud ne ud te-en-e um-ma-te-a-ta
2. ªsar-ru-um-ki-in sá-dug₄ é-gal-šè im-de₆-a-ba
3. itima kug ki-tuš kug-ga-ni-a im-ma-da-an-nú
4. šag₄-ga-ni-šè mu-un-zu eme-na nu-ğá-ğá lú-da nu-mu-un-da-ab-bé

Tercüme

1. Bir gün, akşam geldiğinde ve

²⁰⁸ J. S. Cooper-W. Heimpel, 1983, s. 68.

²⁰⁹ J. S. Cooper-W. Heimpel, 1983, s. 76.

²¹⁰ ETCSL 2.1.4, (Parça B) st. 1-4; J. S. Cooper-W. Heimpel, 1983, s. 76.

2. Sargon her zamanki teslimatlarını saraya getirdikten sonra
3. o (Ur-Zababa) kutsal meskeni, yatak odasında uyuyordu (ve rüya görüyordu).
4. O rüyanın ne hakkında olduğunu anladı, fakat kelimelere dökmedi, herhangi biriyle onu tartışmadı.

2.2.4.2. Sargon'un Rüyası²¹¹

Ur-Zababa'nın rüyasının ardından Ezinu tapınağında yatan sâki Sargon, gördüğü rüya üzerine bağırılmaktadır. Bu bağırışları duyan kral sâkiyi huzuruna çağırarak ona ne olduğunu sorması üzerine Sargon rüyasını anlatmaktadır.

13. ^mšar-ru-um-ki-in ù-sá-gin₇ la-ba-nú ma-mú-dè ba-nú
14. kug ^dinana-ke₄ ma-mú íd mud-šè mu-un-gir₅-gir₅
15. ^mšar-ru-um-ki-in dum-dam-ma-na zú ki-^ʿšè^ʿ ba-da-ab-ra-^ʿah^ʿ
16. dum-dum-bi lugal ^dur-^dza-ba₄-ba₄ ģiš tuku-tuku-da-ni
17. lugal-ra ki kug-ga-ni-šè im-ma-da-an-^ʿsun₅^ʿ-ne-eš
18. ^mšar-ru-um-ki-in ki ^dur-^dza-ba₄-ba₄-šè im-ma-da-an-sun₅-ne
19. MÜŠ.KA.UL(met. GA) ma-mú ģi₆ ù-[na (x)]-^ʿna ù^ʿ-mu-ri-du₈
20. ^mšar-ru-um-ki-in lugal-a-ni im-ma-ni-ib-gi₄-gi₄
21. lugal-ģu₁₀ ma-mú-ģu₁₀ ù-mu-ri-dug₄-ga
22. ¹⁴ki-sikil 1-àm an-gin₇ sukud-da-ni ki-gin₇ dağal-la-ni
23. ^ʿsuhuš^ʿ bād-da-gin₇ ģar-ģar-ra
24. [íd] ^ʿmah íd mud^ʿ-šè ģá-ra mu-un-gir₅-re-dè-en

²¹¹ ETCSL 2.1.4, (Parça B) st. 13-25; J. S. Cooper & W. Heimpel, 1983, s. 77.

25. [(x)] x [d]ʿurʿ - [dza] - ʿba₄ʿ - ba₄ nundum KA/zú bí - in -
ʿgu₇ʿ ní ša₄ - ʿšèʿ ba - gíd

Tercüme

13. Sargon uykuya yatmadı, fakat rüyaya yattı.
14. Rüyada kutsal İnanna onu (Ur-Zababa'yı) kanlı bir nehirde boğdu.
15. Uyuyan Sargon inliyordu ve yeri ısırdı.
16. Kral Ur-Zababa bu inlemeyi duyduğunda
17. o, kralın kutsal huzuruna getirildi,
18. Sargon Ur-Zababa'nın huzuruna getirildi (o şöyle dedi):
19. "Sâki sana gece gösterilen bir rüya mıydı?"
20. Sargon kralını cevapladı:
21. "Kralım bu anlatacağım benim rüyamdır:
22. Boyu gökler kadar, eni yerler kadar olan bir genç kadın vardı.
23. O bir duvar temeli gibi sınıksız kuruldu/konuldu.
24. Benim için seni büyük bir nehirde, bir kan nehrinde boğdu."
25. Ur-Zababa dudaklarını ısırdı, o ciddi biçimde korktu.

Rüya sembolik özellikler gösterse de verdiği mesaj açıktır. Ur-Zababa'dan sonra Sargon'un tahta geçtiğini diğer tarihî belgelerden biliyoruz. Metne göre İnanna Ur-Zababa'yı tahtından edecek ve yerine Sargon'u kral yapacaktır. Ur-Zababa belki içeriğini bilmediğimiz rüyasında aynı mesajı veren bir takım işaretler görmüş olduğundan ya da rüyayı kendisi kavradığından korkuya ve dehşete kapılmaktadır. İnanna'nın bir kralı yerinden etme veya birine krallık verme özelliği ile kutsal evlenme törenlerinde de karşılaştığımızdan bahsetmiştik. Ur-Zababa Sargon'dan kurtulmak için nalbant başı Beliş-tikal ile bir plan yapsa da Sargon'u koruyan tanrıça İnanna yüzünden başarılı olamaz. Daha sonra ilkinde olduğu gibi Ur-Zababa'nın yine bir rüya gördüğü aynı kelimelerle belirtilmektedir. Metnin devamı olmasa da rüyanın gerçekleştiğinden şüphe

etmemekteyiz. Sargon'un Ur-Zababa'yı tahtından ettiği bilinmektedir fakat rüyada bir nehirden boğulması ölümüne işaret ediyor gibi görünmektedir.

2.2.5. GILGAMEŞ DESTANI

Şimdi sunacağımız rüya ve Utnapiştım'in rüyası dışında Gilgameş Destanı'ndaki örneklerin hepsi Gilgameş'e aittir. VII. tablette Gilgameş ve Enkidu arasında geçen diyaloglara baktığımızda Enkidu öleceğini anlamıştır ve bunun üzerine kendisini bulan avcı ile onu evcilleştirip Uruk'a getiren Şamhat'a beddua etmektedir. Tanrı Şamaş, ona Şamhat'ın kendisine iyilik yaptığını ve Gilgameş ile tanıştığını hatırlatır ve bunun üzerine bedduasını geri çeker ve kalbi soğuyan Enkidu Şamhat'ı över. Sonrasında gördüğü rüya anlatılmaktadır.

2.2.5.1. Standart Babilce Gilgameş Destanı Enkidu'nun Rüyası²¹²

Tab. 7

162. [ša^dEn-ki-d]ù mar-ša-tu ka-ras-su
163. ʿuṣ¹-[ta-ab-ba-a]l it-ta-lu e-da-nu-uṣ-šú
164. i-da[b-bu-ub-ma m]im-mu-ú kab-ta-ti-šú ana ib-ri-šú
165. mim-m[u]-ʿú¹ ib-ri [š]u-na-ta aṭ-ṭul mu-ši-ti-ia
166. il-ʿsu¹-ú šamê(AN-e) qa-q-a-ru i-pul
167. ina bi-ri-šu-nu az-za-zi a-na-ku
168. šá 1-en eṭ-lu uk-ku-lu pa-nu-šú
169. a-na šá an-ze-e pa-nu-šu maš-lu
170. rit-ti nēši(UR.MAH) rit-[t]a-šú ṣu-pur a-re-e ṣu-pur-a-šú
171. iṣ-bat qí-ma-ti-i[a] ú-dan-ni-na-an-ni ia-a-ši
172. am-has-su-ma kīma(GIM) kep-pe-e i-šah-hi-iṭ
173. im-haš-an-ni-ma ki-ma ʿa¹-mu uṭ-ṭeb-ba-an-ni

²¹² A. R. George, 2003, s. 642-645.

174. *ki-ma ri-i-mi dan-[ni ir-h]i-iš eli(UGU)-ia*

175. *im-tù il-ta-[...] x pag-ri-i[a]*

176. *šu-zib-an-ni ib-r[i] x [x]*

177. *tap-lah-šu-m[a]*

178. *at-ta ta[l-.....]*

Devamı Kırık

182. *[im-haš²-an]-^rni¹ k[īm]a(gim) ^rsu -um¹-[me ia]-šī ut-ter-ra-an-^rni¹*

183. *[ik-s]i-ma kīma(GIM) iṣṣūri(MUŠEN) i-di-ia*

184. *[ša]b-tan-ni i-red-dan-ni a-na bīt(É) ek-le-ti šu-bat ^dIr-kal-la*

185. *^ra¹-na bīti(É) šá e-ri-bu-šu la a-šu-ú*

186. *^ra¹-na harrāni(KASKAL) šá a-lak-ta-šá la ta-a-a-rat*

187. *^ra¹-na bīti(É) šá a-ši-bu-šu zu-um-mu-ú nu-ú-ra*

188. *^ra¹-šar ep-ru bu-bu-us-si-na-ma a-kal-ši-na ṭi-uṭ-ṭu*

189. *lab-šá-ma kīma(GIM) iṣṣūri(MUŠEN) šu-bat kap-pi*

190. *ù nu-^rú¹-[r]a la im-ma-ra-ma ina e-ṭu-ti áš-ba*

191. *eli(UGU) ^{giš}dal[ti(IG) u ^{giš}sikkūri(SAG.KUL) šá-bu-uh ep-ru]*

192. *eli(UGU) bīt[i(É) (ep-ri) šá-hur-ra-tu tab-ka-at]*

193. *a-na b[īt(É) ep-r]i e-ru-bu a-na-ku*

194. *ap-pa[l-sa-am-m]a ku-um-mu-su a-gu-ú*

195. *áš-b[u šarrū] šu-ut a-ge-e ul-tu u₄-me pa-na i-be-lu ma-a-tú*

196. *[ina ^{giš}] ^rpaššūr(BANŠUR)^{?1} a-nim u ^dEn-lil iš-tak-ka-nu šu-mé-e ši-ir-í'*

197. *^re¹-pa-a iš-tak-ka-nu ka-šu-ti it-taq-qu-u mé(A.MEŠ) na-da-a-ti*

198. *^ra¹-na ^rbīti(É)¹ ep-ri šá e-ru-bu a-na-ku*

199. *[a]š-bu e-nu u la-ga-ru*

200. *[áš]-bu i-šip-pu u lú-mah-hu*

201. [áš-b]u gudapsû(GUDU₄.ABZU.MEŠ) šá ilī(DINGIR.MEŠ)
rabûti(GAL.MEŠ)
202. [a]-šib e-ta-na a-šib ^dŠákkán
203. [áš-bat š]ar-rat eršeti(KI-tim) ^dEreš-ki-gal
204. [^dBe-let-š]ēri(EDIN) tup'-šar-ra-at eršeti(KI) ma-har-šá kam-sa-at
205. [tup-pa n]a-šat-ma il-ta-na-as-si ina mah-ri-šá
206. [iš-ši r]e-ši-šá >DIŠ< i-mu-ra-an-ni ia-a-ši
207. [man-num-m]a il-qa-a an-na-a ^ramēla(LÚ)¹
208. [man-num-ma[?]] ub-la

Devamı Kırık

251. šá [it-ti-ka at-tal-l]a-ku ka-lu ^rmar-ša¹-[a-ti]
252. hu-us-[sa-an-ni ib-r]i mim-mu-u at-tal-la-ku e [tam-ši]
253. ib-ri ^ri¹-m[ur] šu-ut-ta šá la x[x (x) x]
254. u₄-um šutta(máš.gi₆) iṭ-ṭu-lu ga-mir [emūq[?]-šú]

Tercüme

162. Enkidu'ya gelince onun akli karışıktı.
163. O kafa yordu ve kendi başına yattı.
164. Aklındaki şeyleri arkadaşına anlattı:
165. “(Tuhaf) şeyler, arkadaşım, gecem(de) rüya gördüm.
166. Gök gürlledi, yeryüzü karşılık verdi,
167. onların arasında duruyordum ben.
168. Bir adam vardı, onun görünümü karanlıktı/korkunçtu,
169. onun yüzü Anzû kuşununkine benziyordu.
170. Onun elleri aslan patisi, onun tırnakları kartal pençesi,
171. o kâkülümden tuttu, benim için çok güçlüydü.
172. Ona vurdum, zıplama ipi gibi o (geriye) sıçradı,
173. Bana vurdu bir sal gibi beni ters çevirdi,

174. vahşı bir boğa gibi beni/üzerimi çiğnedi,

175. zehir bedenim.

176. Kurtar beni arkadaşım! ...

177. Sen ondan korktun ...

178. Sen

Devamı Kırık

182. Beni bir güvercin gibi döndürdü,

183. kollarımı bir kuşunki gibi bağladı,

184. beni tuttu ve İrkalla'nın meskeni (olan) karanlık eve beni götürdü:

185. Girenlerin çıkamadığı eve,

186. yolunun geri dönüşü olmayan yolculuğa,

187. sakinlerinin ışıktan yoksun olduğu eve,

188. orada besinleri toz, yiyecekleri kildir,

189. kuşlar gibi tüylere (kanat kumaşına) bürünürler,

190. ve ışığı göremezler ve karanlıkta otururlar.

191. Kapının ve sürgünün üzerine toz konar,

192. (toz) evinin üzerine ölüm sessizliği çöker.

193. Girdiğim toz evine

194. baktım ve (orada) taşlar toplanmıştır.

195. (Orada) eski günlerden beri memleketi yöneten taçlı krallar otur(uyor)du,

196. An ve Enlil'in sofrasına kavrulmuş et koyarlardı,

197. kızarmış (ekmek) koyarlardı, tulumlardan soğuk su dökerlerdi.

198. Girdiğim toz evin(d)e

199. *en* ve *lagar* rahipleri otur(uyor)du,

200. arındırma rahipleri ve *lumahhu* rahipleri otur(uyor)du,

201. büyük tanrıların *gudapsû* rahipleri otur(uyor)du;

202. Etana otur(uyor)du, Šakkan otur(uyor)du,
203. ölüler diyarının kraliçesi Ereškigal otur(uyor)du,
204. ölüler diyarının kâtibi Bēlet-šēri onun önünde diz çöker,
205. tabletleri taşır ve onun huzurunda hep yüksek sesle okur.
206. O (Ereškigal) başını kaldırdı ve beni gördü:
207: “Bu adamı veren kimdir?
208. getiren kimdir?

Devamı Kırık

251. Ben seninle tüm zorluklara dayananım,
252. beni hatırla arkadaşım, aştığım her şeyi unutmayasın!
254. “Arkadaşım bir rüya gördü ...
255. Rüya gördüğü gün onun gücü tükendi.”

Enkidu'nun gördüğü rüya, öldükten sonra gideceği yeri açıkça göstermektedir. Bu rüya hem ölümünü haber vermekte hem de öteki dünyayı tasvir etmektedir. Enkidu'ya korkunç görünümlü bir demon saldırmakta ve kollarını bağlayarak İrkalla'nın (Nergal) meskeni şeklinde belirttiği ölüler diyarına götürmektedir. Bu kısım Dumuzi'nin galla-demonları tarafından yakalanıp götürülmesiyle benzerdir. Toz evi olarak ifade ettiği öteki âlemde ışığın olmadığı kasvetli ve toz-toprak içinde bir yer olduğu söylenmektedir. Bu metindeki öteki dünya hakkındaki tasvirle Sumerce metinlerdeki tutarlıdır.²¹³ Krallardan ve rahiplerden bahseden kısım da Urnamma'nın Ölümü adlı metindeki satırlarla²¹⁴ benzerlik göstermektedir. Tanrıça Ereškigal'in Enkidu'yu gördükten sonra ne

²¹³ Sumerce metinlerde ölüler diyarının nasıl tasvir edildiği hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Ö. Kahya, 2018.

²¹⁴ S. N. Kramer, 1967, s. 118, st. 77-78.

söylediğini ilgili satırların kırık olması sebebiyle bilemiyoruz. Sonrasında Enkidu'nun Gilgamesh'e veda ettiği ve arkasından öldüğü belirtilmektedir.

2.3. TALİMAT RÜYALARI

Tanrı Ningirsu'nun II. Lagaş Hanedanı'nın bir yöneticisi olan Gudea'dan Eninnu tapınağını restore etmesi isteğini ileten rüya anlatısı, burada sunulacak belgeler içerisinde en eski tarihli olanıdır. Biri sembolik olan ve diğeri Ningirsu'nun uzun konuşmasını ve vaatlerini içeren rüyaların yer aldığı metin tarihî-edebî türdedir. Nabonid'in veya onunla ilgili başkalarının gördüğü rüyalarda da çeşitli tapınakların inşası/yenilenmesi taleplerinin yer aldığını görmekteyiz. Lugalbanda Dağ Mağarası'nda adlı edebî metinde ise rüya tanrısı Zangara'nın kurban sunusu talebi ile karşılaşmaktayız. Tanrılar tarafından tufan çıkarılacağını, insanlığın yok edileceğini ve bir gemi yapılması gerektiğini bildiren ve gemi yapılması talimatı verilen Sumerce ve Akadca metinler edebî türdeki diğer örneklerdir. Bir tanrının Zimri-Lim'den memleket meseleleriyle ilgili kendisini bilgilendirilmesini istediği rüya ile de bir Mari mektubunda karşılaşmaktayız. Yeni Babil krallarından Nabonid'in kitabelerindeki rüyalar ise Gudea'ninkine benzer şekilde Güneş tanrısı Şamaş ve Ay tanrısı Sin'in tapınaklarının yenilenmesi hakkındadır. Bir boncuk üzerinde yer alan satırda ise tanrı Sin'in rüya aracılığı ile bir hançer talep ettiği görülmektedir. Tufan hikâyeleri dışındaki metinlerde tanrıların talepleri kendileri ile ilgilidir. Ancak gemi yapılması talimatı tanrılar için değil insanlığın soyunun kurtarılması amacıyla verilmiştir.

2.3.1. GUDEA SİLİNDİRİ

İki ayrı kil silindir üzerine yazılmış bu edebî eser, Sarcez tarafından Tello'daki (Girsu) ilk kazı sezonu sırasında bulunmuştur. Gudea Dönemi'ne tarihlenen mimari kalıntılar içerisinde bulunan bu silindirlerin her bir sütunu 16 ila 32 kutucuğa bölünmüştür ve toplamda 1363/1366 kutudan oluşmaktadır. Bu yönüyle Sumerce yazılı eserler

içerisindeki en uzun olanıdır.²¹⁵ Günümüzde Louvre Müzesi'nde dik pozisyonda sergilenen silindirlerin normal pozisyonlarının yatay olduğu söylenmektedir. Ayrıca A ve B olarak isimlendirilen bu silindirlerdeki bazı işaretler kısmi farklılıklar göstermekte ve bu nedenle yazarlarının başka olduğu düşünülmektedir.²¹⁶

İki kitabede genellikle geçmiş zamanda ve üçüncü ağızdan anlatılanlar bir bütünlük sağlamaktadır. Silindir A, tapınağın yapılışı ve silindir B ise tamamlandıktan sonra açılması ile ilgilidir. Tapınağın inşası ile ilgili rüyalar hakkında bilgi veren satırlar Silindir A'da yer almaktadır. Kitabenin başlangıcında Gudea'nın bir rüya gördüğü söylenmekte fakat içeriği anlatılmamaktadır.²¹⁷

2.3.1.1. Silindir A Gudea'nın İlk Rüyası²¹⁸

Süt. IV

8. 𒀭nanše nin uru₁₆ nin me 𒀭kal-𒀭kal-la
9. nin 𒀭en-lil-gin₇ nam tar-tar-re
10. 𒀭nanše-ğ_{u10} dug₄-ga-zu zid-dam
11. sağ-bi-šè è-a-àm

²¹⁵ J. Black vd., 2004, s. 44; C. E. Suter, 2000, s. 71-72; D. O. Edzard, 1997, s. 68.

²¹⁶ C. E. Suter, 2000, s. 72-73.

²¹⁷ Silindir A, Süt. I, st. 17-29 - Süt. II, st. 1-3: "Süt. I, 17-19. Gudea bir rüyada kralına, efendisi Ningirsu'ya baktığı o günde, Ningirsu ona evinden onun inşasından bahsetti. 20-23. O, ona tüm ihtişamıyla bir E-ninnu gösterdi. Akli engin Gudea, mesajı anlamak için yorgundu. 24-26. Öyleyse, ona bunu anlatmak zorundayım! Öyleyse, ona bunu anlatmak zorundayım! Bu meselede benim yanımda durmasını isteyeceğim. Derin şeyler aniden bana, çobana, geldi. 27-29. Rüyanın bana getirdiği şeyin anlamını bilemedim. (Öyleyse) rüyamı anneme götür(meli)yim. Süt. II, 1-3. İşinde uzman olan rüya yorumcum, Sirara'dan kutsal kız kardeşim Nanşe'den onun anlamını bana açıklamasını isteyeceğim." bkz. D. O. Edzard, 1997, s. 69-70; ETCSL 2.1.7, st. 17-29; 30-32.

²¹⁸ D. O. Edzard, 1997, s. 71-73; ETCSL 2.1.7, st. 93-151.

12. ensi diġir-re-ne-me
13. nin-kur-kur-ra-me ama inim-ġu₁₀ ud-da ma-mu-da
14. šag₄ ma-mu-da-ka lú 1(diš)-àm an-gin₇ ri-ba-ni
15. ki-gin₇ ri-ba-ni
16. a-ne saġ-ġá-ni-šè diġir-ra-àm
17. á-ni-šè ánzud^{mušen}-dam
18. sig-ba-a(met.ni)-ni(met.a)-šè a-ma-ru-kam
19. zid-da gábu-na piriġ ì-nú-nú
20. é-a-ni dù-da ma-an-dug₄
21. šag₄-ga-ni nu-mu-zu
22. ud ki-šár-ra ma-ta-è
23. munus-1(diš)-àm a-ba me-a nu a-ba me-a-ni
24. saġ-ġá è ki garadin₉ mu-ak
25. gi-dub-ba kug NE-a šu im-mi-du₈
26. dub mul-an dùg-ga im-mi-ġál

Süt. V

1. ad im-dab₆-gi₄-gi₄
2. 2(MAN)-kam ur-saġ-ġá-àm
3. á mu-gur le-um za-gìn šu im-mi-du₈
4. é-a ġiš-hur-bi im-ġá-ġá
5. igi-ġu₁₀-šè dusu kug ì-gub
6. ġišù-šub kug [s]i íb-sá
7. šeg₁₂ nam-tar-ra ġišù-šub-ba ma-an-ġál
8. íldag zid-da igi-ġu₁₀ gub-ba
9. ti-gíd^{mušen}-lú a ud mi-ni-íb-zal-zal-e
10. dùr á zid-da lugal-ġá-ke₄ ki ma-hur-hur-e
11. énsi-ra ama-ni ^dnanše mu-na-ni-íb-gi₄-gi₄

Tercüme

Süt. IV

8. Nanşe, güçlü hanımefendi, kıymetli güçlerin sahibesi,
9. Enlil gibi kaderleri belirleyen hanımefendi,
10. benim Nanšem senin söylediğin şey güvenilirdir
11. ve önde gelir.
12. Sen tanrılar içerisinde rüyaları yorumlayansın,
13. Sen tüm ülkelerin hanım efendisisin. Anne, bugün benim meselem bir rüyadır:
- 14-15. Rüyada gökler kadar büyük, yer kadar büyük olan bir kimse/adam vardı.
16. Onun başı bir tanrınıniki gibiydi,
17. onun kanatları Anzû kuşununiki gibiydi,
18. onun alt vücudu bir sel fırtınasınıniki gibiydi.
19. Aslanlar onun sağında ve solunda yatıyordu.
20. O bana evinin inşasını söyledi,
21. fakat onun tam olarak ne kastettiğini anlayamadım,
22. sonra gün ışığı benim için ufuktan yükseldi.
23. Sonra bir kadın vardı, o herkimse.
24. O demetleri ...
25. O elinde saf gümüşten bir stilus (tablet kalemi) tuttu
26. ve onu uğurlu yıldızlarla bir tablete koydu,

Süt. V

1. ve ona danışıyordu.
2. Ayrıca bir savaşçı vardı.
3. Onun kolu büküktü ve elinde bir lapis lazuli tablet tutuyordu,
4. ve o evin/tapınağın planını koyuyordu/belirliyordu.
5. Kutsal sepet önümde durdu,
6. kutsal tuğla hazırды

7. ve kader tuğlası benim için kalıba konuldu.
8. Önümde duran iyi ildag-ağacında
9. tigidlu-kuşları günü şakıyarak geçiriyordu.
10. Efendimin sağında bir eşek benim için toprağı eşeliyordu.

2.3.1.2. Silindir A Gudea'nın İkinci Rüyası²¹⁹

Süt. IX

5. 2 (min) -kam-ma-šè nú-a-ra nú-a-ra
6. sağ-ğá mu-na-gub ul₄ mu-tag-tag-e
7. ma-dù-na ma-dù-na
8. énsi é-ğ_{u10} ma-dù-na
9. gù-dé-a é-ğ_{u10} dù-da ģiškim-bi ga-ra-ab-šúm
10. ģarza-ğá mul-an kug-ba gù ga-mu-ra-a-dé
11. é-ğ_{u10} é-ninnu an-né ki ģar-ra
12. me-bi me gal-gal me me-a dirig-ga
13. é lugal-bi igi sud íl-íl
14. ánzud^{mušen}-gin₇ šeg₁₂ gi₄-a-bi-šè
15. an im-ši-dúb-dúb
16. me-lem₄ huš-bi an-né im-ús
17. é-ğá ní gal-bi kur-kur-ra mu-ri
18. mu-bi-e an-zag-ta kur-kur-re gú im-ma-si-si
19. má-gan me-luh-ha kur-bi-ta im-ma-ta-éd-dè
20. ģe₂₆ ^dnin-ğír-su a huš gi₄-a
21. ur-sağ gal ki ^den-líl-lá-ka
22. en gaba-ri nu-tuku

²¹⁹ D. O. Edzard. 1997, s. 74-76; ETCSL 2.1.7, st. 227-316.

23. é-ĝu₁₀ é-ninnu ĝe₂₆-en kur-ra ab-dirig
24. tukul-ĝu₁₀ šár-ùr kur šu-šè ĝar-ĝar
25. igi huš-a-ĝu₁₀ kur-re nu-um-íl
26. á'(met.DA) bad-a-ĝu₁₀ lú la-ba-ta-è

Süt. X

1. a ugu₄-ĝu₁₀ nam gal ki áĝ-da
2. lugal a-ma-ru ^den-líl-lá
3. igi huš-a-ni kur-da nu-íl
4. ^dnin-ĝír-su ur-saĝ ^den-líl-lá
5. mu-šè mu-sa₄
6. me 50(ninnu)-a zag mi-ni-kéš
7. ^{ĝiš}banšur mu-íl
8. šu-luh si bí-sá
9. šu si sá-a-ĝu₁₀ an kug-ge ù-a ba-zìg-ge
10. níĝ šu-ĝá dùg-ga-àm
11. a ugu₄-ĝu₁₀ dùg-ga-bi mu-gu₇
12. an lugal diĝir-re-ne-ke₄
13. ^dnin-ĝír-su lugal išib an-na
14. mu-šè mu-sa₄
15. ti-ra-áš abzu-gin₇
16. nam-nun-na ki im-ma-ni-ĝar
17. šag₄-bi-a ṽitid¹-da ud-sakar-ra
18. me gal-gal ezen an-na-ĝu₁₀ šu gal ma-du₇-du₇
19. é-huš ki huš-ĝu₁₀
20. muš-huš-gin₇ ki sumur-ra bí-dù
21. ki-bal-ĝá nu-mi-íb-dug₄-ga
22. ud šag₄-ĝu₁₀ um-ši-mi-rí-a

23. muš zé guru₅-a-gin₇ uš ma-a-ù-ku-e
24. é-bábbar ki á áġ-ġá-ġá
25. ki ^dutu-gin₇ dalla-a-ġá
26. ki-ba ^dištaran-gin₇ di iri-ġá si ba-ni-íb-sá-e
27. é-ba-gára ki banšur-ra-ġu₁₀
28. diġir gal-gal lagaš^{ki}-a-ke₄-ne
29. gú ma-si-si-ne

Süt. XI

1. é-ġu₁₀ é saġ-kal kur-kur-ra
2. á zid-da lagaš^{ki}
3. ánzud^{mušen} an-šár-ra šeg₁₂ gi₄-gi₄
4. é-ninnu é nam-lugal-ġu₁₀
5. sipad zid gù-dé-a
6. ud šu zid ma-ši-tùm-da
7. an-šè tum₉ duru₅-e gù ba-dé
8. an-ta hé-ġál ha-mu-ra-ta-du
9. kalam-e hé-ġál-la šu hé-a-da-peš-e
10. é-ġá uš ki ġar-ra-bi-da
11. hé-ġál hé-da-ġen
12. gána gal-gal-e šu ma-ra-ab-íl-e
13. ég pa₅ gú-bi ma-ra-ab-zi-zi
14. du₆-du₆ ki a nu-èd-da
15. a ma-ra-èd-dè
16. ki-en-gi-rá ì dirig mu-da-dé
17. siki dirig mu-da-lá
18. ud temen-ġu₁₀ ma-sig₉-ge₄-na
19. é-ġu₁₀ ud šu zid ma-ši-tùm-da

20. hur-sağ ki ^{tum9}mir tuš-a-šè
21. ġiri-ğ_{u10} ki ì-bí-ús
22. nitah á dirig-ke₄ ^{tum9}mir-e hur-sağ ki sikil-ta
23. tum₉ si ma-ra-ab-sá-e
24. kalam-e zi-šag₄-ğál ù-ma-šúm
25. lú dili lú 2(MIN)-da kíğ mu-da-ak-ke₄
26. ġi₆-a-na ì-ti ma-ra-è-è
27. e-bar₇-gána ud->ma<-dam ma-ra-è-è

Süt. XII

1. é ud-dè ma-ra-dù-e
2. ġi₆-e ma-ra-ab-mú-mú
3. sig-ta ^{ğiš}ha-lu-úb
4. ^{ğiš}NE-ha-an! mu-ra-ta-èd-dè
5. igi-nim-ta ^{ğiš}erin ^{ğiš}šu-úr-mén ^{ğiš}za-ba-lum ní-bi-a ma-ra-an-tùm
6. kur ^{ğiš}esi-a-ka
7. ^{ğiš}esi ma-ra-ni-tùm
8. kur na-ka na gal hur-sağ-ğá
9. lagab-ba ma-ra-kud-e
10. ud-bi-a á-zu izi bí-tag
11. ġiškim-ğ_{u10} ha-mu-ù-zu
12. gù-dé-a ì-zìg ù-sa-ga-àm
13. ì-ha-luh ma-mu-dam

Tercüme

Süt. IX

- 5-6. Ondan sonra, Ningirsu uyuyanın başına yaklaştı, hafifçe dokundu,
7. onu benim için inşa edecek olan sen, onu benim için inşa edecek olan sen,

8. yönetici, benim için evimi inşa edecek olan sen,
9. Gudea, sana evimin inşası için uğursuz/kötülük habercisi işareti söyleyeyim,
10. sana benim *kurallarımı* gösteren göğün temiz yıldızlarını söyleyeyim.
11. An tarafından kurulan Eninnu evimde,
12. ki onun güçleri en büyüktür, diğer güçlerin hepsinden üstündür,
13. sahibi büyük bir mesafe üzerinden bakan evde,
14. sanki Anzû kuşunun kükreyişindeki gibi
15. gökler titrer.
16. Onun halesi/ışık halkası göğe ulaşır,
17. evimin büyük korkutuculuğu tüm ülkelerin üzerine yerleşir.
18. Onun namına karşılık tüm ülkeler göğün sınırları kadar (uzaklar)dan toplanacak,
19. Magan ve Meluhha bile dağlarından inecekler.
20. Ben kızgın sulara geri dönen Ninġirsu,
21. Enlil'in diyarının büyük savaşçısı,
22. rakibi olmayan bey.
23. Evim Eninnu, bir taç, dağlardan daha büyüktür.
24. benim silahım Šar-ur tüm ülkelere boyun eğdirir.
25. Hiçbir ülke benim öfkeli bakışımı taşıyamaz,
26. hiç kimse uzanmış kollarımdan kaçamaz.

Süt. X

1. Büyük sevgisinden dolayı beni meydana getiren babam,
2. kral, Enlil'in tufanı,
3. onun öfkeli göz dikişi, dağlardan kaldırılamaz,
4. Ninġirsu, Elil'in savaşçısı
5. (olarak) beni isimlendirdi ve
6. beni elli güçle donattı.

7. Ben ritüel masasını koydum ve
8. el yıkama ritüelini uygun biçimde yerine getirdim.
9. Benim uzanmış elim kutsal An'ı uykudan uyarır.
- 10-11. Beni meydana getiren babam elimden en iyi yiyecekleri kabul etti.
12. An, tanrıların kralı,
- 13-14. bu nedenle "Ningîrsu, kral, An'ın arındırıcı rahibi" olarak beni isimlendirdi.
15. Tiraš tapınağını Absû gibi/kadar
16. görkemle tesis etti.
17. Her ay, yeni ayda
18. büyük ritüeller benim için kusursuzca yerine getirilir.
19. E-huš, benim öfke yerim,
20. öfkeli bir yılan gibi (onu) ürkütücü bir yerde inşa ettim.
- 21-22. Kalbim bana isyan eden ülkelere kızdığında ki (bu isyan) ağza alınmaz bir düşünce²,
23. zehir damlatan bir yılan gibi o bana zehir üretir.
24. E-babbar, emirlerimi yayınladığım yer,
25. Utu gibi parladığım yer,
26. orada İştaran gibi şehrimin davalarını karara bağlayacağım.
27. E-bagara, benim yeme yerim,
28. Lagaš'ın büyük tanrıları,
29. etrafımda toplandı.

Süt. XI

1. Benim evim, ülkelerin en önemli/önde gelen evi,
2. Lagaš'ın sağ kolu,
3. ufukta kükreyen Anzû kuşu,
4. Eninnu, kralî evim,

5. doğru çoban Gudea,
6. sen benim için evimde hakikaten işe koyulduğunda
7. göğe nemli bulutlar için anımsatacağım/sesleneceğim,
8. böylece gökten bolluk size inecek
9. ve ülke senin saltanatın altında refah bulacak.
10. evimin temellerinin tesisi,
11. hazır bereketi getirecek:
12. Büyük tarlalar senin için zenginleşecek,
13. nehir setleri ve kanallar senin için ağzına kadar dolu olacak,
- 14-15. su, önceden suyun asla erişmediği tepelere yükselecek.
- 16-17. Senin himayende Sumer'de her zamankinden daha fazla yağ akıtılacak ve her zamankinden daha fazla yük tartılacak.
18. Sen benim için temel çivilerini çaktığında,
19. sen benim için gerçekten işe koyulduğunda
20. kuzey rüzgârının oturduğu dağlara
21. adımlarımı yönelteceğim ve
22. adamı müthiş kanatlarla yapacağım, kuzey rüzgârı saf/temiz yer olan dağlardan
23. sana rüzgâr getirir.
24. Böylece ülkeye kuvvet verecek
25. ve böylece bir adam iki adam kadar çalışabilecek.
- 26-27. Gece ay ışığı, öğlen güneş bol ışık gönderecek

Süt. XII

1. ve böylece gündüz senin için evi inşa edecek
2. ve gece senin için onu yükseltecek.
- 3-4. Güneyden halub ve nehan ağaçlarını getireceğim,

5. sedir, selvi ve zabalum/ardıç ağaçları birlikte yüksek yerlerden senin için getirilecek.
6. Abanoz ağacı dağlarından
7. senin için abanoz ağaçları getirmeceğim,
8. taş dağlardan senin için dağ sıralarının büyük kayalarını
9. levha (şeklinde) kestirmeceğim.
10. O günde koluna ateşle dokunacağım
11. ve sen işaretimi bileceksin.
12. Gudea kalktı, o uykuydu,
13. o titredi, o bir rüyaydı.

Gudea'nın gördüğü ilk rüya semboliktir ve gördüklerini anlayamadığı için tanrıça Nanşe'ye yorumlaması amacıyla anlatmaktadır. Kitabenin daha önce dipnotta verdiğimiz kısmında Gudea'ya tanrı Ninğirsu'nun bir rüyada kendi evini ve onun inşasını gösterdiği fakat Gudea'nın bu mesajı anlayamadığı belirtilmiştir. Anlayamadığı rüyadan kastın burada anlatılan ilk rüyası olduğunu düşünmekteyiz. Nanşe'nin yorumuyla Gudea'nın Ninğirsu için bir tapınak inşasına başlayacağı anlaşılmaktadır. Rüya ilk kez inşa edilecek bir tapınak hakkında gibi görünse de uzmanlar bu inşa faaliyetinden Ninğirsu tapınağının yenilenmesi şeklinde bahsetmektedir.²²⁰ İlk rüyada Gudea'nın gördüğü doğaüstü varlıkların çeşitli tanrılar olduğunu yine rüya yorumundan öğrenmekteyiz. Gudea, başı tanrı gibi olan, kanatları Anzû kuşuna benzeyen, sağında ve solunda aslanların yattığı kimsenin (Ninğirsu) kendisine tapınak inşasından bahsettiğini fakat anlamadığını söylemektedir. Aslında verilen mesaj açıktır ama muhtemelen gördüğü kişinin tanrı Ninğirsu olduğunu bilmediği ve dolayısıyla herhangi bir tapınakla ilişkilendiremediği için mesajı net olarak alamamıştır. Gudea'nın rüyasında birden fazla tanrı bulunmaktadır

²²⁰ A. Zgoll, 2014, s. 300; J. Black vd., 2004, s. 44; D. O. Edzard, 1997, s. 68.

ve bu Eski Mezopotamya yazılı belgelerinde nadir görülen bir durumdur. Genellikle birden fazla tanrı söz konusu olduğunda sayı ikiyi geçmez ama Gudea ikisi tanrı, diğer ikisi tanrıça olmak üzere dört ayrı kutsal varlığı aynı rüyada görmektedir. Yorum kısmına daha sonra değineceğimiz rüyada diğer dikkat çeken husus, Gudea'nın güzel bir benzetmeyle iş hayvanı olan eşekle ilişkilendirilmesidir. Sonuç olarak bu rüya ile bir tanrı tarafından talep edilen tapınak (Eninnu) inşası haber verilmektedir.

Gudea'nın diğer rüyası ise ilk rüyanın aksine gayet açıktır. Hatta haberci rüyalar içerisinde verilmek istenen mesajın en net şekilde anlaşıldığı bir tanrının direkt konuşmasını içermektedir. Girsu'nun baş tanrısı Ninġirsu'nun benzerine rastlamadığımız uzunluktaki konuşmasını içeren rüyada kendi tapınağı olan Eninnu'nun yüceliğinden ve tanrı Enlil'in oğlu olarak kendi üstün vasıflarını sayarak yüce kudretinden bahsetmektedir. Buradaki ifadelerden söz konusu tapınağın zaten var olduğu ya da Gudea tarafından gelecekte inşa edilecek tapınağının vasıflarından bahsedildiği düşünülebilir. Sonrasında Eninnu'nun inşasına başladığı zaman yağmurla birlikte tarlaların daha bereketli olacağı, kanalların su ile dolacağı, ülkeye refahın geleceği ve bir adamın iki kat kuvvetli olacağı Gudea'ya vaat edilerek bu görevin yerine getirilmesi teşvik edilmiştir. Bu durum, Akad'ın Lanetlenmesi metninde İnanna'nın tapınağının inşa edilemeyişinin üzerine ülkenin içine düştüğü zor durumu akla getirmektedir. Anlaşılan şehrin baş tanrısının meskeni olan tapınakların varlığı ya da devamlılığı, mevcut inanç sisteminde son derece önemlidir. Devamında Ninġirsu, tapınağın inşasında kullanılacak çeşitli ağaç ve taşları Gudea'ya temin edeceği vaadinde bulunmaktadır. Ninġirsu'nun teşvikine benzer olarak daha geç dönemlerde başka tanrıların da rüya aracılığıyla tapınak inşası/yenilenmesi talebinde bulunduğunu Babil krallarından Nabonid'in kitabelerinden bilmekteyiz.

2.3.2. LUGALBANDA DAĞ MAĞARASINDA

Tamamı Nippur'dan ele geçmiş, bir fragmanı III. Ur Devri'ne ve diğer parçalarının hepsi İsin-Larsa Dönemi'ne tarihlenen destanda, Uruk kralı Enmerkar, Aratta üzerine yapacağı sefer için asker toplamakta ve yedi kişi bu iş için gönüllü olmaktadır. Onlardan biri de başka edebî metinlerden de tanıdığımız ve birçok musibetten muzdarip, inançlı bir kimse olarak betimlenen Lugalbanda'

dır. Enmerkar'ın önderliğinde yola koyulan bu küçük birlik belirli bir mesafe kat ettikten sonra Lugalbanda hastalanır. Ona iyileşmesi için yiyecek ve su verirler fakat o ağzını açamamaktadır. Sonunda arkadaşları ayağa kalkamayan Lugalbanda'yı bir mağarada bırakıp seferden sonra ölüsünü Uruk'taki bir yer olan Kullab'a geri götürmeyi planlarlar. Tek başına kalan Lugalbanda çaresiz durumu için güneş tanrısı Šamaš'a yalvarmaktadır. Lugalbanda'nın feryadını duyan güneş tanrısı onu kurtarması için İnanna'yı gönderir. Sağlığına kavuşan kahraman daha sonra Šamaš'a uzun bir övgüde bulunmaktadır.²²¹ Halen yalnız olan Lugalbanda uykuya yattığı sırada bir rüya görmüştür.

2.3.2.1. Lugalbanda'nın Rüyası²²²

348. ^dza-an-gar₃-ra diğir ma-^rmú-da¹-ke₄

349. ^dlugal-ban₃-da ní-te-ni gud-^rgin₇¹ [...] -^rša₄¹

350. amar áb-šilam-ma-gin₇ gu₃ nun ^rim-me¹

351. am su₄-e ġá-a-ra a-ba-a ma-ra-ab-^ršum¹- [...]

352. ì-udu-bi ġá-a-ra a-ba-a ma-ra-ab-zal-x-e

353. ^{urud}ha-zi-in-ğá kuğ-bi nagga šu im-^rma¹-[(x)]-^rti¹

354. ġíri úr-ra-ğá an-bar-sug₄-àm im-ma-da-x [x]

²²¹ H. Vanstiphout, 2003, s. 105-121; J. Black, 1998, s. 120-122.

²²² ETCSL 1.8.2.1; H. Vanstiphout, 2003, s. 122-124; W. W. Hallo, 1983, s. 173.

355. am su₄ am kur-ra-ke₄ lú-ġéšpu-gin₇ ga-àm-[ma-DU.DU]
ʿlú¹-lirum-ʿgin₇¹ ga-àm-ši-gam-gam
356. lipiš-bi hé-em-ta-ab-zig ^dutu è-a-ra ù-mu-na-ġar
357. máš su₄ máš-ud₅ máš 2-a-bi saġ-du-bi še-gin₇ um-ʿta-
a¹-dub
358. úš-bi si-dug₄-ga um-ma-ni-in-dé-dé
359. ir edin-na DU.DU-a-bi
360. muš ul₄ kur-ra-ke₄ si-im hé-em-ši-ak-dè
361. ^dlugal-bàn-da i-im-zig ma-mú-da im-bu-lu¹-ùh ù-sá-
ga-àm
362. igi-ni šu bí-in-kíġ níġ-me-ġar sug₄-ga-àm

Tercüme

348. Rüya tanrısı Zangara,
349. bir boğa gibi Lugalbanda'ya böğürdü ...
350. bir ineğin danası gibi seslendi (böğürdü).
351. “Kim bana kahverengi yabani bir boğa kesecek?
352. Kim onun yağını benim için eritecek?
353. O baltamı alacak, onun metali kalaydır,
354. o benim demirden hançerimi kullanacak,
355. Bir güreşçi gibi dağların yabani boğasını, kahverengi yabani boğayı onun taşımaya izin vereceğim, onu bir güreşçi gibi ona boyun eğdireceğim.
356. Onun gücü onu terk edecek. Yükselen güneşin önünde onu sunduğunda,
357. kahverengi keçi ve damızlık keçinin, ikisinin de başını arpa tanesi gibi toplasın/ezsın.
358. Onların kanını çukura akıttığında,
359. onların kokusu çölde sürüklensin
360. böylece dağların hızlı yılanları onu koklayacak”
361. Lugalbanda uyandı, bu bir rüyaydı. O titredi, bu bir uykuydu.
362. O gözünü ovaladı, o sinmişti.

Lugalbanda'nın iyileşmesinin ve şükretmesinin ardından bir gece yattığında ona rüya tanrısı Zangara gözükmektedir ve ondan yabancı boğa, keçi ve damızlık keçi gibi sunular talep etmektedir. Hatta söz konusu hayvanları sunu olarak nasıl hazırlayacağını ve ne zaman sunacağını da belirtmektedir. Kanın kokusunu alan hızlı yılanlar ile ne kastedildiği açık değildir ama sonrasında bunları An, Enlil, Enki ve Ninhursag'a sunduğu görülmektedir. Rüyada kendisi için istemesine rağmen rüya tanrısı Zangara bu ziyafette yer almamaktadır. Bildiğimiz kadarıyla sadece bu metinde karşılaştığımız tanrı Zangara ile diğer çivi yazılı belgelerde bir kaç geçişi bulunan Anzagar arasında ses benzerliği bulunmaktadır. Fakat bu iki yazılışın aynı tanrı olduğuna dair herhangi bir görüş ileri sürülmemiştir.

2.3.3. TUFAN HİKÂYELERİ (ZIUSUDRA, ATRA-HASİS VE UTNAPIŞTİM'İN RÜYALARI)

2.3.3.1. Sumerce Tufan Hikâyesi

Hasar görmüş olması nedeniyle büyük kısmı okunamayan tablette tufan öyküsünden önce insanın yaradılışı, krallığın kökeni ve tufandan önce var olan beş kent (Eridu, Bad-tibira, Larak, Sippar, Şuruppak) ile ilgili bazı açıklayıcı bilgiler verilir. Krallığın gökten indirilmesiyle kurulmuş olan bu şehirlerin ibadet merkezleri belirlenmektedir. Sonraki kırık kısımda büyük olasılıkla tufan çıkarma kararı alınmıştır. Çünkü kırıktan sonraki satırlar bazı tanrıların gerçekleşecek olan felaketten yakınmasıyla başlamaktadır. Bundan sonraki kısım, öykünün kahramanı Şuruppak kralı Ziusudra'nın betimlemesiyle devam eder. Tufan kararı alındığı Enki tarafından Ziusudra'ya rüya aracılığıyla bildirilir. Muhtemelen Ziusudra'ya gemi yapması için verilen talimat ve belki de gemi yapımının anlatıldığı 40 satırlık kırığın ardından tufanın tüm şiddetiyle başladığı ve yedi gün yedi gece sürdüğü kaydedilmiştir. Devamında bu felaketten kurtulan Ziusudra kurban keser ve tanrılarınki gibi bir yaşamla mükâfatlandırılıp Dilmun'a

yerleştirilir. Civil,²²³ bu metnin (CBS 10673) Geç Eski Babil Devri'nden daha önceye ait olmadığı düşüncesindedir.

Süt. III²²⁴

149. ma-mú nu-me-a éd-dè inim ʿbal¹ [...]
150. mu an ki-bi-ta pàd-pàd-dè [...]
151. ʿki^ʿ-ùr-šè dinğir-re-e-ne é-gar⁸ [...]
152. zi-ud-sù-ra da-bi gub-ba giš mu-[un-tuku]
153. iz-zi-da á gáb-bu-ğ^u₁₀ gub-ba [...]
154. iz-zi-da inim ga-ra-ab-dug⁴ inim-[ğ^u₁₀ hé-dab⁵]
155. na de⁵-ga-ğ^u₁₀ gizzal [hé-em-ši-ak]
156. DAG-me-a a-ma-ru ugu kab-ʿdug⁴¹-[ga ...] ba-ʿùr¹
[...]
157. numun nam-lú-ulu³ ha-lam-e-ʿdè¹ [nam-bi ba-tar]
158. di-til-la inim pu-úh-ru-[um-ma-ka šu gi⁴-gi⁴ nu-ğál]
159. inim dug⁴-ga an ^den-[líl-lá-ka] [šu bal-e nu-zu]
160. nam-lugal-bi bal-bi ʿba¹-[búr e-ne šag⁴ kúš-ù-dè]

Tercüme

149. (Daha önce) var olmayan bir rüya göründü/çıktı ve konuşma ...
150. Göğün ve yerin üzerine yemin ederek ...
151. Ki-ur'da tanrılar bir duvar ...
152. Ziusudra onun yanında durarak [dinledi.]
153. “Solumda, duvarın yanında dur ...
154. Duvarın yanında sana bir söz söyleyeceğim, sözümü dinle,
155. öğütlerime kulak ver:

²²³ W. G. Lambert-A. R. Millard, 1969, s. 138.

²²⁴ W. G. Lambert-A. R. Millard, 1969, s. 142 vd.; ETCSL 1.7.4, (Kısım C) st. 15-26

156. Bir tufan ...yı tamamen [kaplayacak.]
157. İnsanlığın neslini yok eden bir karar alındı.
158. Tanrılar meclisinin kararı geri alınamaz.
159. An, Enlil, [Ninhursag'ın] bildirilen sözü tersine çevrilemez.
160. Onların krallığı, onların hükümdarlığı [sona erdi, onlar (bu konuda) sakinleşmeli.]”

Devam eden satırlar kırık olduğundan Ziusudra'ya söylenenlerin tamamını bilemiyoruz. Burada kimin yaklaşan tufanı haber verdiğini metinden öğrenememekteyiz ancak Akadca anlatılarda uyarıda bulunanın tanrı Ea (Enki) olduğu açıktır²²⁵. Bu metinden bilgi edinemesek de Sumerce Tufan Hikâyesi'nin henüz yayınlanmamış bir versiyonun bazı satırları, Zgoll tarafından verilmiştir ve tufanın haber verilmesiyle ilgili kısımda “Enki, e[ngin[?]] akıl (sahibi) bey, onun yarattığı (daha önce) olmayan bir rüyada onunla (Ziusudra) sözleri değiştiriyordu/konuşuyordu” denilmektedir.²²⁶ Bu versiyona göre Atra-hasıs ve Gilgameş Destanlarında olduğu gibi tufan Enki tarafından haber verilmektedir. “Rüya” karşılığındaki ma-mú kelimesinin geçtiği satır, tufanın haber verilmesinin rüya aracılığıyla olduğunu göstermektedir. Civil, ma-mú nu-me-a yazılışını “bir rüya değildi” şeklinde tercüme etmiştir.²²⁷ Kramer ise bu ifadeyi, “her türlü düşüme meydana getiren”²²⁸ olarak değerlendirmektedir. Poebel hariç birçok uzman rüya olmadığı düşüncesindedir ancak Zgoll yukarıda verdiğimiz satırları ve nu-me-a içeren diğer Sumerce metinlerdeki örnekleri inceleyerek bu yapının “(henüz/daha önce) var

²²⁵ A. R. George, 1999, s. 89.

²²⁶ A. Zgoll, 2017, s. 158.

²²⁷ W. G. Lambert-A. R. Millard, 1969, s. 143.

²²⁸ S. N. Kramer, 1983, s. 119.

olmayan” anlamını vermek için kullanıldığını ortaya koymaktadır.²²⁹ Hasarlı metinde Akadca metinlerdeki gemi yapılması talimatı yer almasa da hem bütünlüğün bozulmaması adına hem de ilerleyen satırlarda gemi bahsinin geçmesi nedeniyle metin burada ele alınmıştır. Gemi yapılmasıyla ilgili talimat içerdiği varsayılabilir. Zgoll’un değindiği henüz yayınlanmamış versiyonun ne kadar korunduğu hususunu bilemiyoruz ancak buradaki kırık kısımlar hakkında bilgi veren satırları içeriyorsa Akadca anlatılarla benzerliğin boyutlarını görme ve tufan anlatılarının gelişimini izleme imkânı doğacaktır.

2.3.3.2. Atra-hasıs Destanı

Destana ait Eski Babil, Orta Babil ve Yeni Asur Dönemlerine tarihlenen parçalar bulunmaktadır.²³⁰ En iyi korunmuş versiyon Eski Babil Kralı Ammisaduqa Devri’nde kâtip Kasap-Aya (KÙ-^dA.A) ya da farklı okunuşuyla Nūr-Aya tarafından oluşturulmuştur.²³¹ İnsan yaratılmadan önceki zamanların anlatıldığı ilk tablete göre tanrı Anu gökyüzünü, Enlil yeryüzünü ve Enki de tatlı su denizlerini yönetmektedir. Enlil statü bakımından daha düşük olan tanrıları çiftlik, nehir ve kanal işleri ile görevlendirir. Fakat 40 yıl sonra bu tanrılar bu ağır işleri yapmayı reddedip isyan ederler. Bunun üzerine tanrıların danışmanı olan akıllı Enki, isyan eden tanrıları cezalandırmak yerine bu angarya işleri yapması için insanı yaratma kararı almış ve bu vazife için ana tanrıça Mami’yi görevlendirmiştir. İnsanı yaratmak için tanrı We-ila katledilir ve tanrıça Mami onun eti ve kanını kil ile karıştırarak bir heykel yapar. On ay sonra özenle yapılan rahim kırılarak her iki cinsiyetten insanlar doğmaya başlar. Bundan sonra metinde insanın yaradılışından tufana kadar geçen 1200 yıl içinde gerçekleşen olaylar anlatılmaktadır. Bu zaman zarfında

²²⁹ Diğer uzmanların görüşleri ve Zgoll’un verdiği örnekler için bkz. A. Zgoll, 2017, s. 155-161.

²³⁰ W. G. Lambert-A. R. Millard, 1969, s. 31-36.

²³¹ A. R. George-F. N. H. Al-Rawi, 1996, s. 147.

insanlar çoğalır ve onların sesi hava tanrısı Enlil'i rahatsız etmeye başlar. İnsanların çıkardığı ses nedeniyle uyuyamayan Enlil insanları azaltmak maksadıyla veba tanrısı Namtara'yı görevlendirir ve veba baş gösterir. Bu tabletin son kısmında destanın kahramanı Atra-hasīs'ten bahsedilmektedir. Muhtemelen kral olan Atra-hasīs'in kişisel tanrısı Enki'dir ve bu salgını gidermesi için Enki'ye ricada bulunur. Veba salgınının ortadan kalkmasıyla insanlar üremeye devam ederler.²³²

İkinci tablette uykusunu yine kaybeden Enlil bu kez insanları azaltmak için kıtlık çıkarma kararı alıp fırtına tanrısı Adad'a yağmur yağdırmamasını söyler ve susuzluk nedeniyle kıtlık olur. Aynı şekilde Atra-hasīs'in Enki'ye bu konuda da ricada bulunmasıyla kıtlık ortadan kalkar. Bu planında da başarısız olmasından dolayı çok kızan Enlil kesin çözüm olarak tufan yapmayı aklına koyar ve Enki'ye bu planı bozmaması için yemin ettirir.²³³

Tufan'ın anlatıldığı diğer tablette Atra-hasīs, Enki'ye gördüğü rüyanın ne anlama geldiğini sormaktadır. Bu diyalogun Sumerce Tufan Hikâyesi ve Gilgameş Destanı'ndaki gibi rüya içinde gerçekleştiği düşünülebilir. Enki, bu açıklamaları rüyada yapmıyorsa o zaman daha önce kırık kısımlarda içeriği anlatılan başka bir rüyanın yorumu olarak kabul edilmelidir fakat her hâlükârda gemi yapma talimatı verilmektedir.

Tab. III. Süt. I²³⁴

1. *^mAt-ra-am-ha-si-is pí-a-šu i-pu-ša-ma*

2. *is-sà-qar a-na be-l i-šu*

8 satır kırık

11. [*^mAt-ra-am-ha-si-is*] *pí-a-šu i-^rpu-ša¹-am-ma*

²³² J. R. Battenfield, 1971, s. 7-9.

²³³ J. R. Battenfield, 1971 , s. 9.

²³⁴ W. G. Lambert-A. R. Millard, 1969, 88 vd.

12. [is-sà-qar] a-na be-l í-šu
13. [ša šu-ut-ti w]u-ud-di-a qí-ri-ib-ša
14. [x x x] x-di lu-uš-te-e si-ib-ba-as-sà
15. [^dEn-ki p]í-a-šu i-pu-ša-am-ma
16. [is]-sà-qar a-na ar-di-šu
17. [m]a-šu-um-ma lu-uš-te-i ta-qá-ab-bi
18. ši-ip-ra ša a-qá-ab-bu-ku
19. šu-uš-ši-ir at-ta
20. i-ga-ru ši-ta-am-mi-a-an-ni
21. ki-ki-šu šu-uš-ši-ri ka-la sí-iq-ri'-ia
22. ú-bu-ut bi-ta bi-ni e-le-ep-pa
23. ma-ak-ku-ra zé-e-er-ma
24. na-pí-iš-ta bu-ul-li-iṭ
25. [e]-le-ep-pu ša ta-ba-an-nu-^rú¹-[ši]
26. [. . .] mi-it-h[u-ra-at . . .]

2 satır kırık

29. [k]i-ma ap-si-i šu-a-ti šú-ul-li-il-ši
30. a-ii-i-mu-ur ^dŠamaš qí-ri-ib-ša
31. lu-ú šú-ul-lu-la-at e-li-iš ù ša-ap-li-iš
32. lu-ú du-un-nu-na ú-ni-a-tum
33. ku-up-ru lu-ú da-a-an e-mu-qá šu-ur-ši
34. a-na-ku ul-li-iš ú-ša-az-na-na-ak-ku
35. hi-iš-bi iṣ-šú-ri bu-du-ri nu-ni

Tercüme

1. Atra-hasīs ağzını açtı ve
2. beyine (şöyle) söyledi:

8 satır kırık

11. Atra-hasīs ağızını açtı ve
12. beyine (şöyle) söyledi:
13. “Rüyanın ne manaya geldiğini bana anlat,
14. [...] ... onun sonucunu arayayım.”
15. [Enki] ağızını açtı ve
16. kölesine (şöyle) söyledi:
17. “Sen (bana) ne aramalıyım diyorsun,
- 18-19. sana söyleyeceğim mesajı aklında tut!
20. Duvar beni dinle!
21. Kamış ev tüm sözlerimi aklında tut!
22. Evini yık, bir gemi yap!
23. Maldan (mülkten) kaçın,
24. yaşamı kurtar!
25. Yapacağın gemi(nin),
26. [...] eşit [olsun²].

2 satır kırık

29. Onu Apsû gibi çatı ile ört.
30. Onun içi güneş görmesin.
31. Aşağısı ve yukarısı *kaplı* olsun.
32. Donanımı sağlam olsun.
33. Zift dayanıklı olsun (ki gemi) kuvvet kazansın.
- 34-35. Ben üzerinize kuş bolluğu ve balık bereketi yağdıracağım.”

2.3.3.3. Gilgameş Destanı (Utnapištım’in Rüyası)

Destanın XI. tableti, tufan hikâyesinin kahramanı Utnapištım’in (ya da Ūtapišti) yaklaşan felaketle ilgili gördüğü rüyayı içermektedir. Gilgameş, yoldaşı Enkidu’nun ölümü üzerine son derece üzülür ve kendisini ölüm korkusu sarar. Bu nedenle

ölümsüzlüğü elde etmiş olan ve Dilmun'da yaşayan Ubār-Tutu'nun oğlu Utnapištim'in yanına gitmeye karar verir. Gilgameš'in yaptığı yolculuk boyunca yaşadığı zorluklar ve karşılaştığı şeyler anlatılmaktadır. Sonunda Utnapištim'in yanına gelen Gilgameš, ona görünümünün kendisi gibi olduğu halde ölümsüzlüğü nasıl elde ettiğini sormaktadır.

Tab. XI²³⁵

1. ^dGIŠ-gím-maš a-na šá-šu-ma izakkara(MU-ra) a-na ^mUD-napišti(ZI) ru-ú-qí
2. a-na-aṭ-ṭa-la-kúm-ma ^mUD-napišti(ZI)
3. mi-na-tu-ka ul šá-na-a ki-i ia-ti-ma at-ta
4. ù at-ta ul šá-na-ta ki-i ia-ti-ma at-ta
5. ^rgu-um-mur-ka¹ lib-bi ana e-peš tu-qu-un-ti
6. [x] x a-hi ^rna-da¹-at e-lu še-ri-ka
7. ^rat-t¹a ^rki-ki-i¹ ta-az-ziz-ma ina puhur(UKKIN) ilī(DINGIR.MEŠ) ba-la-ṭa téš-ú

8. [^mU]D-napišti(ZI-tim) ana šá-šu-ma izakkara(MU-ra) a-na ^dGIŠ-gím-maš
9. lu-up-te-ka ^dGIŠ-gím-maš a-mat ni-šir-ti
10. ù pi-riš-ti šá ilī(DINGIR.MEŠ) ka-a-šá lu-uq-bi-ka
11. [^u]Šu-ri-ip-pak ālu(URU) šá ti-du-šu at-ta
12. ā[lu(URU)][?] šá ina kišā]d(GÚ) ⁱdPu-rat-ti šak-nu
13. [ā]lu(URU) šu-ú la-bir-ma ilū (DINGIR.MEŠ) qer-bu-^ršú¹
14. [a-n]a šá-kan a-bu-bi ub-la lib-ba-šú-nu ilī(DINGIR.MEŠ)
rabūti(GAL.MEŠ)
15. [it]-ma-ma abu(AD)-šú-nu ^dA-num
16. ma-lik-šú-nu qu-ra-du ^dEn-líl
17. [g]u-za-lá-šú-nu ^dNin-urta

²³⁵ A. R. George, 2003, s. 702-707.

18. *gú-^Γgal-la¹-šú-nu^dEn-nu-gi*
19. *^dNin-ši-kù^dÉ-a it-ti-šú-nu ta-mì-ma*
20. *a-mat-su-nu ú-šá-an-na-a a-na ki-ik-ki-šú*
21. *ki-ik-kiš ki-ik-kiš i-gar i-gar*
22. *ki-ik-ki-šu ši-me-ma i-ga-ru hi-is-sa-as*
23. *^{lú}Šu-ru-up-pa-ku-ú mār(DUMU) ^mUbara-^dTu-tu*
24. *ú-qur bīta(É) bi-ni ^{giš}eleppa(MÁ)*
25. *muš-šìr mešrām(NÍG.TUKU)-ma še- 'i napšāti(ZI.MEŠ)*
26. *[m]a-ak-ku-ru ze-er-ma na-piš-ti bul-liṭ*
27. *[š]u-li-ma zēr(NUMUN) nap-šá-a-ti ka-la-ma a-na lib-bi ^{giš}eleppi(MÁ)*
28. *[^{gi}]šeleppu(MÁ) šá ta-ban-nu-ši at-^Γta¹*
29. *lu-ú mìn-du-da mi-na-tu-^Γšá¹*
30. *[l]u-ú mit-hur ru-pu-us-sa ù mu-rak-šá*
31. *[k]i-ma apsī(ABZU) šá-a-ši šu-ul-lil-ši*
32. *[a]-na-ku i-de-ma azakkara(MU-ra) a-na ^dÉ-a be-lí-ia*
33. *[am-g]ur be-lí šá taq-ba-a at-ta ki-a-am*
34. *[at]-ta- 'id a-na-ku ep-pu-uš*
35. *[ki-m]i lu-pu-ul ālu(URU) um-ma-nu ù ši-bu-tum*
36. *[^d]É¹-a pa-a-šú i-pu-uš-ma iqabbi(DUG₄.GA)*
37. *i-zak-ka-ra ana ardi(ÌR)-šú ia-a-tú*
38. *^Γù¹ at-ta ki-a-am ta-qab-ba-áš-^Γšú-nu-ti¹*
39. *[mì]n-de-ma ia-a-ši ^dEn-líl i-ze-er-an-ni-ma*
40. *[u]l uš-šab ina ^Γāli URU¹-[ku]-nu-ma*
41. *[ina] qaq-qar ^dEn-líl ul a-šak-ka-n[a še-p]i-ia-a-ma*
42. *[ur-r]ad-ma ana apsī(ABZU) it-ti ^dÉ¹-a [b]e-lí-ia áš-ba-ku*
43. *[ana k]a-a-šú-nu ú-šá-az-na-[n]ak-ku-nu-ši nu-uh-šam-ma*

44. [hi-šib] iṣṣūrāti(MUŠEN.MEŠ) pu-zu-ur nunī(KU₆.MEŠ)-ma

45. i[l²-. . .] x x x x meš-ra-a e-bu-ra-am-ma

46. ina ^rše¹-e[r] ku-uk-ki

47. ina li-la-^ra-ti ú¹-šá-az-na-na-ku-nu-ši šá-mu-ut ki-ba-a-ti

Tercüme

1. Gilgameš ona, uzaktaki Utnapištim'e (şöyle) dedi:
2. "Utnapištim, sana bakıyorum.
3. Biçimin başka değil, benim gibisin.
4. Evet benden ayrı değilsin, benim gibisin.
5. Maksudım seninle savaşmak idi.²³⁶
6. (Fakat şimdi) kolum sana karşı inmiştir (sana el kaldıramam).
7. Anlat! Tanrıların toplantısına nasıl katıldın ve (ebedî) yaşamı buldun?"
8. Utnapištim Gilgameš'e seslendi ve (şöyle) söyledi:
9. "Gilgameš, sana gizli bir şey açıklayacağım,
10. tanrıların sırrını sana söyleyeceğim.
11. Şuruppak senin bildiğin bir şehir,
12. orası Fırat Nehri'nin yanında kuruludur.
13. Bu şehir çok eskiden mevcutken tanrılar bu şehrin içinde idiler (burada yaşıyorlardı).
14. Büyük tanrılar bir tufan çıkarmayı istediler.
15. Onların babası Anu yemin etti,
16. kahraman Enlil onların danışmanıydı,
17. Ninurta onların büyük vezirleriydi,
18. Ennugi onların kanal amiriydi,

²³⁶ 5. ve 6. satırlar için bkz. A. R. George, 2003, Cit 2, s. 703.

19. akıllı prens Ea da onlarla yemin etti.
20. Ea onların sözünü saz bir kulübeye fısıldadı:
21. “Saz kulübe saz kulübe, duvar duvar!
22. Saz kulübe dinle, duvar dikkate al!
23. Şuruppaklı adam Ubartutu'nun oğlu!
24. Evini parçala, bir gemi yap!
25. Malını bırak yaşamı ara!
26. Eşyaları boş ver, yaşamı kurtar!
27. Bütün yaşayan varlıkları gemiye topla!
28. Yapacağın geminin
29. ölçülerinin her biri eşit olmalı.
30. Onun eni ve boyu eşit olmalıdır.”
31. Onu Apsû gibi ört!”
32. Anladım ve beyime, Ea'ya (şöyle) söyledim:
33. “Beyim söylediklerinizi kabul ettim, böylece
34. hürmet göstereceğim ve (gemiyi) yapacağım.
35. Fakat şehre, halka ve yaşlılara ne cevap vereceğim?”
36. Ea ağzını açtı ve
37. bana, kölesine (şöyle) söyledi:
38. “Sen onlara şöyle söylersin:
39. ‘Sanırım Enlil benden nefret etmeye başladı,
40. (artık) sizin şehrinizde oturmayacağım.
41. Enlil'in toprağına artık ayak basmayacağım.
42. Apsû'ya ineceğim ve beyim Ea ile yaşayacağım.
43. Ea üzerinize bir bereket yağmuru yağdıracak ve
44. kuşların yuvalarını, balıkların sığınaklarını

45. size getirecek ve bol mahsul alacaksınız.

46. Sabahları⁷ o üzerinize *kukku-ekmeği*

47. akşamları (da) size bir buğday yağmuru yağdıracak.””

Burada Ea tufan haberini ve bir gemi yapması talimatını, önceki anlatılardakine benzer şekilde saz bir kulübe ve duvara fısıldamaktadır. Sadece bu ifadelere bakarak Ea'nın bunları rüyada söylemediği düşünülebilir. Fakat metnin devam eden satırlarında Utnapištim'in kurtulduğunu gören Enlil öfkelenmekte ve Ea ona tanrıların sırrını açığa vurmadiğini, sadece Atra-hasīs'e bir rüya gösterdiğini ve onun da tanrıların sırrını (yani tufanı) duymuş olduğunu söylemektedir. Buradan Ea'nın talimat ve uyarı içeren konuşmaları rüyada yaptığını öğrenmiş bulunmaktayız. Enki her zaman olduğu gibi kurnazlığını kullanarak yemini bozmamak için rüyayı görenle karşı karşıya gelmemekte ve ona direkt olarak hitap etmemektedir.

Tufanla ilgili rüyalara baktığımızda amaç, söz konusu kahramana bir gemi yaptırarak insanlığın soyunu kurtarmasını sağlamaktır. Bu örnekler, hem kötü bir haberi hem tanrı talimatı hem de bazı hayvanlarla insanları kurtarması için bir uyarı içermektedir. Bu başlık altında ele alınma sebebi gemi yapılması talimatının ön planda olmasıdır.

2.3.4. MARİ MEKTUPLARI

2.3.4.1. ARM 26.1, 233²³⁷

1. *a-na be-lí-ia*

2. *qí-bí-ma*

3. *um-ma I-túr-Ás-du*

4. *İR-ka-a-ma*

²³⁷ J. M. Durand, 1988, s. 478 vd.; R. K. Nissinen, 2003, s. 62-63; W. Heimpel, 2003, s. 266; J. M. Sasson, 2015, s. 320-321.

5. *u₄-um ʃup-pí an-né-e-em a-na [ʃ]e-er*
6. *be-lí-ia ú-ša-bi-lam*
7. ^m*Ma-li-ik-^dDa-gan LÚ Ša-ak-ka^{ki}*
8. *il--kam-ma ki-a-am iq-b[é]-e-em*
9. *[u]m-ma-a-mi i-na šu-ut-ti-ia a-na-ku ù 1 LÚ it-ti-ia*
10. *[iš-t]u ha-la-aš Sa-ga-ra-tim^{ki}*
11. *i-na ha-al-ší-im e-li-im a-na Ma-ri^{ki} a-na a-la-ki-im*
12. *pa-nu-ia ša-ak-nu*
13. *i-na pa-ni-ia a-na Ter-qa^{ki} e-ru-um-ma ki-ma e-re-bi-ia-ma*
14. *a-na É ^dDa-gan e-ru-um-ma a-na ^dDa-gan*
15. *úš-ke-en i-na šu-ke-ni-ia*
16. ^d*Da-gan pí-šu ip-te-e-ma ki-a-am iq-bé-e-em*
17. *um-ma-a-mi LUGAL.MEŠ-nu ša DUMU.MEŠ ia-mi->NA<na*
18. *ù ša-bu-šu-nu*
19. *it-ti ša-bi-im [š]a Zi-im-ri-li-im*
20. *ša i-le-e-em*
21. *[i]s-li-mu-ú*
22. *[u]m-ma a-na-ku-<ma> ú-ul is-li-mu*
23. *i-na pa-ni wa-ší-ia ki-a-am iq-bé-e-em*
24. *um-ma-a-mi DUMU.MEŠ ši-ip- ri*
25. *ša Zi-im-ri-li-im*
26. *ka-ia-ni-iš ma-ah-ri-ia a-na m[i]-nim [l]a wa-aš-bu-ma*
27. *ù ʃe₄-em-šu ga-am-ra-am ma-ah-ri-ia am-mi-nim*
28. *la-a i-ša-ak-ka-an*
29. *ú-ul-la-ma-an iš-tu u₄-mi ma-du-tim*
30. *LUGAL.MEŠ-ni ša DUMU.MEŠ [ia]-m[i]-na*

31. *a-na qa-at Zi-im-ri-li-im um-ta-al-li-šu-nu-ti*
32. *i-na-an-na a-li-ik áš-ta-pa-ar-ka*
33. *a-na Zi-im-ri-li-im ki-a-am ta-qa-ab-bi um-ma at-ta-a-ma*
34. *DUMU.MEŠ ši-ip-ri-ka a-na še-ri-ia*
35. *šu-u[p-r]a-[am-m]a ù ʔe₄-em-ka ga-am-ra-am*
36. *ma-a[h-ri-i]a [š]u-ku-un-ma*
37. *ù LUGAL.MEŠ-[ni ša DUMU.M]EŠ ia-mi-na i-na ^{giš}sú-us-sú-ul*
38. ^{lu}ŠU.H[A₆.A²³⁸ lu-ša-a]p-ši-il-šu-nu-ti-ma
39. *ma-ah-ri-ka [lu-uš-ku]-un-šu-nu-ti*
40. *an-ni-tam LÚ šu-^rú¹ [i-n]a šu-ut-ti-šu iṭ-ṭú-ul-ma*
41. *ù a-[ia]-ši-im id-bu-ba-am*
42. *i-na-an-na a-nu-um-ma a-na še-er be-lí-ia áš-tap-ra-am*
43. *wa-ar-ka-at šu-ut-ti-<im> an-ni-tim be-lí*
44. *li-ip-ru-us*
45. *ša-ni-tam šum-ma li-ib-bi be-lí-ia*
46. *be-lí ʔe₄-em-šu ga-am-ra*
47. *IGI ^dDa-gan li-iš-ku-un*
48. *ù DUMU.MEŠ ši-ip-ri ša be-lí-ia*
49. *a-na še-er ^dDa-gan lu ka-ia-nu*
50. *LÚ ša šu-ut-ta-am an-ni-tam*
51. *[iq-b]é-e-em pa-ag-ra-am a-na ^dDa-gan*
52. *i-na-ad-di-in-ma ú-ul aṭ-ru-da-aš-šu*
53. *ù aš-šum LÚ šu-ú ták-lu ša-ra-sú ù sí-sí-<ik>-ta-šu*

²³⁸ J. M. Durand, 1988, s. 478' da bu ideogramı LÚ.ŠU.PEŠ.A şeklinde okumuştur fakat doğru okunuşu ^{lu}ŠU.HA₆.A (*bā'eru*) şeklindedir bkz. CDA s. 36.

54. *ú-ul é-l-qí*

Tercüme

1-4. Beyime söyle, köleniz Itūr-Asdu şöyle (söylüyor):

5-8. Šakkâli adam Malik-Dagan geldi ve böyle söyledi,

9-12. o şöyle (dedi): Rüyamda ben, Saggarātum bölgesinden bir adamla birlikte yukarı bölgede(n) Mari'ye gitmeyi planlamıştım.

13-16. (Mari'ye gitmem)den önce Terqa'ya girdim ve girişimden itibaren Dagan'ın tapınağına girdim ve Dagan için yere kapandım, yere kapandığımda Dagan ağzını açtı ve böyle söyledi,

17-21. o şöyle (dedi): “Yamina oğullarının kralları ve onların askerleri, yukarı çıkan Zimri-Lim'in askerleri ile barış yaptı mı?”

22-28. Ben şöyle (söyledim): “Barış yapmadılar.” Ben çıkmadan önce böyle söyledi o şöyle (dedi): “Zimri-Lim'in habercileri neden sürekli(hiç) benim huzurumda durmuyor ve neden o tam haberini/raporunu benim huzuruma koymuyor?”

29-32. Ayrıca çok zaman önce Yamina oğullarının krallarını Zimri-Lim'e teslim ettim. Git! Seni gönderiyorum.

33-39. Zimri-Lim'e böyle söyle, sen şöyle (de): ‘Habercilerini bana yolla ve tam haberini/raporunu benim huzurum(a) koyasın ve Yamina oğullarının krallarını balıkçının[?] sandığında/çantasında kıvrandırayım ve onları huzurun(a) koyayım!’”

40-42. Bunu o adam rüyasında görmüş ve bana anlattı.

43-47. Şimdi bu nedenle beyime yazdım. Beyim bu rüyayı kontrol etsin! Dahası beyimin gönlü (ister)se beyim tam haberini/raporunu tanrı Dagan'ın huzuru(na) koysun

48-52. ve beyimin habercileri tanrı Dagan'a devamlı (gitsin). Rüyayı gören adam tanrı Dagan'a bir *pagrum*-sunusu verecek. Ben o (adamı) (beyime) göndermedim

53-54. ve o adam güvenilir olduğundan saçını ve püskülünü almadım.

Burada Zimri-Lim'in bürokratlarından biri olan İtūr-Asdu mektubunda bir başkasının Zimri-Lim hakkında gördüğü rüyayı yazmıştır. Adam rüyasında yukarı bölgeden Mari'ye gerçekleştirecekleri yolculuk esnasında Terqa şehrindeki Dagan tapınağına girmekte ve o esnada tanrı Dagan onunla konuşmaktadır. Tanrı rüyada Malik-Dagan'a Yamina oğullarıyla Zimri-Lim'in barış yapıp yapmadığını sormakta ve adam ona yapmadıklarını iletmektedir. Dagan sonrasında söz konusu adamı talimatını Zimri-Lim'e iletmesi için görevlendirmiştir. Buradan o dönemde kralların tapınaklarda tanrılara icraatları hakkında malumat verdiği bilgisine ulaşmaktayız. Öyle ki Zimri-Lim bu görevi ihmal etmiş ve tanrıdan bir uyarı almıştır. Ancak genel algının dışında Dagan'ın rapor almadan olaylar hakkında bilgi sahibi olamadığını da öğrenmekteyiz. Eski Mezopotamya kaynaklarından edindiğimiz izlenime göre tanrılar hatta bazen ruhlar bile olan bitenden haberdar olmaktadır. Tabii ki farklı dönem ve coğrafyalarda bazı inanç unsurlarının değişkenlik gösterdiğini de unutmamak gerekir ve bu bilgiyi sadece o döneme has görmek gerekmektedir. Kralların tapındıkları tanrılar ülkesinin refahı ve seferlerinin başarılı olması için memnun etmeleri gerekmektedir. Rüyayı gören kimsenin Dagan için bir *pagru*-sunusu yapacak olması belki de bir tanrı ile iletişime geçme lütfuna erişmiş olmasından kaynaklıdır. Dagan rüyayı gösterdiği kişiyi görevlendirmesine rağmen tanrı buyruğu İtūr-Asdu aracılığıyla mektupta bildirilmektedir. Bu görevi tanrının istediği şekilde gerçekleştirmediği için sunu yapmış olması da diğer akla gelen gerekçedir. Nissinen, “(hayvan/insan) bedeni” karşılığındaki *pagru* için ölü kültürle ilişkili *pagrā'um* ritüeline ait bir sunu demektedir.²³⁹ Mari mektuplarında rüya görenin rüyasının gerçek/mesaj içerikli olup olmadığına dair yapılan ritüelde kullanılmak üzere elbise püskülünün ve saçının alındığı sıkça karşımıza çıkmaktadır. Bu adamın güvenilir olduğu söylenerek püskülü ve saçı gönderilmemiştir.

²³⁹ R. K. Nissinen, 2003, s. 64; CDA, s. 260.

2.3.4.2. ARM 26.1, 239²⁴⁰

1. *a-na be-lí-ia [qí-bí-ma]*
2. *um-ma Ši-ma-t[um GÉME-ka-a-ma]*
3. *iš-tu u₄-mi-im ša iš-[tu Ma-ri^{ki} ú-še-šú-ni]*
4. *ma-dí-iš al-ta-[as-su-um]*
5. *ù a-la-ni ka-la-šu-nu' a'-[mu-ur]*
6. *ša ki-ma šu-ba-at be'-lí'-ia'-[ma]*
7. *ù ša ki-ma be-lí-ia i'-[mu-ru-ni]*
8. *i-na-an-na šum-ma be-lí a-na' [I-la-an-šú-ra^{ki}]*
9. *a-n[a] a-la-ki-im pa-nu-šu ša-[ak-nu]*
10. *[x x x] li x x x [x x x x]*

Devamı Kırık

- 1'. *[x x x] a-na pa-an [b]e-l[i-i]a*
- 2'. *[x] x u-ša-ab-ba-[at]*
- 3'. *ù pa-an be-lí-ia ú'-ša'-ba'-[at]*
- 4'. *ù aš-šum DUMU.MUNUS¹ [š]a te'-pa'-[hi-im]*
- 5'. *i-na šu-[u]t-ti-i[a-m]a LÚ-lum'*
- 6'. *iz-zi-iz-ma u[m-m]a šu-m[a]*
- 7'. *MUNUS.TUR DUMU.MUNUS^fTe'-pa-hi-im-m[a']*
- 8'. *^{mf}Ta-gi-id-na-we'-e li-i[š⁷-ta-sú]*
- 9'. *an-ni-tam iq-bé-e-[e]m i-na-an-na*

²⁴⁰ J. M. Durand, 1988, s. 480 vd.; R. K. Nissinen, 2003, s. 70 vd.; W. Heimpel, 2003, s. 268; J. M. Sasson, 2015, s. 287-288.

10'. *be-lí wa-ar-ka-tam* DUMU MÁŠ.ŠU.GÍD.GÍD²⁴¹

11'. *li-ša-ap-ri-is-ma šum-m[a šu]-ut-t[um ši-i]*

12'. *n[a]-at'-la-at be-lí* DUMU.MUNUS T[a' -g]i'-i[d'-na-we-e li-ís-si]

13'. *ke-em-[ma] li-iš-ša-si*

14'. *ù šu-lum be-lí-ia lu-ú [k]a-[i]a-a[n]*

Tercüme

1-4. Beyime söyle, köleniz Šimatum şöyle (söylüyor): “Mari’den [çıktığım] günden beri çok koş[turdum]

5-10. ve onların bütün şehirlerini gördüm ki onlar beyimin (eşimin) meskenleri ve beyimin (babamın) ... kadardır. Şimdi eğer beyim (babam) [İlan-şura]’ya gitmeye öncelik koyduysa (gitmeyi planlıyorsa)”

1'-3'. Beyim adına tutacak/tutacağım ve beyimin yüzünü' tutacak.

4'-6'. Ve Tapa[hum'un] kızı hakkında: Rüyamda bir adam duruyordu ve o şöyle (söyledi):

7'-8'. Tepakum'un küçük kızı Tagid-nawê (olarak) [isimlendiril]sin.”

9'-11'. Bu onun bana söyle[diğidir]. Şimdi beyim bir kâhine kehanetle kontrol ettirsin.

12'-14'. Eğer [bu r]üya görülmüşse beyim kızı T[ag]i[d-nawê] (olarak) [isimlendir]sin. Böyle isimlendirilsin ve beyimin sağlığı/refahı daim olsun!”

Mektup Zimri-Lim'in kızı Šimatum tarafından gönderilmiştir. “Onların” şeklinde bahsettiği kişiler Zimri-Lim'in vassalı ve damadı İlan-şura'nın kralı olan Haya-Sumu ve halkıdır. Burada Mari'den çıktığımda diyerek evlenip gittiği zamanı kastediyor olmalıdır ve kocasının toprakları hakkında babasına bilgi vermektedir. Asıl mesele rüyasında bir

²⁴¹ J. M. Durand, 1988, s. 480'da MÁŠ.ŠU.SU₁₃.SU₁₃ olarak yazılan kelimenin doğru yazılışı MÁŠ.ŠU.GÍD.GÍD (*bārû*) “kâhin” şeklindedir bkz. CDA, s. 39.

adamın Tepahum isimli kadının küçük kızına konulacak ismi söylemesidir. Babasından bir kâhine rüyanın görülüp görülmediğini inceletmesini istemektedir. Rüneyı bizzat görmüş olduğu için burada bu rüyanın tanrı mesajı olup olmadığının araştırılmasını talep etmiş olmalıdır. Diğer yandan gördüğü rüyanın doğrulanmasını istiyor da olabilir. Ama bir kral kızı olarak diğer metinlerde karşılaştığımız elbise püskülü ve saç ile yapılan uygulamaya tâbî tutulduğunu düşünmemekteyiz. ARM 26.1, 233 nolu metnin sonunda rüneyı gören adam güvenilir olduğundan püskülü ve saçı gönderilmemiştir. Dolayısıyla kralın kızı kendisi için böyle bir uygulama talep etmeyeceği kanaatindeyiz. Tepahum'un kızı bebek olsa gerek henüz ismi konulmamıştır. Benzer bir örnek ile çivi yazılı belgelerde karşılaşmadığımız rüyada isim verilmesi durumu, toplumumuz ve kültür coğrafyamız için yabancı değildir.

2.3.5. NABONİD'İN RÜYALARI

2.3.5.1. AOAT 256, 2.12²⁴²

Süt. I

15. *i-na re-eš LUGAL-ú-ti-ia da-rí-ti ú-šab-ru-'i-in-ni šu-ut-ti*
16. ^DAMAR.UTU EN GAL ù ^dEN.ZU *na-an-na-ri AN-e ù KI-ti*
17. *iz-zi-zu ki-lal-la-an* ^DAMAR.UTU *i-ta-ma-a it-ti-ia*
18. ^dAG-NÍ.TUKU LUGAL TIN.TIR^{ki} *i-na ANŠE.KUR.RA ru-ku-bi-ka*
19. *i-ši SIG₄.HI.A É.HÚL.HÚL e-pu-uš-ma* ^dEN.ZU EN GAL-ú
20. *i-na qé-er-bi-šu šu-ur-ma-a šu-ba-at-su*
21. *pa-al-hi-iš a-ta-ma-a a-na* ^dEN.LÍL DINGIR.MEŠ ^dAMAR.UTU
22. *É šu-a-ti ša taq-bu-ú e-pe-šu*
23. LÚ.ÉRIN-*man-da sa-hi-ir-šum-ma pu-ug-gu-lu e-mu-qá-a-šu*
24. ^dAMAR.UTU-*ma i-ta-ma-a it-ti-ia* LÚ.ÉRIN-*man-da šá taq-bu-ú*

²⁴² Babylon 7, Silindir 23, Süt. I, st. 15-25; H. Schaudig, 2001, s. 416-417, 436.

Tercüme

15-17. Sonsuz krallığımın başlangıcında o (tanrı Sin) bana bir rüya gösterdi. Ulu bey Marduk ve göğün ve yerin ışığı tanrı Sin'in ikisi de duruyordu.

17-20. Tanrı Marduk benimle konuştu (ve şöyle söyledi): “Babil kralı Nabonid, bineğin olan atla tuğlaları taşı, Ehulhul (tapınağını) inşa et, tanrı Sin'i ulu bir bey yap (onu yücelt) ve onun içinde ona bir mesken tesis et!”

21-23. Ben hemen tanrıların Enlil'i (olan) tanrı Marduk (ile) konuştum (ve şöyle söyledim): “(Yeniden) inşasını emrettiğin o tapınağ(a gelecek olursak), bir barbar göçebe topluluk (Medler²⁴³), onu güçlü kuvvetleriyle kuşatmış durumdadır”.

24-25. Tanrı Marduk ben(imle) konuştu (ve şöyle söyledi): “Senin bahsettiğin (bu) barbar topluluğ(a gelince) o (topluluk), ülkesi ve onun (tapınağın) yanında yürüyen krallar (orada) bulunmayacak”.

Nabonid, bu rüyada Gudea ve Asurbanipal (SAA III, 13) gibi birden fazla tanrı görmektedir. Dönemin panteonunun en tepesinde, burada da tanrıların Enlil'i olarak nitelendirilen Marduk bulunmaktadır. Ay tanrısı Sin de panteonda önemli bir yere sahiptir ve Sin'in tek başına değil de Marduk ile birlikte görünmesi hiyerarşiden kaynaklı olmalıdır. Baş tanrı Marduk ay tanrısının tapınağının yeniden inşasını kraldan istemektedir. Ancak kral, barbar ve göçebe bir topluluğun Harran'da olduğunu bildiğimiz Ehulhul tapınağını kuşattığını ve bunun yeniden inşa etmek için engel olduğunu kastederek dile getirmektedir. Ummān-manda olarak geçen bu topluluk I. Binyıl kaynaklarında daha çok Kimmer ve Med gibi topluluklar için kullanılan bir terimdir.²⁴³ Kitabemizdeki Umman-manda'yı uzmanlar Medler şeklinde tercüme etmektedir. Nabonid'in bu sözü üzerine Marduk o topluluğu oradan göndereceğini söylemektedir. Bu

²⁴³ S. F. Adalı, 2009, s. 220 vd.

rüyada bir tanrı için tapınak yenilenmesi talebi ve ayrıca söz konusu iş için tanrı yardımı yer almaktadır. Gudea'nın Eninnu tapınağını yeniden inşa etmesi durumunda Ninġišzida'nın ona yardım etmesiyle benzerlik göstermektedir. Utnapištim ve Asurbanipal gibi Nabonid de bir kral olarak tanrı Marduk ile konuşmaktadır.

2.3.5.2. AOAT 256, 2.14²⁴⁴

Süt. I

64. *i-na šu-ut-ti šá a-mu-ru ù ÜG.MEŠ i-tam-ma-ru-ni*

65. *a-na UGU te-me-en-na É.BABBAR.RA la-bi-ri šu-a-tú*

66. *É.BABBAR.RA a-na áš-ri-šú tur-ru šu-bat tu-ub ŠÀ-bi-šú*

67. *ú-ma-'i-ir-an-ni ia-a-ši na-ah-lap-tu₄ ziq-qur-rat*

Tercüme

64-67. Benim gördüğüm ve insanların benim (hakkımda) gördüğü rüya(lar)da Ebabbar'ın asıl/eski temel(ler)i ile ilgili olarak, Šamaš onun mutluluk meskeni/kalbinin meskeni Ebabbar'ın yeniden inşası için beni görevlendirdi.

Yine bu silindir kitabesinde Nabonid, güneş tanrısı Šamaš'ın tapınağı Ebabbar'ın kendisinden önceki durumlarını anlattıktan sonra tanrı Šamaš'ın asıl ikametgâhı olan Ebabbar'ı hatırladığını söylemektedir. Ardından yukarıda sunduğumuz satırlarda onun yeniden inşası hakkında "Ebabbar'ın yeniden inşası için beni görevlendirdi" dediğini görmekteyiz. Diğer insanların da kendisi ile alakalı benzer rüyalar gördüğünü belirtmektedir. Bunun Asurbanipal'in İdide nehrini geçmeye korkan askerlerin aynı gece tanrıça İštar'ı görmeleri gibi toplu rüya görmeye örnek olduğunu düşünmemekteyiz. Kitabe rüya içeriğini ayrıntılı biçimde vermemekte ve bu şartlarda söz konusu durumu

²⁴⁴ Babylon 7, Silindir 22, Süt. I, st. 64-67; H. Schaudig, 2001, s. 453-454, 462 (satırlar bu yayında 67'-70' olarak verilmiştir.)

aynı konu hakkında birden fazla kişinin benzer mesaj içeren rüyalar görüldüğü şeklinde değerlendirmeyi daha uygun bulmaktayız. Kitabenin başka bir kısmında tanrıça Anunītum'un (erken dönemlerde Annunitum yazılmaktadır) Sippar'da yer aldığını bildiğimiz Eulmaš tapınağının yeniden inşasıyla ilgili krala, içeriğine ulaşamadığımız bir rüya gösterdiği belirtilmektedir.

Süt. III²⁴⁵

36. *ina MÁŠ.GI₆ i-na šat mu-ši a-na e-peš é-ul-maš*

37. *tu-šab-ra-an-ni šu-ut-ti iḫ-di lib-bi*

38. *im-mi-ru zi-mu-ú-a ú-šad-kam-ma*

Tercüme

36-38. Gece vaktindeki (gördüğüm) bir rüyada, O (Anunītum), Eulmaš'ın yeniden inşası için bana bir rüya gösterdi. Kalbim sevindi, yüzüm ışıldadı ...

2.3.5.3. AOAT 256, 3.1 (Harran Steli)²⁴⁶

Süt. I

11. *[i]m-ba-an-ni ina šá-at mu-ši MÁŠ.GI₆ ú-šab-ra-an*

12. *um-ma É.HÚL.HÚL É^{d30} šá URU KASKAL ha-an-tiš*

13. *e-pu-uš KUR.KUR.MEŠ ka-la-ši-na a-na ŠU.2-ka*

14. *lu-mál-la ÛG.MEŠ DUMU.MEŠ TIN.TIR^{ki} Bár-sipa^{ki}*

Tercüme

11-14. Gece vaktinde/esnasında o bana bir rüya gösterdi, o şöyle söyledi: “Harran’daki tanrı Sin’in tapınağı Ehulhul’u hemen inşa et, tüm ülkeleri senin eline dolduracağım (vereceğim).”

Bu stel aynı zamanda Harran Steli olarak bilinmektedir ve kitabesinde yer alan rüyada öncekiler gibi bir tapınak yapımı talep edilmektedir. Bu satırlardan önce kendisini

²⁴⁵ Babylon 7, Silindir 22, Süt. III, st. 36-38; H. Schaudig 2001, s. 457,465.

²⁴⁶ Babylon 7, Silindir 23, Süt. I, st. 11-14; H. Schaudig, 2001, s. 488, 496-497.

övdüğü kısımdan, rüyayı gösteren ve söz konusu talimatı veren tanrının Sin olduğunu öğrenmekteyiz. Sin, Ehulhul tapınağını inşa etmesi karşılığında tüm ülkeleri ona bahşedeceğini bildirmektedir. Rüya ile ilgili satırlardan sonra Babil, Borsippa, Nippur, Ur, Uruk ve Larsa gibi yerleşimlerin kült merkezlerinde din adamları ve rahiplerin tanrı Sin'in büyüklüğünü unuttuklarını, onu ihmal ederek ona karşı günah işlediklerini söylemektedir. Kralın tanrı Sin'in Harran'da bulunan tapınağını yenilemekle tanrıyı eski layık olduğu konuma getirmek amacını güttüğü varsayılabılır.

2.3.5.4. AOAT 256, 3.2 (Adad-guppi Steli)²⁴⁷

Süt. II

5. ^rqa-ta-a-šú ina MÁŠ.GI₆-ia ki-i iš-šak-nu¹ ^d30 LUGAL DI[NGIR.MEŠ]
6. ^ri-qab-ba-a um-ma¹ it-ti-ka ta-a-a-ra-tú DINGIR.MEŠ
7. ^ršu-bat URU KASKAL ina ŠU.2^{md} MUATI-I¹ DUMU-ka a-šak-kan
8. ^rÉ-húl-húl ip-pu-uš-ma ú-šak-lal ši-pir-šú URU KASKAL¹
9. ^rUGU šá ma-har¹ ú-šak-lal-ma áš-ri-šú ú-ta-ri
10. ^rŠU.2 ^d30 ^dNin-gal ^dNusku u ^dSa-dâr-nun-na¹
11. ^ri-šab-bat-ma a-na É-húl-húl ú-še-reb a-mat ^d30¹

Tercüme

5-7. Onun elleri rüyamda konulduğu zaman, tanrıların kralı Sin konuştu ve şöyle söyledi: “Harran meskeni(min sorumluluğunu) oğlun Nabonid'in eline koyacağım.

8-9. O Ehulhul'u (yeniden) inşa edecek ve onun işini/inşasını tamamlayacak. Harran'ı eskisinden daha mükemmel hale getirecek.

10-11. O Sin, Ningal, Nusku ve Sadarnunna tanrıları(nın heykellerini) elleriyle tutacak ve Ehulhul'a sokacak.”

²⁴⁷ Babylon 7, Silindir 23, Süt. II, st. 15-11; H. Schaudig, 2001, s. 505, 511.

Nabonid'in annesi Adad-guppi'nin kralla ilgili rüyasının anlatıldığı stelde Harran'ın eski haline getirilmesi hususunda Nabonid'in tanrı Sin tarafından görevlendirildiği belirtilmektedir. Kral, Ehulhul tapınağının inşa işini bitirecek ve Sin'in kült merkezi Harran'ı eski güzel günlerine döndürecektir. Sonra tanrı Sin'in, eşi Ningal'in, oğlu Nusku ve onun eşi Sadarnunna'nın heykellerini tapınağa yerleştirecektir. Anlaşılan tanrı Sin bu rüya ile beyan ettiği şeylerin hepsini Nabonid'in üzerine yükleyerek görevlendirmiştir. Yukarıda verdiğimiz iki rüya da yine Ehulhul tapınağının yenilenmesiyle ilgilidir.

2.3.5.5. AOAT 256, 4.1²⁴⁸

1. GÍR *hi-ših-ti* dEN.ZU EN DINGIR *ša ina* MÁŠ.GI₆^{md}AG-I MAN TIN.TIR.KI
i-ri-šú

Tercüme

1. (Bu) hançer, tanrı(lar)ın kralı Sin'in Babil kralı Nabonid'den bir rüyada istediği talebidir.

Tek satırdan ibaret bu ifadeler bir boncuk üzerinde yer almaktadır ve boncuğun söz konusu hançer üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Tanrı Sin'in tapınağının yenilenmesi dışında rüya aracılığıyla bir hançer istediğini de böylelikle öğrenmiş bulunuyoruz. Söz konusu taleple ilgili kralın diğer kitabelerinde herhangi bir kayıt bulunmamaktadır.

2.4. UYARI RÜYALARI

Uyarı içeren rüyaların ele alınacağı bu kısımda değerlendirilecek metinlerin tamamı Mari mektuplarından oluşmaktadır. Böylelikle yayınlanmış belgeler içerisinde uyarı rüyalarının tamamının tarihî özellik taşıyan metinlerde geçtiğini söyleyebiliriz. Mari kralı Zimri-Lim'e görevlileri ve aile bireyleri tarafından yazılan mektuplarda kendilerinin ya da başka kimselerin gördüğü, kral ve kraliyetin yanı sıra başka meselelerle

²⁴⁸ Babylon 7, 48; H. Schaudig, 2001, s. 545.

ilgili rüyalar bildirilmiştir. İlk olarak sunduğumuz metin, bir kadının kaybolan kızı/hizmetçisi hakkındadır. Zimri-Lim'in bir yöneticisinin yanında olduğu bilinen kız ile ilgili rüyada söz konusu kadına tanrı Dagan tarafından bir takım şeyler söylenmektedir. Bu mektupta krala Dagan'ın beyanları iletilmekte ve bunun üzerine kızı serbest bıraktırması hususunda uyarıda bulunmaktadır. Zimri-Lim'e bağlı Terqa şehrinin yöneticisine ait bir mektupta bir çocuğun gördüğü rüya yine bir tanrının bir tapınak ya da evin yapılmaması hususundaki uyarısını içermektedir. Tanrı, kralın bildiği fakat mektupta ayrıntısı verilmeyen bu yapının inşa/restore edilmesi durumunda onu nehre batıracağı tehdidinde bulunmaktadır. Aynı yöneticinin yolladığı bir diğer mektupta, bir adamın rüyasında düşman ordularının Mari ve başka büyük şehirlere girerek saldırılar yaptığı haberi iletilmiştir. Kralın annesi olduğu kabul edilen Addu-düri'nin gönderdiği iki mektuptan ilkinde bir din adamının rüyasında, kralın korunması için bir tanrıça tarafından uyarıldığını görmekteyiz. İkinci mektupta ise adı okunamayan bir kimsenin rüyasında, daha önce ölmüş olan iki esrik kâhin tarafından Zimri-Lim'e sağlık hasadı yapması gerektiğinin duyurulması istenmektedir. Zimri-Lim'in önemli kâhinlerinden olduğu bilinen Asqudum tarafından gönderilen ve bir adamın rüyasından edinilen mesajın belirtildiği mektupta, güçlü şehirlerin korunması için kraldan emir vermesi istenmektedir. Genele baktığımızda tanrı Dagan ve kızı kaybolan kadının rüyaları dışındakiler, kralla ilgili uyarıların bildirildiği mektuplardır.

2.4.1. MARI MEKTUPLARI

2.4.1.1. ARM 26.1, 232²⁴⁹

1. *a-na be-lí-ia*

2. *qí-bí-ma*

²⁴⁹ J. M. Durand, 1988, s. 471 vd.; R. K. Nissinen, 2003, s. 61-62; W. Heimpel, 2003, s. 265; J. M. Sasson, 2015, s. 75.

3. *um-ma* ^fZu'-na-na GÉME-ka-a-ma
4. *i-nu-ma i-na Ga-ni-ba-ti-im*^{ki} úš-bu
5. ^fKi'-tum'-ši'-im'-hi-ia a-na ru-ub-bé-en aš-pu-ur-ma
6. *i-na a-la-ki-ša it-ba-lu-ši*
7. *ù*^dD[a-ga]n be-el-ka ú-ša-al-l[i]-la-am-ma
8. *ma-am-ma-an ú-ul il-pu-ta-an-ni*
9. ^d[D]a-gan ki-a-am iq-bé-em um-[m]a šu-[m]a
10. *pa-nu-ki e-li-iš ša-[a]p-[l]i-iš*
11. *um-ma a-na-ku-ma ša-[a]p-li-i[š]-ma*
12. *al-li-ka-am-ma*
13. MUNUS.TUR-ti ú-ul a-mu-[u]r
14. *i-nu-ma a-na An-da-ri-ig*^{ki}
15. *be-lí il-li-ku*
16. *zi-im-zi-mu ša MUNUS.TUR-ti-ia*
17. *it-ti Sa-am-me-e-tar*
18. *i-le-em-ma*
19. *al-li-ik-šu-um-ma a-an-na-am i-pu-la-a[n-ni]*
20. *i-tu-úr-ma ib-ba-al-ki-ta-an-ni-ma*
21. MUNUS.TUR-ti ú-ul [i]d-di-na-am
22. ^dDa-gan ki-a-[a]m iq-bé-em um-ma šu-ma
23. *a-di it-ti Zi-im-ri-li-im MUNUS.TUR-ta-ki*
24. *la ú-še-še-em ma-am-ma-an*
25. *ú-ul ú-[w]a-aš-ša-ra-[ki]-iš*
26. *i-na-an-na ki-ma qí'-ib-it'*^dDa-gan
27. MUNUS.TUR-ti be-lí la i-ka-al-la

Tercüme

1-3. Beyime söyle, köleniz Zunana şöyle (söylüyor):

4-5. Ben Ganibatum'da oturuyorken Kittum-şimhiya'yı Rubban'a gönderdim.

6-7. Fakat o seyahati esnasında kaçırıldı. Şimdi sizin beyiniz Dagan beni uyuttu (bana rüya gösterdi) ve

8-11. hiç kimse bana dokunmadı. Dagan bana şöyle söylediğinde "Yukarıya mı aşağıya mı yöneliyorsun/gidiyorsun?" Ben (şöyle) cevapladım "Aşağıya!"

12-13. Oraya gittim, fakat küçük kızımı/hizmetçimi bulamadım."

14-18. Şimdi, beyim Andarig'e gittiği zaman, küçük kızım hakkında Sammetar ile birlikte olduğuna dair söylentiler bana geldi.

19-21. Ona (Sammetar'a) gittiğimde onayladı fakat sonra tekrar fikrini değiştirdi ve o küçük kızımı vermedi.

22-25. Böylece Dagan bana böyle söyledi: "Kızını Zimri-Lim (müdahil olmadıkça) o (Sammetar) göndermeyecek, hiç kimse sana onu serbest bırakmayacak."

26-27. Şu halde, Dagan'ın emrine göre beyim küçük kızımı tutmamalı.

Mektup, Zunana isimli bir kadın tarafından Zimri-Lim'e yazılmıştır. Kittum-şimhiya isimli kızı ya da hizmetçisini Ganibatum'dan Rubban denilen yere gönderdiği zaman kaçırılmıştır ya da alıkonulmuştur. Zimri-Lim'e tanrı Dagan'ın kendisine bir rüya gösterdiğini ve tanrının kendisine nereye gittiğini sorduğunu iletmektedir. Dagan'a aşağı bölgeye gittiğini fakat kızı bulamadığını söylemektedir. Daha sonra kızının Zimri-Lim'e bağlı Terqa şehrinin yöneticisi Samettar'ın²⁵⁰ elinde olduğunu duymuş ve ondan kızını istemiştir. Sammetar, kızın yanında olduğunu onaylamış fakat kızı vermemiştir ya da verecekken fikrini değiştirmiştir. Bunun üzerine Dagan rüyasında Zimri-Lim emretmedikçe Samettar veya bir başkasının kızı serbest bırakmayacağını beyan etmektedir. Zunana'nın bu mektubu Zimri-Lim'e yazma sebebi, Dagan'ın Zimri-Lim'i

²⁵⁰ W. Heimpel, 2003, s. 554.

Samettar'a kızı bırakması için emir vermesi hususunda uyardığını düşündüğü içindir. Zimri-Lim tanrı Dagan'ın emrine göre Zunana'nın kaçırılan hizmetçisine/kızına geri kavuşmasını sağlamalıdır. Sammetar, Zimri-Lim'e bağlı olduğundan bu konuda gereğini yapması için kral uyarılmış olmalıdır. Diğer yandan rüyanın bir talimat içerdiği de düşünülebilir fakat Dagan tarafından verilen açık bir emir yoktur.

2.4.1.2. ARM 26.1, 234²⁵¹

1. *a-na be-lí-ia*
2. *qi-bí-ma*
3. *um-ma Ki-ib-ri-^dDa-gan*
4. *İR-ka-a-ma*
5. *^dD[a-gan] ù ^dIk-ru-bé-el ša-al-mu*
6. *a-l[um Ter-qa^{ki} ù] ha-al-šú-um ša-lim*
7. *ši-[ip-rum ša] be-lí' [ú-wa-e-ra]-an-ni*

Devamı Kırık

- 1'. *ki-a-am i[f]-tú-ul um-ma-[a-mi DINGIR-lum-ma]*
- 2'. *É an-né-e-em ha-ri-ba¹-am la te-e[p-pé-ša]*
- 3'. *É šu-ú in-ne-ep-pí-iš-ma*
- 4'. *a-na na-ri-im ú-ša-am-qa-as-sú*
- 5'. *i-na u₄-mi-i[m š]a š[u]-u[t]-ta-am ša-a-ti*
- 6'. *[i]t-tú-lu [a-na] ma-[a]m-ma-an ú-ul iq-[bi]*
- 7'. *ša-né-em u₄-ma-am i-tu-ur šu-ut-ta-am*
- 8'. *iṭ-tú-ul um-ma-a-mi DINGIR-lum-ma*
- 9'. *É an-né'-em la te-ep-pé-ša*

²⁵¹ J. M. Durand, 1988, s. 476 vd.; R. K. Nissinen, 2003, s. 65; W. Heimpel, 2003, s. 266;

J. M. Sasson, 2015, s. 286.

10'. *te-ep-pé-ša-šu-ma a-na na-ri-im*

11'. *ú-ša-am-qa-as-sú i-na-an-na*

12'. *a-nu-um-ma sí-sí-ik-ti TÚG šú-ba-t[i]-šu*

13'. *ù et-qa-am ša qa-qa-di-šu*

14'. *a-na še-er be-[l]í-ia*

15'. *uš-ta-bi-[l]am*

16'. *iš-tu u₄-m[i-im š]a-a-tu LÚ.TUR š[u*-ú]*

17'. *ma-ru-[uš]*

Tercüme

1-4. Beyime söyle, köleniz Kibri-Dagan şöyle (söylüyor):

5-7. Tanrı Dagan ve tanrı İkrub-El iyidirler. Terqa şehri ve civarı (da) iyidir.

Beyimin bana gönderdiği talimat

1'-4'. böyle görüldü: Tanrı şöyle (söyledi): “Bu harabe evi tamir etmeyeceksiniz!

Bu ev/tapınak tamir edilirse onu nehre batırırım.”

5'-8'. O rüyayı gördüğü gün kimseye söylemedi. İkinci gün tekrarladı, (aynı)

rüyayı gördü. Tanrı şöyle (söyledi):

9'-11'. “Bu evi/tapınağı tamir etmeyeceksiniz! Tamir ederseniz onu nehre batırırım.”

11'-17'. Şimdi bu nedenle onun elbisesinin kumaşının püskülünü ve kafasının saçını beyime gönderdim. O gündən beri o çocuk hastadır.

Terqa'nın yöneticisi olan Kibri-Dagan²⁵² tarafından Zimri-Lim'e gönderilen bu mektupta, Terqa ve çevresi ile tanrı Dagan ve İkrub-El'e ait tapınakların ya da tanrıları temsil eden heykellerin iyi durumda olduğu bildirilmektedir. Mektubun son kısmından öğrendiğimiz gibi bir çocuğun rüyasında bir tanrı, muhtemelen Zimri-Lim'in yapımından

²⁵² W. Heimpel, 2003, s. 547.

haberdar olduğu veya onun emriyle tadilatı yapılacak olan kötü durumdaki evin/tapınağın yeniden inşa edilmesi durumunda onu nehre batıracağı tehdidinde bulunmaktadır. Bunu ilk gördüğünde dillendirmeyen çocuğun rüyasına söz konusu tanrı ikinci kez girer ve aynı uyarısını tekrarlar. Mektupta rüyadan sonra çocuğun hastalandığı da dile getirilmektedir. Zgoll bu tanrının Dagan olduğunu ve hastalığın da tanrı Dagan'ın öfkesinden kaynaklandığını düşünmektedir.²⁵³ Bir tanrının rüyada ilettiği mesaj krala iletilmediği için rüya gören kimsenin hastalığa mahkûm edilmiş olması akla yatkın görünmektedir. Gudea Silindiri, Akad'ın Lanetlenmesi ve Nabonid'in rüyalarından tapınakların restore edilmesi veya edilmediği zaman tanrı öfkesinin kazanıldığı bilinmektedir. Ancak burada tam tersi bir durum söz konusudur. Adını bilmediğimiz bu tanrının tavrına bakılacak olursa harabe durumdaki yapının bir başka tanrıya ait tapınak olduğu düşünülebilir. Metinde sadece É (*bētum*) olarak belirtildiği için kesin bir şey söylemek mümkün değildir.

2.4.1.3. ARM 26.1, 235²⁵⁴

1. [a-na be-l]í-[ia]
2. [qí]-bí-ma
3. um-[m]a Ki-ib-ri-^dDa-gan
4. ÌR-ka-a-ma
5. ^d[Da]-gan ù ^rdIk-[ru-b]é-è[l] ša-[a]l-mu
6. [a-lum] Ter-qa^{ki} [ù] h[a-al-şú-um ša]-lim
7. [ša-n]i-tam 1 LÚ šu-ut-[tam i-mu-u]r'-ma'
8. [ù] A'-hu-um' ú-ša-an-[ni]
9. [um-ma-m]i ša-bu-um [na-ak-rum]

²⁵³ A. Zgoll, 2014, s. 300.

²⁵⁴ J. M. Durand, 1988, s. 477-477 vd.; R. K. Nissinen, 2003, s. 66.

10. [i-n]a a-la-ni dan-n[a-tim]
11. [Ma]-ri^{ki} Ter-qa^{ki}
12. [ú Sa]-ga-ra-tim^{ki}
13. [er-bu m]i-im-ma iš-t[a'-hi-tú]
14. [ù i-na] dan-na-at be-[lí-ia]
15. [wa-aš]-bu
16. [a-hu-um] šu-ut-ta-šu an-ni-tam
17. [ú-ša-an-n]i-ma ar-nam e-li-ia
18. [u-t]e-er-ma um-ma-a-mi šu-pu-ur a-na LU[GAL]
19. ù aš-šum ki-[a-am] a-na b[e-l]i-ia
20. aš-pu-[r]a-a[m]

Tercüme

1-4. Beyime söyle, köleniz Kibri-Dagan şöyle (söylüyor):

5-6. Dagan ve İkrub-El iyidir. Terqa şehri ve civarı da iyidir.

7-9. Diğeri (diğer mesele), bir adam rüya gördü ve Ahum (rüyayı) bana tekrarladı (anlattı), şöyle (söyledi):

9-13. “Düşman ordusu güçlü şehirlere, Mari, Terqa ve Saggarātum(’a) girdi. Bazı saldırılar yaptılar

14-18. ve beyimin kalesinde oturdular.” Ahum bu rüyasını bana tekrarladı (anlattı) sorumluluğu üzerime yükledi ve şöyle (söyledi):

19-20. “Krala yaz!” Bu nedenle beyime yazdım.

Kibri-Dagan tarafından yazılmış bu mektupta Terqa’nın durumu hakkında bilgi verilmektedir. Ardından Zgoll’un²⁵⁵ bir üst yönetici ya da başrahip olduğunu belirttiği Ahum tarafından görülen rüya aktarılmaktadır. Herhangi bir tanrı adı geçmemektedir

²⁵⁵ A. Zgoll, 2006, s. 364.

ancak bu tür haberci rüyaların kaynağının tanrılar olduğuna şüphe yoktur. Rüyada düşman orduları Mari, Terqa ve Saggarātum gibi önemli şehirleri işgal ettiği görülmüştür. Ahum, Kibri-Dagan aracılığıyla kralın bu konuda uyarılmasını sağlamıştır. Önlem alınması amacıyla gönderilmiş haberci bir rüya olduğu anlaşılmaktadır.

ARM 26.1, 237²⁵⁶

1. *a-na be-lí-ia qí-bí-ma*
2. *um-ma ^{fd}IM-du-ri GÉME-ka-a-ma*
3. *iš-tu šu-lu-um É a-bi-ka*
4. *ma-ti-ma šu-tam an-ni-tam*
5. *ú-ul a-mu-ur it-ta-tu->tu<-ia*
6. *ša pa-na-nu-um*
7. *[an]-ni-it-ta-an*
8. *i-na šu-ut-ti-ia a-na É ^dNin-é-kál-lim*
9. *e'-ru-ub-ma ^dNIN-é-kál-lim*
10. *ú-ul wa-aš-ba-at ù ALAM.HÁ*
11. *ša ma-ah-ri-ša ú-ul i-ba-šu-ú*
12. *ù a-mu-ur-ma ar-tú-up ba-ka-a-am*
13. *šu-ut-ti an-ni-tum ša ba-ra-ar-tim*
14. *a-tu-ur-ma Da-da LÚ.SANGA*
15. *[š]a Eš₄-tár Bi-iš₇-ra*
16. *[i]-na KÁ ^dNIN-é-kál-lim*
17. *iz-za-az-ma pí-ú na-ak-rum*
18. *[ki]-a-am iš-ta-na-ás-si*

²⁵⁶ J. M. Durand, 1988, s. 478 vd.; R. K. Nissinen, 2003, s. 67-68; W. Heimpel, 2003, s. 267-268; J. M. Sasson, 2015, s. 285-286.

19. *um-ma-mi t[u-r]a ^dD[a-g]an*
20. *tu-ra ^dD[a-g]an ki-a-am*
21. *iš-ta-na-ás-si ša-ni-tam*
22. *SAL mu-uh-hu-tum i-na É an-nu-ni-tim*
23. *[i]t-bé-e-ma um-ma-mi Zi-im-ri-li-im*
24. *a-na KASKAL.A la ta-al-la-ak*
25. *i-na Ma-ri^{ki} ši-ib-ma*
26. *ù a-na-ku-ma a-ta-na-ap-pa-al*
27. *a-na pa-ag-ri-šu na-ša-ri-im*
28. *be-lí a-ah-šu la i-na-ad-di*
29. *a-nu-um-m[a] ša-ar-ti*
30. *ù sí-[s]í-ik-ti*
31. *a'-[na-ku] ak-nu-ka-am-ma*
32. *a-na še-er be-lí-ia*
33. *ú-ša-bi-lam*

Tercüme

1-2. Beyime söyle köleniz Addu-düri şöyle (söylüyor):

3-5. “Ailenizin/evinizin selametinden²⁵⁷ buyana bu rüyayı (böyle bir rüyayı hiç) görmedim.

²⁵⁷ Durand *šu-lu-um* şeklinde yazılan kelimeyi “harabe, yıkım (ruine)” şeklinde tercüme etmiştir (Bkz. J. M. Durand, 1988, s. 479). Fakat sözlüklerde böyle bir anlam ile karşılaşmamaktayız. Kontekste daha uygun olduğu için yazar bu şekilde çevirmiş olabilir. Burayı *şulmu* “iyilik, sağlık, emniyet” kelimesinin status konstruktus hali olarak değerlendirmek gerektiği açıktır. Böylelikle ilgili satırları “Ailemiz/evimizin

5-9. Daha önceki (gördüğüm) iki işaretim/alametim şöyledir: Sonra rüyamda tanrıça Bēlet-Ekallim'in tapınağına girdim.

9-11. (Tanrıça Bēlet-Ekallim) oturmuyordu/bulunmuyordu ve onun huzurundaki heykeller yoktu.

12-13. Ben (bu durumu) gördüm ve ağlamaya başladım. Bu rüyam akşam vakti(nde)ydi.

14-18) Tekrar (aynı şeyi) yaşadım: Tanrıça Bišralı İštar'ın²⁵⁸ rahibi Dādâ tanrıça Bēlet-Ekallim'in kapısında duruyordu ve düşmanca sözleri böyle haykırıyordu,

19-21. o şöyle (söylüyordu): “Bana dön Dagan! Bana dön Dagan!” böyle haykırıyordu.

21-26. Diğer, bir kadın esrik tanrıça Annunitum'un tapınağında uyandı ve o şöyle (söyledi): “(Ey) Zimri-Lim! Sefere/yola gitmeyeceksin! Mari'de otur! Ben (tüm sorularını) cevaplayacağım.”

27-32. Beyim kendisinin korunmasını ihmal etmemeli! Saçımı ve (elbisemin) püskülünü ben mühürledim ve beyime gönderdim.

Mektubu yazan kadın Addu-dūri, Zimri-Lim'in ananesi olarak bilinmektedir.²⁵⁹

Mektupta gördüğü üç rüyayı krala rapor etmekte ve ilkinde Bēlet-Ekallim isimli tanrıçanın ve huzurundaki heykellerin olmadığını görmektedir. Sembolik diyebileceğimiz bu rüyanın yorum kısmı bulunmasa da olumsuz içerikli olduğu anlaşılmaktadır. Diğer rüyasında Bišralı İštar'ın rahibi/din adamı Dādâ “Geri dön

selametinden bu yana” ya da “Ailemiz var olduğu zaman boyunca” şeklinde terüme etmeyi daha uygun buluyoruz.

²⁵⁸ Diğer yazarların Eštar Bišra ya da Bišra İštar olarak yazdıkları tanrıçanın Bišralı İštar şeklinde değerlendirilmesi gerektiği hususunda bkz. R. K. Nissinen, 2003, s. 69.

²⁵⁹ W. Heimpel, 2003, s. 526

Dagan!” şeklinde bağmaktadır. Dādâ’nın sözleri için “düşmanca” denilmektedir ve buradan hareketle bu rüyanın da olumsuz olduğu düşünülebilir. Son rüya ise “bir kadın esrik” (*muhhûtum*) tanrıça Annunitum’un tapınağında uyanmakta ve Zimri-Lim’in sefere gitmemesini ve Mari’de oturmasını söylemektedir. Ayrıca kralın bu konudaki sorularını da cevaplamaya devam edeceğini belirtmektedir. Rüneyı gördüğü tapınak Annunitum’a aittir ve mesajı gönderen de bu tanrıça olmalıdır. Muhtemelen bu kadın kâhin, tanrıça adına konuşmakta ve daha sonra da benzer şekilde bilgi vereceğini dile getirmektedir. Dolayısıyla bir tanrıçanın bir kadın esrik kâhin aracılığıyla krala uyarıcı mesajlar iletteği çıkarımı yapılabilir. Mari mektupları dışında bir kâhinle haber gönderme ile Asurbanipal’in kitabelerinde anlatılan rüyalarda karşılaşmaktayız.

2.4.1.4. ARM 26.1, 238²⁶⁰

1. *a-na be-lí-ia*
2. *qí-bí-ma*
3. *um-ma* ^{fd}*IM-du-ri*
4. ^m*I-din-ì-lí* LÚ.SANGA
5. *ša* ^d*I-túr-me-er*
6. *šu-ut-ta-am iṭ-ṭú-ul*
7. *um-ma šu-ú-m[a]*
8. *i-na šu-ut-ti-ia*
9. ^d*NIN-bi-ri iz-zi-iz-za-am-ma*
10. *ki-a-am iq-bé-em*
11. *um-ma ši-i-ma*
12. *šar'-ru-tum na-al'-ba'-[n]a'-as'-s[ú']*

²⁶⁰ J. M. Durand, 1988, s. 479 vd.; R. K. Nissinen, 2003, s. 69-70; W. Heimpel, 2003, s. 268.

13. *ù pa-lu-um du-ur-šu*
14. *a-na^{giš} di-im-tim*
15. *a-na mi-ni-im i-te₉-né-él-le*
16. *pa-ga-ar-šu l[i-i]š-š[ú]-ur*
17. *i-na-an-na be-lí a-na na-ša-ar*
18. *pa-ag-ri-šu*
19. *la i-ig-ge*

Tercüme

1-3. Beyime söyle, Addu-dūri şöyle (söylüyor):

4-7. İtūr-Mēr'in rahibi İddin-ili rüya görmüş. O şöyle (söyledi):

8-13. "Rüyamda tanrıça Bēlet-bīri duruyordu ve o böyle söyledi, o şöyle (dedi):

"Krallık onun tuğla kalıplarıdır ve hükümdarlık onun duvarıdır."

14-16. 'Neden sürekli kaleye çıkıyor? Kendini korusun!'

17-19. Şimdi beyim kendi korunmasını (güvenliğini) umursamaz olmayacak".

Yine annesi tarafından Zimri-Lim'e yazılmış bu mektupta tanrı İtūr-Mēr'in rahibi olan İddin-ili'nin gördüğü rüya anlatılmaktadır. Her ne kadar İtūr-Mēr'in rahibi olsa da İddin-ili bir başka tanrıçadan haber almaktadır. Burada bir tanrı ya da tanrıçanın bizzat konuşması ile karşılaşmaktayız. Haber açıktır ve krala dikkat etmesi için uyarı içermektedir. Bēlet-bīri ismi, Šamaš ve Adad gibi tanrılar için kullanılan Bēl-bīri "kehanet tanrısı"na benzer şekilde "kehanet tanrıçası" anlamında olduğu dile getirilmektedir. Ancak Durand, bu ismin anlamını "iyiliğin tanrıçası" olarak değerlendirmektedir.²⁶¹

²⁶¹ R. K. Nissinen, 2003, s. 69-70.

2.4.1.5. ARM 26.1, 227²⁶²

1. [a-na be-lí- ia]
2. [qí-bí-ma]
3. [um-ma ^f] ^{r d}IM-du-ri-ma
4. [x-b]i²-la-ú šu-ut-tam
5. [iṭ-ṭú]-ul um-ma ši-ma
6. [i-na šu-u]t-ti-ia
7. [^mHa-a]d-nu-DINGIR
8. [ù] i-din-ku-bi
9. [LÚ m]u-uh-hu-ú
10. i[b]-l[u-ṭ]ú-nim-ma
11. a-na [l]e-et ^dAb-ba
12. i-ru-bu-ma
13. ki-a-am iq-bu-ú
14. um-ma šu-nu-ma
15. a-na ku-bi-ki-na
16. qí-bé-e-ma
17. e-bu-ur šu-ul-mi-im
18. ^mZi-im-ri-li-im
19. li-pu-úš
20. [^mZ]i-[i]m-[ri-l]i-im
21. [...] x

²⁶² J. M. Durand, 1988, s. 467 vd.; R. K. Nissinen, 2003, s. 67-68; W. Heimpel, 2003, s.

Tercüme

1-3. Beyime söyle, Addu-düri şöyle (söylüyor):

4-6. ...bila'u şöyle bir rüya görmüş. O şöyle (söylüyor):

7-10. Esrik kâhinler Hadnu-El ve İddin-Kubi yaşıyorlardı ve

11-14. tanrı Abba'nın yanına²⁶³ girdiler ve böyle söylediler, onlar şöyle (söyledi):

15-21. Doğmamış çocuklarınız(ın sağlığı) için söyleyiniz ve Zimri-Lim sağlık hasadı yapsın! Zimri-Lim ...

Addu-düri'nin gönderdiği bu mektup, adı hasarlı olduğu için bilemediğimiz birinin gördüğü rüyayı içermektedir. Rüyasında iki ölü esrik kâhinin yaşadıklarını görmüş ve onlar Zimri-Lim'in "sağlık hasadı" yapması gerektiğini söylemişlerdir. "Sağlık hasadı" denilen bu uygulamanın ne olduğu hakkında herhangi bir açıklama veya araştırmalarımız sonucunda herhangi bir uzmanın yorumu bulunamamıştır. Bu uygulamanın kralın sağlığının devamlılığı için gerçekleştiriliyor olduğu düşünülebilir. "Doğmamış çocuklarınızın (sağlığı) için söyleyin!" cümlesinin mesajın iletilmesini garantilemek için bir zorlayıcılık olması adına veya ikna aracı olarak söylendiği düşünülebilir. Hasat yapılması gerektiğini ileten kimseler daha önce ölmüş insanlar oldukları için bu isteği, tanrılar tarafından gönderilen bir talimat gibi görmek yerine ruhların uyarısı/tavsiyesi olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. Rüya da ölmüş bir kimsenin görünmesine dair bir diğer örnek, Nabonid'in eski kral Nabukadnezar'ı gördüğü rüyadır.

2.4.1.6. ARM 26.1, 82²⁶⁴

1. *a-na be-lí-ia qí-bí-ma*

²⁶³ Heimpel, "ana lēt Abba" yazılışını "Abba'nın ineklerinin yanına" şeklinde değerlendirmiş bkz. W. Heimpel, 2003, s. 264.

²⁶⁴ J. M. Durand, 1988, s. 221-222; W. Heimpel, 2003, s. 209, J. M. Sasson, 2015, s. 285.

2. *um-ma Ās-qú-du-um*
3. *ÌR-ka-a-ma*
4. *^mIa-si-im-^dDa-gan*
5. *šu-ut-[t]a-am iṭ-tú-ul*
6. *šu-ut-t[um] ra-bé-et ù na-a₄'-da-at*
7. *[t]e-er-tam [š]a šu-ut-ti-šu ú-še-pí-iš-ma*
8. *[šu-ut-t]a-šu na-aṭ-la-[at]*
9. *[DUMU.MEŠ MÁŠ.ŠU.GÍD.GÍD]²⁶⁵*
10. *[li-li]-ku-nim-m[a]*
11. *[te-er-ta]m li-pu-š[u]*
12. *ú a-[n]a a-al dan-na-ti[m]*
13. *na-ša-ri-im be-lí dan-na-[tim]*
14. *li-iš-ku-un*

Tercüme

1-3. Beyime söyle, köleniz Asqudum şöyle (söylüyor):

4-6. Yasim-Dagan bir rüya gördü. (Bu) rüya büyük/önemli ve övgüye şayandır/değerlidir.

7-8. (Teyit etmek için) onun rüyasının kehanetini aldım/yaptım. Onun rüyası (gerçekten) görülmüştür.

9-11. Kâhinler gelsin, kehaneti alsın

12-14. ve güçlü şehirlerin korunması için beyim katî (emirler) koysun.

²⁶⁵ Durand'ın MÁŠ.ŠU.SU₁₃.SU₁₃ şeklinde yazdığı kelime, MÁŠ.ŠU.GÍD.GÍD (*bārû*)

“kâhin” olarak okunmalıdır bkz. CDA, s. 39.

Mektubu yazan Asqudum, Zimri-Lim'in idarî, diplomatik ve askerî konularda güvendiği bir kâhindir.²⁶⁶ Aslında mektupta Yasim-Dagan'ın rüyası için kehanet aldığını belirtmesi de bize bu yönü hakkında bilgi vermektedir. Buradan hareketle Mari mektuplarında geçen elbise püskülü ve saç ile yapılan rüya doğrulama ritüellerinin Asqudum gibi kâhinler tarafından yapıldığı düşünülebilir. Rüyanın içeriği sunulmasa da verdiği mesajı Asqudum dile getirmektedir. Kral'a güçlü şehirlerin korunmasının gerektiğini söylemesi, bu rüyanın uyarıcı nitelikte olduğunu gösterir. Yapılan kehanetin elle tutulur bir sonucu olduğunu da "kâhinler gelsin, kehaneti alsın" denilmesinden anlamaktayız.

2.5. DİĞER RÜYALAR

Burada ele aldığımız rüyalar, kontektleri farklı veya açık olmadığından diğer kategorilere dâhil edemediğimiz örneklerdir. Eski Mezopotamya çivi yazılı belgelerinde aktarılan rüyayla ilgili anlatıların eksik kalmaması adına verdiğimiz bu metinlerin ilki, Zimri-Lim'in ananesi Addu-dûri tarafından gönderilen bir mektuptur ve dile getirilen rüyada bir tanrıçanın bazı adamlarla ilgili söyledikleri yer almaktadır. İçeriği çok iyi anlayamadığı için sınıflandıramadığımız bu metinden sonra yine eksik durumdaki Kurigalzu'nun rüyasını içeren bir belgeye yer verilmiştir. Çok hasarlı olmasına rağmen metni yayınlayan uzmanın rüyanın içeriğine dair önerileri bulunmaktadır. Yeni Asur Dönemi krallarından birinin oğlu olan ve veliaht prens olarak anılan kişinin yer altı dünyasıyla ilgili gördüğü rüya ise sağlam olmasına rağmen diğer alt başlıklardan hangisinde değerlendirilebileceği hususunda tereddüt etmekteyiz. Son iki rüya ise Yeni Babil kralı Nabonid ile ilgilidir ve ilk rüya kralın kendisine aittir. Rüyada daha eski krallardan birine yine bir başka rüyada gördüklerini anlatmaktadır. Fakat rüyanın verdiği

²⁶⁶ D. Charpin, 2011, s. 248.

mesaj açık olmadığından burada ele alınmıştır. Son rüya ise bir mektupla haber verilen ve muhtemelen bir kâhin tarafından görülen çeşitli gök cisimleri ile ilgilidir. Bu kişi, kral ve oğlu için bu alametlerin neye işaret ettiğini araştıracağını söylemektedir. Dolayısıyla henüz rüyanın ilettiği mesaj bilinmediğinden hangi gruba gireceği de tespit edilememektedir.

2.5.1. MARI MEKTUBU

2.5.1.1. ARM 26.1, 240²⁶⁷

1. *a-na*^{fd}*IM-du-ri be-el-ti-ia*
2. *qí-bí-ma*
3. *um-ma*^f*Ti-im-lu-ú GÉME-k[i-ma]*
4. *lu-ú it-tum-ma ša i-nu-ma*
5. *i-na li-ib-bi Ka-sa-pa-a*^{ki}
6. *Ia-ar-ip*^d*Ab-ba ú-še-šé-e*_[n₆-ni]
7. [*ù a*]-*na še-ri-ki al-li-ka-a*_[m-ma]
8. [*ki-a-am*] *aq-bé-ki-im um-ma-a*-_[mi]
9. [*šu-ut-t*]*a-am a-mu-ra-ak-ki-i*_[m]
10. [*ù i-na š*]*u-ut-ti-ia*^d*Be'-el'-te*₉-_[é-kál-lim]
11. [*ki-a-am iš-p*]*u-ra-an-ni*
12. [*um-ma-a-mi*]

Devamı kırık

- 1'. [.....] *x*
- 2'. [.....*i*]-*ba-aš-ši*
- 3'. [.....] *x x x*

²⁶⁷ J. M. Durand, 1988, s. 481-482; R. K. Nissinen, 2003, s. 67-68; W. Heimpel, 2003, s. 268.

4'. [.....]...¹DUMU¹.MEŠ BÀD¹-TIL¹-(X)^{ki}

5'. [ša *tu*p-pa-tim i]-na-aš-šu-ú 6 LÚ.[MEŠ]²⁶⁸

6'. [šu-nu-ti] qí-pí-ši-ma tú-ur-[da-ši]

7'. [ù šu]-uš-qí ša-ni-tam

8'. [1 x x]-x-at-tam

9'. [ù 1] ^{túg}BAR.SIG₉ [š]a qa-qa-di-ki

10'. šu-bi-lim

11'. e-ri-iš be-el-ti-ia

12'. lu-še-[e]n₄-ma >x<

13'. li-ib-[b]i mi-tu

14'. li-ib-lu-uṭ

Tercüme

1-3. Hanımefendim Addu-dūri'ye söyle, köleniz Timlû şöyle (söylüyor):

4-6. “Yar'ip-Abba beni Kasapâ'dan çıkardığında

7- 8. sana geldim ve ben sana böyle söyledim, şöyle (dedim):

8-12. ‘Seninle ilgili bir rüya gördüm ve rüyamda Bēlet-Ekallim böyle (söylemem için) beni gönderdi ...’

1'-8'. ... tabletler taşıyan Durum-labirumlu altı adam. Bu adamlara onun için güven ve onları aşağıya ona doğru gönder!”

8'-14'. Diğer mesele bir ... ve başlığınızı (bana) gönderin, hanımefendimi koklamak istiyorum ve (böylece) ölü kalbim yaşasın!

Zimri-Lim'in annesi Addu-dūri'ye Timlû isimli bir kadın, gönderdiği mektupta daha önce yanına geldiğini ve onunla ilgili anlattığı rüyayı hatırlatmaktadır. Rüyanın yer

²⁶⁸ 5'-7'. satırların tamamlanmasında için Nissinen'in çalışması dikkate alınmıştır bkz. R.

K. Nissinen, 2003, s. 71.

aldığı kısım hasarlı olduğundan zamirlerin kim için kullanıldığı açık değildir. Tablet taşıyan ve Dürum-labirum isimli kaleden gelen altı adama güvenmesini ve onları muhtemelen rüyayı gösteren tanrıça Bēlet-Ekallim'e göndermesini söylemektedir. Burada yine bir talimat söz konusu gibi görünse de hasarlı olduğu için emin olamamaktayız. Addu-dūri ile Timlū arasındaki bağ hakkında herhangi bir bilgimiz bulunmamaktadır ancak Addu-dūri'nin başlığını istemesi ve hasret gidermek için olsa gerek koklamak istemesi bir yakınlığa işaret etmektedir.

2.5.2. KURİGALZU'NUN RÜYASI

Britanya Müzesi'nde (British Museum) bulunan BM 47749 numaralı tarihî-edebî türdeki metin Geç Babil Dönemi'ne tarihlense de Kasit kralı Kurigalzu ile ilgilidir. Metin genel olarak hasarlıdır ve ön yüzün alt kısmında 5 satır okunabilmektedir. Kurigalzu'nun eşi olduğu tahmin edilen Qatantu'nun şehir kapısı ya da bir tapınağın girişinde acı içinde ağladığı anlatılmakta ve tanrı Marduk'un (Bēl) onu duyduğu söylenmektedir.²⁶⁹ Daha sonra arka yüzde sağlam olan 10 kadar satırda Kurigalzu'nun gördüğü rüya anlatılmaktadır.

2.5.2.1. BM 47749²⁷⁰

A.y.

5'. ^mKu-ri-gal-zu <<DIŠ>> a-na É-sag-il i-te-ru-u[b x x (x)]

6'. Za-qí-qí iṭ-hu-šu-ma pu-uh-pu-hu-ú su[?] bu x [x (x)]

7'. ṣa-lil ina ^rma-a-a-il¹-ti-šú ^mKu-ri-gal-zu šutta(MÁŠ.GI₆) i-na-[tal]

8'. ina ṣe-ri ina ṣi-it ^dŠamši(UTU-ši) šutta ana rabûti(LÚ.GAL.MEŠ) i-puṣ₄ [tè-ma[?]]

9'. mūša(GI₆) an-na-a rabû-tu(LÚ.GAL.MEŠ-tu) ^dBēl a-ta-mar ha-d[i-iš]

²⁶⁹ I. L. Finkel, 1983, s. 75.

²⁷⁰ I. L. Finkel, 1983, s. 78.

- 10'. ^dNabû(AG) ina pāni(IGI)-šú izzazzu(GUB-zu) IM *ṭup-pi hi-ṭa-a-tu ana* ^dBēl
ú-ki[n² x x]
- 11'. ^ra-na¹ x x x ^fQa-ta-an-tu₄ in-da-na-qut x [x x x x]
- 12'. [x x x (x) Ku-ri-g]al-zu ^dBēl šá ta-din-nu gab-bi x [x x x x]
- 13'. [.....]-x-te re-'u-ú la d[a

Devamı kırık

Tercüme

- 5'. Kurigalzu Esagila'ya gitti [...]
- 6'. *Zaqīqu* (rüya tanrısı) ona yaklaştı ve endişe ...
- 7'. Yatağında uyudu (ve) Kurigalzu bir rüya görüyor(du).
- 8'. Sabah, gün doğumunda saray mensuplarına (büyük adamlara) rapor etti:
- 9'. “Bu gece, ey saray mensupları (büyük adamlar), neşe içinde tanrı Bēl'i gördüm!
- 10'. onun önünde duran Nabû günahlar tabletini yerleştirdi [...]
- 11'. Qatantuya (kendini) yere kapattı [...]
- 12' [... Kirg]alzu², Bēl, verdiğin şey, tüm [...]
- 13' [.....] .., ... yapmayan çoban [...]

Esagila tapınağına giden kral Kurigalzu'ya rüya tanrısı *Zaqīqu*'nun yaklaştığı ve ardından Kurigalzu'nun uyuyarak bir rüya gördüğü belirtilmektedir. Burada tanrı determinatifi ile yazılmayan *Zaqīqu*'nun söz konusu rüyayı gösterdiği ya da getirdiği anlaşılmaktadır. Daha sonra kral gördüğü rüyayı saray mensuplarına anlatmaktadır ancak metin hasarlı olduğu için kısmen anlaşılabilir. Rüya da tanrı Marduk ve oğlu Nabû bulunmaktadır ve böylelikle birden çok tanrının yer aldığı rüyalara bir diğer örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada Nabû, “günahlar tableti” olarak ifade edilen ve büyük ihtimalle bir kimsenin ya da insanların işledikleri suçları-günahları içeren bir metni koymaktadır. Devamı açık değildir fakat Qatantu isimli bir kadın adı geçmekte ve o kendisini yere kapatmaktadır. Bu eylem çoğu zaman tanrıların huzurunda gerçekleştirilmektedir. Finkel, konteksti çok açık olmayan rüyanın içeriği ile ilgili bir

takım fikirler öne sürmektedir. Yazara göre kralın eşi olabileceğini düşündüğü Qatantu'nun üzüntüsünün tanrı Marduk'un dikkatini çektiğini ve ardından Kurigalzu'nun istihare amaçlı bir takım ritüeller gerçekleştirerek tapmakta yattığını söylemektedir. Kurigalzu'nun rüya görme isteme amacının Qatantu'nun üzüntüsünün sebebini araştırmak olduğunu düşünmektedir. Daha sonra metinde geçen günahlar tabletinden hareketle Qatantu'nun günahına karşılık, bir ceza olarak kısırlık verilmiş olabileceğini belirtmektedir. Ayrıca tanrı öfkesinin kazanılması sonucunda bir kadının kısırlıkla cezalandırıldığının yer aldığı ve günahların kaydedildiği tabletlerden bahseden metinlerden önekler sunmaktadır.²⁷¹ Finkel'in önerileri, verdiği örnekler göz önüne alındığında akla yatkın gibi gelse de bu kadar hasarlı ve içeriği bilinmeyen bu metin hakkında yapılan çıkarımlarla ilgili temkinli olmak gerekmektedir. Bu anlatı ile ilgili elimizde tek bir tablet bulunmaktadır fakat kazılardan ya da müzelerden yeni bir metin ya da fragman bulunmasıyla eksikler giderilebilir ve böylelikle içeriğin tahmin edilenden çok farklı olduğu ortaya çıkabilir. Ancak kralın Qatantu'nun sorunuyla ilgili ya da sorunun sebebiyle ilgili rüya görme çabası doğru bir çıkarım gibi görünmektedir.

2.5.3. ASURLU VELIAHT PRENSİN YERALTI RÜYASI

Yeni Asur Dönemi'nden kalma bu metin, adını ilerleyen satırlardan öğrendiğimiz ve veliaht prens olarak takdim edilen Kummâ/Kumaya'nın gördüğü rüyayı içermektedir. Metni yazan kâtip hakkında, hangi dönemde yazıldığı ve hangi kralın oğlu olduğu hususlarında bilgi sahibi değiliz. Metnin baş kısmında prensin babasının icraatları anlatılmaktadır. İlerleyen satırlarda Kummâ'nın ne zaman öleceğine dair bilgi alabilmek için ölüler diyarına gitme planı yaptığı söylenmektedir.²⁷² Bunun için bir takım ritüeller gerçekleştirmiş ve ölüler diyarının kraliçesi Allatu'ya (Ereškigal) dua etmiştir. Hasarlı bir

²⁷¹ I. L. Finkel, 1983, s. 76-77.

²⁷² B. R. Foster, 2005, s. 832.

kısımdan sonra Ereškigal'i rüyasında görmektedir. Bunun ardından bir başka rüya daha söz konusudur.

2.5.3.1. SAA III, 32 (Veliaht Prens Kummâ'nın Rüyası)²⁷³

Ö.y.

35. [x^d]¹EREŠ¹.KI.GAL *ina ša-at mu-ši ina MÁŠ.GI₆ i-zi-za-ma² ʿiq²¹-bi-i-šú*
1-en UDU.ʿSISKUR¹-ka a-na-[ku²-ma su]-up-pi-i-ka lu-uš-me hi-ših-ta-ka
lu-kal-lim²-ka²
36. [x x x] *pi-i DINGIR-ti-ia GAL-ti in-tuq-ta ʿbur²¹ [x] ʿx¹ šú² ʿx¹ [x x] ul ap-pal-*
ka mi²-[nu tas]-hu²-ram-ma² Šá-maš² ta²-[x x x]
37. [^mKu]-ʿma¹-a-a *ig-gal-ti-ma ki-ma su-um-me id-mu-um-ma [x x x x] qaq-qa-*
ri qaq-qa-ri lu² [x x x²] i-ba-ki ʿšut²¹-tum it-ta-na-ʿaz²¹-[za-ar]
38. [iš-ni-ma] *iš-ši ŠU.2-šú ú-sa-ap-pi a-na² EREŠ.KI.GAL [a]-na pa-an*
U.GUR LUGAL KI.[TIM DAGAL-tim] ʿha¹-ʿi-ri-šá ʿil¹-la-ka di-ma-[a-šú]
39. [x x x x a-na] *di-na-ni-ku-nu UN.MEŠ a-pa-ʿti¹ [x x x x]-ú 01-ʿen²¹ [x x x x x]*
ʿx¹-nu-u pa-dâk-ka-a-ti ú-šak-pu-pu [x x x]
40. [x x x x] ʿx¹ *bi-nu-tu [x x x x x] ŠAH ú-nap-pal ʿtu²¹-šap²-ta-ni pa-an ni-šir-*
ʿti¹ e² la ta-ši-ma a² [x x x x x x]

A.y.

1. [^mKu-um]-ma-a-a *NÁ-ma tab-ri-it mu-ši i-na-ʿta¹-al ina MÁŠ.GI₆-šú a-ʿna²¹ x*
x x ʿÉ²¹ [x] ʿša²¹-ab²-tâk² ra-šub-bat-su ap-pal-lis² [x x x x x x x x x x x x]
2. [^d]¹Nam¹-tar *SUKKAL KI.TIM ba-nu-u te-re-e-ʿti¹ a-mu-ur-ma LÚ ina pa-ni-*
šú ú-šu-uz SÍG.ÛZ SAG-šú ina KAB-šú ša-bit ina 15-šú nam-ʿša-ru¹ [ša-bit x
x x x]

²⁷³ A. Livingstone, 1989, s. 71-76.

3. [d]^rNam¹-tar-tu MÍ.ERIM SAG.DU ku-ri-i-bi šak-na-at ŠU.2 GÌR.2 ša LÚ
^dMu-ú-^rtu¹ SAG.DU MUŠ.HUŠ ša-ki-in ŠU.2-šú LÚ-MEŠ GÌR.2-šú ^rx¹ [x x]
4. ^rdALAD¹ HUL SAG.DU ŠU.2 ša LÚ-MEŠ AGA a-pi-ir GÌR.2 ÉR.MUŠEN
 ina GÌR.2 KAB-šú ku-še-e ka-bi-is ^dAl-lu-hap-pu SAG.DU UR.MAH 4 ŠU.2
 GÌR.2 LÚ-[MEŠ]
5. ^rSAG.HUL¹.HA.ZA SAG.DU ša MUŠEN a-kap-pa-a-šú pe-ta-a it-ta-nap-ra-
 áš ŠU.2 GÌR.2 LÚ-MEŠ ^dHu-muṭ-ta-bal LÚ.MÁ.DU.DU KI.TIM SAG.DU
 An-zu^{mušen} 4 ŠU.2 ^rGÌR¹. [2 x x]
6. ^rGIDIM¹ SAG.DU GUD 4 ŠU.2 GÌR.2 LÚ-MEŠ ú-tuk-ku lem-nu SAG.DU
 UR.MAH ŠU.2 GÌR.2 An-zu^{mušen} ^dŠU.LAK UR.MAH ka-a-a-ma-ni-ú ina
 UGU GÌR.2-šú ár-ka-a-ti ú-šu-[uz]
7. ^rd¹[NAM].ERIM SAG.DU UDU.ÚZ ŠU.2 GÌR.2 LÚ-MEŠ ^dNE.DU₈ Ì.DU₈
 KI.TIM SAG.DU UR.MAH ŠU.2 LÚ-MEŠ GÌR.2 MUŠEN mim-ma lem-nu 2
 SAG.DU-MEŠ-šú 1-en SAG.DU UR.MAH 2-u SAG.DU [x x x x]
8. [d]^rIGI¹-ra-MEŠ 3 GÌR.2-šú 02 mah-ra-a-ti MUŠEN ar-ki-tu GUD.NÍTA pu-
 ul-hi me-lam-me ra-ši 2 DINGIR.MEŠ MU-šú-nu ul i-di 1-en SAG.DU ŠU.2
 GÌR.2 An-zu^{mušen} ina KAB-šú ^rŠU¹. [2 x x] ^rx¹ [x x]
9. šá-^rnu¹-ú SAG.DU LÚ GAR AGA a-pi-ir ina ZAG-šú ^{giš}mì-i-tu na-ši ina KAB-
 šú ^rina² mah¹-ri-šú ta šid [x] ^rNIGIN¹ 15 DINGIR-MEŠ ú-šu-uz-zu a-mur-
 šú-nu-ti ú-ša-al-^rli¹-[šú-nu-ti]
10. 1-en eṭ-lum zu-mur-šú ki-ma it-te-e ša-lim a-na ša an-zi-i pa-nu-šú ma-áš-lu
^rna¹-ah-lap-ti sa-am-ti la-biš ina KAB-šú GIŠ.BAN na-ši ina ZAG-šú nam-
 ša-ru ša-[bit ina] ^rGÌR².²¹ KAB ši-^rra¹ [ú]-^rka²-bi¹-[is]
11. ^rIGI¹.2-ia ki-i ad-ku-ú UR.SAG ^dU.GUR ina GIŠ.GU.ZA LUGAL-ú-ti a-ši-ib
 a-gu-u LUGAL-ú-ti a-^rpi¹-ir ina ŠU.2-šú ki-lál-le-e 2 ^{giš}mì-i-ti² ŠÚR-MEŠ ša-
 bit 2-a-a SAG.DU-MEŠ ^dr¹x¹ [x x] ^rx¹ DU [x]

23. [LUGAL] ʿšá¹ ul-tu a-še-e ^dŠam-ši a-di e-reb ^dUTU-ši ma-ta-a-ti nap-har-ši-na ki-ma qé-e uš-tab-ru-ú-ma i-ʿbe¹-lu gi-im-ʿru¹
24. [LUGAL] ʿšá²¹ AN.ŠÁR i-na pa-an sa-an-gu-ti-šú e-peš a-ki-it EDIN el-le-ti ša GIŠ.SAR HÉ.NUN tam-šil KUR.Lab-na-na ʿx¹ [x] ʿx¹ x x gap²-ša² x x x ša²-lim a-na du-ur da-ʿri¹
25. [i-ši]-mu-šú-ma ^dIa-ab-ru ^{rd1}Hum-ba ^dNap-ru-šú zu-mur-šú na-aş-ru ú-şal-lamu NUMUN-šú um-man-šú KI.KAL-šú ú-še-za-bu [i]-ʿna¹ tam-ha-ri ^{lu}nar²-ka²-ba-ti la iq-ru-ba²-ʿáş²-šú²¹
26. [šu]-ú za-ʿru¹-ú-ka ʿši²¹-[e]-hu mu-de-e a-ma-ti ra-pa-áš uz-ni pal-ku-u ka-ra-áš ta-şim-ti ša GIŠ.HUR.MEŞ ša mar-ʿkas¹ qa-q-ri hi-i-[tu]
27. ʿša²¹-a ina qa-[bé]-e-şú ip-hu-ú ha-si-sa-şú a-sak-ku i-ku-la an-zil-la ú-kab-bi-sa ha-an-ţiş me-lam-me LUGAL-ti-şú gal-tu-ti e-sah-hap-ku-nu a-di šá-a-[ri]
28. a-ma-tu an-[ni]-tu ki-i gi-iş-şi ina ŠÀ-bi-ku-nu lu-ú na-da-a-ta at-lak a-na e-la-a-ti a-di a-ha-sa-sa-ka iq-ba-[am-ma]
29. a-gal-ti-ʿma¹ ki-ma eṭ-li ta-pi-ik da-me šá ina şu-şe-e i-di-ši-şú it-tan-al-la-ku EN bir-ki ik-tùm-mu-şú-ma i-tar-ʿra²¹-ku ŠÀ-bu-u-ʿşú¹

Tercüme

Ö.y.

35. Ereškigal, gecenin ortasında bir rüyada göründü/bulundu ve ona şöyle dedi:
“Senin tarafından (yapılmış) bir sunu var. Bana isteklerini yerine getireceğim dualarını duyur.
36. Benim büyük tanrısız emrimle gerçekleşen [...] cevaplamayacağım [...].
Neden Şamaş’ı [terk edip] bana döndün.”
37. Kummâ uyandı, bir kumru gibi yas tuttu ve ağlıyor(du) ... Toprağım!
Toprağım! (Mezarım! Mezarım!) [...]” O rüyayı lanetleyip durdu.

38. [Bir daha] o elini kaldırdı ve Ereškigal'e dua etti, [onun] gözyaşları eşi, büyük ölüler diyarının kralı Nergal'in önüne gidiyor(du):
39. "[...] sizin ikameleriniz (olmak) için insanlar açılıyor(yaygınlaşıyor) [...], onlar depoları taşıyor/dolduruyor.
40. [...] yaratık [...] bir domuz ters döner [...]. Gizemin yüzünü açacaksın [...] karar vermeyeceksin!

A.y.

1. Kummâ uykuya yattı ve bir rüya (*tabrīt mūši*) gördü. Rüyasında: "Ben ...da yakalandım. Onun korkutucu ihtişamını gördüm [...].
2. Ölüler diyarının veziri (ve) iç organ alametlerini meydana getiren Namtar'ı gördüm, bir adam onun önünde dur(uyor)du, sol eliyle onun saçında(n) tutmuş, sağ (elin)de hançer tutmuştu.
3. Onun eşi Namtartu, o bir *kubīru*-ruhunun başına (sahipti ve) elleri, ayakları insan (gibiydi). Ölüm tanrısı (^dMūtu), ejderha başına sahipti, elleri insan (gibiydi), ayakları [...].
4. Kötü *šēdu*-demonu (ALAD) bir insan başına ve ellerine (sahipti), bir taç giymişti ve bir kartal ayağına (sahipti). Sol ayağıyla bir timsahın üzerine bası(yor)du. Alluhappu bir aslan başına (sahipti), dört eli ve ayağı insanlar(ınki gibiydi).
5. Kötülük savunucusu/destekçisi, bir kuşun başına (sahipti), onun kanatları açılmıştı (ve) uçup duru(yor)du. (Onun) elleri (ve) ayakları insan(ınki gibiydi). Ölüler diyarının kayıkçısı Humuṭ-tabal, Anzû başına (sahipti), onun dört eli ve ayağı [...].
6. Ruh (GIDIM), bir öküzün başına (sahipti), elleri (ve) ayakları insan(ınki gibiydi). Kötü ruh (*utukkū lemnūtu*) bir aslan başına (sahipti), elleri ve ayakları Anzû'(nunki gibiydi). Şulak, bir aslandı (ve) daima arka ayaklarının/bacaklarının üzerinde dur(uyor)du.

7. Yemin tanrısı, bir keçi başına (sahipti), elleri (ve) ayakları insan(ınki gibiydi).
Ölüler diyarının kapıcısı Nedu, bir aslan başına (sahipti), elleri insan (ve) ayakları bir kuş(unki gibiydi). Tüm kötülükler, iki başa (sahipti), biri aslan başlı, ikincisi [...] başlı (idi).
8. [Muh]ra, üç ayağa (sahipti), öndeki ikisi bir kuş(unki gibiydi), arkadaki bir boğa(nınki gibiydi). O korkunçluk (ve) parlak bir ihtişama (sahipti). İki tanrı, onların isimlerini bilmi(yor)dum. Biri Anzû'nun başı, eli (ve) ayağına (sahipti), sol elinde [...].
9. Diğeri, insan başına (sahipti), o bir taç takmıştı, sağ elinde bir gürz, sol elinde onun önünde [...]. Toplam 15 tanrı bulun(uyor)du. Ben onları gördüm (ve) [onları] uykumda gördüm.
10. Bir adam vardı, onun bedeni zift gibi siyah, yüzü Anzû'ya benzer, kırmızı zırh giyimlidir. Sol elinde bir yay taşır, sağ elinde bir hançer tutar, sol ayağıyla bir yılanın üzerine bas(ıyor)du.
11. Gözlerimi kaldırdığımda, kahraman Nergal krallık tahtında otur(uyor)du, kraliyet tacını takmıştı, iki eliyle iki sert gürz tut(uyor)du, her iki baş [...].
12. [...] onların üzerlerine yığılmışlardı. ...da onun kolları şimşek çaktı, büyük tanrılar Anunnakiler onun sağında ve solunda diz çöktüler/bağdaş kurdular.”
13. Ölüler diyarı korku doluydu. Veliht prensin önüne kuvvetli bir sessizlik konu/çöktü [...]. O (Nergal) beni perçemimden yakaladı ve onun önüne çekti.
14. “Ben ona baktım ve kemiklerim titredi. Onun vahşi parlak ihtişamı beni ezdi, onun büyük tanrısallığının ayaklarını öptüm ve diz çöktüm. (Sonra) ayağa kalktım o bana bakıyor(du) kafasını sallıyor(du).

15. O sesini yükseltti, öfkeli, uğultulu bir fırtına gibi bana karşı bağılıyor(du) ve bir engerek gibi korku dolu tanrısallığına uygun asâsını beni öldürmek için çekti.
16. Onun danışmanı, arabulucu, can bağışlayan, doğruluğu seven İsum böyle söyledi: “O genç adamı öldürme, ey engin ölümler diyarının kralı!
17. [*Onun gitmesine izin ver ve*] tüm ülkelerin insanları senin övgünü duysun!” O kalbi çok güçlü yaptı, kötülükleri bağlayan her şeye gücü yeten temiz tatlı su gibi sakindi (ve)
18. Nergal (yumuşadı) şöyle söyledi”: “Neden ölümler diyarının kraliçesi, sevgili karımı aşağıladın?
19. Onun değiştirilemez yüksek emriyle ölümler diyarının celladı Bibbu seni kapıcı Lugalsula’ya teslim etsin ve o (da) seni İstar ve Aya kapısından çıkarınsın.
- 20-21. Beni unutma ve ihmal etme! (Senin) yok olma kararını vermeyeceğim. (Fakat) Şamaş’ın emriyle üzüntü, zorbalık, isyan [...] hepsi birlikte seni yıksın. Onların ezici gürültüsünde(n) uyku sana gelmesin (uyuyama).
22. Ölümler diyarında (yatan) bu [ceset], tanrıların kralı babam tanrı Asur’un isteklerini yerine getirmiş gururlu çobandır.
23. [Kral] (ki o), güneşin doğuşundan batışına kadar tüm memleketleri ganimet olarak baktırır/gördürür (ve) her şeyi yönetir/kullanır.
24. Kral (ki o) (tanrı) Asur, rahipliğin başlangıcında Lübnan Dağı gibi bereket bahçesiyle çevrili kırım *akītu* evinin inşasına (onun için) karar verdi ... sonsuza kadar.
25. Onun bedenini, Yabru, Humban ve Napşuru korur (ve) onun soyunu sağlıklı tutar. Onun ordusunu ve ordugâhını onlar kurtarır ve (böylece) savaşta arabacı ona yaklaşamaz.

26. O onun babasıdır ki (o) yüce biridir, meselelerde tecrübelidir, engin zekâlıdır, karar verme yerinde idrak edebilendir. (Ki o) yerin yaşam kaynaklarının planlarını inceleyendir.

27. (Seninle bağı olan) her kim onun sözüne aklını/kulağını kapatır(sa), yasağı çiğner(se)/tadına bakar(sa), kutsanmışları çiğner(se), onun korkunç krallığının parlak ihtişamı seni sen rüzgâr/ruh (olana) kadar kahredecek.” O böyle söyledi ve

29. ben kalktım. Kan kaybeden, kamış çalılıkta gezinen bir adam gibi, bir koşucunun yakaladığı (adam gibi) onun kalbi çarpıyordu.

Çeşitli ritüeller ve dua ile Ereškigal’e sesini duyuran prensin rüyasında tanrıça ona neden Šamaš’ı bıraktığını ve kendisine yöneldiğini sormaktadır. Anlaşılan yeraltı tanrıları ya da tanrıçalarına başvurmak, diğer tanrıları terk etmek anlamına geliyor veya belki de tercih edilmedikleri için öfkelerini kazanmaya neden oluyordu. Son kısımda Nergal tarafından dile getirilen ifadelerde Šamaš tarafından başına belalar getirilmesi temennisi de tanrı öfkesinin kazanıldığı düşüncesini desteklemektedir. Tanrıça Ereškigal prene ne istediğini sormakta ve kendisine yardım edeceğini söylemektedir. İlgili satırlar kırık olduğu için prensi üzen haberi öğrenememekteyiz. Sonrasında ölümüyle ilişkili bir bilgi aldığı “toprağım/mezarım!” (*qaqqaru*) şeklinde feryat edişinden tahmin edilebilmektedir. Kummâ bunun üzerine tanrıçaya hitaben bir takım şeyler dile getirmektedir.

İlk rüyanın hemen ardından anlatılan rüyasında ise prens ölümler diyarına gitmekte ve orada gördüğü varlıkları anlatmaktadır. Çeşitli görünümlere sahip demonlar ve tanrıların tasvirlerini yaptığı bu uzun rüya anlatısından öteki dünyadaki varlıklar hakkında da bilgi sahibi olmaktayız. Eğer ilgili satırdaki tamamlama yanlış değilse oradaki insanlara ait ruhların görünümü de betimlenmektedir. Burada karşılaştığı 15 kadar doğaüstü varlıklarla ilgili satırlardan sonra ölümler diyarının baş tanrısı ve Ereškigal’in kocası Nergal’i gördüğü kısım yer alır. Tanrı Nergal prensi suçundan tutarak kendisine

çekmekte ve onu gören prens de korkudan titremektedir. Kummâ kendisine kızgın olduğu anlaşılan Nergal'in ayaklarını öperek boyun eğmiştir. Nergal asâsını çekerek tam onu öldürecekken danışmanı İsum araya girer ve onu yumuşatır. Kummâ böylelikle kurtulmuştur ve Nergal ona neden karısını aşağıladığını sorar ve buradan Nergal'in öfkelenme nedeni anlaşılır. İlk rüyadan sonra Ereškigal'e karşı söylediklerinin kayıtlı olduğu satırlar kısmen hasarlıdır ancak açık kısımlardan tanrıçaya karşı bir tür isyan cümleleri sarf ettiği sezilmektedir. Cevap veremeyen prensi affeden Nergal, kendisini unutmamasını tembihlemekte ve Šamaš'ın öfkesinden muzdarip olması temennisinde bulunmaktadır. Sonra ölüler diyarı tanrısı, prensin adını bilemediğimiz babasını²⁷⁴ övmekte ve kendisini ya da ona bağlı olanların kralın emrine uymaması durumunda kahrolacağını belirtmektedir. Bu rüya üzerine perişan olan Kummâ ne kadar korktuğunu anlatmak için kendisini kan kaybeden, kamış çalılıkta kaybolmuş ve kaçarken yakalandığı vakit kalp çarpıntısı yaşayan kimselere benzetmektedir.

Burada öleceği günü merak ettiği için yer altı tanrıçasına başvuran ve aldığı cevap karşısında perişan olan bir prensin tanrıçaya karşı işlediği günah yüzünden gördüğü kâbus anlatılmaktadır. Aslında rüya vasıtasıyla ölüler diyarına gitmiş ve orada Nergal tarafından öldürülecekken son anda kurtulmuştur. Rüyada prense kötü haber iletildiği düşünülmemelidir. Olayların örgüsüne bakıldığında Kummâ gerçekten öldürülecekken bir başka tanrının aracılığıyla son anda kurtulmuştur. Görülen varlıkların anlatıldığı ve bir yer altı tanrıçası ve tanrısı ile yaşanan diyalogların yer aldığı bu rüya içeriği, yaptığımız sınıflamalara uygun olmadığı için diğer rüyalar içerisinde değerlendirilmiştir.

²⁷⁴ Sanders, bu kralın Akītu evinden bahsedilmesinden hareketle Sanherib olduğunu iddia etmektedir. Bu yapının Sanherib tarafından yeniden inşa edildiğini söylemektedir bkz. S. L. Sanders, 2009, s. 160.

2.5.4. NABONID İLE İLGİLİ RÜYALAR

2.5.4.1. AOAT 256, 3.3²⁷⁵

Süt. VI, st. 12'

- 1'. [da-am-qi]-iš
- 2'. [ap-pa-lis-šú]-^rnu¹-ti-ma
- 3'. ^rú¹-sal-li-šú-nu-ti
- 4'. a-na *te-ḫu-ti* MUL ^rGAL¹
- 5'. u ^d30 a-ta-me ina ŠÀ-ia
- 6'. 1-en eṭ-lu ina Á-ia
- 7'. iz-ziz-ma i-ta-ma-a
- 8'. a-na ia-a-ti
- 9'. um-ma *te-ḫu-ti* mim-ma
- 10'. i-da-ti lum-ni
- 11'. ul i-ba-áš-ši
- 12'. i-na MÁŠ.GI₆-im-ma
- 13'. šu-a-ti ^{md}AG-NÍG.GUB-ÛRU
- 14' LUGAL pa-ni maḫ-ra-a
- 15'. u 1-en LÚ.GÌR.SÌ.GA
- 16'. ina GIŠ.GIGIR ú-zu-uz-zu
- 17'. LÚ.GÌR.SÌ.GA-ú
- 18'. a-na ^{md}AG-NÍG.GUB-ÛRU
- 19'. i-ta-me um-ma
- 20'. KI ^{md}AG-NÍ.TUKU
- 21'. du-bu-ub-ma MÁŠ.GI₆

²⁷⁵ Babylon 7, Stel 3, Süt. VII, st. 12'-36'; H. Schaudig, 2001, s. 519, 525.

- 22'. *ši-i šá iṭ-ṭu-lu*
23'. *lu-šá-an-ni-ka ka-a-šú*
24'. ^{md}AG-NÍG.GUB-ÛRU
25'. *iš-me-e-šu-ma*
26'. *i-ta-me it-ti-ía*
27'. *um-ma mi-na-a dum-qí*
28'. *šá ta-aṭ-ṭu-lu qí-ba-a*
29'. *ia-a-ši a-pul-šu-ma*
30'. *aq-bi-iš um-ma*
31'. *i-na MÁŠ.GI₆-ia*
32'. MUL GAL ^{d30} u ^dAMAR.UTU
33'. *ina qé-reb šá-ma-me šu-lu-tú*
34'. *da-am-qí-iš*
35'. *ap-pa-lis-šú-nu-ti*
36'. *ina MU-ía il-sa-an-ni-me*

Tercüme

1'-11. Ben onlara güzel bir şekilde baktım ve dua ettim. Büyük Yıldız (Jüpiter) ve Sin'in (Ay) yaklaşması hakkında endişeliydim (içimden konuştum). Yanımda duran genç bir adam benimle konuştu ve (o) şöyle söyledi: “(Bu) Yaklaşma(da) uğursuz alametler yoktur.”

12'-23'. O (Nabonid) rüyada, önceki eski bir kral Nabukadnezar ve bir saray görevlisi bir savaş arabasında duruyordu. Saray görevlisi Nabukadnezar ile konuştu ve şöyle söyledi: “Nabonid ile konuş, o sana gördüğü o rüyayı anlatacak”

24'-29'. Nabukadnezar onu dinledi ve benimle konuştu (o) şöyle (söyledi): “Gördüğün iyi şeyleri bana anlat”.

29'-36'. Onu cevapladım ve şöyle söyledim: “Rüyamda göğün ortasında yüksekte görünen Büyük Yıldız (Jüpiter), Ay (Sin) ve Marduk’u seyrettim ve onlar beni isimle çağırırdı”.

Kitabenin önceki kısmı hasarlı olduğundan gök cisimleriyle ilgili satırlarda bir rüyanın anlatılıp anlatılmadığından emin olamamaktayız. Ancak eski bir Babil kralı olan Nabukadnezar’ın ne gördüğünü sorması üzerine verdiği cevap, yine gökyüzü tanrıları ile ilgilidir ve bu nedenle iki kısım arasında bir bağlantı olduğu kanısındayız. Ölmüş bir kimsenin rüyada görülmesiyle ilgili Mari mektuplarında da bir örnek bulunmaktadır. Burada ise ölmüş bir kral söz konusudur ve yine mevcut kral Nabonid’in rüyasına girerek kralın önceden gördüğü rüyayı sormaktadır. Aslında Nabukadnezar’ın yanındaki saray görevlisi, Nabonid’in rüyasından haberdarmış ve eski kralın da öğrenmesini istiyormuş gibi bir izlenim uyandırmaktadır. Anlattığı rüyada Marduk, Ay tanrısı ve yine Marduk ile ilişkilendirilen ve Büyük Yıldız olarak ifade edilen Jüpiter’i görmektedir. Bu önemli tanrıların kralı ismiyle çağırılmaları, onu desteklediklerini düşündürebilir. Ancak rüyanın yorumu ve verdiği mesaj açık olmadığı için bu başlık altında ele alınmıştır. Ölü bir kralla görüşmenin dışındaki diğer ünik durum ise bir rüyada başka bir rüyayı anlatıyor olmasıdır.

2.5.4.2. YOS I, 39²⁷⁶

1. *i-na* ITI.AB UD.15.KAM MU.7.KAM
2. ^dAG.NÍ.TUKU LUGAL TIN.TIR^{ki m}Šum-DU
3. *i-qab-bi um-ma* MUL GAL ^dDil-bat
4. MUL.KAK.SI.DI ^d30 ù ^dŠamaš
5. *ina šú-ut-ti-ia a-ta-mar ù a-na*

²⁷⁶ A. T. Clay, 1915, s. 55, (no. 39); A. L. Oppenheim 1956, s. 205. Metnin eskiden yapılan transkripsiyonu yeni yazılışlardan farklı olduğu için düzeltilmiştir.

6. *dum-qi ša* ^dAG.NÍ.TUKU LUGAL TIN.TIR^{ki}

7. EN-*iá a-na dum-qi*

8. *šá* ^{md}EN-*ša-ušur* DUMU LUGAL

9. EN-*iá uz-ni li-iš-šu-nu-tu*

Tercüme

1-3. Babil kralı Nabonid'in 7. yılı, Tebet ayının 15. gününde Šum-ukkin şöyle söyledi:

3-5. Rüyamda Büyük Yıldız'ı (Jüpiter), Venüs'ü, Sirius Yıldızı'nı, Ay'ı (Sin) ve Güneş'i (Šamaš) gördüm.

5-9. Ben, beyim Babil kralı Nabonid'in iyiliği için (ve) beyim kralın oğlu Belšazzar'ın iyiliği için onu araştırayım.

Nabonid'in 7. yılında kendisine gelen mektupta Šum-ukkin isimli biri tarafından görülen rüyanın raporu yer almaktadır. Nabonid'in bir önceki stelde yer alan rüyasında yine benzer şekilde gök cisimleri görülmüştür. Šum-ukkin, kral ve oğlu Belšazzar için gördüğü şeylerin neye işaret ettiğini araştıracağını belirtmektedir. Bu rüyanın ilettiği mesaj hakkında herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Šum-ukkīn'in bu hususu araştıracağını söylemesi onun bir kâhin olabileceğini düşündürmektedir.

3. RÜYA TABİRLERİ

3.1. RÜYA KAYITLARINDA YER ALAN TABİRLER

3.1.1. GUDEA'NIN RÜYASI

Gudea Silindiri A'daki rüyalarla ilgili kısımları sunduğumuz önceki bölümde gördüğümüz gibi Gudea'nın rüyalarından biri semboliktir. Gudea, anlayamadığı bu rüyasını, annem diye hitap ettiği Nanše'ye götürmüş ve o da aşağıda verdiğimiz şekilde tabir etmiştir. Nanše rüyayı yorumlarken görülenleri de dile getirdiği için içeriğini tekrar burada özetleme gereği duymamaktayız.

Gudea Silindiri A²⁷⁷

Süt. V, 1-25

11. énsi-ra ama-ni ^dnanše mu-na-ni-íb-gi₄-gi₄
12. sipad-ğ_{u10} ma-mu-zu ģ_{e26} ga-mu-ra-búr-búr
13. lú an-gin₇ ri-ba ki-gin₇ ri-ba-éše
14. sağ-ğá-<ni>-šè diğir á-ni-šè
15. ánzud^{mušen}-éše sig-ba-a-ni-šè a-ma-ru-éše
16. zid-da gábu-na piriğ i-nú-nú(met. SA₄-SA₄)-a
17. šeš-ğ_{u10} ^dnin-ğír-sú ga-nam me-àm
18. èš é-ninnu-na dù-ba za-ra ma-ra-an-dug₄
19. ud ki-šár-ra ma-ra-ta-è-a
20. diğir-zu ^dnin-ğiš-zi-da ud-gin₇ ki-ša-ra ma->ra-da<-ra-ta-è
21. ki-sikil sağ-ğá è ki garadin₉ mu-ak
22. gi-dub-ba kug NE šu bí-du₈-a
23. dub mul dug₃-ga bí-ğál-la-a

²⁷⁷ D. O. Edzard, 1997, s. 72-73; ETCSL 2.1.7, st. 124-151.

24. ad im-da-gi₄-a

25. nin₉-ġu₁₀ ^dnisaba ga-nam me-àm

Süt. VI, 1-13

1. é-a dù-ba mul kug-ba

2. gù ma-ra-a-dé

3. 2(MAN)-kam-ma ur-saġ-àm á mu-gur₈

4. le-um za-gìn šu bí-du₈-a

5. ^dnin-dub-kam é-a ġiš-hur-ba im-mi-sig₁₀-sig₁₀-ge

6. igi-zu-šè dusu kug gub-ba ù-šub kug si sá-a

7. šeg₁₂ nam-tar-ra ù-šub-ba ġál-la

8. šeg₁₂ zid é-ninnu ga-nam me-àm

9. íldag zid-da igi-zu gub-ba

10. ti-gíd^{mušen}-lú a ud mi-ni-íb-zal-a-éše

11. é dù-dè igi-zu ù dūg-ga nu-ši-ku₄-ku₄

12. ^{anše}dur₉ á zid-da-lugal-zak-ke₄ ki ma-ra-hur-hur-a-éše

13. zé-me é-ninnu-^{úš?} ni-is-ku-gin₇ ki im-ši-hur-e

Tercüme

Süt. V, 1-25

11. Annesi Nanše, yöneticiyi (ensi'yi) cevapladı:

12. Çobanım rüyanı tüm ayrıntısıyla sana açıklayacağım.

13. Söylediğin gibi, gökler kadar büyük olan, yer kadar büyük olan kimse,

14. başı bir tanrının gibi olan, söylediğin gibi, kanatları

15. Anzû kuşunun gibi olan, alt vücudu bir sel fırtınasının gibi olan,

16. sağında ve solunda aslanlar yatıyor olan (kimse)

17. aslında kardeşim Ninġirsu idi.

18. O sana tapınağı Eninnu'nun inşası hakkında konuştu.

19. Senin için ufukta yükselmiş olan gün ışığı,

20. senin için ufuktan gün ışığı gibi yükselecek kişisel tanrın Ninġišzida idi.

21. Demetleri ... yapan genç kadın,

22. elinde saf gümüşten bir stilus tutan,
23. onu uğurlu yıldızlarla bir tablete koyan
24. ve ona danışıyor olan
25. aslında kız kardeşim Nisaba idi.

Süt. VI, 1-13

- 1-2. O sana tapınağın inşasını önceden bildiren kutsal yıldızları haber verdi.
3. İkincisi, kahraman olan ve kolu kıvrık olan
4. elinde lapis lazuli bir tablet tutan,
5. tabletin üzerine tapınağın planını koyan/belirleyen Nindub idi.
6. Senin önünde duran kutsal sepete, hazır olan kutsal tuğlaya ve
7. kalıba konulmuş kader tuğlasına gelince,
8. bu kısım Eninnu'nun iyi tuğlası ile ilgilidir.
- 9-10. Söylediğin gibi içinde tigidlu-kuşunun günü şakıyarak geçirdiği önünde duran iyi ildag-ağacına gelince,
11. tapınağın inşasının gözlerine tatlı uyku girmesine izin vermeyeceği anlamına gelir.
12. Efendinin yanındaki eşek, söylediğin gibi, senin için toprağı eşelediği kısma gelince,
13. bu Eninnu için seçilmiş bir küheylan gibi yeri eşeleyecek olan seni ifade eder.²⁷⁸

Tanrıça, çobanım diye seslendiği Gudea'ya rüyayı tüm ayrıntılarıyla anlatacağını söylemekte ve her sahneyi tek tek yorumlamaktadır. İlk olarak görülen boyu gökler ve yer kadar uzun, kanatlı, sağında ve solunda aslanlar yatan kimsenin kardeşi Ninğirsu olduğunu açıklamaktadır. Gündelik yaşamda tapındıkları bir tanrıyı gerçek anlamda görmediği için normal olarak rüyadaki olağan üstü varlıkların kimler olduğunun anlaşılması mümkün değildir. Ancak tanrıların heykelleri ve mühür baskılarındaki

²⁷⁸ Sütün V, st. 11'den buraya kadar yan cümlelerdeki fiiller İngilizce tercümede geçmiş zaman olarak verilmiş. Fakat Türkçe çeviride yan cümlelerdeki fiillerin geçmiş zaman olarak verilmesi, cümlelerin anlaşılmasını zorlaştırdığından geniş zaman olarak verilmiştir.

tasvirleri hançer, miğfer, çeşitli hayvanlar, Enki'de olduğu gibi su ve balıklar, Šamaš'ın güneş ışınları ve testeresi, İsimud'ın çift başı gibi diğer tanrılardan ayırt edici özellikler göstermektedir. Eski Mezopotamya rüya kayıtlarından bildiğimiz şekilde gerçek dünyanın aksine rüya âleminde çeşitli tanrıları görmek ve onlarla konuşmak mümkündür. Nanše, Ninğirsu'nun Eninnu tapınağının inşasından bahsettiğini söylemektedir. Tanrıçanın yorumuna göre ufukta yükselen gün ışığı, Gudea'nın kişisel tanrısı Ninğışzida'dır. Gümüş bir tablet kalemi ve tablet tutan Nanše'nin kız kardeşi Nisaba'dır ve bu tanrıça tapınağın inşası hakkında yıldızlar aracılığıyla bir kehanet bildirmektedir. Tapınağın planını ise lapis lazuli bir tablet tutan Nindub yapmıştır ve kutsal sepetteki tuğla Eninnu tapınağının tuğlasını temsil etmektedir. Bir kuşun ağaçta şakıması tapınağın inşasının Gudea'yı uykusuz bırakacağı ve toprağı eşeyen eşeğin ise bizzat kendisine işaret ettiğini söylemektedir. Bu yorum kısmına ve rüyaya genel olarak baktığımızda önce tapınağın inşası istenmekte, daha sonra çeşitli tanrı ve tanrıçalar inşa faaliyeti için bir alamet ve bir plan ortaya koymaktadırlar. Son olarak da tuğla, kuş ve eşek inşaya başlama ile ilgili temsiller olarak karşımıza çıkmaktadır. Rüya çeşitli tanrıların görünüşleri ve ellerinde tuttıkları nesnelere ilgilidir. İnsan biçimli betimlenmeyen tek tanrı, sadece bir ışıkla temsil edilirken Gudea'nın kendisi, Eski Mezopotamya'da yaygın olarak kullanılan yük hayvanı eşekle ilişkilendirilmiş ve eşeğin ayağını yere sürmesi ise tapınak inşası için çalışacağına yorulmuştur. Kuş sesi ise uykusuz gecelerle bağdaştırılmakta ve inşa sürecinin yorucu geçeceğini belirtmektedir.

3.1.2. DUMUZI'NİN RÜYASI

Bir diğer sembolik rüyanın tabirinin yer aldığı ve İnanna'nın Ölüler Diyarına İniş mitiyle de bağlantılı olan metin, Dumuzi'nin Rüyası olarak isimlendirilmiştir. "Rüya Kayıtları" başlığı altında ele aldığımız rüyanın içeriğinden olumsuz bir olaya işaret ettiği anlaşılmaktadır. Genel olarak sembolik bir rüya olsa da Dumuzi'nin öldüğü açık şekilde

görülmektedir ancak yine de daha detaylı bilgi almak için olsa gerek kız kardeşi

Geštinanna'ya yorumlaması için rüyasını anlatmaktadır. Yorum kısmı ise şöyledir:

Ö.y.²⁷⁹

41) ^dgeštin-an-na-ke₄ ^ddumu-zi mu-un-na-ni-ib-gi₄-gi₄

42. šeš-mu ma-mú-zu nu-sag₉-sag₉ nam-ma-an-búr-e

43. ^ddumu-zi ma-mú-zu nu-sag₉-sag₉ nam-ma-an-búr-e

44. ^únúmun ma-ra-an-zi-zi ^únúmun ma-ra-an-mú-mú

45. sa-gaz šubtu₆-ta ma-ra-an-zi-zi

46. gi-dili-dù-e sag ma-ra-an-sìg-ge

47. ama-ugu-zu sag ma-ra-an-sìg-ge

48. gi-didli-dù-e dili ma-ra-an-ba₉-re₆

49. gá-e ù za-e dili ma-ra-an-bad-ba₉-re₆

50. ^{giš}tir-ra giš-an ní-bé ma-ra-an-zi-zi

51. lú-hul-gal-e i-zi-a im-mu-e-né-dab₅-bé

52. ne-mur-kù-zu a mu-da-an-dé

53. amaš é-si-ga ba-e-dè-gá-gá

54. ^{dug}šàkir-kù-zu TÙN-bi ba-ra-an-bad-DU

55. lú-hul-gál-e *lem-nu a-na qá-tí-šu* šu-na ba-e-ni-in-ku₄-ku₄

56. ^{giš}an-za-am-kù ^{giš}kak-ta-lá-a ^{giš}kak-ta ba-ra-an-si-ig

57. du₁₀-ub-ama-ugu-za-ta ba-ra-šub-bu-dè

58. ^{giš}ma-nu-zu ú-gu mu-da-an-dé

59. gal₅-[la-tur]-e nì *i-ne-er-šu* bi-ra-ra-àm

60. ^dnin-ninna^{mušen}-ta-e 2 gá-udu-ka sila₄ šu ba-ni-ib-ti

61. lú-hul-gal-e *le-su i-mah-aš* te-[zu ma-ra]-an-sìg-ge

²⁷⁹ ETCSL 1.4.3; A. Bendt, 1972, s. 58-61.

62. sūr-dù^{mušen}-e gi-dub-ba-na-ka buru₅ šu ba-ni-ib-ti
63. gal₅-lá-gal-e gi-dub-ba-an-ta àm-mu-e-re-e₁₁-e₁₁
64. [dugšà]kir ì[-dúr]-dúr [ga nu-un-dé] an-za-am ì-dúr-dúr
^ddumu-zi nu-un-ti amaš líl-lá àm-dù
65. su-zu šu-dù-[a ba-e-dab₅ⁱ]^{š-ba-tu} á-[zu] á-lá-e ba-e-lá^{ú-ka-ma-ka}
66. maš-ùz-da-zu su₆-za-gìn-bi sahar-ra ma-ra-an-gíd-e
67. síg-mu mar-uru₅-gim ^{e-li-šu i-ru-ú} an-na ma-ra-nigin-e
68. udu-ua_x(AMAŠ)-zu á-gur-gur-ra-bi ki ma-ra-ab-hur-hur-re
69. šu-si-ğ_{u10} GIŠ.BÚR.GIŠ.TÚG-gim ^{le-ti-ia} te ma-ra-ab-hur-hur-re

Tercüme:

41. Geštinanna Dumuzi'yi cevapladı:
42. “Kardeşim, rüyan olumlu değil, bana daha fazla anlatma/açıklama.
43. Dumuzi, rüyan olumlu değil, o benim için çok açık!
44. Senin için büyümeye devam eden yolunmuş otlar,
45. pusu(ların)dan sana karşı çıkan haydutlar(dır).
46. Senin için başını sallayan tek kamış,
47. senin için başını sallayan seni doğuran annen(dir).
48. Biri senden ayrılan ikiz kamışlar,
49. ben ve sensin - biri senden ayrılacak.
50. Senin için kendilerini kökünden söken ormandaki uzun ağaçlar,
51. *duvarın* içerisinde seni yakalayan kötü adamlar(dır).
52. Senin için saf kömüre su dökülmüş olması (şu anlama gelir):
53. Ağıl senin için sessizleştirilmiş bir ev olacak.
54. Senin saf yayığına ait kapağın senden ayrılıyor olması (şu anlama gelir):
55. Kötü adam onu kendi eline alacak.
56. (Senin) saf içme kabın asılı olduğu kancadan alaşağı edilmesi,

57. Seni doğuran annenin dizlerinden düşmen(dir).
58. Senin çobandeğneğinin senden kaybolması (şu anlama gelir):
59. [Küçük] galla-demonu onu ateşe verecek.
60. Kartalın koyun evinden bir kuzu alması,
61. senin yanağına vuran kötü adam(dır).
62. Şahinin çitin kamışlarından bir serçe kapması,
63. sana karşı çitten *inen* büyük galla-demonu(dur).
64. Yayığın yerde duruyor olması, hiç süt akmaması, içme kabının yerde duruyor olması, Dumuzi'nin ölmesi, koyun ağılının bir rüzgâra dönmesi (şu anlama gelir):
65. Senin ellerin kelepçe ile bağlanacak, kolların zincirle bağlanacak.
66. Erkek keçilerinin senin için lapis lazuli sakallarını toz içerisinde sürümleri (şu anlama gelir):
67. Saçım senin için gökyüzünde dönecek.
68. Erkek koyunlarının senin için kalın bacaklarıyla yerleri eşeliyor olması (şu anlama gelir):
69. Ben senin için *bir tarak* gibi tırnaklarımla yanaklarımı tırmalayacağım.

Tanrıça Geştinanna kardeşi rüyayı anlatır anlatmaz verdiği mesajı anlayarak daha fazla anlatmasını istememektedir. Rüyada yolunmuş olmasına rağmen halen büyüyen otlar, Dumuzi'yi pusu atarak yakalayacak galla-demonlarını belirtmektedir. Otların büyümesi, belki de bu demonların Dumuzi'ye yaklaşıyor olması ile ilişkilendirilmiştir. Baş sallayan tek bir kamış ise Dumuzi'nin annesidir ve baş sallama burada üzüntüyü temsil ediyor gibi görünmektedir. İkiz kamışların ayrılması ise iki kardeşin birbirlerinden ayrı düşeceklerini, benzetmeye yoluyla ifade eden güzel bir örnektir. Otlar gibi kendilerini kökünden söken ağaçların yine galla-demonlarını sembolize ettiği ve ocağının söndürülmesine benzer bir söylem olarak kömürüne su dökülmesi, ağılının ıssız kalacağına yorulmaktadır. Yayık kapağının Dumuzi'den ayrılıyor olması, kötü adam

şeklinde nitelendirilen bir kimsenin (muhtemelen galla-demonlarından birinin) eline geçeceğini göstermektedir. Saf içme kabı yine Dumuzi ile ilişkilendirilmiş ve asılı olduğu yerden düşmesi annesinin dizlerinden düşmesi şeklinde yorumlanmıştır. Çobandeğneğinin kaybolması küçük galla-demonunun onu ateşe atacak olmasına, kartalın bir kuzu kapması bir adama (bir galla olmalı) ve onun Dumuzi'ye vurmasına, şahinin çitten serçe kapması büyük galla-demonuna işaret etmektedir. Yayığın devrilmesi ve hiç su akıtmaması, içme kabının yerde durması, Dumuzi'nin ölmesi ve koyun ağılının harabeye/rüzgâra dönmesi onun elleri ve ayaklarının bağlanacağına işaret etmektedir. İlginç bir şekilde rüyanın asıl mesajı olan Dumuzi'nin ölümü de burada yorumlanmıştır. Geştinanna kardeşine öleceğini açıktan söylememekte fakat kendisini temsil eden sembollerin yorumunu yaptığı kısımdan söz konusu durum için feryat edeceği anlaşılmaktadır. Bu edebî metnin sonunda, yapılan tabirde aktarılan olayların gerçekleştiği ve Dumuzi'nin öldüğü görülmektedir.

3.1.3. GİLGAMEŞ DESTANI

Destandaki rüya kayıtlarının birçoğu, yorum kısımları ile birlikte yer almaktadır. Enkidu'nun gelişini haber veren sembolik iki rüyanın yorumu, hem Eski Babilce metinlerde hem de Standart Babilce destanda bulunmaktadır. Bunlardan ilki ise şöyledir: CBS 7771 The Pennsylvania tableti (Eski Babilce)²⁸⁰

Süt. I

15. *um-mi* ^dGİŞ *mu-de-a-at ka-la-ma*

16. *is-sà-qar-am a-na* ^dGİŞ

17. *mi-in-de* ^dGİŞ *ša ki-ma ka-ti*

18 *i-na še-ri i-wa-li-id-ma*

19. *ú-ra-ab-bi-šu ša-du-ú*

²⁸⁰ A. R. George, 2003, s. 172 vd.

20. *ta-mar-šu-ma ta-ha-du at-ta*

21. *eṭ-lu-tum ú-na-ša-qú ši-pi-šu'*

22. *te-ed-di-ra-¹aš'-x-šu¹-ma*

23. *¹ta¹-tar-ra-aš-¹šu a-na¹ še-¹ri-ia¹*

Tercüme

15. Her şeyi bilen Gilgameš'in annesi

16. Gilgameš'e şöyle söyledi:

17. Şüphesiz Gilgameš senin gibi biri,

18. yabanda doğdu ve

19. dağlık bölge onu yetiştirdi.

20. Sen onu göreceksin ve sevineceksin,

21. genç erkekler onun ayağını öpecek.

22. Onu kucaklayacak ve

23. bana getireceksin.

Standard Babilce Gilgameš Destanı Tablet 1²⁸¹

259. [*um-mi* ^dGIŠ-*gím-ma*]š *en'-qet mu-da-at ka-la-ma i-de izakkar*(MU-ár) *ana*

[*mār*]i(DUMU)-šú

260. [^f*Ri-mat-dN*]in-sún *en-qet mu-da-at ka-la-ma i-de izakkar*(MU-ár) *ana* ^dGIŠ-*gím-maš*

261. [*ib-š*]u-nik-ka *kakkabū*(MUL.MEŠ) *šamê*(AN-e)

262. [*kīma ki*]-šir šá ^dA-nim *im-ta-qu-ut eli*(UGU) *šēri*(EDIN)-ka

263. *taš-ši-šú-ma* ¹da¹-an *eli*(UGU)-ka

264. *tul-tab-lak-kit-su-ma ul te-le-'-i-a nu-us-su*

265. *taš-šá-áš-šum-ma* ¹ta¹-ad-di-šú *ina šap-li-ia*

²⁸¹ A. R. George, 2003, s. 552-555.

266. *u a-na-ku ul-[ta]m-hi-raš-šú it-ti-¹ka¹*
267. *ta-ram-šu-ma ¹kīma(GIM) ¹1 aššati(DAM) ¹ta¹-hab-bu-bu eli(UGU)-šú*
268. *il-la-¹kak¹-kum-¹ma dan¹-nu tap-pu-ú mu-še-zib ib-ri*
269. *ina māti(KUR) da-an e-mu-qi i-[šu]*
270. *¹ki-ma ki¹-šir a-nim du-un-nu-nu e-mu-qa-a-šú*
271. *¹ta-ram-šu¹-ma kīma(GIM) aššati(DAM) ta-hab-bu-bu eli(UGU)-šú*
272. *¹šu²-ú² dan¹-nu [uš-te-n]é-zeb-ka ka-[a]-¹šá¹*
273. *[dam-qat² šu-qu-r]at² šu-na-at-ka*

Tercüme

259. Gilgameš'in annesi akıllı(ydı), bilge(ydi) o her şeyi bilirdi, oğluna şöyle söyledi;
260. Yaban ineği Ninsun akıllı(ydı), bilge(ydi), o her şeyi bilirdi, Gilgameš'e şöyle söyledi:
261. "Sana görünen göğün yıldızları,
262. Anu'nun öbeği/meteor gibi, biri üzerine düştü.
263. Sen onu kaldırdın (fakat) sana zordu,
264. onu yuvarladın (fakat) onu yerinden oynatamadın.
265. Onu kaldırdın ve ayaklarıma/ayaklarımın dibine koydun
266. ve ben onu senin dengin yaptım,
267. onu okşayarak ve kucaklayarak bir eş/zevce gibi sevdin.
268. Sana arkadaş kurtaran, güçlü bir yoldaş geliyor:
269. O memlekette en kuvvetli(dir), o güce sahiptir,
270. onun gücü Anu'nun öbeği/meteor kadar kuvvetlidir.
271. Onu okşayarak ve kucaklayarak bir eş/zevce gibi seveceksin.
272. Güçlü olan o seni devamlı koruyacaktır.
273. senin rüyan iyi ve kıymetlidir/değerlidir.

Eski Babilce nüshada Gilgameš'in annem dediği tanrıça Ninsun, bu rüyada görülen öğelerin yabanda doğmuş ve büyümüş birinin geleceğine işaret ettiğini ve Gilgameš'e o kişiyi sevip kendisine getireceğini söylemektedir. Diğer versiyonda ise tanrıça Ninsun, rüyayı özetlemektedir. Tanrı Anu'nun öbeği ya da meteor diyebileceğimiz bir nesnenin Gilgameš'in üzerine düşmesi ve onu kaldırmakta zorlanması kendisine denk, güçlü bir yoldaşa yorulmuştur. Enkidu'ya Anu'nun öbeği denilme nedeni, destanın başında Gilgameš'in halkına ettiği zulümleri engellemesi ve onu oyalaması amacıyla Anu tarafından yaratılması emrinin verilmesiyle ilişkilendirilmek istenmesi olabilir. Aynı zamanda buradaki meteor, kendi niteliğine uygun olarak güçlü bir kimseyi temsil etmektedir. Eski Babilce anlatıdaki gibi Enkidu'nun Gilgameš'in çok seveceği ve onu koruyan bir kimse olacağı belirtilmiştir. İki versiyonda da Enkidu'nun adına değinilmemektedir ancak hikâyenin devamından Enkidu'nun kastedildiğini anlayabiliyoruz.

CBS 7771 numaralı Pensilvanya Tableti'nde Enkidu ile ilgili bir rüya daha yer almaktadır. Yorum kısmı ise hasarlıdır ve sadece Süt. II, st. 43'te “ ... öyle ki onu senin dengin yapacağım.” cümlesi okunabilmektedir.²⁸² Aynı rüyanın daha ayrıntılı yorumu ise Standart Babilce destanda şöyle anlatılmaktadır:

Standard Babilce Gilgameš Destanı Tablet 1²⁸³

288. [mār]i(DUMU)¹ ha-ši-in-nu šá ta-mu-ru amēlu(LÚ)

289. ta-ram-šu-ma kīma(GIM) aššati(DAM) ta-hab-bu-ub eli(UGU)-šu

290. u a-na-ku ul-ta-mah-har-šú itti(KI)-ka

291. il-la-ka-ak-kūm-ma dan-nu tap-pu-u mu-še-zib ib-ri

292. ina māti(KUR) da-an e-mu-qí i-šu

²⁸² A. R. George, 2003, s. 175.

²⁸³ A. R. George, 2003, s. 556-557.

293. *ki-ma ki-šir šá^dA-nim dun-nu-na e-mu-qa-šu*
294. ^dGIŠ-gím-maš ana šá-ši-ma izakkar(MU-ár) a-na ummi(AMA)-šu
295. [u]m-ma ina pí(KA) ^dEn-líl ma-lik lim-qut-am-ma
296. ^rib¹-ri ma-li-ku a-na-ku lu-ur-ši
297. [lu-u]r-ši-ma ib-ri ma-li-ku a-na-ku
298. [i-t]a-mar šunāti([M]ÁŠ.GI₆.MEŠ)-šu

Tercüme

288. “Oğlum, senin gördüğün balta bir adamdır,
289. sen onu bir eş/zevce gibi seveceksin, okşayacaksın ve kucaklayacaksın
290. ve ben onu senin dengin yapacağım.
291. Sana arkadaş kurtaran, güçlü bir yoldaş geliyor:
292. O memlekette en kuvvetli(dir), o güce sahiptir,
293. onun gücü Anu’nun öbeği/meteoru kadar kuvvetlidir.”
294. Gilgameš ona, annesine şöyle söyledi:
295. “Ey anne, danışman Enlil’in emriyle (o) başıma gelsin!
296. Ben bir arkadaş (ve) bir danışman kazanayım,
297. kazanayım bir arkadaş (ve) bir danışman.”
298. (Böylece) o kendi rüyalarını gördü.

Yukarıdaki anlatımlarla çok benzer olan bu rüyadaki belirgin farklılık Anu’nun öbeği/meteor yerine Uruk’un sokağında duran bir baltanın Enkidu’ya işaret etmesidir. Ninsun aynı şekilde arkadaş kurtaran ve güçlü bir yoldaş şeklinde betimlediği Enkidu için meteor kadar güçlü demektir.

Ö.y.

13. ^dEn šu-ut-tam i-pa-aš-ša-ar iz-za-^ʿaq-qá¹-ra-am-^ʿma¹ a-^ʿna ^{d1}GIŠ
14. i-na-an-na ib-ri ša ni-il-la-ku-^ʿšum¹
15. ú-ul ša-du-um-ma-a nu-uk-ku-ur mi-^ʿim-ma¹
16. i-na-an-na ^dHu-wa ša ni-^ʿil¹-la-ku-šu[m ú-u]l šadûm(KUR)-[m]a nu-^ʿuk-ku¹-ur m[i-
im]-^ʿma¹
17. te-en-né-em-mi-da-ma iš-ti-a-at te-^ʿep¹-pu-uš
18. ú²-ša-am mu-tim ^ʿši-im² x x ka ri¹
19. ur-ta-a'-a-ab uz-za-^ʿšu¹ e-li-ka
20. ù-la-wa pu-lu-^ʿuh¹-ta-^ʿšu¹ bi-ir-ki-^ʿka¹
21. ù ša ta-mu-ru-šu ^dŠamaš(UTU)-^ʿma šar-ru¹
22. i-na u₄-mi ša da-an-na-tim i-ša-ab-^ʿba¹-at qá-at-ka
23. dam-qá-at ^dGIŠ šu-ut-ta-šu ^ʿih-du¹
24. i-li-iš li-^ʿib-ba-šu-ma pa-nu¹-šu ^ʿit¹-ta-^ʿam-ru¹

Tercüme

13. Enkidu rüyayı açıkladı/yorumladı ve Gilgameš'e şöyle söyledi:
14. "Şimdi arkadaşım, gidiyor olduğumuz (kişi),
15. dağ değildir. O çok garip bir şeydir.
16. Şimdi arkadaşım, gidiyor olduğumuz Huwawa, bir dağ değildir. O çok garip bir şeydir.
17. Siz karşılaştacaksınız ve sen eşsiz bir şey yapacaksın.
18. ölüm çıkacak.
19. Öfkesi sana karşı artacak,

²⁸⁴ A. R. George, 2003, s. 234-235.

20. onun korkusu dizlerini/bacaklarını saracak.
21. Fakat senin gördüğün (kimse) kral Šamaš'tır,
22. zorlu zamanlarda o senin elini tutacak.”
23. İyidir, Gilgameš rüyasına sevindi,
24. kalbi neşelendi, yüzü parladı.

Rüyada Gilgameš bir dağa dayanmış ve dağ da çökerek onu kuşatmıştır. Sonra bir parlaklık ona güç vermiş ve kralî giyimli bir kimse sıkıştığı yerden çekerek onu çıkarmıştır. Enkidu arkadaşına gördüğü dağın aslında Huwawa olduğunu ve onunla karşılaşacağını, ardından korkuya kapıldığı esnada tanrı Šamaš'ın kendisine yardım edeceğini söylemektedir. Burada parlaklık ve kralî giyimli kimse güneş tanrısı Šamaš'ı temsil eden imgeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Rüya korkutucu olmasına rağmen yorumundan olumlu olduğunu görmekteyiz.

SC 3025 (Eski Babilce)²⁸⁵

Ö.y.

44. [^dEn šu-t-ta]m i-pa-aš-ša-[a]r ʾiz-za¹-a[q-qá-ra-a]m-ma a-na ^dGIŠ

45. [x x x x]x-ma ^dAdad(IŠKUR) i-ʾta¹-ás-[x]

Kenar kırık

A.y.

49. [i]-ʾša²-tum² [ša it²-t]a²-ap-pa-hu-ʾkum¹ el-le-ʾtum¹

50. x x x [x n]a-ab-ʾli¹ ù ka-ak-[k]i-ʾšu¹

51. x ʾša¹ x x nam a-na ki²-da ʾil-li¹

52. da-am-[qá š]u-na-tu-ka ʾi¹-lum id-ʾka¹

53. ʾši-ib¹-[qá-t]i²-ka ʾta-ka-aš²-ad ar-hi-ʾiš¹

Tercüme

44. Enkidu rüyayı açıkladı/yorumladı ve Gilgameš'e şöyle söyledi:

²⁸⁵ A. R. George, 2003, s. 234-237.

45. ... Adad ...

Kenar kırık

49. Senin için yakılmış parlak alev

50. alev ve onun silahları,

51. o dışarı çıkacak

52. Senin rüyaların olumludur/iyidir, bir tanrı senin gücündür.

53. *Planlarını* hızla başaracaksın.”

Gilgameş’in bir önceki ile kıyaslayarak daha korkunç dediği rüyasında hava kararmış, fırtına tanrısı Adad gürlemiş ve bir yıldırım düşerek yangın çıkarmıştır. Gök gürültüsünden yorgun düştüğünü ve alevlerin arttığını belirten Gilgameş, daha sonra yangının sönerken köze döndüğünü ve güneşin çıkmasıyla karanlığın kaybolduğunu söylemektedir. Yine Enkidu tarafından tabir edilen rüya, iyiye işaret etmektedir. Rüyanın içeriğinden önce bir zorluk ve sonra da bu zorluktan kurtulma durumunun yaşanacağı anlaşılabilmektedir. Huwawa üzerine yaptıkları yolculuk esnasında görülen rüya, Gilgameş’e yine bir tanrının destek vereceğine işaret etmektedir.

Destan’da geçen diğer rüyalardan biri Enkidu’nun ölümüne işaret etmekte ve yarı sembolik diyebileceğimiz unsurlar içermektedir. Rüya Gilgameş’e anlatan Enkidu arkadaşının aksine yorumlatma ihtiyacı duymadan verilen mesajı anlamış gibi görünmektedir.²⁸⁶ Ölüler diyarıyla ilgili olduğu için Enkidu tarafından ölümüne işaret ettiği anlaşılmış olmalıdır. Diğer yandan Gilgameş’in gördüğü rüyaları yorumlayabilme özelliği bulunan Enkidu, kendi rüyasının verdiği mesajı muhtemelen bu yeteneği sayesinde kavramıştır. Destandaki son rüya Utnapiştım’e aittir ve Enki tarafından direk bildirildiği için verdiği mesaj açıktır.

²⁸⁶ A. R. George, 2003, s. 642-645.

Gilgameš'in Ölümü adlı metindeki rüya, kahramanın ölümünü bildiren açık bir haber içermektedir. Metinde rüyanın bire bir tekrarının yorumlatma amacıyla yapıldığı ve sonraki hasarlı kısımda da rüya yorumcusunun söylediklerinin yer aldığı düşünülmektedir.²⁸⁷ Esasen tamamen açık bir rüya olmasına rağmen yorumlatma çabası biraz anlamsız görünmektedir. Belki de rüya görüldüğü şekliyle gerçekleşmekte ve bu nedenle aynı olaylar anlatılmaktadır. Ancak genel kabul yorumlanması için anlatıldığıdır.

Sargon ve Ur-Zababa adlı tarihî-edebeî metinde anlatılan rüyalar ise mesajı anlaşılabilen fakat sembolik unsurlar içeren bir diğer örnektir.²⁸⁸ Ur-Zababa'nın rüyası aktarılmamaktadır fakat gördüklerini anladığı, ancak korkudan anlatamadığı söylenmektedir. Sargon, rüyasını ona anlattığında ise İnanna'nın kendisini Sargon için suda boğması Ur-Zababa'nın başına gelecekleri anlamasını sağlamış olmalıdır. Nitekim kendi gördüğü rüyayı bilemesek de Sargon'un anlattıklarıyla benzer mesajlar içeriyor olabileceğini düşünmekteyiz.

Diğer rüya kayıtlarında herhangi bir yorum ile karşılaşmamaktayız. Mari mektuplarında bulunan bazı örnekler, sembolik ve anlaşılmaz olsa da sadece rüyayı içeren belgeler elimizde olduğu için tabir kısımlarına ulaşmamaktayız. Zimri-Lim'e mektup aracılığıyla bildirilen rüyaların yorumlandığı ya da güvenilirliğinin sorgulandığı tahmin edilebilir.

3.2. RÜYA ALAMETLERİ

Burada ele alacağımız metinler Oppenheim tarafında 1956 yılında yayınlanmıştır. Bu alamet metinleri; *Za/iqīqu* Serisi, tablet A, B, C ve diğer fragmanlar olmak üzere yazar tarafından tasnif edilmiştir. Oppenheim bu birleştirmeleri metin ve fragmanların içeriğine

²⁸⁷ N. Veldhuis, 2001, s. 139.

²⁸⁸ ETCSL 2.1.4, (Parça B) st. 13-25; J. S. Cooper - W. Heimpel, 1983, s. 77.

göre yapmıştır fakat Ermidoro metinlerin fiziksel olarak birleşmediğini ve seriyi oluşturan 11 tabletin düzeninin şüpheli olduğunu söylemektedir.²⁸⁹ *Ziqīqu* Serisi'ni oluşturan parçaların tamamı ise Asurbanipal kütüphanesinde ele geçmiştir.²⁹⁰ Mevcut kolofonlardan 11 ayrı tablettten oluştuğu anlaşılan serinin çoğu tableti, sadece transkripsiyon ve tercüme yapmaya imkân vermeyecek parçalardan ve kolofonlardan bilinmektedir. Dolayısıyla aşağıda vereceğimiz bu metinlerin tablet numaraları ardışık gitmemektedir.

Oppenheim diğer alametleri inceleyerek bazı tabletler oluşturmuş ve belirli bir düzen içerisinde çalışmasında sunmuştur. Bu birleştirmeler yanlış bile olsa genel itibariyle o dönem rüya alametlerinin yapısını göstermesi ve gündelik hayata dair izler taşınması bakımından önemlidir. Daha önceki bölümlerden anlaşılacağı üzere görülen bir rüya için rüya tabirciliği hususunda ehil görülen kimselere başvurulmaktadır. Bu metinlerin oluşturulma amacı, herhâlde herhangi bir kimse bir rüya gördüğünde neye işaret ettiğini anlamak için olmalıdır. Eski Babil Dönemi'nin sonları ya da Orta Babil Dönemi'ne tarihlenen Susa menşeli rüya alametleri, bu geleneğin daha eskiye dayandığını göstermektedir. Sumerce kehanetle ilgili benzer bir metin bulunmaması, bu kehanet geleneğinin Sâmilere özgü olduğunu düşündürmektedir. Nasıl oluşturuldukları konusu açık değildir ancak rüya gören kimselerin bu işle meşgul olan kâhinlere gitmesi ve onların da süreç içerisinde anlatılan rüyaları kullanması sonucu bu seriler meydana gelmiş olmalıdır. Bir nevi el kitabı işlevi gören bu metinler içerisinde sadece kral için hazırlandığı anlaşılan ve rüya alametleri içeren tabletler bulunmaktadır. Bu durum, normal insanla kralın gördüğü rüyaların farklı değerlendirildiğini göstermektedir. Nitekim zengin ve fakir arasında bir ayrım gözetildiğini, aynı rüyanın zengin ve fakir için

²⁸⁹ S. Ermidoro, 2016, 165.

²⁹⁰ A. L. Oppenheim, 1956, s. 295.

değişik şekilde yorumlandığına şahit olmaktadır. Hatta birkaç örnek, hasta ve hapsedilmiş kimseler için ayrı işaretler içermektedir. Genel olarak baktığımızda bir kadını esas alarak yorum yapıldığına dair en ufak bir ipucu bulunmamaktadır. Hatta “rüyada onun karısı ... yaparsa” ve “... yaparsa: karısı onu aldatacaktır.” şeklindeki ifadeler rüya yorumlarının erkek odaklı yapıldığını düşündürmektedir. Metinlerde işaretler iki kısımdan oluşmaktadır: İlk kısmı şart cümlesidir ve rüyada görülen ya da yapılan eylemi belirtir, diğeri ise sonuç cümlesidir ve görülen rüyanın gelecekle ilgili verdiği bilgiyi sunar.

Yeme ile ilgili kısımda yenilemez bazı hayvan ve nesnelere bulunduğunu görmekteyiz. Yenilebilir ya da yenilemez hayvanlar ve kısımları ile normalde idrar gibi içilemeyen sıvılar da söz konusu edilmiştir. Sayılan yiyeceklerin birçoğunun gündelik hayattaki yiyecekler olarak düşünülmesi gerektiği belirtilmektedir.²⁹¹ Ayrıca bu metinleri oluşturan kâtiplerin rüya işaretlerini belirli bir düzene sokarak seri haline getirdikleri anlaşılmaktadır. Örneğin yiyeceklerle ilgili kısımlar et, hububat, farklı etler, balık, kümes hayvanları, sebzeler ve meyveler şeklinde bir sınıflama ve sıralama gözetilerek düzenlenmiştir. Diğer yandan yamyamlıkla ve dışkı, iç organlar ve kusmuk yemek gibi farklı örnekler de söz konusudur. Bir şey taşımak, suya girmek, hububat öğütmek, cinsel anlamda ilişmek, göğze çıkmak, ölümler diyarına inmek, idrarı farklı yerlere yapmak, çeşitli şehirlere gitmek ya da farklı hayvanlarla karşılaşmak gibi birçok işaret sınıflamaları ile karşılaşmaktayız. Bazen farklı eylemleri içeren kısımlar arasına satır çizgileri konulmuştur fakat tamamının bu amaçla kullanılmadığı açıktır ve bazen rastgele çizgilerin çekildiğini görmekteyiz.

Oppenheim, bu metinlerin hem transkripsiyonu hem de tercümelerindeki hasarlı kısımları belirli boşluklar bırakarak koyduğu kırık işaretleriyle belirtmiş ve tahmini işaret

²⁹¹ S. Ermidoro, 2016, 168.

sayısını yazmamıştır. Çalışmasını yayınladığı zamanda bazı ideogramların henüz tespit edilmemiş olmasından kaynaklı bazı ifadeler tercüme edilmemiştir. Bu ideogramların okunuşları ve anlamları hakkında ilaveler ve değişiklikler söz konusudur. Bu hususları sözlüklerdeki güncel okumalar ve anlamları dikkate alarak güncellemiş bulunmaktayız. Transkripsiyonlarından kontrol ederek ve yazarın tercümelerini de dikkate alarak yaptığımız çevirilerde bir takım farklılıklar söz konusudur. Anlamı bilinmediği için tercüme edilmeyen kelimeler de burada çeviriye dâhil edilmiştir. Görülen rüyalara baktığımızda kötü çağrışım yapan örneklerin iyiye ve olumlu izlenim uyandıranların ise kötüye yorulduğunu görmekteyiz. Hatta bazı satırlarda “rüyalar tersine çıkar” inancının varlığına işaret eden yorumlar yer almaktadır. Bunların dışında edebi üslupla ilgili olarak Noegel, rüya alametleri içerisinde kelime oyunlarının bulunduğunu söylemektedir. Bu cinasların farklı sesler taşıyan fakat aynı anlama gelen kelimelerle, sesteş/ses benzerliği taşıyan kelimelerin farklı anlamlarıyla ya da aynı kelimenin farklı anlamlarını kullanarak yapıldığını söylemekte ve bunlara birçok örnek vermektedir.²⁹²

3.2.1. ZAQĪQU SERİSİ

Kolofonları mevcut olduğu için haberdar olabildiğimiz seriye ait bazı tabletler ele geçmediğinden burada sadece sağlam ve okunabilen tabletler serideki sırasına göre numaralandırılarak sunulmuştur.

Tablet III (K. 3941 + 4017)

Ö.y. Süt. I²⁹³

1-2. DIŠ *ina* MÁŠ.GI₆-šú GIŠ.IG DÛ-*uš mu-kil* SAG MUNUS.HUL SI.SÁ

3. DIŠ NA GIŠ.GU.ZA DÛ-*uš mu-kil* SAG MUNUS.HUL SI.SÁ

4. DIŠ GIŠ.NÁ DÛ-*uš mu-kil* SAG MUNUS.HUL SI.SÁ

²⁹² S. Noegel, 2007, 9-45.

²⁹³ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 308, tercüme s. 263.

5. DIŠ GIŠ.BANŠUR DÛ-uš *mu-kil* SAG MUNUS.HUL SI.SÁ
6. DIŠ GIŠ.ŠÚ.A DÛ-uš *mu-kil* SAG MUNUS.HUL SI.SÁ
7. DIŠ GIŠ.MÁ DÛ-uš *mu-kil* SAG MUNUS.HUL SI.SÁ
8. DIŠ GE₆.GIN.GIN-*tam* DÛ-uš DINGIR-šú *ú-ha-ma-su*
9. DIŠ LÚ.AŠGAB-*ta* DÛ-uš NÍG.TUK *i-lap-pi-in*
- 10-11. DIŠ NU LÚ *x* AŠGAB-*ta* DÛ-uš ^dUTU KA+ŠU UGU-šú TUK-š*i*
12. DIŠ BUR.GUL-*tam* DÛ-uš DUMU-šú BA.UG₅
- 13-14. DIŠ *áš-la-ku-tam* DÛ-uš *a-na* MAŠ.EN.GAG HUL-šú TAG₄-šú
- 15-16. GIŠ NAGAR-*tam* DÛ-uš *di-li-ih lib-bi im-tú-ú* GAR-šú
- 17-18. [DIŠ MÁ].LAH₅-*tam* DÛ-uš ^dEN.LÍL KA+ŠU [U]GU-šú TUK-š*i*

Tercüme

- 1-2. Eğer bir adam rüyasında bir kapı yaparsa: *mukīl rēš lemutti* (ona) yönelecektir.
3. Eğer o bir sandalye yaparsa: *mukīl rēš lemutti* (ona) yönelecektir.
4. Eğer o bir yatak yaparsa: *mukīl rēš lemutti* (ona) yönelecektir.
5. Eğer o bir masa yaparsa: *mukīl rēš lemutti* (ona) yönelecektir.
6. Eğer o bir tabure/lazımlık yaparsa: *mukīl rēš lemutti* (ona) yönelecektir.
7. Eğer o bir gemi/kayık yaparsa: *mukīl rēš lemutti* (ona) yönelecektir.
8. Eğer o bir gecenın işini yaparsa: onun (kişisel) tanrısı onu (sağlığından?) soyar/çıkartır.
9. Eğer o bir dericinin işini yaparsa: (onun) zenginliği yok olacaktır.
- 10-11. Eğer o bir ... deri işçisinin işini yaparsa: tanrı Šamaš'ın ona karşı (unutulmuş/ihmal edilmiş) bir adak (talebi) vardır.
12. Eğer o bir taş kesicinin/mühür oyucunun işini yaparsa: onun oğlu ölecektir.
- 13-14. Eğer o bir yıkayıcının/çırpıcının işini yaparsa: *muškēnum* için (onun anlamı) onun talihsizliği onu bırakacak.
- 15-16. Eğer o bir marangozun işini yaparsa: akıl/kalp karışıklığı, onun için depo(da) azalma/eksilme.

17-18. Eğer o bir [ge]micinin işini yaparsa: tanrı Enlil'in ona karşı (unutulmuş/ihmal edilmiş) bir adak (talebi) vardır.

İlk satırlarda geçen demon, baş ağrısıyla ilişkili görülmektedir ve bu demon için kullanılan *mukīl rēš lemutti* ifadesi, “kötülüğün başını tutan” anlamına gelmektedir.²⁹⁴ Bir kimsenin rüyasında kapı, sandalye, yatak, masa, tabure ve gemi yaptığını görmesi bu demonun saldırısına maruz kalacağına ve belki de bu nedenle baş ağrısından muzdarip olacağına delalet etmektedir. Daha sonra çeşitli meslek adamlarının işlerinin yapılmasıyla ilgili satırlar yer almaktadır. Burada öncekilerin aksine rüya gören için çeşitli durumlar söz konusudur. Deri işçisinin veya marangozun işini yaparsa maddi kayba uğrayacağına, deri işçisiyle ilgili ve açık olmayan satırda Šamaš'a, gemicinin işinin yapılması da Enlil'e sunulması gerekirken unutulmuş bir adağa işaret etmektedir. Kişisel tanrısının koruyuculuğundan mahrum kalınacağını bildiren satır, baş kısmı hasarlı olduğu için kısmen anlaşılmaktadır. Sadece fakir bir kimsenin yıkayıcının işini yapması iyiye alamettir. Aynı rüyanın bir zengin tarafından görülmesi hususuna değinilmemektedir. En kötü örnek ise bir mühürcü/taş kesicinin işini yapan kimsenin oğlunun öleceğini haber vermektedir. İleride göreceğimiz gibi mühür-evlat ilişkisini gösteren başka alametler de bulunmaktadır.

Metnin ikinci sütununun büyük kısmı hasarlıdır ancak alametlerin şart kısımları okunabilmektedir. Buradan çeşitli yerlere oturduğunu gören kimseler hakkındaki rüya tabirleri yer almaktadır.

Ö.y. Süt. II²⁹⁵

1-2. DIŠ ina GIŠ.ŠÚ.A a-š[i-ib] LUGAL i-sà-hir x []

3. DIŠ ina GIŠ pa-pa-ni a-šib na-ás-pa-a[n-tu]

²⁹⁴ A. Scurlock, 2005, s. 311.

²⁹⁵ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 308, tercüme s. 264.

4. DIŠ ina GIŠ.AB.GI.NA a-šib ina li-[ti-šú GUB]
- 5-6. DIŠ ina GIŠ ur-ba-te a-šib NÍG.NA.[] SIG₅-šú []
7. DIŠ ina KI a-šib DUGUD SAG.DU [TUK-ši]
8. DIŠ ina mu-li-e a-šib []
- 9-10. DIŠ ina muš-pa-li a-šib [] SUHUŠ x []
11. DIŠ ina AMBAR a-šib []
12. DIŠ ina UKKIN a-šib []
- 13-14. DIŠ ina ri-b[it URU-šú a-šib] S[IG₅²]

Ö.y. Süt. II s. 263.

- 1-2. Eğer o (rüyasında) bir tabureye oturursa: [], kral yapacak [].
3. Eğer o bir *papannu*'da²⁹⁶ oturuyorsa: tahri[bat].
4. Eğer o bir AB.GI.NA'da oturursa: [o] zaf[er] içerisinde [duracak].
- 5-6. Eğer o saza/kamışa oturursa: [] onun şansı [onu terk edecek²].
7. Eğer o yere oturursa: onur/saygınlık [onun² için mevcut olacak].
8. Eğer o bir yükseltiye oturursa: []
- 9-10. Eğer o bir çöküntüde oturursa: []
11. Eğer o bir bataklıkta oturursa: []
12. Eğer o toplantıda/mecliste oturursa: []
- 13-14. Eğer o [şehrinin² önündeki] meyda[n]da oturursa: [onun] iy[i şansı].

Metnin arka yüzündeki sağlam kısımda sabanla yapılan işler yer almaktadır. Yine görülenlerin neye işaret ettiğini öğrenemiyoruz. Diğer yandan rüyada görülebilen şeylerin bilgisine ulaşmaktayız.

²⁹⁶ “Bir çeşit saz ya da kamış” karşılığı verilen *papānu* kelimesi ile ilişkili olabilir bkz.

A.y. Süt. II²⁹⁷

- 1'. DIŠ GIŠ.[APIN DAB-*ma* ŠE-*am* U]RU₄ []
- 2'. DIŠ GIŠ.APIN DAB-*ma* ŠE-*am* NU U[RU₄]
- 3'. DIŠ GIŠ.APIN DAB-*ma* ŠE-*am* URU₄-[*ma*(?)]
- 4'. DIŠ *ina* GIŠ.APIN KI URU₄-*eš di*-[*il-hu*]
- 5'. DIŠ *ina* GIŠ.APIN-*šú ina* ŠAG₄ URU URU₄-*eš a-x*-[]
- 6'. DIŠ *ina* ŠAG₄ URU ŠÚM.SAR ŠÚM.[SIK]IL.[SAR] NINDA.GUR₄.RA.MEŠ []
-

Tercüme

A.y. Süt. II

- 1'. Eğer o (rüyasında) bir sab[an alır ve arpa ek]erse : []
- 2'. Eğer o bir saban alır fakat arpa e[k]mezse: []
- 3'. Eğer o bir saban alır, arpa eker [ve]
- 4'. Eğer o yeri bir sabanla sürerse []
- 5'. Eğer o kendi sabanı ile şehrin merkezini sürerse : [] karışıklık.
- 6'. Eğer [o] şehrin ortasına soğanlar/sarımsaklar, *šam*[*aškilu*²⁹⁸ ve] [dikerse/ekerse]: yiyeceğin kıtlığı [].
-

Kısmen sağlam olan VII nolu tablette ise kayıtlı rüya alametleri ise şöyledir:

Tablet VII

A.y. Süt. I (K. 6267)²⁹⁹

- 3'-5'. DIŠ KÀŠ-*šú ina* IGI GÈŠ-*š[ú*] IZ.ZI [] DUMU.MEŠ [(NU)
TUK-*ši*]
-

²⁹⁷ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 308, tercüme s. 264.

²⁹⁸ Yazar tercümede SIKIL-soğanları diye tercüme ettiği kelime sarımsaklı bir bitki olan *šamaškilu* (ŠÚM.SIKIL) olarak değerlendirilmelidir bkz. ePSD šum-sikil.

²⁹⁹ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 310, tercüme s. 265.

6'-8'. DIŠ KÁŠ-šú ina IGI GÈŠ i-[tal-ka-ma] IZ.ZI SILA [] DUMU.ME TUK-š[i]

9'-12'. DIŠ KÁŠ-šú ina IGI GÈŠ-šú i-tal-[ka-ma] su-qá-a-tu S[.] NÍG.GA-šú i-hab-ba-[tu] ana URU SUM-n[u]

13'-16'. DIŠ KÁŠ-šú ina IGI GÈŠ-šú i-tal-ka-ma ina IGI KÁŠ-šú uš-kin DUMU Û.TU-ma NAM.LUGAL.LA DÛ-uš

17'-18'. DIŠ KÁŠ-šú IZ.ZI iš-tin-ma ana U[GU] DUMU.MEŠ TU[K-š*i*]

19'-20'. DIŠ KÁŠ-šú ana UGU GI.TUR.MEŠ [] DUMU.MEŠ [(NU) TUK-š*i*]

Tercüme

3'-5'. Eğer onun idrarı (onun) cinsel organının önünde [yayılsa?] ve duvar []: [o] erkek evlatlara sahip olmayacaktır.

6'-8'. Eğer onun idrarı (onun) cinsel organının önünde ya[yılırsa] ve duvar, sokak []: o erkek evlatlara sa[hip olur].

9'-12'. Eğer onun idrarı (onun) cinsel organının önünde yayılır ve [tüm] sokakları dol[durursa?]: onun malı/serveti çalınacak ve [] şehre verilecektir.

13'-16'. Eğer onun idrarı (onun) cinsel organının önünde yayılır [ve] o idrarının önünde eğilirse: o bir erkek çocuk yapar ve o (oğul) kral olur.

17'-18'. Eğer (rüyasında) o idrarını bir duvara yapar ve [] üzerine: o erkek evlatlara sa[hip] olacak.

19'-20'. Eğer o kısa kamışların üzerine idrarını yaparsa: [o] erkek evlatlara [sahip ol(ma)yacak]

Satırlardan idrarla erkek evlada sahip olma arasında bir bağ olduğu görülmektedir. Çeşitli yerlere yapılan idrara göre erkek çocuğa sahip olunup olunamayacağı belirtilmiştir. Sadece bir satır mal ile alakalıdır ve rüyayı görenin servetini kaybedeceğine delalet etmektedir. En dikkat çekici örnek ise idrarı önünde eğilen kimsenin ileride kral olacak bir evlada sahip olacağını bildiren tabirdir. Anlaşılan evladını temsil eden idrarının

önünde eğilmesi o çocuğun gelecekte sahip olan makamını göstermektedir. Tabletın diğer sütununda idrarla ilgili tabirler devam etmektedir.

A.y. Süt. II (K. 3980 + 6399)³⁰⁰

3'-4'. DIŠ KÀŠ-šú ina GÌR.2-šú e-d[ir] DUMU.UŠ-šú [UG₅]

5'-6'. DIŠ KÀŠ-šú ŠU.2-šú im-si NÍG.TUR.MEŠ ma-a'-du-ma GU₇

7'. DIŠ KÀŠ-šú ir-muk TÜR.BI DAGAL-eš

8'-9'. DIŠ KÀŠ-šú ir-muk-ma NÍ-šú im-ta-na-šá-áš ŠU ^dIštar

10'-12'. DIŠ KÀŠ-šú ana AN-e iz-zaq-pa NA.BI DUMU šá ul-la-du DUGUD UD.MEŠ-šú KUD.DA.MEŠ

13'-14'. [DIŠ KÀŠ-šú ana ÍD it-buk(met. muk) [B]URU₁₄-šú SI.SÁ

15'-16'. [DIŠ K]ÀŠ-šú ana TÚL it-buk(met. muk) mim-mu-šú ZÁH

17'-18'. DIŠ KÀŠ-šú ana mi-ik-ri it-buk EBUR-šú ^dIM RÁH

19'-20. DIŠ KÀŠ-šú ana DINGIR-šú it-[buk] mim-mu-šú ZÁH [(uttá[?])]

Tercüme

3'-4'. Eğer o idrarını ayağıyla [] yaparsa: onun büyük oğlu/vârisi ölecektir.

5'-6'. Eğer o ellerini kendi idrarı ile yıkarsa: o biraz eğlenecek/yiyecek.

7'. Eğer o (kendini) idrarı ile ıslatırsa: onun (koyun) ağılı genişleyecek.

8'-9'. Eğer o (kendini) idrarı ile ıslatırsa ve kendini silerse (temizlerse): “İštar’ın Eli”³⁰¹ (olarak isimlendirilen hastalık).

10'-12'. Eğer o idrarını göğe doğru yönlendirirse: bu adamın (sonra) meydana getireceği oğlu saygın/önemli olacak (fakat) onun (kendi) günleri kısa olacaktır.

13'-14'. Eğer o [idrar]ını bir nehre akıtırsa: onun hasadı bol olacaktır.

15'-16. Eğer o idrarını bir kuyunun içine akıtırsa: o malını kaybedecektir.

³⁰⁰ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 310, tercüme s. 265.

³⁰¹ “İštar’ın eli”nden kaynaklanan hastalıklar hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. A. Scurlock, 2005, s. 433 vd.

17'-18'. Eğer o idrarını sulama kanalının içine yaparsa: Adad (hava tanrısı) onun mahsulünü vuracak (su ile basacak).

19'-20'. Eğer o idrarını (kişisel) tanrısına akıtı[rsa]: o kaybettiği malını [bulacak?].

Burada da iki alamet yine oğulla ilgilidir ve ilki çok açık değildir ama oğlunun öleceğine işaret etmektedir. Diğeri ise göğre doğru yapılan idrarın ileride önemli bir oğula sahip olunacağını ve aynı zamanda rüyayı görenin ömrünün kısılacacağını göstermektedir. Bir kimse idrarıyla ıslanırsa hayvanlarının artacağına ama ıslandıktan sonra silerse hastalanacağına yorulmaktadır. Nehre akıtılan idrar ile kuyuya akıtılan arasında da tezat bir durum bulunmaktadır. İlkinde malı genişlerken diğesinde malını kaybedecektir. Nehre akan idrarın yayılması ile hasadın artması arasında ve kuyuya akıtılan idrarın yayılamaması ile de malın kaybolması arasında ilişki kurulmuş gibi görünmektedir. Ayrıca tarım için kullanılan sulama kanalına yapılan idrar yine bağlantılı şekilde tarladaki mahsule Adad'ın vuracağını, yani tarlanın fırtınaya maruz kalacağını bildirmektedir. İdrarla el yıkama ve kişisel tanrıya idrarın akıtılması gibi ilginç bir örnekler de yer almaktadır. Devamına yerleştirilen bir fragmanda idrarla ilgili alametler devam etmektedir.

A.y. Süt. II (K. 6267'de devam etmektedir)³⁰²

1'. [DIŠ] *ina a-šá-bi-šú KÀŠ.[x x]-šú x ra x ni-z[iq-tum]*

2'-3'. DIŠ *ina KÀŠ-šú NÍ-šú is-luh šá iq-bu-u i-maš-ši*

4'. DIŠ KÀŠ DAM-šú NAG NA.NI *tuh-du GU₇*

Tercüme

1'. Eğer (rüyasında) oturuyorken idrar onun []: dert/üzüntü.

2'-3'. Eğer o kendini kendi idrarıyla kirletirse: söylediği şeyi unutacaktır.

4'. Eğer o karısının idrarını içerse: bu adam bolluğa sahip olacak/haz alacak (yiyecek).

³⁰² A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 311, tercüme s. 266.

Burada yukarıda da değinilen kendini idrarıyla ıslatmaya benzer şekilde kendini idrarıyla kirletenin söylediği şeyi unutacağı ve belki de unutkanlık hastalığına yakalanacağı belirtilmektedir. Son alamet ise idrar içmeyle ilgili tek örnektir. Karısının idrarını içen bir kimsenin zenginleşeceği söylenmektedir.

Tablet IX

Tabletin ilk satırlarındaki rüyalarda bir kimsenin şehir kapısından girdiğinde ya da çıktığında arzusunun gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirtilmiştir. İki satırın da sonu hasarlı olduğu için hangisinde arzusuna erişecek hangisinde erişemeyecek açık değildir ama biri olumlu biri olumsuz olmalıdır. Diğer satırlarda göğe ve karşıtı olan ölüler diyarına gidilmesi durumunda nasıl tabir edildiği yer almaktadır. Dönüşü olmayan ülke de ölüler diyarının diğer adıdır ve her ikisinde de rüyayı görenin uzun bir ömür süreceği söylenmektedir. Esasen normalde ölen bir kimsenin ruhu ölüler diyarına gitmektedir. Ancak burada rüyalar tersine çıkar inancına benzer bir durum söz konusudur. Kutsal sayılan göğe çıkıldığında ise beklenenin aksine kısa ömre işaret etmektedir.

Ö.y. Süt. I (K. 2582)³⁰³

1. DIŠ NA *ina* MÁŠ.GI₆-šú KÁ.GAL URU-šú KU₄ KI IGI.MEŠ-šú GAR-*n*[*u* ÁŠ-*su* (NU) KUR]
2. DIŠ KÁ.GAL URU È KI IGI-šú GAR-*nu* ÁŠ-*s*[*u* (NU) KUR]
3. DIŠ *ana* AN-*e* E₁₁ UD.MEŠ-šú KUD.MEŠ
4. DIŠ KI-*tim* E₁₁ UD.MEŠ-šú GÍD.MEŠ
5. DIŠ *ana* KUR.NU.GI₄.[A E₁₁ UD.ME]Š-šú GÍD.MEŠ

Tercüme

1. Eğer bir adam rüyasında kendi şehrinin kapısından girerse: her nereye dönerse, [o arzusuna ulaş(maya[?])cak].

³⁰³ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 311, tercüme s. 267.

2. Eğer o şehrin kapısından çıkarsa: her nereye dönerse, [o arzusuna ulaş(a)maya³)]cak].
3. Eğer o göğe yükselirse: onun günleri kı[sa] olacak.
4. Eğer o ölümler diyarına inerse: onun günleri uzun olacak.
5. Eğer o dönüşü olmayan ülkeye [inirse[?]] onun günleri uzun olacak.

Ö.y. Süt. I (K. 9197'den devam ediyor)

1'. [DIŠ ana É GIN bu]-su-rat ha-di-e

2'. [DIŠ ana É G]IN su-pi-e-šú ŠE.GA

3'. DIŠ ana ^dUR.SAG GIN ina NÍG.GIG È

4'. DIŠ ana ^dIMIN.BI GIN i-šal-lim

5'. DIŠ ana EN.LÍL^{ki} GIN i-dir-ti UD-me SILIM MU.1.KAM

6'. DIŠ ana DIN.TIR^{ki} GIN ta-[ni-ih-tu] UD-me SILIM MU.1.KAM

7'. [DIŠ ana DIN].TIR^{ki} GIN-m]a [É.SAG].ÍL TU-ub

Devamı kırık

Tercüme

- 1'. [Eğer o (rüyasında) tanrının tapınağını ziyaret ederse]: iyi haberler.
- 2'. [Eğer o tanrı ...nın tapınağını ziyar]et ederse: onun duaları işitilecek.
- 3'. Eğer o tanrı UR.SAG'ın tapınağını ziyaret ederse: o (içinde bulunduğu) kötülükten çıkacak.
- 4'. Eğer o “Kutsal Yedi”nin tapınağını ziyaret ederse: o iyi olacaktır.
- 5'. Eğer (rüyasında) Nippur'a giderse: üzüntü, bir yıl (boyunca) mutluluk/sağlık.
- 6'. Eğer o Babil'e giderse: iç [çekmeler], bir yıl boyunca mutluluk/sağlık.
- 7'. Eğer [o Bab]il'e gider ve [Esag]ila'ya girerse: []

Bu fragmandaki ilk dört satırdan rüyada çeşitli tapınaklara gidilmesinin olumlu olduğunu görmekteyiz. Daha sonra Nippur ve Babil gibi farklı şehirlere gidilmesinin nelere işaret ettiğine değinilmektedir. Sağlam olan satırlarda Nippur ve Babil için hem olumlu hem de olumsuz ifadeler yer almaktadır. Burada iki farklı tabir yer alıyor olabilir ya da muhtemelen bir yıllık iyilikten sonra “üzüntü” ve “iç çekme” şeklinde belirtilen

durumlarla karşılaşacağı ifade edilmiştir. Diğer bir fragman yine çeşitli şehirlere gidenlerin başına gelecekleri belirtmektedir.

Ö.y. Süt. I (Sm 29 + 79-7-8, 94'ten devam ediyor.)

- 1'. [DIŠ *ana* URU ... GIN] BAD₄ IGI-*mar*
- 2'. [DIŠ *ana*] x x [^{ki}] G[IN ...] É NIR.GÁL DÙ-*uš*
- 3'-4'. [DIŠ *ana*] dÍD^{ki} GIN [AB.BA]-*ta* GÍD.DA NÍG.GA-*šú* DAGAL-*eš*
- 5'-6'. [DIŠ] *ana* dÍD-*ma*^{ki} GIN dÍD *iš-la-a* [É] NIR.GÁL DÙ-*uš* UD.MEŠ-*šú* GÍD.MEŠ
- 7'. [DIŠ *ana*] BÀD^{ki.d}AMA[R.UD.T]I.LA GIN UGU EN INIM-*šú* GUB-*za*
- 8'. [DIŠ *ana*] Gir-*su*^{ki} GIN ŠAG₄.HÚL *la da-sa-a-tum*
- 9'. [DIŠ *ana*] ŠIR.BUR.<LA>^{ki} GIN *ih-hab-bat*
- 10'. [DIŠ *ana*] GI.IN.SAG.6^{ki} GIN *ina* KI.ŠÚ *ik-kal-la*

Tercüme

- 1'. [Eğer o 'ya giderse]: zorluk yaşayacak.
- 2'. [Eğer o 'ya giderse]: o azametli? bir [e]v yapacak.
- 3'-4'. Eğer o (H)it şehrine giderse: [(onun) yaş](lılığı) uzun olacak, onun malı genişleyecek.
- 5'-6'. Eğer o (H)it şehrine gider (ve) kutsal nehre batarsa (dalarsa): o görkemli bir ev yapacak ve onun günleri uzun olacak.
- 7'. Eğer o Dûr-Mard[uk-T]I.LA 'ya giderse: o (duruşmada) rakibine karşı duracak.
- 8'. Eğer o Girsu 'ya giderse: neşe (olacak), kötülük yok.
- 9'. Eğer Lagaš 'a giderse: o soyulacak.
- 10'. Eğer o Yamutbal (ülkesine) giderse: o tutuklanacak.

Tabletin ikinci sütunu da yine çeşitli şehirlere veya yerleşimlere gidilmesiyle ilgilidir. Yoksulluk, maddi kayıp yaşama, tanrı gazabı ve hastalığa maruz kalma, hapsedilme gibi olumsuz ve ev yapma, büyük üne sahip olma, sağlıklı ve güçlü olma şeklinde de olumlu alametlerin yer aldığını görmekteyiz.

Ö.y. Süt. II (Sm 29 + 79-7-8, 94)³⁰⁴

- 1'. [DIŠ ana ...^{ki}] GIN e-piš K[A]
- 2'. [DIŠ ana ...^{ki}] GIN SILIM MU.1.KAM ina PAP.HAL URU-šú KAR-ir
- 3'. [DIŠ ana ...^{ki}] GIN KI.KAL pa-šuuq-tam IGI-mar
- 4'. [DIŠ ana ...^{ki}] GIN tam-ṭa-a-tum
- 5'. [DIŠ ana ...^{ki}] GIN ár-num AD-šú DAB-su
- 6'. DIŠ ana x-ha-a^{ki} GIN i-gi-ši-ir
- 7'. DIŠ ana Iš-la-an^{ki} GIN šib-sa-at DINGIR
- 8'. DIŠ ana Ka-li-ti¹ GIN ina la šu-a-tum MU-ár
- 9'. DIŠ ana Pa-ar-sa^{ki} GIN ina ÚS.SA.DU DINGIR ŠUB-ut
- 10'. DIŠ ana La-ba-an^{ki} GIN É DÙu[š]
- 11'. DIŠ ana UD.KÚŠU^{Ú-pi-e ki} GIN TÜR-su BIR
- 12'. DIŠ ana La-ba-an^{ki} GIN MU GAL-a GAR-a[n]
- 13'. DIŠ ana Lu-úb-da^{ki} GIN me-si-ru DAB-[su]

Tercüme

- 1'. Eğer o [...ya] giderse: [...nın ifa]desi.
- 2'. Eğer o [...ya] giderse: bir yıl için sağlık/mutluluk (ya da): o kendi kentindeki zor bir durumdan korunmuş olacak.
- 3'. Eğer o [...ya] giderse: zorluk, o bir darlığa/yoksulluğa maruz kalacak.
- 4'. [Eğer] o [...ya] giderse: eksilme/azalma.
- 5'. [Eğer] o [...ya] giderse: babasının suçu onu yakalayacak.
- 6'. Eğer o [T]iha'ya giderse: o güçlü olacak.
- 7'. Eğer o Íşlan'a giderse: tanrının gazabı.
- 8'. Eğer o Kalati'ye giderse: o söylenmemesi gereken bir şeyi dile getirir.
- 9'. Eğer o Parsa'ya giderse: hastalık (lit. tanrı) komşu(lar)ının arasında vuracak.

³⁰⁴ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 311, tercüme s. 268.

10'. Eğer o Laban'a giderse: o bir ev yapacak.

11'. Eğer o Upi'ye (Opis'e) giderse: onun (sığır) ağılı dağılacak.

12'. Eğer o Laban'a giderse: o kendine büyük bir nam yapacak.

13'. Eğer o Lubda'ya giderse: hapis/tutukluluk [onu] yakalayacak.

A.y. Süt. II (K. 2582)³⁰⁵

6'. DIŠ *ana* É LÚ *ha-di-e* GIN *i-dir-ti* UD.ME [IGI-mar]

7'. DIŠ *ana* GIŠ.SAR GIN *uš-šur-šu i-qab-bi*

8'-9'. DIŠ *ana mu-sa-ri-e* GIN *ma-na-ah-ta-šu i-lam-man ina* BAD₄ *uš-ša*

10'. DIŠ *ana ab-ri na-pa-hi* GIN *i-dir-ti* UD-me IGI-mar

11'. DIŠ *ana* A.ŠAG₄ *e-ri-ši* GIN *ina* BAD₄ È

12'. DIŠ *ana ba-ar* EDIN GIN *i-ad-di[r]*

13'. DIŠ *ana su-pur* GUD.MEŠ GIN *šu-zu-ub* DINGIR *id-du-š[ú]*

14'. DIŠ *ana su-pur* UDU.MEŠ GIN NAM.SAG.DU GIN[-ak]

15'. DIŠ *ana su-pur* ÛZ.MEŠ GIN ARHUŠ DINGIR *id-du-š[ú]*

16'-17'. DIŠ *ana* GI.AMBAR GIN GI.MEŠ *ih-su-up-ma ir-ku-u[s]* *ina* GIG *dan-nim* [È²]

18'. DIŠ *ana* KUR GEŠTIN GIN ŠE.GIŠ.Ì SÍG.HI.A []

19'-20'. DIŠ *ana tam-di* GIN *ša ana ZÁH* [] *ša ú-sa-ap-pi-hu* NIGIN-[-ar]

21'. DIŠ *ana Á-ra-an*^{ki} GIN *a-ra-an-šu* GA[B]

22'. DIŠ *ana Ia-mut-ba-li*^{ki} GIN ŠAG₄.HUL IGI-mar

23'. DIŠ *ana Tup-li-ia-áš*^{ki} GIN *nap-šur* DINGIR GÁL

Tercüme

6'. Eğer o neşeli bir adamın evine giderse: [o] kederli günler [görecek.]

7'. Eğer o (rüyasında) meyve bahçesine giderse: (birisi) onun kurtuluşunu/serbest bırakılmasını söyler/duyurur.

³⁰⁵ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 313, tercüme s. 269.

8'-9'. Eğer o bir (sebze) bahçesine/bostana giderse: onun işi kötüleşecek, (ya da) o zorluktan serbest/muaf olacak.

10'. Eğer o yanan tahta kazığa (doğru) giderse: o kederli günler görecektir.

11'. Eğer o bir tarlayı ekmeye giderse: o zorluktan serbest/muaf olacak.

12'. Eğer o bozkır avına giderse: o üzülecektir.

13'. Eğer o büyük sığırların ağılına giderse: tanrının yardımı ona yüklenecek?

14'. Eğer o koyunların ağılına giderse: o lider olacak.

15'. Eğer o keçilerin ağılına giderse: tanrının merhameti ona yüklenecek?

16'-17'. Eğer o kamışlığa gider, sazları keser ve (onlardan) demet yaparsa: [o] tehlikeli bir hastalıktan [kurtulacak?].

18'. Eğer o (rüyasında) "Şarap Memleketi"ne giderse: susam, [] çeşitli yünler [

19'-20'. Eğer o denize (ya da: Deniz-<Ülkesine>) giderse: kaybolduğu [düşünülen?] şeyi, onun israf ettiği şeyi, o (tekrar) kazanacak/toplayacak.

21'. Eğer o Aran kentine giderse: onun suçu giderilecek/kaldırılacaktır.

22'. Eğer o Yamutbal'e giderse: o sefalet görecektir.

23'. Eğer o Tupliaş'a giderse: tanrının bağışlaması/affi olacaktır.

Ölümler diyarına giden kişinin beklenenin aksine uzun ömürlü olacağı gibi burada da neşeli bir adamın evine gidilmesi tam aksi olan kederli günlere işaret etmektedir. Meyve bahçesine gidilmesi kurtuluşla ilişkilendirilmiştir fakat hangi durumdan kurtulacağı belirtilmemiştir. Burada sıkıntıların ya da yaşadığı sorunların gideceği kastediliyor olabilir. Bir bostana, yanan bir kazığa veya avlanmaya gidilmesi kötü sıkıntı ve sorunlara delalet etmektedir. Tarla ekmeye, çeşitli ağıllara, kamış kesmeye kamışlığa ve çeşitli şehirlere gitmek ise iyiye işaret etmektedir. Gidilen yerler içerisindeki Yamutbal ise sefalete düşmek şeklinde yorumlanmaktadır.

3.2.2. ZAQĪQU SERİSİ DIŞINDAKİ RÜYA ALAMETLERİ

Bu kısımda Oppenheim tarafından A, B ve C şeklinde sınıflandırılan ve çeşitli sütun ve satırları eksik tabletler incelenecektir. Yazarın çeşitli fragmanları içeriğine göre birleştirmesiyle elde edilmiştir. Tablet A neredeyse tamamen bir şeylerin yenilmesiyle alakalıdır. Burada çeşitli yenilebilir-yenilemez hayvanları ve organlarının; insan, ceset ve hatta rüya görenin kendi etinin; tuğla, toz, çamur, dışkının; farklı bitki ve ağaçların; sinek ve karınca gibi böceklerin yenilmesiyle ilgili maddeler yer almaktadır. Kusmak veya kusmuk yemekle ilgili birkaç satırdan sonra bir şeyleri içmekle ilgili bir fragman ve bazı hayvanlarla karşılaşılmasına dair örnekleri içeren bir başka parça ile karşılaşmaktadır.

Tablet B ise genellikle rüya görene bir takım şeylerin verilmesiyle ilgilidir. Verilenler arasında ceylan, domuz, eşek, köpek gibi hayvanların eti ya da iç yağı; tekerlek, araba, vagon, sürgü, kalkan ve kamış; bal, yağ ve çeşitli hayvan yağları ile bazı sıvılar ve elbiseler bulunmaktadır. Son kısmında ise bazı kimselerin elbiselerinin tutulması ve vahşi-evcil hayvanların yakalanması hakkındaki alametler kaydedilmiştir.

Tablet C'de ise önceki iki tabletin aksine daha farklı eylemler içeren rüyaların alametlerine yer verilmiştir. Bunlar içerisinde ölümler diyarına inmek, çeşitli şeyleri yemek, yıldız düşmesi, gökyüzü ve hurma ağacı ile ilgili alametler yer almaktadır. Ayrıca çeşitli ağaçları kesmek, yay ile bir takım işlemler yapmak, kanatlara sahip olup uçmak, nehre düşmek, nehri geçmek ya da engellemek gibi örnekler de bulunmaktadır. Aynı tablete ait olduğu düşünülen fakat birleştirilemeyen fragmanların ilki, bir yetişkin, çocuk, hilal ve güneş sembolleri, hançer, bir dağ, bira ve su taşımakla ilgili satırlar içermektedir. Son kısmında ise bir tanrının rüya sahibine göre farklı pozisyonlarda durması söz konusu edilmektedir. Hasarlı olan fragmandan sonra gelen parçada ise çeşitli nesnelere taşınması ile karşılaşmaktayız.

Yukarıda değindiğimiz tabletlerle ilişkilendirilemeyen ve rüya tabirleri içeren diğer fragmanlar da bulunmaktadır. Fragman I çeşitli kimselere cinsel yaklaşımda

bulunmakla alakalı satırlar içermektedir. Burada bir tanrıya, tanrıça İştar'a, krala, kralın kızı ve karısına, bir çocuğa, başka bir adamın karısına ve din kadınlarına ilişilmesi örneklerini görmekteyiz. II. fragman halat, kemer ve başka eşyaların dokunması hakkındadır ve devamında çeşitli hububatların öğütülmesinden bahsedilmektedir. III. fragman elbise kesmek ve parçalara ayırmakla ilgili ilgilidir. Son fragman ise tamamen kral için hazırlanmıştır. Buradaki alametler kadınlarla ilgili rüyalar, kusmak, bir şeyler yemek, bazı hayvanların etine ya da yağına dokunmak ve kadın, erkek, köpek veya bir domuzun kralın üzerine idrarını yapması gibi alametleri içermektedir.

3.2.2.1. Tablet A

Ö.y. Süt. II (Sm 2073)³⁰⁶

1. DIŞ UZU MÁŐ ZU G[U₇]
2. DIŞ UZU MÁŐ SUM₄.LAL GU₇ []
3. DIŞ UZU KIR₄ GU₇ şa-bat HUL
- 4-5. DIŞ UZU GAR.KI GU₇ şa-bat HUL ina IM.RI.A-řú UG₅-UG₅
6. DIŞ UZU GAR.KI KUR.RA GU₇ HUL-řú DUH
7. DIŞ UZU SAG.DU GU₇ ^dNISABA TUK-şi
8. DIŞ NÍG řAG₄ UZU GU₇ řAG₄.BI DÙG.GA
9. DIŞ UZU iş-bu-uh-ma GU₇ řAG₄.BI NU DÙG.GA
10. [DIŞ UZU i]-şid ir-ri GU₇ řAG₄.BI DÙG.GA
- 11-12. [DIŞ UZU] x bi GU₇ KUR ÁŐ na-za-qu ha-an-tu

Tercüme

1. Eğer (rüyasında) o bir ZU-keçisinin etini yerse: []
2. Eğer o bir küçük sakallı keçinin etini yerse: []
3. Eğer o bir sırtlanın etini yerse: kötülüğe yakalanma.

³⁰⁶ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 314, tercüme s. 270.

- 4-5. Eğer o bir yaban hayvanın etini yerse: kötülüğe yakalanma, onun ailesi içerisinde ölümler olacak.
6. Eğer o yabancı bir yaban hayvanın etini yerse: onun kötü (şansı) kaldırılacak.
7. Eğer o (bir hayvanın) baş(ını) yerse: o arpa (^dNisaba) sahibi olacak.
8. Eğer o (bir hayvanın) iç organlarını/bağırsaklarını yerse: gönül rahatlığı.
9. Eğer o (o hayvanı) boğazlarsa/keserse ve (onun etini) yerse: gönül rahatlığı yok/değil.
10. Eğer o (bir hayvanın) sakatatının altını/tabanını yerse: gönül rahatlığı.
11. Eğer o [] yerse: arzu(sunu) elde etmek (ya da) tez üzüntü.

İlk altı satır iki tür keçi ve yaban hayvanlarının yenilmesiyle ilgilidir. Sırtlan eti ve yaban hayvanı eti yemenin kötülüğe ve hatta yaban hayvanının yenilmesi, ayrıca ev halkından kimselerin öleceğine de işaret etmektedir. Yabancı bir yaban hayvanın yenilmesi ise kötü şanstın kurtulmaya yorulmaktadır. Devam eden satırlar ise hayvanın farklı bölgelerini yemeye alakalıdır ve bazıları olumlu bazıları ise olumsuz alametler içermektedir.

Ö.y. Süt. II (K. 6663 + 8300'den devam ediyor)³⁰⁷

3'. [DIŠ UZU UR.Z]ÍR GU₇ *ti-bu-um* NU KUR ÁŠ

4'. [DIŠ UZ]U UR.KI GU₇ *ti-bu-um*

5'. [DIŠ UZ]U MÁŠ.DÀ GU₇ *sa-hal* UZU

6.' [DIŠ UZ]U AM GU₇ UD.MEŠ-šú GÍD.MEŠ

7'-8'. [DIŠ UZ]U KA₅.A GU₇ *si-hi-il* UZU *ana* EN NÍG.GIG SIG₅

9'. [DIŠ UZU.X.N]E GU₇ GAB HUL

10'. DIŠ UZU UGU[.DUL/UGU₄].BI GU₇ KUR-*ti* ŠU TUK-ší

11'. DIŠ UZU ZU GU₇ ŠAG₄.BI DÙG.GA

12'. DIŠ UZU NU ZU GU₇ ŠAG₄.BI NU DÙG.GA

³⁰⁷ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 315, tercüme s. 270-271.

- 13'. DIŠ UZU LÚ.MEŠ GU₇ [N]ÍG.TUK *ma-da* TUK-*ši*
- 14'-15'. DIŠ UZU LÚ.UG₅ GU₇ [*mim-m*]u-*š[ú]* *man-ma* TÙM ŠAG₄-[*šú* NU] DÙG.GA
- 16'-17'. DIŠ UZU *šá-lam-ti* GU₇ *mim-[mu-šú man-m]*a TÙM ŠAG₄-*šu* [NU] DÙG.GA
- 18'. DIŠ UZU ŠAG₄.MEŠ-*šú* GU₇ *mar-ši-is-s*[u] *x*
- 19'-20'. DIŠ UZU.MEŠ-*šú* GU₇ NÍG.ŠU-*šú* *i-[x x]* *ina* NU DÙG *lib-bi* GIN-[*ak*]
- 21'. DIŠ UZU AN.TA-*šú* GU₇ HA.LA GAL-*tum* GU₇
- 22'. DIŠ UZU IGI.MEŠ-*šú* AN.TA-*šú* GU₇ HA.LA GAL-*tum* GU₇
- 23'-24'. DIŠ UZU IGI AN.TA-*šú* GU₇ HUL-*šú* TAR-*iš* NÍG.ŠU-*šú* *ana* IGI-*šú* GIN
- 25'. DIŠ UZU ŠU-*su* GU₇ DUMU.MUNUS.A.NI BA.[UG₅]
- 26'-27'. DIŠ UZU ŠU AN.TA-*šú* GU₇ *šá* NU ZU BA.[UG₅] KI.ŠÚ DAB-*s*[u]
- 28'. DIŠ UZU GÌR-*šú* GU₇ DUMU.NITA-*šú* [BA.UG₅]
- 29'. DIŠ UZU GÌR AN.TA-*šú* GU₇ *ina qir-bi-šú* [x x]
- 30'. [DIŠ UZ]U GÈŠ-*šú* GU₇ DUMU.NI [BA.UG₅]

Tercüme

- 3'. Eğer o bir kunduz eti yerse: isyan; arzu(sunu) elde edememe.
- 4'. Eğer o bir [kö]peğin etini yerse: isyan
- 5'. Eğer o bir ceylan eti yerse: *sahal šīri* (hastalık).
- 6'. Eğer o yabancı bir boğanın etini yerse: onun günleri uzun olacak.
- 7'-8'. Eğer o bir tilkinin etini yerse: *sihil šīri* (nöbeti); şanssız/hasta bir insan için: iyi (şans).
- 9'. Eğer o [birnın etini] yerse: kötülükten kurtuluş.
- 10'. Eğer o bir ma[ym]unun etini yerse: o zorla kazançlar edinir/yapar.
- 11'. Eğer o bildiği eti yerse: gönül rahatlığı.
- 12'. Eğer o bilmediği eti yerse: gönül rahatlığı yok/değil.
- 13'. Eğer o insan eti yerse: o büyük zenginliklere sahip olacak.
- 14'-15'. Eğer o ölü bir adamdan et yerse: [bir kimse] onun sahip olduğu şeyi alır/götürür, [onun] akli huzur içinde ol[ma[?]]yacak.

16'-17'. Eğer o bir cesetten et yerse: [bir kimse] onun sahip olduğu şeyi alır/götürür, onun aklı [huzur içinde ol(may³)acak].

18'. Eğer o kendi iç organlarını/sakatatını yerse: onun serveti [] olacak].

19'-20'. Eğer o kendi etini yerse: onun malı [] olacak, o rahatsız bir akılla yaşayacak/yürüyecek.

21'. Eğer o arkadaşının etini yerse: o büyük bir paya/hisseyi yiyecek(sahip olacak).

22'. Eğer arkadaşı onun yüzünü yerse: o büyük bir paya/hisseyi yiyecek(sahip olacak).

23'-24'. Eğer o arkadaşının gözünü yerse: onun kötü (şansı) düzeltilir, onun malı zenginleşir.

25'. Eğer o elinin etini yerse: onun kızı öl[ür].

26'-27'. Eğer o arkadaşının elinin etini yerse: onun (henüz) bilmediği bir şey kaybolur, hapsedilme onu yakalar.

28'. Eğer o ayağının etini yerse: onun büyük oğlu ölür.

29'. Eğer o arkadaşının ayağının etini yerse: ona yakın olanların arasın(d)a [].

30'. Eğer o erkeklik organını yerse: onun oğlu [ölecek].

Farklı hayvanların etinin yenilmesiyle ilgili ilk satırlar içerisinde yabani boğa ve kırık olduğu için hangi hayvana ait olduğunu bilemediğimiz eti yemek dışında olumlu örnekler bulunmamaktadır. Bunlar arzuların gerçekleşmemesi, isyan, çeşitli hastalıklar ve zor kazanç gibi durumlarla ilgilidir. Bilinen bir eti yemek iyiye, bilinmeyeni yemek ise kötüye işarettir. Daha sonra yamyamlıkla ilgili satırlar yer almaktadır ve ilginç bir şekilde insan eti yemek zenginliğe, arkadaşın etini, yüzünü ya da gözünü yemek ise kazanılacak mala delalet etmektedir. Bir ölünün ya da kendisinin etini yiyen bir kimse için kötü alametler yer almaktadır. Kendi elini yemek kızının öleceğine ve ayağının etini yemekse büyük oğlunun öleceğine yorulmaktadır. Kendi erkeklik organını yemenin, evlatla ilişkilendirilen idrar örneklerinde olduğu gibi, oğlunun ölümüyle sonuçlanacağı

belirtilmiştir. Diğer sütün çeşitli kuşların yenilmesiyle ilgili alametlerle devam etmektedir.

Ö.y. Süt. III (K. 6611'dan devam ediyor)³⁰⁸

4'-5'. [DIŠ x x].MUŠEN GU₇ na-ša-ru qa-bi-šú KÁ NU È

6'. [DIŠ U]Z.TUR.MUŠEN GU₇ NINDA nap-šá GU₇

7'-8'. [DIŠ] KUR.GI.MUŠEN GU₇ ZI KÚR ù ZI HUL-ti

9'. DIŠ ku-ruk-ka MUŠEN GU₇ ZI KÚR

10'. DIŠ Ú.NÁG.GA.MUŠEN GU₇ ir-bu TU[-ub]

11'. DIŠ TU.[KU]R₄.MUŠEN GU₇ ZI KÚR A Š[I]

12'. DIŠ BU[R₅?].MUŠEN GU₇]

Tercüme

4'-5'. [Eğer] o bir [...-k]uşu yerse: ona bakması/dikkat etmesi söylenir, o kapısını(evini) terk etmeyecek.

6'. [Eğer] o bir [ö]rdek yerse: o bolluk içerisinde yiyeceğe sahip olacak.

7'-8'. [Eğer] o bir kaz yerse: bir düşman atağı ya da kötülük atağı.

9'. Eğer o kurukku-kuşu yerse: düşman atağı.

10'. Eğer o bir kuzgun yerse: kazanç girec[ek].

11'. Eğer o bir [üv]eyik yerse:[].

12'. Eğer [o] bir BUR₅.[HABRUD-kuşu yerse:].

Ö.y. Süt. IV (Sm 2073)³⁰⁹

8'. DIŠ ^{giš}HAŠHUR GU₇ bi-bil lib-bi TUK-ši

9'. DIŠ ^{giš}PÈŠ GU₇ mat-qá GU₇

10'-11'. DIŠ ^{giš}GEŠTIN GU₇ hu-ud lib-bi šum₄-ma ki-iš lib-bi

12'. DIŠ KIN.GEŠTIN GU₇ ŠAG₄.BI [x x]

³⁰⁸ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 316, tercüme s. 272.

³⁰⁹ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 316, tercüme s. 272.

13'. DIŠ^{giš}GEŠTIN.HÁD.A GU₇ *un-dár-r[a-ar]*

14'. DIŠ^{giš}ŠENNUR GU₇ *i-b[er-ri]*

Tercüme

8'. Eğer o (rüyasında) bir elma yerse: o kalbinin isteğini elde eder.

9'. Eğer o bir incir yerse: o tatlı yemek yiyecek.

10'-11'. Eğer bir kimse tek bir üzüm yerse: neşe, ya da hem de: kalp kırgınlığı.

12'. Eğer o bir üzüm salkımı yerse: onun kalbi [].

13'. Eğer o bir kuru üzüm yerse: o acı bir olayla karşılaşacak.

14'. Eğer o bir erik yerse: o a[ç] kalacak.

Bir takım meyvelerin yenilmesiyle ilgili kısmın ardından yenebilir olmayan nesnelere alakalı satırlar gelmektedir.

A.y. Süt. I (Sm 2073)³¹⁰

3'. [DIŠ] GU₇ *mim-mu-šú DAGAL-eš*

4'. [DIŠ] GU₇ *KI.ŠÚ u DI NU DAB-su*

5'. [DIŠ S]IG₄.AL.ÜR.RA GU₇ *ŠAG₄.BI DÙG.GA*

6'. DIŠ IM GU₇ *LÚ is-sa-la-a'*

7'. DIŠ IM *pa-aš-ra* GU₇ *i-dal-lah-ma i-bir-ri*

8'. DIŠ IM GIM NINDA GU₇ *ina KIN-šú ZI-ah*

9'. DIŠ SIG₄ GIM NINDA GU₇ *LÚ.BI ina KI.GUB-šú ZI-ah*

10'-11'. DIŠ SAHAR.HI.A GU₇ *LIL-a' DUG₄.DUG₄ i-ma-ki KI BE DINGIR-šú GAR-šú MI-ši*

12'. DIŠ SAHAR *tup-qin-ni* GU₇ *DUG₄.DUG₄ i-ma-ki SAG₄.BI DÙG.GA*

13'. DIŠ *sahar-šup-pa-a* GU₇ *DUG₄.DUG₄ i-ma-ki*

³¹⁰ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 317, tercüme s. 272-273.

Tercüme

- 3'. [Eğer] o [] yerse: onun malı genişleyecek.
- 4'. [Eğer] o [] yerse: hapislik ve hâkim onu yakalayacak.
- 5'. [Eğer] o bir fırınlanmış tuğla yerse: onun akli huzur içinde olacak.
- 6'. Eğer o kil/çamur yerse: karışıklık, o yıpranmış olacak.
- 7'. Eğer o gevşek² kil/çamur yerse: o karmaşa içerisinde olacak ve açlık çekecek.
- 8'. Eğer o ekmek olarak kil/çamur yerse: o görevinden ayrılacak.
- 9'. Eğer o ekmek olarak bir tuğla yerse: bu adam kendi yerinden ayrılacak.
-
- 10'-11. Eğer o toz yerse: o yıpranmış olacak, ... o fakirlik çekecek, onun tanrısının yabancılaştırması⁷ onun için mevcut olacak; şaşkınlık.
- 12'. Eğer o (duvarın) bir köşesinden toz yerse: O fakirlik çekecek; onun akli huzur içinde olacak.
- 13'. Eğer o bir cüzamlı(nın pullarını) yerse: [o fakirlik çeker].
- Aynı metin, hasarlı ve eksik satırlardan sonra dışkı yemeyle ve yamyamlıkla ilgili alametlerle devam etmektedir. Bir yabancıyı, erkek kardeşini veya oğlunu öldüren birinin başına gelecekleri son kısımları hasarlı olduğu için öğrenememekteyiz ancak dışkı yemenin zengiliğe işaret ettiği açıktır.
- 23'-26'. DIŠ ŠÈ AN.TA-šú GU₇ HUL [] *mim-mi-šú ana IGI-šú*[GIN]
NÍG.SIG₅ T[UK-ši] *e-ki-am GAR-un*
- 27'. DIŠ ŠÈ *ú-ma-me* GU₇ NÍG.TUK T[UK-ši]
-
- 28'. DIŠ NA GAZ-*ma* GU₇ NÍG.ŠU-šú *i*[-x-x]
- 29'. DIŠ ŠEŠ-šú GAZ-*ma* GU₇ *mim-mi-šú man-ma* [TÙM]
- 30'. DIŠ DUMU-šú GAZ-*ma* GU₇ *mim-mi-šú man-ma* [TÙM]
- 23'-26'. Eğer (rüyasında) o arkadaşının dışkısını yerse: onun malı [artacak], o iyi (şansa) sahip olacak, [o (kendi zenginliği için)] “(onu) nereye koyacağım?” [diyecek].
- 27'. Eğer o yaban hayvanlarının dışkısını yerse: [o] servete sa[hip olacak].

28'. Eğer o (rüyasında) bir adamı öldürür ve (etini) yerse: onun malı []olacak.

29'. Eğer o erkek kardeşini öldürür ve (onun etini) yerse: birisi onun varlıklarını [] yapacak.

30'. Eğer o oğlunu öldürür ve (onun etini) yerse: birisi onun varlıklarına [] yapacak.

A.y. Süt. II (K. 4570 + 7251)³¹¹

8'-10. DIŠ GURUN₃ GIŠ.NAM.TÁR GU₇ B[AD₄] UGU EN INIM-šú KALAG.GA *di-ki-e KA pi-rit-tú*

11'. DIŠ NUMUN GIŠ. ^{giš}ÁSAL GU₇ HUL-šú GAB

12'. DIŠ NUMUN ^{giš}ÁSAL GU₇ GABA.RI

13'. DIŠ Ú ZU-*u* GU₇ ŠAG₄.BI DÙG.GA

14'. DIŠ Ú NU ZU GU₇ *e-rib ir-bi*

15'-16'. DIŠ ESIR GU₇ KI.ŠÚ DAB-*su* ŠAG₄.BI NU DÙG.GA

17'. DIŠ *kup-ra* GU₇ *ina-an-ziq*

18'. DIŠ *nap-ṭa* GU₇ ŠAG₄.HÚL.LA

19'. DIŠ *pi-til-ta* GU₇ KIN-šú ZI-*ah*

20'-21'. DIŠ *hi-im-ma-ta* GU₇ NINDA *nap-šá* GU₇ ŠAG₄.BI DÙG.GA

22'. DIŠ *hi-im-ma-ta šá* SILA GU₇ *mim-mu-šú* DAGAL-*eš*

23'. DIŠ *di-ri-ta* GU₇ ŠAG₄.HÚL.LA

24'. DIŠ *šu-ul-pa* GU₇ *šá x piš* ZI GÁL-šú

25'. DIŠ ŠE.x GU₇ [KI.]KAL x x []

Tercüme

8'-10'. Eğer o *namtaru*-bitkisinin meyvesini yerse: zor[luk], o (mahkemede) düşmanı üzerine galip gelir; tehlikeli haberler (nedeniyle) zorunlu hizmete çağırılma.

³¹¹ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 317-318, tercüme s. 273-274.

11'. Eğer o kavak ağacının tohumlarını yerse: onun kötü (şansı) uzaklaştırılacak/kaldırılacak.

12'. Eğer o kavak ağacını(n meyvesini?) yerse: bir rakip/denk.

13'. Eğer o bilinen bir bitki yerse: gönül rahatlığı/akıl huzuru.

14'. Eğer o bilmediği bir bitki yerse: kazanç girecek.

15'-16'. Eğer o katran (*iþtu*) yerse: hapsedilme onu yakalayacak, gönül rahatlığı değildir/yoktur.

17'. Eğer o (kuru) katran (*kupru*) yerse: o dert(ler)e sahip olacak.

18'. Eğer o petrol yağı(*naphtha*) yerse: sıkıntılı bir akıl/gönül.

19'. Eğer (hurma ağacının liflerinden yapılmış yatak) dolgusu yerse: o yerinden/işinden uzaklaştırılacak.

20'-21'. Eğer o süprüntü/çerçöp yerse: o bol yiyeceğin tadını çıkarır, onun akıllı huzur içerisinde olacak.

22'. Eğer o sokak süprüntüsü/çerçöpü yerse: onun varlıkları/sahip oldukları artacak.

23'. Eğer o balçık? yerse: sıkıntılı bir zihin, o yıpranmış/yaşlanmış olacak.

24'. Eğer o bitki sapları yerse: [].

25'. Eğer o []-arpası yerse: [].

İlk satırda *namtaru* denilen bitkinin yenilmesi için mahkemede düşmanına galip gelmek ya da tehlikeli bir durum nedeniyle görev almak gibi iki farklı yorum yer almaktadır. İnsanın farklı uzuvlarının yenilmesinde olduğu gibi kavak ağacının tohumu kötü talihten kurtulmaya fakat meyvesinin yenilmesi ise bir rakibe işarettir. Bilinen ya da bilinmeyen bir bitkinin yenilmesi iyi bir alamet olarak değerlendirilmiştir. Katran, petrol yağı, yatak dolgusu ve balçık gibi şeyleri yemek olumsuzken çer çöp yemek olumludur. Sonraki fragman da yeme ile ilgili satırlarla başlamakta fakat kusmak hakkındaki alametlerle sona ermektedir.

A.y. Süt. II (Sm 2075'ten devam ediyor)³¹² s. 318.

3'. [DIŠ ^dD]İM.ME GU₇ []

4'. [DIŠ M]UL.MEŠ GU₇ UD *ba-l*[*a²-ti²*] *x*

5'-6'. DIŠ [N]IM.MEŠ GU₇ ŠE *u* KU[G.BABBAR TUK-š]*i ina* PAP.[H]AL [È]

7'. DIŠ *kul-ba-a-bi* GU₇ NÍG.ŠU-šú *iš-te-ni-i'-šú*

8'. DIŠ *tu-la-a-ti* GU₇ *ka-šad li-i-ti*

9'. DIŠ *pi-zal-l*[*u-ri*] GU₇ *ma-la i-šu-u i-dap-pu-ur*

10'. DUG *ka-bu-*[*ta* GU₇ ^d]NISABA TUK-ši

11'-12'. DIŠ *ip-ru-*[*ma* GU₇] *x* [*x*] GU₇ [] T]AG₄-šú

13'-14'. DIŠ *pu-ta-ti x* [GU₇ IGI-*m*]ar [] -šú

15'. DIŠ NÍG GU₇ *i-par-ru* [] *n]um*

16'-17'. DIŠ *ip-ru-ma* []

18'-19'. DIŠ *ú-nu-ut* ŠAG₄-šú []

20'. DIŠ *ú-nu-ut* ŠAG₄-šú []

Tercüme

3'. [Eğer] o [La]massu-demonunu yerse: [] .

4'. [Eğer] o [yı]ldızları yerse: [] .

5'-6'. [Eğer] [si]nekleri yerse: [o] arpa ve [gümüş] sa[hibi olacak]; zorl[uk]tan [çıkacak].

7'. Eğer o karıncaları yerse: onun varlıkları onu sürekli meşgul tutacak.

8'. Eğer o kurtçukları yerse: bir zafer kazanmaktır.

9'. Eğer o kertenkele[leri] yerse: sahip olduğu ne varsa kaybolacak.

10'. Eğer o güb[re(-böceğini?)] yerse: o hububat(^dNisaba) elde edecek.

11'-12'. Eğer o kusarsa [ve kusmuğunu yerse]: o [] tadını çıkaracak [] onu bırakacak/terk edecek.

³¹² A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 317-318, tercüme s. 274.

13'-14'. Eğer [o] []nın kusmuğunu [yerse]: o []yı görecek/deneyimleyecek, [] onu [bırakacak²].

15'. Eğer o yediği Şeyi tekrar tekrar kusarsa []

16'-17'.Eğer o kusarsa ve []

18'-19'. Eğer [o] i organlarını/bağırsaklarını [kusarsa]: []

20'. Eğer [o] i organlarını/bağırsaklarını [kusarsa² ve]

Çeşitli yiyecek ve nesnelerin yenilmesiyle alakalı uzun kısımdan sonra birkaç satırlık içme ile ilgili alamet bulunmaktadır. İdrar ve lağım suyu içmenin satırlar hasarlı olduğundan neye işaret ettiklerini ğrenememekteyiz.

A.y. Süt. III (K. 11841)³¹³

1'. DIŞ A.K[ÀŐ.MEŞ [NAG]

2'-3'. DIŞ A.KÀŐ.MEŞ [NAG] DINGIR.[]

4'. DIŞ A *hi-il-ti* NAG *ki-Őir* []

5'. DIŞ KÀŐ-Ő NAG ŐAG₄.[BI] DINGIR x []

Tercüme

1'. Eğer (rüyasında) [o] id[rar]lı su [içerse:]

2'-3'. Eğer [o] idrarlı su [içerse]: []

4'. Eğer o lağım kanalından su içerse: ... []

5'. Eğer o (kendi) idrarını içerse: gönül/zihin [], tanrı []

Arka yüzün sağlam kalan son fragmanındaki ilk cümle, yukarıda bazı alametlerde karşılaştığımız gibi iki ayrı fiil barındırmaktadır. Baş kısmı, hasarlı olduğundan ve devam eden satırlarda tekrar yazmak yerine “denden” yani (KI).MIN kullanılmasından dolayı ilk fiili ğrenememekteyiz. Cümlelerin sonraki kısmında ise *mahru* “karşılaşmak” eylemi yer almakta ve farklı hayvanlarla birlikte kullanılmaktadır.

³¹³ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 319, tercüme s. 274.

A.y. Süt. III (Sm 2073'te devam ediyor)³¹⁴ s. 319

4'-5'. [DIŠ x x x-ma] ANŠE.KUR.RA *im-hur-šú e-tì-ra* TUK-ši

6'-7'. [DIŠ x x x]-ma ANŠE *im-hur-šú i-mir-tu* DUMU.MEŠ TUK-ši

8'-9'. [DIŠ KI.MIN-m]a UDU.NÍTA *im-hur-šú še-im* TUK-ši

10'-11'. [DIŠ KI.MIN-m]a UR.ZÍR *im-hur-šú ana ár-kàt* UD.ME SIG₅

12'-13'. [DIŠ KI.MIN]-ma ŠAH *im-hur-šú* DUMU.MEŠ TUK-ši SAG₄-šú DÙG-ab

14'-15'. [DIŠ] KI.MIN-ma KA₅.A *im-hur-šú* DUMU.MEŠ TUK-ši SAG₄-šú DÙG-ab

16'-18'. DIŠ KI.MIN-ma PÉŠ *im-hur-šú* NINDA *sad-ra* GU₇ *mim-mu-šú* DUGUD TÙM

19'. DIŠ KI.MIN MUD *im-hur-šú* ša HA.A GUR-šú

Tercüme

4'-5'. [Eğer o ... ve] bir at ile karşılaşırsa: o bir kurtarıcıya sahip olacak.

6'-7'. [Eğer o ... ve] bir eşek ile karşılaşırsa: görme² (*imirtu*), o oğullara sahip olacak.

8'-9'. [Eğer o ... ve] bir koç ile karşılaşırsa: o hububata sahip olacak.

10'-11'. [Eğer o ... ve] bir köpek ile karşılaşırsa: tüm gelecek için hoşluk.

12'-13'. [Eğer o ... ve] bir domuz ile karşılaşırsa: o oğullara sahip olacak, onun zihni huzur içinde olacak.

14'-15'. Eğer o ... ve bir tilki ile karşılaşırsa: o oğullara sahip olacak, onun zihni huzur içinde olacak.

16'-18'. Eğer o ... ve bir fare ile karşılaşırsa: o her zaman (yeteri kadar) yiyecek sahibi olacak; önemli bir kişi onun servetini/malını alıp götürecektir.

19'. Eğer o ... ve bir kuş ile karşılaşırsa: kaybedilen bir şey ona geri dönecek.

Burada at, eşek, koç, köpek, domuz, tilki ve fare gibi hayvanları görmenin olumlu alametler olduğu anlaşılmaktadır. Buraya kadarki kısımda bazı alametler olumlu iken diğerleri kötüye işaret etmekteydi fakat burada tamamı iyiye yorumlanmıştır.

³¹⁴ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 319, tercüme s. 275.

3.2.2.2. Tablet B

Ö.y. Süt. I (SM 952 +)³¹⁵

11. DIŠ NA₄.KIŠIB SUM-šú DUMU.NÍTA [TUK-š*i*]
12. DIŠ NA₄.KIŠIB NA₄.ZA.GÌN SUM-šú DINGIR.MEŠ []
13. DIŠ NA₄.KIŠIB NA₄.GUG SUM-šú DUMU.MEŠ DUMU.MUNUS.MEŠ [TUK]
14. DIŠ NA₄.KIŠIB *ih-zi* SUM-šú DUMU.MEŠ DUMU.MUNUS.MEŠ N[U TUK]
15. DIŠ NA₄.KIŠIB KA SUM-šú ŠAG₄.SÈ.SÈ.KI-šú [KUR]
16. DIŠ NA₄.KIŠIB NA₄.MUŠ.GÍR SUM-šú ŠAG₄.SÈ.SÈ.KI-šú NU [KUR]
17. DIŠ NA₄.KIŠIB SAR SUM-šú *lu* MU *lu* DUMU TUK DUMU.UŠ.GLA
18. DIŠ NA₄.KIŠIB ALAM.MEŠ SUM-šú DUMU.MEŠ TUK ŠAG₄.BI DÙG.[GA]
19. DIŠ NA₄.KIŠIB LUGAL SUM-šú DINGIR-šú EŠ₄.DAR-šú GÁL *šum₄-ma* x []
20. DIŠ NA₄.KIŠIB SUMUN SUM-šú DUMU.GI.NA *šum₄-ma* GIŠKIM TUK-[š*i*]
21. DIŠ NA₄.KIŠIB U SUM-šú DUMU.GI.NA TUK-š[i]
22. DIŠ NA₄.KIŠIB NU U SUM-šú DUMU LÚ.HUB TUK-š*i*
23. DIŠ NA₄.KIŠIB GAR-*ma it-ba-lu lu* DUMU-šú *lu* DUMU.MUNUS-šú UG₅
24. DIŠ NA₄.KIŠIB MU-š*u* SUM-šú MU *u* NUMUN TUK-š*i*
25. DIŠ NA₄.KIŠIB MU.[SUM-šú] *ana* IDIM ÚKU *ana* MAŠ.EN.DÙ
NÍG.TUK
26. DIŠ NA₄.KIŠIB M[U-šú GAR-*ma it-b*]a-*lu* DUMU-šú UG₅
27. DIŠ NA₄.KIŠIB M[U SUM-šú] IDIM LÁ-*lil* MAŠ.EN.DÙ NÍG.TUK-š*i*
28. DIŠ NA₄.KIŠIB MU.[] SUM-šú *lu* A.MEŠ *lu ip-qam* DIRI
29. DIŠ NA₄.KIŠIB MU.[SU]M-šú SAG₄.SÈ.SÈ.KI-šú KUR-*ad*
30. DIŠ NA₄.KIŠIB M[U.] x SUM-šú *i-na-hi-iš* UGU EN INIM-šú GUB-[*az*]
31. DIŠ NA₄.KIŠIB [MU] x x SUM-šú DUMU-šú [UG₅]

³¹⁵ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 322, tercüme s. 276-277.

32. DİŞ NA₄.KIŞIB [MU] AD-šú SUM-šú LAL É AD-šú SAG.DU-su [x x]

33. DİŞ NA₄.KIŞIB MU AD-šú SUM-šú i-[x x]

Tercüme

11. Eğer (rüyasında) bir kimse ona bir mühür verirse: [o] bir oğula [sahip olacak].

12. Eğer bir kimse ona lapis lazuliden bir mühür verirse: [].

13. Eğer bir kimse ona kırmızı taştan bir mühür verirse: [o] erkek ve kız çocuklarına [sahip olur].

14. Eğer bir kimse ona kakma bir mühür verirse: [o] ne erkek ne de kız çocuklarına [sahip olacak].

15. Eğer bir kimse ona fildişinden² bir mühür verirse: [o] kalbinin arzusuna [kavuşacak].

16. Eğer bir kimse ona *muššāru*-taşından bir mühür verirse: o kalbinin arzusuna [kavuşamayacak].

17. Eğer bir kimse ona kitabeli/yazılı bir mühür verirse: o hem bir “isme” hem de bir oğula sahip olacak; meşru bir oğul.

18. Eğer bir kimse ona tasvirli bir mühür verirse: o oğullara sahip olacak, gönül rah[atlığı].

19. Eğer bir kimse ona bir kral mührü verirse: onun için bir koruyucu tanrı ve tanrıça olacak, ya da ayrıca: [].

20. Eğer bir kimse ona eski bir mühür verirse: meşru bir oğul ya da o bir işaret al[ır].

21. Eğer bir kimse ona delikli bir mühür verirse: o meşru bir oğula sahip olur.

22. Eğer bir kimse ona delik olamayan bir mühür verirse: o sağır bir oğula sahip olacak.

23. Eğer o bir mühür taşır ve biri (onu) alıp götürürse: onun ya oğlu ya da kızı ölecek.

24. Eğer bir kimse ona (üzerinde) onun (kendi) ismiyle bir mühür verirse: o bir nam/ün ve evlat sahibi olur.

25. Eğer [bir kimse o]na [üzerinde]nın ismiyle bir mühür [verirse]: önemli bir kimse için: yoksulluk; aşağı kesimden bir kimse için: zenginlik.

26. Eğer [o] is[miyle] bir mühür [taşırsa²] ve biri (onu) alıp götürürse: onun oğlu ölecek.

27. Eğer [bir kimse ona ...nın ism]i [ile bir mühür verirse]: önemli bir kimse utanca ulaşacak; aşağı kesimden bir kimse zenginlik kazanacak.
28. Eğer bir kimse ona []nın ismiyle bir mühür verirse: o hasta düşecek, sıskalık/su toplama hastalığı ya da cüzamdan biri (onun başına gelecek).
29. Eğer bir kimse ona []nın ismiyle bir mühür verirse: o kalbinin isteğini elde edecek.
30. Eğer bir kimse ona [] bir mühür verirse: o başarılı/muvaffak olacak, o (mahkemede) düşmanına karşı duracak.
31. Eğer bir kimse ona [] bir mühür verirse: onun oğlu [ölecek].
32. Eğer bir kimse ona babasının (ismiyle) bir mühür verirse: onun babasının malının kaybı, onun başı [].
33. Eğer bir kimse ona babasının ismiyle bir mühür verirse: o [] olacak.

İlk satırlarda lapis lazuli, kırmızı, *muşgārru*-taşından mühürler ya da kitabeli, tasvirli, delikli veya deliksiz gibi çeşitli özellikleri belirtilen mühürlerin rüyada verilmesiyle ilgili alametler yer almaktadır. Daha önce de değindiğimiz gibi evlat-mühür ilişkisi belirgin bir şekilde görülmektedir. Diğer yandan bazı örnekler evlatla ilişkili değildir. Fildişinden ya da *muşgārru*-taşından mühürler arzuya kavuşma ya da kavuşamamaya ilgilidir. Bir kral mührünün verilmesi ise koruyucu tanrılara sahip olacağına işaret etmektedir. Delikli bir mühür bir oğula deliksizi ise işitme engelli bir oğula yorulmuştur ve delikle kulak ilişkilendirilmiş gibi görünmektedir. Taşınan bir mührün başkası tarafından alınıp götürülmesi de kız evladın kaybına delalet etmektedir. İlerleyen satırlarda isminin bulunduğu bir mührü taşıyan bir başkası tarafından alınırsa oğlu ölecektir şeklinde belirtilmektedir. Daha sonraki satırlar, rüyayı görenin ya da başka kimselerin ismini taşıyan mühürlerle ilgilidir. Bu kısımda da olumlu olumsuz ve evlatla ilgili örnekler yer almaktadır. Bazıları hastalığa işaret ederken diğerleri zenginlik, bir arzuya kavuşma ve nam yapma gibi olumlu durumlara işaret etmektedir. Dikkat çekici husus ise bazılarında rüya görenin zengin ya da fakir olmasına göre farklı seçeneklerin

yazılmış olmasıdır. Zenginler için olumsuz alametlerin fakirler için olumlu olduğunu görmekteyiz. Sonraki metnin okunan satırlarında muhtemelen tütsü amacıyla kullanılan ve reçinesi olan çeşitli ağaçlarla ilgili kehanetler sayılmaktadır.

Ö.y. Süt. I (K. 2018A'dan devam ediyor)³¹⁶

11'. [DIŠ *taz-ka*]-*ri-in-nu* SUM-*šú i-na-mi-ir*

12'. [DIŠ] GIŠ.MES SUM-*šú DUMU.SAL.MEŠ TUK-ši*

13'. [DIŠ] ^{giš}ŠINIG SUM-*šú DINGIR TI.LA BA-su*

14'. DIŠ ^{giš}ERIN SUM-*šú lu AD-šú lu DUMU.UŠ-šú UG₅*

15'. DIŠ ^{giš}ŠUR.MİN SUM-*šú ina la-li-šú i-qat-ti*

16'. DIŠ ^{giš}dap-ra-nu SUM-*šú MU SAL.SIG₅ IGI_{mar}*

17'. DIŠ ^{giš}mi-ih-ra GABA.RI NU TUK-*ši*

18'. DIŠ ^{giš}ÁSAL SUM-*šú DAM TUK-ši*

19'. DIŠ ^{giš}Ù.ŠUH₅ SUM-*šú É-su ZALAG-ir*

20'. DIŠ GIŠ.MEŠ ZU SUM-*šú UD.MEŠ GÍD.DA.MEŠ*

21'. DIŠ GIŠ.MEŠ NU ZU SUM-*šú LUGAL mim-mu-šú TÙM // TIL UD-me*

22'. DIŠ GIŠ.SIM ZU SUM-*šú HA.A IGI*

23'. DIŠ GIŠ.ŠIM NU ZU SUM-*šú LUGAL mim-mu-šú TÙM*

24'. DIŠ Á.KÁR LÚ.NAGAR SUM-*šú É <EN> INIM.MA i-be-el*

Tercüme

11'. [Eğer] bir kimse ona şimşir verirse: o mutlu olacak/parlayacak.

12'. Eğer bir kimse ona *mesu*-kerestesi/odunu verirse: o kız çocuklara sahip olacak.

13'. Eğer bir kimse ılgın kerestesi verirse: tanrı ona hayat bahşedecek.

14'. Eğer bir kimse ona sedir kerestesi verirse: onun ya babası ya da ilk (doğan) oğlu ölecek.

³¹⁶ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 322-323, tercüme s. 277.

- 15'. Eğer bir kimse ona selvi kerestesi verirse: o hayatının baharında sona ulaşacak.
- 16'. Eğer bir kimse ona ardıç kerestesi verirse: hoş bir yıl yaşayacak.
- 17'. Eğer bir kimse ona *mihru*-kerestesi verirse: onun rakibi olmayacak.
- 18'. Eğer bir kimse ona kavak-kerestesi verirse: o bir eş/zevce alacak.
- 19'. Eğer bir kimse ona çam-kerestesi verirse: onun evi mutlu olacak/parlayacak.
- 20'. Eğer bir kimse ona bildiği bazı keresteler verirse: uzun günler/ömür.
- 21'. Eğer bir kimse ona (onun) bilmediği bazı keresteler verirse: kral onun mallarını elinden alacak, (onun) günlerin(in) sonu.
- 22'. Eğer bir kimse ona hoş kokulu/aromatik bir madde verirse: o kaybını (kayıp olan şeyi) bulacak.
- 23'. Eğer bir kimse ona (onun) bilmediği hoş koku/aromatik verirse: kral onun mallarını elinden alacak.
- 24'. Eğer bir kimse ona (tipik) marangoz aleti verirse: o düşmanın(ın) evine sahip olacak.

Son satırda olduğu gibi devam eden alametler çeşitli meslek adamlarının aletlerinin verilmesiyle ilgilidir ve satırların yarısının ilk cümleleri hasarlıdır. Büyük çoğunluğu mal-köle sahibi olma, zenginlik ve fakirlikle alakalıdır.

Ö.y. Süt. II (82-5-22, 538)³¹⁷

1. [DIŠ Á.]KÁR^{lú}AŠ[GAB SU]M-šú ZI.GA *sar-dat-su šum₄-ma* TU[K]
2. [DIŠ Á.]KÁR^{lú}SI[MUG S]UM-šú NAM.NE.RU DAB-*su*
3. [DIŠ Á.KÁ]R^{lú}ZADIM SUM-šú *mim-mu-šú ik-ka-šir₄*
4. [DIŠ Á.KÀR] ^{lú}BAHAR SUM-šú Á.TUK LUGAL.KALAG.GA TI-*qí*
5. [DIŠ Á.KÁR^{lú}A]D.GUB_x SUM-šú *hu-ud lib-bi* UŠ.MEŠ-šú
6. [DIŠ Á.KÁR^{lú}URUDU.N]AGAR SUM-šú *lu-úp-nu u ma-ku-u* DAB-*su*
7. [DIŠ _____] *x* SUM-šú ŠE *u* KUG.BABBAR TUK-[š*i*]

³¹⁷ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 323, tercüme s. 277-278.

8. [DIŠ] SUM-šú ÌR u GÉME TUK-[šì]
9. [DIŠ SU]M-šú ZI.GA [x x]
10. [DIŠ SU]M-šú Á.DAH TUK-šì *mim-mu-šú* HA.A [IGI]
11. [DIŠ SUM-š]ú x ana LÚ È *šum₄-ma* BE-tu UGU-šú []
12. [DIŠ SUM-šú] ÌR u GÉME TUK-šì *šum₄-ma tuš-šú* UG[U-šú x]
13. [DIŠ SUM-šú] INIM.NU.GAR.RA [U[GU-šú]]
14. [DIŠ SUM-šú] *mim-mu-šú* HA.[A]

Tercüme

1. [Eğer bir kimse ona] deri ustasının [a]letini [verirse]: onun için daimi masraflar olacak, (varyant: o (masraflara) sahip olacak.)
2. [Eğer bir kimse ona] demir[ci] aleti [verirse]: bir kötü büyü (*māmītu*) onu yakalayacak.
3. [Eğer bir kimse ona] taşı/taş kesici [ale]ti [verirse]: onun mallarını büyüyecek.
4. [Eğer bir kimse ona] çömlekçinin [aletini verirse]: bir “güçlü kral” (onun) zenginliği(ni) tutacak/alacak.
5. [Eğer bir kimse ona kamış]çı [aleti] verirse: kalp sevinci onu takip edecek.
6. [Eğer bir kimse ona bak]ırcı [aleti verirse]: yoksulluk ve fakirlik onu yakalayacak.
7. [Eğer] bir kimse ona [] verirse: o hububat ve gümüş sahibi olacak.
8. [Eğer] bir kimse ona [] verirse: o kölelere sahip olacak.
9. [Eğer] bir kimse ona [] verirse: kayıplar [] olacak.
10. [Eğer bir kimse] ona [] ver]irse: o bir yardımcıya sahip olacak, [o] kaybettiği malını/eşyasını [tekrar görecek].
11. [Eğer bir kimse] ona [] verirse]: ... bir adama çıkacak; ya da bir ... onun üzerine/üzerinde [olacak].
12. [Eğer bir kimse ona] verirse]: o kölelere sahip olacak; ya da: iftira onun üzerine [düşecek].
13. [Eğer bir kimse ona] verirse]: saçma suçlamalar [onun üzerine düşecek].
14. [Eğer bir kimse ona] verirse]: [o] kaybetti malını/eşyasını [tekrar görecek].

Ö.y. Süt. II (K. 2018A'dan devam ediyor.)³¹⁸

- 13'. DIŠ UZU MAŠ.DÀ SUM-šú HA.LA *ib-b*[a²]
- 14'. DIŠ UZU NAM.LÚ.U₈.LU SUM-šú DÙ-*eš* [x]
- 15'. DIŠ UZU UR.ZÍR SUM-šú *šu-ku-us-su* SI.SÀ
- 16'. DIŠ UZU ŠAH SUM-šú NU.DÙG.GA UZU
- 17'. DIŠ UZU ANŠE SUM-šú *mim-ma* NU HAR-tú IGI-*mar*
- 18'. DIŠ UZU ANŠE.KUR.RA SUM-šú *in adi-nim i-qal-lil*
- 19'. DIŠ UZU ANŠE.EDIN.NA SUM-šú *ha-šah* ŠE
- 20'. DIŠ UZU HÁD.DA SUM-šú NAM.NE.RU DAB-*su*
- 21'. DIŠ Ì.LU SUM-šú *mim-ma la ki ku iš ina* KI.KAL KUR-*ad*
- 22'. DIŠ Ì.LU GUD SUM-šú *ul-tab-bar*
- 23'. DIŠ Ì.LU UDU.NÍTA SUM-šú *ša-bat* IGI.2
- 24'. DIŠ Ì.LU UR.MAH SUM[-šú] GABA.RI NU TUK-*ši*
- 25'. DIŠ Ì.LU UR.BAR.RA SUM[-šú] DINGIR-šú KI-šú *zi-ni*
- 26'. DIŠ Ì.LU UR.ZÍR SUM[-šú] *ša-bat* [NÍG].HUL
- 27'. DIŠ Ì.LU *ú-ma-me* ZU SUM[-šú] *ha-tum* DAB-*su*
- 28'. DIŠ Ì.LU *ú-ma-me* N[U ZU SUM-šú]

Tercüme

- 13'. Eğer bir kimse ona ceylan eti verirse: bir hisse ... [].
- 14'. Eğer bir kimse ona insan eti verirse: [] yapmak [].
- 15'. Eğer bir kimse ona köpek eti verirse: onun *šukussu*-tarlası bereketli olacak.
- 16'. Eğer bir kimse ona domuz eti verirse: kötü sağlık.
- 17'. Eğer bir kimse ona eşek eti verirse: o ona ait olmayan bir şey bulur.
- 18'. Eğer bir kimse ona at eti verirse: o mahkemede bir utanca ulaşır.

³¹⁸ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 323-324, tercüme s. 278.

- 19'. Eğer bir kimse ona vahşi eşek eti verirse: hububat yokluğu.
- 20'. Eğer bir kimse ona kurumuş et verirse: bir kştş bşyş onu yakalar.
- 21'. Eğer bir kimse ona iç yağı verirse: o zorluk iinde² elde edecek.
- 22'. Eğer bir kimse ona sığır iç yağı verirse: o yaşlanacak (uzun yaşayacak).
- 23'. Eğer bir kimse ona koyun iç yağı verirse: gşzlerin yakalanması (bir hastalık).
- 24'. Eğer bir kimse ona aslan verirse: onun hiç rakibi sahip olmayacak
- 25'. Eğer bir kimse ona kurt iç yağı verirse: onun (kişisel) tanrı(sı) ona kızgındır.
- 26'. Eğer bir kimse ona kşpek iç yağı verirse: křtřlřđe tutulma (varyant: gşnaha tutulma).
- 27'. Eğer bir kimse ona bildiği bir vahşi/yaban hayvanının i yağını verirse: dehşet onu yakalayacak.
- 28'. Eğer bir kimse ona bilmediği bir vahşi/yaban hayvanının i yağını verirse: ...

İlk satırlar, bir kimsenin rşya gşrene verdiği farklı hayvanlara ait etler hakkındadır. Olumsuz alametler kştş sağlığa, mahkemede utanca, hububat kıtlığına ve bşyşye maruz kalmaya işaret etmektedir. Daha sonra çoğunluğu vahşi ve yabani olan hayvanların i yağlarının verilmesiyle ilgili yorumlar yer almaktadır ve bşyşk oranda křtřlřđe delalet etmektedir. Sonraki metin çoğunlukla keresteden yapılmış eşyalar hakkındadır.

Ö.y. Sşt. III (K. 2018A)³¹⁹

4'. [DIş GI]ř.SAG.NİG.GUL SUM-řř SAG.DU-su [x x]

5'. DIş ^{giş}GIGIR SUM-řř NAM.DIş [x x]

6'. DIş ^{giş}GIGIR KUG.BABBAR SUM-řř *mim-ma* NU HAR-tř şU-s[u KUR-ad]

7'. DIş ^{giş}UMBİN SUM-řř DUMU.MAş.TAB.BA TUK-řř

8'. DIş ^{giř}MAR.GİD.DA SUM-řř Ář-su KUR-[ad]

9'. DIş Á.KÁR ^{giř}GIGIR SUM-řř *ir-bu* T[UB-ub]

³¹⁹ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 324, tercşme s. 279.

10'. DIŠ KUŠ *a-šá-at* SUM-šú UD.MEŠ-šú GÍD.M[EŠ]

11'. DIŠ KUŠ *ka-ba-ab* SUM-šú ina BAD₄ È

12'. DIŠ SUHUR.ANŠE SUM-šú NA.BI GABA.RI NU TUK-ši

13'. DIŠ GIŠ.IG SUM-šú SUMUN-*bar*

14'. DIŠ GIŠ.SAK.KUL SUM-šú ÁŠ.ŠAG₄ TUK-[ši]

15'. DIŠ GIŠ.ŠU.DIŠ SUM-šú INIM *la È*

16'. DIŠ GI.DUB.BA SUM-šú Á.DAH TUK-[ši]

17'. DIŠ GI PEŠ.GI SUM-šú *šú-mi-ra-tu-šú* KUR-[ad]

18'. DIŠ G[I SU]M-šú SAG.KAL-tú DÙ-uš // UD.MEŠ-š[ú x]

Tercüme

4'. [Eğer] bir kimse ona kazma başı verirse: onun başı [kopacak].

5'. Eğer bir kimse ona bir at arabası verirse:

6'. Eğer bir kimse ona bir gümüş (kaplı) bir at araba verirse: o ona ait olmayan bir şey elde edecek.

7'. Eğer bir kimse ona bir tekerlek verirse: o ikizlere sahip olacak.

8'. Eğer bir kimse ona bir vagon verirse: o arzusunu elde edecek.

9'. Eğer bir kimse ona bir arabanın bir parçasını verirse: kazanç gi[r]ecek.

10'. Eğer bir kimse ona dizginler verirse: onun günleri uz[un] olacak.

11'. Eğer bir kimse ona deri bir kalkan verirse: o sıkıntı(sın)dan kurtulur.

12'. Eğer bir kimse ona üvendire verirse: bu adamın eşi/dengi olmayacak.

13'. Eğer bir kimse ona bir kapı verirse: o yaşlanacak (uzun yaşayacak).

14'. Eğer bir kimse ona bir çubuk/sürgü verirse: o kalbinin istediğine ulaşacak.

15'. Eğer bir kimse ona bir sürgü verirse: kelime (sır) ifşa olmayacak.

16'. Eğer bir kimse ona bir stilus verirse: o bir yardımcıya sahip o[l]acak.

17'. Eğer bir kimse ona bir kamış PEŠ.GI verirse: o isteklerine elde edecek.

18'. Eğer bir kimse o[na] bir kam[ış ve]rirse: o en üst seviyeye ulaşacak, (denden=MIN): onun günleri [] olacak].

Rüyada bir kimseye kazma başı verilmesi dışındaki alametlerin hepsi olumludur. Kazma başı, baş kopması gibi kötü bir ölüme işaret etmektedir. Diğer yandan tekerlekle ikiz çocuk sahibi olma arasındaki bağlantı o dönemde kullanılan at/savaş arabalarının iki tekerlekli olmasıyla ilişkilendirilebilir. Diğer yandan sürgü, kapının açılmamasına yarayan bir nesne olarak bir sırrın açığa çıkmamasına delalet etmektedir. Kalkanın koruyucu özelliğiyle sıkıntılardan kurtulmak da yine uyumlu görünmektedir. İlk satır hariç tamamı olumlu alametler olarak karşımıza çıkmaktadır.

A.y. Süt. I (SM 801 +)³²⁰

- 3'. DIŠ ^{giš}ŠÚ.A SUM[-šú]
- 4'. DIŠ ^{giš}DILIM SUM-šú []
- 5'. DIŠ ^{giš}DILIM.TUR SUM-šú ŠE.[]
- 6'. DIŠ ^{giš}BUGIN SUM-šú ŠE.GIŠ.NI SI.SÁ.MEŠ
- 7'. DIŠ ^{giš}ZI SUD-ta SUM-šú ÚKU ÚKU-in
- 8'. DIŠ ^{giš}ZI DIRI-ta SUM-šú MU u NUMUN TUK-ši
- 9'. DIŠ ^{giš}GEŠTIN SUM-šú INIM ŠE.GA UD.MEŠ-šú KUD.MEŠ
- 10'. DIŠ KAŠ.SAG SUM-šú DINGIR-šú ŠAG₄-šú BE-šú DUG₄.DUG₄-šú i-maš-ši
- 11'. DIŠ KAŠ.SAG NU ZU SUM-šú ina-an-ziq
- 12'. DIŠ LÁL SUM-šú ina IM.RI.A UG₅.UG₅
- 13'. DIŠ LÁL.KUR.RA SUM-šú ŠAG₄.SÈ.SÈ.KI-šú KUR-ad
- 14'. DIŠ Ì.GIŠ SUM-šú INIM.DÙG.GA ŠE.GA
- 15'. DIŠ Ì.GIŠ DÙG.GA SUM-šú KI.MIN
- 16'. DIŠ Ì.GIŠ GUD SUM-šú iš-di-hu GAR-šú
- 17'. DIŠ Ì.GIŠ UDU.NÍTA SUM-šú SI.SÁ BALA-šú
- 18'. DIŠ Ì.GIŠ MUŠEN SUM-šú i-šur i-šur KA-ú

³²⁰ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 324-325, tercüme s. 278-280.

- 19'. DIŠ Ì.GIŠ KU₆ SUM-šú ZI.GA *sa-dir-šú*
- 20'. DIŠ Ì.GIŠ UR.MAH SUM-šú *ga-me-ru-ta DÙ-uš*
- 21'. DIŠ Ì.GIŠ UR.BAR.RA SUM-šú *ša-bat si-li-i'-ti*
- 22'. DIŠ Ì.GIŠ UR.ZÍR SUM-šú *in-na-sar*
- 23'. DIŠ Ì.GIŠ ANŠE SUM-šú ZALAG-*ir*
- 24'. DIŠ Ì.GIŠ ANŠE.KUR.RA SUM-šú DINGIR *u* LUGAL KUR.MEŠ-šú
- 25'. DIŠ Ì.GIŠ ANŠE.GÍR.NUN.NA SUM-šú MU-šú NU SI.SÁ
- 26'. DIŠ Ì.GIŠ ANŠE.EDIN.NA SUM-šú *ina ki-di* BA.UG₅
- 27'. DIŠ Ì.GIŠ DURAH.BAR SUM-šú MU.1.KAM GIŠ.NÁ DAB-*bat*
- 28'. DIŠ Ì.GIŠ DURAH SUM-šú MAŠKIM DAB-*su*
- 29'. DIŠ Ì.GIŠ DURAH.MAŠ.DÙ SUM-šú DUMU.MUNUS-*su* BA.UG₅
- 30'. DIŠ Ì.GIŠ MAŠ.DÙ SUM-šú DUMU.MUNUS-*su* B[A.UG₅]
- 31'. DIŠ Ì.GIŠ UG.TUR SUM-šú ZALAG-*[ir]*
- 32'. [DIŠ SUM]-šú UG₅ *ina É N[A]*

Tercüme

- 3'. Eğer bir kimse ona bir tabure verirse: [].
- 4'. Eğer bir kimse ona bir kaşık verirse: [].
- 5'. Eğer bir kimse ona bir “küçük kaşık” verirse: su[sam[?]].
- 6'. Eğer bir kimse ona bir kepçe verirse: susam zen[gin]leşecek.
- 7'. Eğer bir kimse ona boş bir kadeh verirse: yoksul daha yoksul olacak.
- 8'. Eğer bir kimse ona dolu bir kadeh verirse: o bir nam ve evlada sahip olacak.
- 9'. Eğer bir kimse ona şarap verirse: dostça bir söz; onun günleri kısa olacak.
- 10'. Eğer bir kimse ona bira verirse: onun (kişisel) tanrısı onun “kalbini” ondan ayıracak; onlar ona konuşacak fakat o unutacak.
- 11'. Eğer bir kimse ona bilinmeyen bir tür bira verirse: o üzülecek.
- 12'. Eğer bir kimse ona bal verirse: (onun) ailesinde ölüm durumları (olacak).
- 13'. Eğer bir kimse ona dağ balı verirse: o kalbinin isteğini elde eder.

- 14'. Eğer bir kimse ona yağ verirse: tatlı söz(ler), dostluk.
- 15'. Eğer bir kimse ona güzel (kokulu) yağ verirse: tatlı söz(ler), dostluk.
- 16'. Eğer bir kimse ona sığır yağı verirse: kazançlar onun için depodadır.
- 17'. Eğer bir kimse ona koç yağı verirse: onun döneminin başarısı.
- 18'. Eğer bir kimse ona kuş yağı verirse: onlar bağıracak: "Dikkat et, dikkat et!"
- 19'. Eğer bir kimse ona balık yağı verirse: onun için sabit masraflar olacak.
- 20'. Eğer bir kimse ona aslan yağı verirse: o mükemmele ulaşacak.
- 21'. Eğer bir kimse ona kurt yağı verirse: *sili'tu*-hastalığının atağı.
- 22'. Eğer bir kimse ona köpek yağı verirse: o tutuklanacak/hapsedilecek.
- 23'. Eğer bir kimse ona eşek yağı verirse: o mutlu olacak/parlayacak.
- 24'. Eğer bir kimse ona at yağı verirse: tanrı ve kral onu yakalayacak.
- 25'. Eğer bir kimse ona katır yağı verirse: onun namı iyi olmayacak.
- 26'. Eğer bir kimse ona yaban eşeği yağı verirse: o şehrin dışında ölecek.
- 27'. Eğer bir kimse ona erkek geyik yağı verirse: yatak onu bir yıl tutacak.
- 28'. Eğer bir kimse ona dağ keçisi yağı verirse: *rābişu*-demonu onu yakalayacak.
- 29'. Eğer bir kimse ona dişi geyik yağı verirse: onun kızı ölecek.
- 30'. Eğer bir kimse ona ceylan yağı verirse: onun kızı [ölece]k.
- 31'. Eğer bir kimse ona pars yağı verirse: o mutlu olacak/parlayacak.
- 32'. [Eğer bir kimse] ona [verirse]: evde bir ölüm olacak.

Metnin baş kısmında tabure, kaşık, kepçe, boş ya da dolu kadeh gibi bir takım nesnelerin verilmesi söz konusudur. Daha sonra şarap çeşitli bira ve baldan bahsedilmektedir. Diğer kısımda çeşitli ehli ya da vahşi hayvanların yağları sayılmaktadır ve olumlu ya da olumsuz bir takım durumlara işaret etmektedirler. İkinci sütun ise çeşitli sıvı, kumaş ve elbiselerin verilmesiyle devam etmektedir.

A.y. Süt. II (K. 12525 + Sm 1562)³²¹

1. [DIŠ A.MEŠ] UZU SUM-šú NU DÙG.GA UZU
2. [DIŠ A Ú.IG]I.20 SUM-šú *mim-mu-šú i-na-pú-uš*
- 3-4. [DIŠ A x x GIŠ].ŠE.NÁ.A SUM-šú *šá i-ši-it-tu i-rag-gu-mu-šú ša-bat* HUL
5. DIŠ A.GEŠTIN.NA SUM-šú *at-hi-e* TUK-ší
6. DIŠ e-[š]i-id IGI A SUM-šú *mim-mu-šú* ZAH
7. DIŠ GADA [SUM-šú Š]U.DINGIR UGU-šú *in-ni-mid*
8. DIŠ TÚG.GADA [SUM-šú UGU GABA.]RI GUB-za
9. DIŠ TÚG SUM-[šú]
10. DIŠ TÚG.BÍL SUM-šú UD.MEŠ []
11. DIŠ TÚG.SUMUN SUM-šú []
12. [DIŠ TÚG.x].MEŠ SUM-šú DUMU.MUNUS.MEŠ []

Tercüme

1. [Eğer] bir kimse ona e[t suyu] verirse: kötü sağlık.
2. [Eğer] bir kimse ona [*imhur*]-*ešrā* bitkilerinin [suyunu/çayını²] verirse: onun malları zenginleşecek.
- 3-4. [Eğer] bir kimse ona *šunû*-ağacının [meyvelerinin suyunu/çayını] verirse: onlar onun bıraktığı şeyi ondan isteyecek; kötü yakalama.
5. Eğer biri ona sirke verirse: o ağabeylere/erkek kardeşlere sahip olur.
6. Eğer bir kimse ona bir su/sıvı ölçüsü verirse: onun malları kaybolacak.
7. Eğer [bir kimse ona] keten [verirse]: tanrı [e]lini onun üzerine konulacak.
8. Eğer bir kimse ona bir keten elbise verirse: o [düşm]a(n)na [karşı] duracak.
9. Eğer bir kimse ona bir elbise verirse: [].
10. Eğer bir kimse ona yeni bir elbise verirse: [] günler.

³²¹ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 325, tercüme s. 280.

11. Eğer bir kimse ona eski bir e[lbise] verirse: [].
12. Eğer bir kimse ona [elbiseler] verirse: [o] kız çocuklara [sahip olacak[?]].
- A.y. Süt. II (Sm 801'den devam ediyö)³²²
- 14'. DIŠ A.MEŠ [SUM-šú] UD. MEŠ-šú GÍD.MEŠ
- 15'. DIŠ KAŠ.SAG SU[M-šú] DUG₄.DUG₄.GA-šú *i-maš-ši*
- 16'. DIŠ GEŠTIN SU[Mšú] UD.MEŠ-šú KUD.MEŠ
- 17'. DIŠ A.MEŠ ÍD S[UM-šú *iš-d*]i-ih-šú *i-ma-ad*
- 18'. DIŠ A.MEŠ PÚ [SUM-šú NÍ]G.TUK KUN-ut
- 19'. DIŠ A.MEŠ PÚ Ì.GIŠ [SUM-šú] *du[l-l]uh-hu-u IGI-mar*
- 20'. DIŠ A.MEŠ PA[₅ SUM-šú] LÚ.NE.MEŠ
- 21'. DIŠ A.MEŠ *a-t[ap-pi SUM-šú]ú^dIM EBUR-šú RA-iš*
- 22'. DIŠ A.MEŠ [SUM-šú] *dul-hu-u*

Tercüme

- 14'. Eğer bir kimse ona su verirse: onun günleri uzun olacak.
- 15'. Eğer [bir kimse ona] bira [ver]irse: onlar ona konuşacak (fakat) o unutacak.
- 16'. Eğer [bir kimse ona] şarap [ver]irse: onun günleri kısa olacak.
- 17'. Eğer [bir kimse ona] bir nehirden su [ver]irse: onun [ka]zancı büyük olacak.
- 18'. Eğer [bir kimse ona] bir kuyudan su [verirse]: zenginlik ... olacak.
- 19'. Eğer [bir kimse ona] bir yağ kuyusundan su [verirse]: o kargaşa yaşayacak.
- 20'. Eğer [bir kimse o]na bir hendekten su [verirse]: tartışmalar.
- 21'. Eğer [bir kimse o]na bir ka[nal]dan su [verirse]: Fırtına tanrısı onun hasadını basacak.
- 22'. Eğer [bir kimse ona] [] su verirse: karışıklık.

Burada önceki metnin başında olduğu gibi çeşitli sıvıların verilmesiyle ilgili alametler bulunmaktadır. Bira ve şarap örnekleri dışında tamamı su ile ilgilidir. Suyun

³²² A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 326, tercüme s. 280.

türüne ve nereden alındığına göre yorumlar değişkenlik göstermektedir. Tarlaları sulamak için kullanılan kanallardan su verilmesi yine tarlada biten mahsulü su basacağı ya da fırtınaya maruz kalacağı şeklinde bir yorum olarak görünmektedir. Tabletın sonunda yer alan fragmanda fiilin “tutmak/yakalamak” şeklinde değiştiğini görmekteyiz.

A.y. Süt. III (Sm 801)³²³

- 3'. DIŠ ŠU.DUGUD *iş-b[at*]
- 4'. DIŠ TÚG.DUGUD *iş-bat* DUGUD x x []
- 5'. DIŠ UD.SAR *iş-bat a-šar* NU ZU x x []
- 6'. DIŠ TÚG.LÚ.TUR *iş-bat* LÚ.TUR *ú-šam-hir-[šú]*
- 7'. DIŠ UR.MAH *iş-bat* ZI.BU.BI.DU
- 8'. DIŠ UR.BAR.RA *iş-bat* ZI.BU.BI.DU
- 9'. DIŠ KA₅.A *iş-bat* ^dLAMA DAB-at
- 10'. DIŠ KA₅.A *iş-bat-ma ina* ŠU-šú È ^dLAMMA TUK *u ina* ŠU-šú È
- 11'. DIŠ SA.A *iş-bat* KUR-ad ÁŠ ^dLAMA TU-ši
- 12'. DIŠ MUŠ *iş-bat* ^dLAMMA TUK-ši
- 13'. DIŠ [MÁ]Š *iş-bat* ^dALAD DAB-su
- 14'. DIŠ UDU.NÍTA *iş-bat* di-nu DAB-su
- 15'. DIŠ SAL.[UR[?]].ZÍR *iş-bat* ^dÁLAD DAB-bat *ina* KA DINGIR *qar qar du šú*
- 16'. [DIŠ D]INGIR *u* LUGAL *iş-bat* ŠI.HAR DINGIR *u* LUGAL KUR.MEŠ-šú

Tercüme

- 3'. Eğer o önemli bir insanın elini tutarsa: [].
- 4'. Eğer o önemli bir insanın elbisesini tutarsa: önemli [].
- 5'. Eğer o hilal (yani ay) tutarsa: bir bilinmeyen yer (de) [].
- 6'. Eğer o küçük bir çocuğun kıyafetini tutarsa: bir küçük çocuk [ona]

³²³ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 326, tercüme s. 281.

- 7'. Eğer o bir aslan tutarsa: aynı.
- 8'. Eğer o bir kurt tutarsa: aynı.
- 9'. Eğer o bir tilki tutarsa: o bir koruyucu tanrıyı tutacak/yakalayacak.
- 10'. Eğer o bir tilki tutar ve o kaçarsa: o bir koruyucu tanrıya sahip olacak, fakat o (tanrı onu) terk edecek.
- 11'. Eğer o bir kedi tutarsa: istek(ler)in elde edilmesi, o bir koruyucu tanrıya sahip olacak.
- 12'. Eğer o bir yılan tutarsa: o bir koruyucu tanrıya sahip olacak.
- 13'. Eğer o erkek keçi tutarsa: bir *šēdu*-demonu onu yakalayacak.
- 14'. Eğer o bir koç tutarsa: mahkeme (dava) onu yakalayacak.
- 15'. Eğer o dişi bir köpek³ tutarsa: o bir *šēdu*-demonu tutar/yakalar, tanrının emri üzerine ona ...
- 16'. Eğer o bir tanrı ya da bir kral tutarsa: tanrının ya da kralın ...sı onu yakalayacak.

Önemli birinin elini, elbisesini ya da bir çocuğun kıyafetini tutmanın ne şekilde yorumlandığını bilemiyoruz. Çeşitli hayvanların yakalanması da koruyucu tanrı ya da tanrıçaya sahip olunacağını göstermektedir. Bu hayvanları yakaladıktan sonra kaçması ise koruyucu tanrıya sahip olduktan sonra tanrının onu terk edeceğine yorulmaktadır. Keçi ve köpek yakalamanın kötü olarak bilinen *šēdu*-demonunun saldırısına işaret ettiği belirtilmektedir. Hayvanlar içerisinde sadece koç farklı değerlendirilmiştir.

3.2.2.3. Tablet C

Ö.y. Süt. I (K. 25+)³²⁴

71. DIŠ ana KI ú-rid UG₅-ma ina KI ul qí-bir iš-da-[šú (NU) GI.NA]

72-73. DIŠ ana KI ú-rid UG₅.MEŠ IGI.MEŠ KUD.MEŠ x [] ina IM.RI.A-

šú [UG₅.UG₅]

³²⁴ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 327-328, tercüme s. 283.

- 74-75. DIŠ KI.[MIN]-*ma* UG₅.MEŠ IGI.MEŠ NA.BI GIDIM.HUL [] NA
ina MAŠ.GE₆ *tah-si-sat* DINGIR.MEŠ *šá* <NÍG>.HA.L[AM]
76. DIŠ KI.MIN-*ma* UG₅ IGI.DU₈ ZI.BI HUL-[*tim*]
77. DIŠ KI.MIN-*ma* UG₅.MEŠ *iz-zu-ru-šú* *ina* INIM DINGIR *kar-ab-šú* UD.ME[Š]
78. DIŠ KI.MIN-*ma* UG₅.MEŠ KA+ŠU.MEŠ-*šú* *ina* KI *la iq*-[*qí-bir*]
- 79-80. DIŠ KI.MIN-*ma* UG₅.MEŠ *ih-du-šú* NÍG.TUK *i-qal-lil* Ú[KU SIG₅] NA.BI UG₅-
ma *ina* KI *al-du ul iq-qí*-[*bir*]
81. DIŠ KI.MIN-*ma* UG₅ *uš-kin-šú* UG₅-*ma* *ina* KI NU NÁ-a[*l*]
82. DIŠ KI.MIN-*ma* UG₅ KA+ŠU-*šú* *ina* ŠUB-ti É.GAR₈ UG₅
83. DIŠ KI.MIN-*ma* UG₅ *iš-šiq-šú* UG₅ *ši-e-ti* UG₅
84. DIŠ KI.MIN-*ma* UG₅ *iš-šiq* UG₅ *ši-e-ti* UG₅
85. DIŠ KI.MIN-*ma* UG₅ GU₇ UG₅ Š[UB]-*ti* ÛR UG₅

Tercüme

71. Eğer o ölüler diyarına inerse: o ölecek fakat yere/toprağa gömülmeyecek, (onun) temeli [güvenli ol(ma)yacak].
- 72-73. Eğer o ölüler diyarına inerse ve ölü görünürse: kısa (günler) [] onun ailesinde [ölüm durumları olacak].
- 74-75. Eğer (ölüler diyarına inerse) ve ölü görünürse: bir kötü ruh bu adamı [yakalayacak]; o adam rüyasında tanrıların (yaklaşmakta olan) kötü kaderle ilgili uyarısını [almıştır].
- 76.Eğer o (ölüler diyarına inerse) ve o ölü bir insan görürse: onun hayatı köt[ü (olacaktır)].
77. Eğer o (ölüler diyarına inerse) ve ölü onu lanetlerse: tanrının emri üzerine onun için bir kutsanma vardır, [uzun?] günler.
78. Eğer o (ölüler diyarına inerse) ve ölü onu kutsarsa: o yere/toprağa gömülmeyecek.
- 79-80. Eğer o (ölüler diyarına inerse) ve ölü ona sevinirse: zengin fakir olacak, fakir zengin olacak; bu adam ölecek fakat doğduğu yere gömülmeyecek.

81. Eğer o (ölüler diyarına inerse) ve bir ölü insan (onun önünde) yere kapanmışsa: o ölecek fakat yerde/toprakta yatmayacak.

82. Eğer o (ölüler diyarına inerse) ve bir ölü insan onu kutsarsa: o bir duvarın çökmesinden dolayı ölecek.

83. Eğer o (ölüler diyarına inerse) ve bir ölü insan onu öperse: o ölecek, bir üşütmeden³²⁵ kaynaklı ölüm.

84. Eğer o (ölüler diyarına inerse) ve bir ölü insanı öperse: o çatı kirişi düşmesinden dolayı ölecek.

85. Eğer o (ölüler diyarına inerse) ve bir ölü insanı ısırsırsa: o çatı kirişinden düşerek ölecek.

Yukarıda Zaqīqu Serisi, tablet XI Ö.y. I (K. 2582) st. 5’te yer alan “Eğer o ölüler diyarına inerse: onun günleri uzun olacak.” ifadesinin aksine burada ölüler diyarına inen kimsenin öleceği fakat ölüm sonrasında gerçekleştirilmesi gereken gömme işleminin yapılmayacağı söylenmektedir. Eski Mezopotamya’da bir kimse öldüğü zaman bedeninin gerekli cenaze ritüelleri yapılarak açılan bir mezara gömülmesi gerekmektedir. Bu işlemler yapılmaz ve defnedilmezse onun ruhunun ölüler diyarına gidemeyeceğine ve ait olmadığı yer olan yüzünde mahsur kalacağına inanılmaktaydı.³²⁵ Dolayısıyla bu alamette rüya sahibinin hem öleceği hem de ölüler diyarına ulaşamayacağı bildirilmektedir. Genel olarak olumlu alamet sayısı azdır ve bu örneklerde hem bir ölünün lanetlemesinin bir tanrının kutsamasına işaret etmesi gibi tersine alametler hem de zengin-fakir şeklinde aynı alametin farklı yorumlanması söz konusudur. Ayrıca zengin-fakir ayrımının yapıldığı satırda, iki farklı yoruma yer verilmiştir. Devamındaki satırlarda çeşitli şekillerde ölmeye işaret eden rüyalar söz konusu edilmiştir. Sonraki fragman ise

³²⁵ Bu konu hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. Ö. Kahya, 2018, s. 51-57.

yeraltında bulunan ölümler diyarının aksine gök cisimleri ile ilgilidir. Çok hasarlı olduğu için anlaşılammaktadır fakat bir yıldızın idrarından bahsedilmesi oldukça ilginçtir.

Ö.y. Süt. II (K. 2239'dan devam ediyor)³²⁶

81. DIŠ MUL [] x x

82. DIŠ MUL *ana* UG[U] N[A] x x

83-84. DIŠ MUL KÀŠ-šú *ana* U[GU NA *iš-tin*] BA.UG₅ *šum-ma* x
[BA].UG₅

85. DIŠ MUL.MEŠ TA AN-*e ana* UG[U NA ŠUB] x x

Tercüme

81. Eğer bir yıldız [] .

82. Eğer bir yıldız [a]damın üzerine [] .

83-84. Eğer bir yıldız idrarını [adamın] üzer[ine yaparsa]: [] ölecek ya da: []
ölecek.

85. Eğer bir yıldız gökten [adamın üz]erine [düşerse:] .

A.y. Süt. I (K. 25+)³²⁷

1. DIŠ MUL.MEŠ *ana* UGU NA ŠUB.MEŠ-*ni tuš-šú* UGU NA Š[UB]

2. DIŠ MUL *ana* É NA ŠUB-[u]t INIM É.GAL I.BÍ.Z[A]

3. DIŠ ^dALÁD.MEŠ A.MEŠ *ana* ŠU.2-šú [S]UM.NA 1-*it* IGI-šú GUL-*ád*

4-5. DIŠ ^dALÁD.MEŠ TA AN-*e ur-da-nim-ma* A.MEŠ *ana* ŠU.2-šú SUM.NA IGI.MEŠ-
šú *ú-⁴nap-pa-lu* [*šum₄-m*]a A.MEŠ ^dALÁD IGI.2-šú *ana* ŠU.2-šú IGI-*har*

6-7. DIŠ ^dALÁD.MEŠ *ur-da-nim-ma* A.MEŠ *ana* ŠU.2 NA SUM.NA IGI NA *ú-na-sa-*
h[u x²] *šum₄-ma tuš-šú* *ana* UGU NA ŠUB-*ut*

8. DIŠ *ina* AN-*e tuk-ki da-b[a-bi]* *iš-te-nim-mi* NA.BI *ina-an-ziq mim-mu-šú* DUGUD

³²⁶ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 328, tercüme s. 283.

³²⁷ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 328, tercüme s. 283-284.

9-10. DIŠ *ib/p-p/bu-ni-tum* TA AN-*e ina* UGU NA *iz-za-n[un]* NA.BI *ina* EDIN ŠU[B x
x]-*ti a ana* UGU-šú [ŠUB-*ut*]

11. DIŠ AN-ú *ik-ru-bu-niš-š[ú]*]

12-13. DIŠ AN-ú *up-ta-ri-r[u]*] KA NA x []

14. DIŠ AN-ú *iz-nun* N[A]

15. DIŠ AN-ú UGU NA *iz-num* []

16. DIŠ A.AN SUR-*nun-ma* NA x []

17. DIŠ *ina* AN-*e is/ş/z-la-*[]

18. DIŠ ^dIM *is-si* []

Tercüme

1. Eğer yıldızlar adamın üzerine düşerse: iftira adama isabet edecek.

2. Eğer bir yıldız adamın evinin üzerine düşerse: asılsız suçlamalar du[*yu*]lacak.

3. Eğer *şēdu*-demonları onun eline/eli için su verirse: onun bir gözü yok olacak/bozulacak.

4-5. Eğer *şēdu*-demonları iner ve onun eline/eli için su verirse: onlar onun gözlerini yolacak, ya [da ayrıca]: o “göz bebeklerini suyunu” eline alır.

6-7. Eğer *şēdu*-demonları iner ve adamın ellerine/elleri için su verirse: onlar onun bir gözünü yolacak, ya da ayrıca: iftira adama isabet edecek.

8. [Eğer] o [gökyü]zünde daima suç[lama] söylentileri duyarsa: bu adam üzüntülere sahip olacak; onun malları/sahip oldukları önemli olacak.

9-10. Eğer gökten o adamın üzerine *ibb/ppunitum* yağarsa: bu adam çölde [düşecek?], []
]lar o[nun] üzerine düşecek.

11. Eğer gökyüzü onu kutsarsa: [] .

12-13. Eğer gökyüzü lanetlerse [] ... [] .

14. Eğer gökyüzü yağarsa [] .

15. Eğer gökyüzü adamın üzerine yağarsa [] .

16. Eğer yağmur yağar ve adam [].
17. Eğer o ... gökyüzünde [].
18. Eğer fırtına tanrısı gülerse [].

İlk iki satır yıldızların düşmesiyle ilgilidir ve yorum kısımlarına bakarsak olumsuzluğa işaret etmektedir. Gilgameş Desta'nında kahramanın üzerine düşen yıldızlarla ilgili rüya ise ona yoldaş olacak Enkidu'nun gelişini haber vermektedir ve buradakilerin aksine olumlu sembolik rüya olarak değerlendirilmektedir. Diğer alametler *šēdu*-demonları ile ilgilidir ve genellikle göz ile ilişkilendirilmiş olumsuz yorumlar içermektedir. Gökten suçlamalar işitmesi ve üzerine bir şeylerin düşmesi de kötü haber vermekte ve sonrasındaki hasarlı satırlar da gökyüzü ile devam etmektedir.

A.y. Süt. I (K. 25+'ten devam ediyor.)³²⁸

50. DIŠ KI.MIN-*ma* [U]D GIŠIMAR []
51. DIŠ KI.MIN-*ma* GIŠ.ŠAG₄ GIŠIMAR *is-h*[*u-*]]
52. DIŠ KI.MIN-*ma sis-sin-na i-k*[*is*]]
53. DIŠ TA GIŠ.GIŠIMAR *ur-da* []
54. DIŠ GIŠ.GIŠIMMAR TAG-*ut* ZI.GA []
55. DIŠ GIŠ.GIŠIMMAR *ur-ri* >DI< HUL-*šú* G[AB-*su*]
56. DIŠ GIŠ.GIŠIMMAR *ur-ri* HUL-*šú* GAB-[*su*]
57. DIŠ GIŠ.GIŠIMMAR KUD-*is* HUL-*šú* GAB-[*su*]
58. DIŠ GIŠ.ZI.NA.GIŠIMMAR E₁₁ ÁŠ-*su* KUR-*ad*
59. DIŠ GIŠ.ZI.NA.GIŠIMMAR NU E₁₁ UGU EN INIM-*šú* GUB-*a*[*z*]
60. DIŠ *ana* GIŠ.GIŠIMMAR E₁₁-*ma* SU₁₁.LUM GU₇ *i-na-an-ziq* É.GAL TA x [x]
61. DIŠ GIŠ.IGI.DÙ.GIŠIMMAR *nin-du-ud* GIŠ.ŠUB.BA DIN
62. DIŠ GIŠ.IGI.DÙ.GIŠIMMAR *is-NIN-šú* GIŠ.ŠUB.BA DIN

³²⁸ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 3228-329, tercüme s. 285.

63. DIŠ ^{giš}ASÁL KUD-*is* ŠAG₄.BI DÙG.[]
64. DIŠ GIŠ.MA.NU KUD-*is* ŠAG₄.BI NU D[ÙG.]
65. DIŠ GIŠ.Ù.KU KUD-*is* ŠAG₄.BI []
66. DIŠ GIŠ.MA+*gunû* KUD-*is* ŠAG₄.HÚL []
67. DIŠ GIŠ.MA KUD-*is* *di-nam* []
68. DIŠ GIŠ.NU.ÚR.MA KUD-*is* ŠAG₄.[HÚL?]]
69. DIŠ GIŠ.NU.ÚR.MA KUD-*is* Š[AG₄.HÚL?]]
70. DIŠ GIŠ.ŠENNUR KUD-*is* Š[AG₄.HÚL?]]
71. DIŠ GIŠ.ERIN KUD-*is* []
72. DIŠ GIŠ.ŠUR.MAN KUD-*is* []
73. DIŠ GIŠ.ŠUR.ŠE KUD[-*is*]

Tercüme

50. Eğer o ditto/denden bir hurma ağacı ve []lar hurma ağacının UD'u: [].
51. Eğer o ditto/denden ve [] hurma ağacının “kalbi”(kozalak): [].
52. Eğer o ditto/denden ve birleşik salkımları kes[er]se: [].
53. Eğer o bir hurma ağacından inerse: [].
54. Eğer o bir hurma ağacına dokunursa: kayı[plar]].
55. Eğer o bir hurma ağacının sürgünlerini keserse: onun talihsizliği [ondan] ayrıl[acak].
56. Eğer o bir hurma ağacının sürgünlerini keserse: onun talihsizliği [ondan] ayrıl[acak].
57. Eğer bir hurma ağacını kesip düşürürse: onun talihsizliği [ondan] ayrıl[acak].
58. Eğer bir yan kök sürgünü hurma ağacından çıkarsa: o arzusunu elde edecek.
59. Eğer bir yan kök sürgünü hurma ağacından çıkmazsa: o düşmanına karşı mahkemede duracak.
60. Eğer o bir hurma ağacına çıkarsa ve hurmalar yerse: o üzülecek, saraydan [].
61. Eğer hurma ağacının iğnesi işaret edildiyse?: hayatın bir kaderi/talihi.
62. Eğer bir hurma ağacının iğnesi onu ...: hayatın bir kaderi/talihi.

63. Eğer o bir kavak ağacı keserse: zihin rahatlığı/gönül rahatlığı.
64. Eğer o bir ılgın ağacı keserse: zihin rahatlığı yok/gönül rahatlığı yok/değil.
65. Eğer o bir köknar ağacı keserse: zihin [rahatlığı]/gönül [rahatlığı].
66. Eğer o bir incir ağacı keserse: kalp sevinci [].
67. Eğer o bir elma ağacı keserse: [o] hukuki karar []acak.
68. Eğer o bir asma keserse: kalp [sevin]ci [].
69. Eğer o bir nar ağacı keserse: kalp [sevinci].
70. Eğer o bir *şalluru* ağacı keserse: k[alp sevinci].
71. Eğer o bir sedir ağacı keserse: [].
72. Eğer o bir selvi ağacı keserse: [].
73. Eğer o bir *šušu*(?) ağacı keserse: [].

Bu metnin büyük kısmı hurma ağacı ve bu ağacın çeşitli kısımlarıyla ilgilidir ve olumlu ya da olumsuz alametler içermektedir. Devamı kavak, ılgın, köknar, incir, nar, sedir, selvi ağaçları ve bir asmayı kesmekle ilgilidir ve büyük çoğunluğu hasarlıdır.

A.y. Süt. II (K. 25+)³²⁹

1. DIŠ KIŠIB *na-ši ina KI.ŠÚ iṣ-ṣab-b[at]*
2. DIŠ GIŠ.MAR.GÍD.DA *na-ši ŠAG₄.SÈ.SÈ.KI-šu KUR-ád*
3. DIŠ GIŠ.KAK+LIŠ.LAL *na-ši ŠAG₄.SÈ.SÈ.KI-šu KUR-ád*
4. DIŠ MA.SÁ.AB DINGIR *na-ši ma-mit GAB-su*
5. DIŠ GIŠ.GIŠIMMAR *ra-kib-ma DINGIR na-ši du-ri lib-bi IGI-mar*
6. DIŠ GIŠ.GIŠIMMAR GIM DINGIR *na-ši da-la-a U₅*
7. DIŠ *ma-mit na-ši ZI tu-ba-a-ti*
8. DIŠ *sa-ri-ri-i na-ši ma-mit na-ši*
9. DIŠ *kip-pa-a ki-sa-li-ti it-ta-na-s[u]k gi-ri-e di-nim*

³²⁹ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 329-330, tercüme s. 285vd.

10. DIŠ PA SU IŠ *im-me-lil gi-ri-e di-nim*
11. DIŠ GIŠ.BAN *im-me-lil gi-ri-e di-nim*
12. DIŠ GIŠ.BAN *ù-mal-li igi-ri-e di-nim*
13. DIŠ GIŠ.BAN *id-da-na-gal KUR-ti SU TUK-ši*
14. DIŠ GIŠ.BAN *na-ši KUR-ti ŠU TUK-ši*
15. DIŠ GIŠ.BAN *na-ši-ma it-ta-na-suk ZI.GA SU TUK-ši*
16. DIŠ GIŠ.BAN *na-ši-ma GIŠ.BAN-su KUD-ir ŠAG₄.SÈ.SÈ.KI-šú NU KUR-ad*
17. DIŠ GIŠ.RU *iš-qul KUR-ti ŠU TUK-ši*
18. DIŠ *áš-qu-la-lu iš-qul KUR-ti ŠU TUK-ši*
19. DIŠ GIŠ.KAK.UD.TAG.GA *na-ši NA.BI ina SILA URU-šú šal-miš LU-iq*
20. DIŠ *ina GI PA-iš na-šá-a i-mah-har*
-
- 21-22. DIŠ *kap-pi GAR-ma RI.RI-aš SUHUŠ.BI NU GI.NA ana IDIM HUL.A[?].[x] SIG₅*
TAG₄-šú ana MAŠ.EN.DU Á.HUL-šú iš-te-<ni>-e'-ma GAB.<RI>-šú še-tu-su TI-qí
- 23-24. DIŠ *kap-pi GAR-ma RI.RI-aš-ma ina KI GUB-ma ZI-a NU ZU-e SUHUŠ.BI NU*
GI.NA ina an-ni SUHUŠ.BI GI.NA
- 25-26. DIŠ *it-bi-ma ip-pa-riš ana IDIM SIG₅-šú ana MAŠ.EN.DÙ HUL-šú TAG₄-šú*
[šum₄-ma] ana KI.ŠÚ na-du-u ina KI.ŠÚ È IZI.GAR IGI-mar šum₄-ma GIG TI-uṭ
27. [DIŠ *it-ta*]-*nap-raš NÍG.TUK NÍG.TUK-šú MAŠ.EN.DU HUL-šú TAG₄-šú*
28. [DIŠ *RI.RI-ma ana x A]N-e KI-tim NU.DIM₄ ina im-ṭi-i DINGIR.MEŠ UŠ.MEŠ-šú*
GAB.RI-šú še-tu-su TI-qí
29. DIŠ *RI.[RI-ma Z]AH-ma E₁₁ ni-ziq-ti*
30. DIŠ *RI.RI-[ma Z]AH-ma NU E₁₁ ana la šu-a-tum i-ha-sa-as*
31. DIŠ *RI.RI-ma [ri]-it-ta-šú i-ša-lap ŠUHUŠ.BI GI.NA*
-
32. DIŠ *ana ÍD ŠUB-ma [x x x] ÍD ana KA-šú TU-ub DUGUD-ma MÁŠ x x i-l[i-x]*
33. DIŠ *ana ÍD it-bu-ma E₁₁-a NA.BI NIG.TUK [TUK-šú]*
34. DIŠ *EN TÚG-šú ina ÍD [it-b]u NA.BI SUHUŠ.BI [GI.NA]*

35. [DIŠ ana] ÍD ŠUB-*ma ana ma-hir-ti* [x x x] NU ŠE.GA-šú APIN-*ma ŠUM-šú ina*
E.GA[L]
36. [DIŠ ana] ÍD ŠUB-*ma ana DA kid-da-ti* [x x x] ŠE.GA-šú APIN-*ma ŠUM-[šú x x x*
x]
37. [DIŠ ana] ÍD *i-bé-er-ma ŠUD-ma i-la-a* KI.ŠÚ x []
38. DIŠ ana ÍD *i-bé-er-ma i-x-x-ma* []
39. DIŠ ina A.MEŠ *qal-lu-ti* GIN.MEŠ []
- 40-41. DIŠ ina A.MEŠ *ik-lu-ti* GIN.MEŠ *di-nam* DUG[UD] *a-na ku-un-*
ni u bur-ri i-šá-[as-su-ú-šú]
42. DIŠ ina ÍD A.MEŠ *ir-muk* ZI.GA[]
43. DIŠ ina ÍD *it-bu-ma e-la-a ina-[an-ziq]*
44. DIŠ ÍD *e-bir* MI-ši IGI-mar
45. DIŠ ana ÍD *ut-rid-ma e-la-a* UGU EN INIM-šú GUB-*az*
46. DIŠ TA ÍD *e-la-a bu-su-rat ha-di-e*
47. DIŠ ina ÍD *ir-muk-ma e-la-a* I.[BÍ].ZA IGI-mar
48. DIŠ ÍD *is-kir dan-na-tum* IGI-mar
49. DIŠ ÍD *is-kir-ma ib-tuq* É.BI [x] x x
50. DIŠ ina ÍD NÍG.BÚN.NA-*ha iš-bat ina ni-sat* x x x []
51. DIŠ ina ÍD MUŠ *iš-bat* Á.TUK [TUK-šⁱ?]
52. DIŠ ina ÍD HA *iš-bat* ŠAG₄.SÈ.SÈ.KI-šú KUR-*ad*
53. DIŠ ina ÍD IM *ú-še-la-a* É DÙ-*uš*
54. DIŠ ina ÍD UD.DI GI GU₇ *i-qal-lu-šú*
55. DIŠ ina ÍD UD.DI *ur-ba-ti* GU₇ *i-qal-lu-šú*
56. DIŠ ÍD *iš-la-a [a]-di-ra-tu-šú* NU KUR.MEŠ-šú
57. DIŠ ÍD *iš-ta-na-lu-m[a ana t]a-ba-li* DIM₄ INIM É.GAL
58. DIŠ ana ÍD ŠUB-*ut-[ma x x]* GIG DAB-*su*

59. DIŠ *ina* ÍD *x* [] *ina-an-zíq*
60. [DIŠ Í]D EN [*x x x e*]-*bir* KI IGI-šú GAR NU KUR-*ad*
61. [DIŠ] *il*]-*pu-ut* MU TUK-š*i*
62. [DIŠ] *is*]-*ki-ir mim-mu-šú i-tab-bal*
63. [DIŠ *ina*] *iš*]-*tin ŠAG₄.BI DÙG.GA DINDIR TUK-š*i**
64. [DIŠ] IG]I *ina an-ni-šú* BA.UG₅
65. [DIŠ *ana*] *ú-rid bu-su-rat ha-d*i*-e*
66. [DIŠ *ana* ÍD *ú-rid-ma* M]UŠ IGI DUMU SAG.KAL TUK-š*i*
67. [DIŠ] *iq-ru-ba-šum-ma iš-hi-iš* KI IGI-šú GAR NU KUR-*ad*
68. [DIŠ *ana*] *ú-rid ŠE* TUK-š*i*
69. [DIŠ] IG]I NA.BI BA.UG₅
70. [DIŠ] *it-bu* NA.BI BA.UG₅

Tercüme s. 285

1. Eğer o bir silindir mühür taşırsa: o hapiste tutulacak.
2. Eğer o bir vagon taşırsa: o kalbinin arzusunu elde edecek.
3. Eğer o bir *sabarru*-vagonu taşırsa: o kalbinin arzusunu elde edecek.
4. Eğer o bir tanrı sepeti taşırsa: o (kötü) büyüden kurtarılacak.
5. Eğer o bir hurma ağacını yüklenir ve bir tanrı (suretini/imajını) taşırsa: “kalbin duvarı” başından geçecek.
6. Eğer o bir hurma ağacını bir tanrı (taşır) gibi taşırsa:
7. Eğer o bir (kötü) büyü taşırsa: ...’nın yükselmesi/kabarması.
8. Eğer o *sarirû* taşırsa: o (kötü) bir büyü taşır.
9. Eğer o defalarca *kisallîtu*-(kadını)nın *kippu*-halatını atarsa: bir davanın yürütülmesi/idare edilmesi.
10. Eğer ... ile oynarsa: bir davanın yürütülmesi/idare edilmesi.
11. Eğer o bir yay ile oynarsa: bir davanın yürütülmesi/idare edilmesi.
12. Eğer o bir yayı doldurursa/kurarsa: bir davanın yürütülmesi/idare edilmesi.

13. Eğer o defalarca yayla hedef/nişan aldıysa: o kendi gücüyle zafer kazanacak.
14. Eğer o bir yay taşırsa: o kendi gücüyle zafer kazanacak.
15. Eğer o bir yay taşır ve defalarca atarsa: o kendi hatasından dolayı kayıplara sahip olacak.
16. Eğer o bir yay taşır ve yayını kırarsa: o kalbinin arzusunu elde etmeyecek.
17. Eğer o (atmadan önce) bir fırlatma sopasını tartarsa/dengelerse: o kendi gücüyle zafer kazanacak.
18. Eğer o bir kement⁷ tartarsa/dengelerse: o kendi gücüyle zafer kazanacak.
19. Eğer o bir ok taşırsa: bu adam kendi şehrinin caddelerinden güven içerisinde yürüyecek.
20. Eğer o bir “kamış” ile vurulursa: o ... alacak.

21-22. Eğer o kanatlara sahipse ve ileri ve geri uçarsa: onun tesisi sağlam değil, önemli bir insan için: onun kötü (şansı) [], onun iyi (şansı) onu terk edecek, sıradan biri kimse için: o (kendi) talihsizliği için uğraşılıyor, onun rakibi⁹ onu küçümseyecek.

23-24. Eğer o kanatlara sahipse ve ileri geri uçarsa ve konarsa/inerse fakat (tekrar) havalanamazsa: onun tesisi sağlam değil, olumlu durumda (ise) onun tesisi sağlamdır.

25-26. Eğer o havalanır ve (bir defa) havalanırsa: önemli (bir kimse) için: onun iyi (şansı), sıradan bir kimse için: onun kötü (şansı) onu terk edecek; [eğer] o hapisaneyeye atılırsa: o hapishaneden ayrılacak, o özgür olacak (o ışığı görecek), eğer o hastaysa: o (tekrar) iyi olacak.

27. Eğer o ileri geri uçarsa: zengini zenginliği, sıradan adamı (üzerindeki) kötülüğü terk edecek.

28. [Eğer o uçar fakat] yerin ve göğün [...] ulaşamazsa: tanrılar kayıplarla ona sıkıntı verecekler, onun düşmanı/rakibi onu küçümseyecek.

29. Eğer [ileri geri] uçarsa [ve] kaybolur fakat tekrar ortaya çıkarsa: dert/üzüntü.

30. Eğer o ileri geri uçarsa ve kaybolur fakat tekrar ortaya çıkmazsa: o ... hatırlayacak.

31. Eğer o ileri geri uçarsa ve onun elleri: onun tesisi sağlam değildir.

32. Eğer o bir nehre düşerse ve [] ve] nehir onun ağzına girerse: o önemli/nüfuzlu olacak,

33. Eğer o bir nehre batarsa/gömülürse ve (tekrar) çıkarsa: bu adam zengin [olacak].

34. Eğer o bir nehre kıyafetleriyle [bata]rsa: bu adamın tesisi [sağlamdır].

35. [Eğer] o bir nehrin [içine] düşerse ve yukarıya [sürüklenirse/yüzerse]: o ona dost olmayan birinden (bir şey) isteyecek ve o (onu) ona verecek; sar[ay]da [] .

36. [Eğer] o bir nehrin [içine] düşerse ve aşağıya [sürüklenirse/düşerse]: o ona dost olan birinden (bir şey) isteyecek ve o (onu) [ona] vere(mey)cek; [] .

37. [Eğer] bir nehre o ... ve kum [] .

38. [Eğer] bir nehre o ... []

39. Eğer o “parlak sularda” durmaksızın yürürse: [] .

40-41. Eğer o “karanlık sularda” durmaksızın yürürse: z[or] bir dava [], onlar onu şahitliğe çağırarak.

42. Eğer o (kendini) bir nehirde yıkarsa: kayıplar [] .

43. Eğer o bir nehre gömülürse/batarsa ve (tekrar) yükselirse/çıkarsa: o k[aygılara] sahip olacak.

44. Eğer o bir nehri geçerse: o bir karışıklık yaşayacak.

45. Eğer o bir nehre iner ve (tekrar) yükselirse/çıkarsa: o (mahkemede) düşmanına karşı duracak.

46. Eğer o bir nehirden yükselirse/çıkarsa: iyi haberler.

47. Eğer o (kendini) bir nehirde yıkarsa ve (sonra) yükselirse/çıkarsa: o (ticarete) kayıplar yaşayacak.

48. Eğer o bir nehri engellerse: o zor zamanlar görecektir.

49. Eğer o bir nehri engellerse ve (onu) saptırırsa: bu ev [] .

50. Eğer o nehirde bir kaplumbağa yakalarsa: dert/üzüntü içinde [] .

51. Eğer o nehirde bir yılan yakalarsa: [o] zenginliklere [sahip olacak].
52. Eğer nehirde bir balık tutarsa: o kalbinin arzusunu elde edecek. (rüya tabirlerinde olumlu şeyler yazıyor.)
53. Eğer o bir nehirden kil getirirse: o bir ev yapacak.
54. Eğer o bir nehirde kamışın ... yerse: onlar onu yakacak.
55. Eğer o nehirde sazların ... yerse: onlar onu yakacak.
56. Eğer o bir nehre dalarsa: onun dertleri ona ulaşamayacak.
57. Eğer o bir nehre aralıksız dalar ve (sonunda) [s]ert/[s]abit toprağa ulaşırsa: iftira/çamur.
58. Eğer bir nehre düşer [ve]: hastalık onu yakalayacak.
59. Eğer o bir nehre []: o kaygılara sahip olacak.
60. [Eğer o bir ne]hri []e kadar [ge]çerse: onun planladığı şeyde o başarısız olacak.
61. [Eğer o] []d]okunursa: o (ünlü/namlı) bir isme sahip olacak.
62. [Eğer o] [] [d]alarsa: o mallarını alıp götürecektir.
63. [Eğer o] [] içine] idrarını yaparsa: zihin rahatlığı/gönül rahatlığı, o şansa (bir tanrıya) sahip olacak.
64. [Eğer o] [] gö]rürse: o günahından dolayı ölecek.
65. [Eğer] [nehre] iner [ve] görürse]: iyi haberler.
66. [Eğer o nehre iner ve] bir yılan görürse: o seçkin bir oğula sahip olacak.
67. [Eğer o iner ve bir] yaklaşır ve ona saldırırsa: o planladığı şeyde başarısız olacak.
68. [Eğer] o [] inerse: o arpaya sahip olacak.
69. [Eğer o] görürse: bu adam ölecek.
70. [Eğer o] ve]da batarsa: bu adam ölecek.

Metnin ilk satırı silindir mühür taşıyan bir kimsenin hapse gireceğine delalet etmektedir. Daha önceki metinlerde mühür genellikle evlat sahibi olma/olamama ile

ilişkiliyken burada daha farklı yorumlanmaktadır. İki tür vagon taşımak da aynı şekilde arzuya kavuşma olarak değerlendirilirken bir tanrı sepeti taşıyan kötü büyüden kurtulacaktır. Hurma ağacı taşıyan ve sözlükte “kalp duvarı”³³⁰ anlamıyla kayıtlı ifade, muhtemelen bir hastalığa işaret etmektedir. Kötü büyü taşımaya ilgili satır hasarlıdır fakat kötü büyü soyut bir kavram olduğundan büyüde kullanılan nesnenin taşınması söz konusu olmalıdır. Bir *sarirû* taşımayı götürmek ise bir büyüye maruz kalındığına işaret etmektedir. Bir tür halat ve yayla ilgili alametler dava yürütmeye ilişkilendirilmişken yayla hedef almak zafere, onunla defalarca atış yapmak ise kayıplara işaret etmektedir. Yay, fırlatma sopası, kement, ok taşımak, zafer kazanma ve güven içinde olmaya delalet etmektedir. Bir satır çizgisinden sonra kanatlara sahip olmak ve uçmakla alakalı alametler yer almakta ve ileri geri uçmak ve konup geri uçamamak kötüye yorulmuştur. Bir defa havalanmak önemli bir kimse için iyi şansı kaybetme, sıradan biri içinse kötü talihten kurtulma olarak tabir edilmiştir. Buradaki dikkat çekici durum, rüyayı gören kimsenin zengin-fakir ya da önemli-sıradan bir kimse olması dışında hapisteki bir kimse ile hasta için olumlu işaretler barındırmasıdır. Anlaşılan çeşitli durumlardaki insanlar için çok sık görülmesi de farklı değerlendirmeler yapılmaktaydı. Daha önce değinilen ileri geri uçmayla ilgili bir örneğe daha yer verilmiştir ve zengin için kötü, sıradan insan için ise iyi haber içermektedir. Uçmayla ilgili kısımların ardından gelen nehre batma, düşme ve sürüklenme gibi rüyaların hepsi olumludur ancak sadece nehre düşen biri aşağı sürüklenirse bir başkasından istediği şeyi alamayacağına işaret etmekte olduğu kaydedilmiştir. Sonrasında nehirden çıkmak, nehri geçmek, nehirde yıkanmak ve nehir suyunu engellemek/saptırmak iyiye ya da kötüye yorulmuştur. Nehirde balık tutmak da arzuya erişmekle bağdaştırılmıştır. Nehirde yılan yakalamak zenginlik, yılan görmek ise seçkin bir oğula sahip olma anlamına gelmektedir. Kırık olan ama nehirle ilişkisi

³³⁰ CDA, s. 62.

olduğunu düşündüğümüz bir alamet de idrar yapma hakkındadır ve bu huzurla izah edilmiştir. Nehirle ilgili pek çok alamet yer almaktadır fakat son kısımdakilerin çoğu hasarlıdır.

3.2.2.4. Tablet C'ye Ait Diğer Fragmanlar

Fragman I

Sol Süt. (K. 7248 + 8339 + 11781)³³¹

1'-2'. [DIŠ x n]a-ši a-ra-an-[šú GAB[?]] DINGIR lib-ba-ti-šú [DIRIG[?]]

3. DIŠ GAL na-ši DIRIG lib-ba-a-[ti x x x]

4. DIŠ LU.TUR na-ši DIRIG lib-ba-a-[ti x x x]

5'. DIŠ UD.SAR na-ši DIRIG lib-ba-a-[ti x x x]

6'. DIŠ AŠ-ME na-ši DIRIG lib-ba-a-[ti x x x]

7'. DIŠ PA.AN na-ši I.BÍ.[ZA IGI-mar]

8'. DIŠ NA₄ na-ši NAM D[U[?]]

9'. DIŠ GÍR na-ši Š[AG₄.BI]

10'. DIŠ GÍR na-ši GÍR[]

11'. DIŠ GÍR ina GÚ-šú [] x x x x HAR

12'. [DIŠ x] ina SAG.DU-šú na-ši ZI.KA.KA TUK-ši

13'. DIŠ SU₁₁.LUM ina SAG.DU-šú na-ši i-dir-tú

14'. DIŠ HA.ŠUM ina SAG.DU-šú na-ši Á.TUK TUK-ši

15'. DIŠ HUR.SAG ina SAG.DU-šú na-ši GAB.RI NU TUK-ši

16'. DIŠ MUN ina SAG.DU-šú na-ši KAK É-šú URU ú-sa-har

17'. DIŠ MUN a-su-ri É-šú <na-ši> E.SIR ZI-šú ina URU i-qi-bir

18'. DIŠ MUN na-ši KA.MEŠ-šú ú-šam-za-qu-šú

19'. DIŠ ina SILA UZU na-ši UZU.BI NU.DÙG.GA

³³¹ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 331, tercüme s. 288-289.

20'. [DIŠ] ina SILA še-am na-ši UGU EN.INIM-šú GUB-az

21'. [DIŠ ina SILA] KAŠ.SAG na-ši ŠAG₄.BI DÙG.GA

22'. [DIŠ ina SILA] ŠIM na-ši na-za-qu GAR-šú

23'. [DIŠ ina SILA] A.MEŠ na-ši HUL-šú GAB

24'. [DIŠ ina SILA BA]NŠUR na-ši ina šib-sat KA-šú UG₅

Tercüme

1'-2'. Eğer o [] taşırsa: [onun] günahı [kaldırılacak²]; tanrı ona karşı öfke [ile dolacak].

3'. Eğer o yetişkin bir kimseyi taşırsa: öf[ke] ile dolu, [].

4'. Eğer o bir çocuk taşırsa: öf[ke] ile dolu, [].

5'. Eğer o bir hilal (sembolü) taşırsa: öf[ke] ile dolu, [].

6'. Eğer o güneş-diski/kursu (sembolünü) taşırsa: öf[ke] ile dolu, [].

7'. Eğer o (tanrısız) bir asa taşırsa: [o] kay[ıplar yaşayacak].

8'. Eğer o bir taş taşırsa: ...[].

9'. Eğer o bir hançer taşırsa: [].

10'. Eğer o bir hançer taşır ve hançeri [çekerse²]: [].

11'. Eğer [o] boynun etrafında/boynunda bir hançer taşırsa: [] ...

12'. [Eğer] o başında [] taşırsa: o ... sahip olacak.

13'. Eğer o başında hurma taşırsa: dert/üzüntü.

14'. Eğer o başında ... taşırsa: o zenginliklere sahip olacak.

15'. Eğer o başında bir dağ taşırsa: onun hiç rakibi olmayacak.

16'. Eğer o başında tuz taşırsa: onun evinin inşaatçısı² o şehirde (utanç içinde) gezecek.

17'. Eğer <o> temel duvarından tuz (güherçile) taşırsa: ..., o şehirde gömülecek.

18'. Eğer o tuz taşırsa: onun dişleri onu yaralayacak.

19'. [Eğer] o cadde[de] et taşırsa: onun sağlığı iyi olmayacak.

20'. [Eğer] o cadde[de] arpa taşırsa: o (mahkemede) düşmanına karşı durur.

21'. [Eğer] o [caddede] bira taşırsa: zihin rahatlığı/gönül rahatlığı.

22'. [Eğer] o [caddede] bira maltı taşırsa: kederlendirme onun için hazırdır.

23'. [Eğer] o [caddede] su taşırsa: onun talihsizliği ayrılacak.

24'. [Eğer] o [caddede] bir [mas]a taşırsa: o onun (kendi) sözlerin(nden kaynaklı) öfkeden ölecek.

Tamamen çeşitli nesne ve insanları taşımaya ilgili olan metnin yaklaşık ilk on satırının sadece ilk kısımları sağlamdır. Bir yetişkin, çocuk, bir hilal ve güneş diski sembolleri, tanrısal bir asa, taş ve hançer gibi şeyleri taşımaya ilgili olan bu satırların ardından başta bir dağ taşınmasının rakipsizliğe ve tuz taşımının diş aracılığıyla yaralanmaya işaret ettiği belirtilmektedir. Daha sonra caddede et, arpa, bira/bira maltı, su ve masa gibi nesnelerin taşınması söz konusu edilmiş ve iyi ya da kötü şekilde yorumlanmıştır. Aynı metnin diğer sütununda ise fiil “görmek” şeklinde değişmektedir. Rüveyı görenin önünde duran, oturan, rüya sahibine doğru yürüyen ve sıçrayan, hatta şarkı söyleyen, ağlayan, yakınan, kutsama yapan ve lanet eden tanrılarla ilgili örneklerin neredeyse tamamına yakınının alamet kısımları eksiktir.

Sağ Süt. (K. 7248 + 8339 + 11781)³³²

4'. DIŠ DINGIR ana IGI NA GUB-ma x x []

5'. DIŠ DINGIR ina KI.GUB-řú i-ku[n]

6'. DIŠ DINGIR ina KI.GUB-řú ut-tak-ki-r[u]

7'. DIŠ DINGIR ana IGI-řú GIN-ak x []

8'. DIŠ DINGIR ana IGI-su GUD.UD meř-[ru]

9'. DIŠ DINGIR ana IGI-řú i-za-mur x []

10'. DIŠ DINGIR ana IGI NA i-bak-ki x []

11'. DIŠ DINGIR ana IGI NA ut-ta-za-r[am]

12'. DIŠ DINGIR ana IGI NA i-za-na-ah DIN[GIR]

³³² A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 331-332, tercüme s. 289.

13'-14'. DIŠ DINGIR *ana* IGI NA *ina* AŠ.TE *a-šib* [] KI.DÚR GI []

15'-16'. DIŠ DINGIR *ana* IGI NA *ik-ru-[ub*] *šib-sat* DINGIR TUK-[*ši*

17'-18'. DIŠ DINGIR LÚ *iz-zur* DINGIR *i[k-ri-bi-šu*] *su-ul-lam-ma ku* [

Tercüme

4'. Eğer tanrı adamın önünde duruyorsa ve [].

5'. Eğer o tanrı kaidesi üzerinde hareketsiz durursa: [].

6'. Eğer o tanrı kaidesi üzerinde (konumunu) değiştirirse: [].

7'. Eğer tanrı adama doğru yürürse: [].

8'. Eğer tanrı adama doğru sıçarsa: [].

9'. Eğer tanrı adamın önünde şarkı söylerse: [].

10'. Eğer tanrı adamın önünde ağlarsa: [].

11. Eğer tanrı adamın önünde yakınırса: [].

12'. Eğer tanrı adamın önünde ... yaparsa: [].

13'-14'. Eğer tanrı adamın önünde AŠ.TE-tahtına oturursa [] koltuk/sandalye
... [].

15'-16'. Eğer tanrı adamın önünde bir kut[sama] dile getirirse []: o tanrının
gazabını/öfkesini ya[şa]yacak.

17'-18'. Eğer tanrı adama bir lanet dile getirirse: [onun] du[aları kabul edilecek] ... []

Daha sonra gelen II. nolu fragman (K. 12641) hasarlı olduğundan daha anlaşılır
olan diğer fragmana geçilmiştir.

Fragman III

Sağ Süt. (K. 9038)³³³

2'. DIŠ GI [*na-ši*]

3'. DIŠ IM [*na-ši*]

³³³ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 332-333, tercüme s. 290.

- 4'. DIŠ SIG₄ [*na-ši*]
- 5'. DIŠ ESIR [*na-ši*]
- 6'. DIŠ *tir-ti* UDU.NÍTA *na-š[i*]
- 7'. DIŠ UR₅.ÚŠ ŠAG₄-šú *na-ši-ma x* []
- 8'. DIŠ UR₅.ÚŠ ŠAG₄-šú *na-ši-ma ú-šá-á[š]*
-
- 9'. DIŠ *ha-ši-in-na* ÍL-*ma* KI []
- 10'. DIŠ *ha-ši-in-na* ÍL-*ma ana* SILA É *x* []
- 11'. DIŠ KI.MIN-*ma* É *ip-pul* []
- 12'. DIŠ KI.MIN-*ma* GÚ.GAR.RI *ip-pul a-bu-us-s[u*]
- 13'. DIŠ KI.MIN-*ma* KA *ip-pul ša-bat* []
- 14'. DIŠ KI.MIN-*ma* É.DINGIR *ip-pul ša-bat* []
- 15'. DIŠ KI.MIN-*ma* BÁRA *ip-pul ša-bat* []
- 16'. DIŠ KI.MIN-*ma mim-ma ka-la-ma ú-šal-pit dan-nu* UG[U]
- 17'. DIŠ KI.MIN-*ma BÀD ana na-pa-li e-li* NA.BI *dan-nu* []
- 18'. DIŠ KI.MIN-*ma BÀD KUD-is* É []
- 19'. DIŠ KI.MIN-*ma ana* EDIN *il-lak* []

Tercüme

- 2'. Eğer [o] bir ka[mış] taşırrsa: [].
- 3'. Eğer [o] kil [taşırssa]: [].
- 4'. Eğer [o] bir tuğla[taşırssa]: [].
- 5'. Eğer o katran t[aşırssa]: [].
- 6'. Eğer o bir koyunun iç organlarını ta[şır]sa [].
- 7'. Eğer o kendi iç organlarını taşır ve [].
- 8'. Eğer o kendi iç organlarını taşır ve [] yaparsa [].
-
- 9'. Eğer o bir balta taşırssa ve ... [].
- 10'. Eğer o bir balta taşır ve caddeye çıkarsa: [].

- 11'. Eğer o (bir balta taşır) ve bir evi parçalarsa: [].
- 12'. Eğer o (bir balta taşır) ve bir evinsını parçalarsa: onun için bir ayrıcalık [yapılacak³].
- 13'. Eğer o (bir balta taşır) ve bir kapıyı parçalarsa: [] yapmak.
- 14'. Eğer o (bir balta taşır) ve bir tapınağı parçalarsa: [] yapmak.
- 15'. Eğer o (bir balta taşır) ve bir mabet parçalarsa: [] yapmak.
- 16'. Eğer o (bir balta taşır) ve bir şeyi yıkarsa: [o]dan daha güçlü bir kimse.
- 17'. Eğer o (bir balta taşır) ve bir (şehir) duvarına parçalamak için çıkarsa: bu adam, güçlü bir kimse [].
- 18'. Eğer o (bir balta taşır) ve bir (şehir) duvarına (bir gedik) açarsa: [] çıkma.
- 19'. Eğer o (bir balta taşır) ve çöle girerse: [].

Alamete ilgili satırların son kısımları büyük oranda hasarlı olan bu fragmanda kamyş, katran, kil, koyun ve rüyayı görenin iç organlarının taşınmasından bahsedilmektedir. Satır çizgisinden sonra balta taşıma ve onunla yapılan eylemler yer almaktadır ve sağlam iki satır güçlü olmak şeklinde değerlendirilmiştir.

3.2.2.5. Herhangi Bir Tabletle İlişkilendirilemeyen Fragmanlar

Fragman I

No. 1 (K. 6768)

Bu fragmandaki alametlerde geçen fiil UM işareti ile yazılmıştır ve Oppenheim bu işaretin hiçbir değerinin kontekste uygun olmadığını belirtmektedir.³³⁴ Esasen UM³³⁵ işaretinin SAMAG “siğil, ben, doğum lekesi”, DÍH “hastalık, rahatsızlık”, UM “kamış halat” ve TÉHI “yaklaşmak” gibi anlamları bulunmaktadır. Karşılıkları içerisindeki tek fiil olan TÉHI (Akk. *tehû*), aşağıdaki kontekste uygun bir anlama sahip görünmektedir. Fakat fiilin “yaklaşmak” anlamının normal yaklaşımdan ziyade cinsel yaklaşım olarak

³³⁴ Oppenheim, 1956, s. 290-191 vd.

³³⁵ İşaretin anlamları için bkz. ePSD um.

değerlendirmek daha uygun olacaktır. Sözlükte cinsel birliktelik için yaklaşıma dair örneklere yer verilmiştir.³³⁶ Bu fiil “ilişmek” şeklinde tercüme edildiğinde metnin içeriğiyle daha uyumlu hale gelmektedir. Bu fragman dışında da aynı fiilin kullanıldığı örnekler bulunmaktadır ve bu satırlarda da “ilişmek” anlamı uygun düşmektedir.

Sağ Süt.³³⁷

- 1'. [DIŠ [] U₅ NA.BI i[š²- []]
- 2'. [DIŠ x x] NU ZU U₅ NÍG.TUK []]
-
- 3'. DIŠ NA *ina* MAŠ.GE₆-šú *ana* ^dEŠ₄.DAR TÉHI []]
- 4'. DIŠ *ana* DINGIR UM *mah-hu-t[a* []]
- 5'. DIŠ *ana* LUGAL UM ŠU LUGAL KUR []]
- 6'. DIŠ *ana* DUGUD UM DUGUD ú-[]]
- 7'. DIŠ *ana* NIN.DINGIR.RA TÉHI EN UŠ []]
- 8'. DIŠ *ana* DUMU.MUNUS DINGIR-šú TÉHI *ub/p*-[]]
- 9'. DIŠ *ana* DAM LUGAL TÉHI KUR *ina* D[U []]
- 10'. DIŠ *ana* DUMU.MUNUS LUGAL TÉHI SILIM MU.[1.KAM []]
- 11'. DIŠ *ana* DAM LÚ UM KUR *ina* []]

Tercüme

- 1'. [Eğer bir adam] [üzerine] binerse: bu adam ... []].
- 2'. [Eğer bir adam] bilmediği [(bir hayvanın³)] üzerine binerse: [o] zenginliklere [sahip olacak].
-
- 3'. Eğer bir adam rüyasında tanrıça Ištar'a ilişirse: []].
- 4'. Eğer o bir tanrıya ilişirse: delilik [onu yakalayacak(?)].
- 5'. Eğer o bir krala ilişirse: kralın eli [onu] yakalayacak.

³³⁶ CAD T, s. 74, 1. a), e'.

³³⁷ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 333-334, tercüme s. 290-291.

- 6'. Eğer o önemli bir kimseye ilişirse: önemli bir insan []acak.
- 7'. Eğer o bir *ēntu*-din kadınına ilişirse: ... [].
- 8'. Eğer o tanrısının kızına ilişirse: [].
- 9'. Eğer o kralın karısına ilişirse: []daki ülke [].
- 10'. Eğer o kralın kızına ilişirse: [bir] yıl boyunca iyilik.
- 11'. Eğer o bir (diğer) adamın karısına ilişirse: []deki ülke [].

İlk iki satır bazı hayvanlara binmekle alakalıdır ve sonrasındaki satır çizgisinden sonra fiil “ilişmek” şeklinde değişmektedir. Cinsel yaklaşımla ilgili satırlardan ilkinin aşk ve savaş tanrıçası İştar ile başlaması şaşırtıcı değildir. Ne yazık ki bazı satırların neye işaret ettiğini bilememekteyiz ancak bir tanrıya ilişmek delilikle ilişkilendirilmekte ve krala ilişmenin de kral tarafından yakalmayı belirttiği söylenmektedir. İlişilen kimseler içerisinde önemli bir kimse, bir din kadını, tanrının kızı, kralın karı ve kız ile bir başkasının karısı bulunmaktadır. Kralın kızına ilişmenin iyiye işaret olduğu belirtilmektedir. Diğer fragman da yine bu fiiller devam etmektedir.

No. 2 (K. 6824)³³⁸

- 1'. [DIŠ *ana* DU]MU MAN-*ma* [TÉHI]
- 2'. [DIŠ *ana* K]I.SIKIL TÉHI *x* []
- 3'. [DIS *ana*] MUNUS ŠU.GI TÉHI *si-x* []
- 4'. [DIŠ] *ana* GURUŠ.TUR TÉHI *ina-an-ziq ana* []
- 5'-6'. [DIŠ] *ana* LÚ.TUR TÉHI SILIM MU.[1.KAM] *ana* Ú[KU] *me-[si]-ru dan-nu* DAB-*su x* []
- 7'. DIŠ DAM-[*su*] TÉHI-šú DAM-*su x* []
- 8'. DIŠ NIN-šú TÉHI-šú *ma-m[it*]
- 9'. DIŠ A[D].DAM-šú TÉHI DU[?] []

³³⁸ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 334, tercüme s. 291.

Tercüme

- 1'. [Eğer o] başka bir kimsenin oğluna [ilişirse]:[] .
- 2'. [Eğer] o bir [b]akire[ye] ilişirse: [] .
- 3'. [Eğer] yaşlı bir kadı[na] ilişirse: ...
- 4'. [Eğer] o genç bir adama ilişirse: o üzülecek: [] .
- 5'-6'. [Eğer] o bir çocuğa ilişirse: [bir] yıl [boyunca] iyilik [] , fa[kir] için: güçlü bir hapisane [onu tutacak].
- 7'. Eğer karısı ona ilişirse: onun karısı []acak.
- 8'. Eğer kız kardeşi ilişirse: lanet [] .
- 9'.Eğer o karısının babasına⁷ ilişirse: [] .

Bu fragman da yukardakiyle benzer rüyaları içermektedir fakat görüldüğü kadarıyla dublikatı değil bir başka versiyonudur. Burada bir çocuğa ilişmek, kralın kızına ilişmek gibi alametler bir yıl boyunca iyi olacağına delalet etmektedir. Son kısımdaki iki satırda öncekilerin aksine rüya görenin karısı ve kız kardeşinin ona ilişmesi söz konusudur.

No. 3 (K. 6705 s. 334)³³⁹

- 1'. DIŠ ana A.DAM.SA.HI.A TÉHI šib-[sat DINGIR]
- 2'.DIŠ ana šá-lam-ti TÉHI MUNUS.[]
- 3'. DIŠ ana DINGIR TÉHI AN.[GUB.BA]
- 4'. DIŠ ana LUGAL TÉHI x []
- 5'. DIŠ ana DUGUD TÉ[HI]
- 6'. DIŠ ana NIN.DINGIR.RA [TÉHI]
- 7'. DIŠ ana DUMU.MUNUS DINGIR-[šú TÉHI]
- 8'. DIŠ ana DUMU.MU[NUS LUGAL TÉHI]

³³⁹ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 334, tercüme s. 291.

9'. DIŠ *ana* DA[M LUGAL/LÚ TÉHI]

Tercüme

1'. Eğer o ...ya ilişirse: [öf]kesi.

2'. Eğer o bir cesede ilişirse: [].

3'. Eğer o bir tanrıya ilişirse: ... [].

4'. Eğer o bir krala ilişirse: [].

5'. Eğer o önemli bir insana ilişirse: [].

6'. Eğer [o] bir NIN.DINGIR-din kadınına [ilişirse]: [].

7'. Eğer [o] “t[anrısı]nın kızı”na [ilişirse]: [].

8'. Eğer [o kralın] kızına [ilişirse:].

9'. [Eğer o] [...]'nın karısına [ilişirse:].

İlk fragmandakine benzer örneklerin yer aldığı bu satırlar sağlam olmadığı için nasıl değerlendirildiklerini öğrenememekteyiz. Genel olarak baktığımızda eş cinsellik, ensest ve pedofili gibi tabularla ilişkili örnekler yer almaktadır.

Fragman II

K. 9945 + 10456 + 12590³⁴⁰

Sağ Süt.

1'. DIŠ TÚG.Í[B.L]Á P[A]

2'. DIŠ GU PA-a[ş]

3'. DIŠ TÚG.GÚ.È PA-aş []

4'. DIŠ TÚG.ÍB.LÁ PA-aş []

5'. DIŠ TÚG.SAGŠU PA-iş []

6'. DIŠ TÚG.BAR.SIG PA-iş []

7'. DIŠ ŠE *i-haş*-[şal]

8'. DIŠ ŠE.ŠEŠ *i-haş*-[şal]

³⁴⁰ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 334-335, tercüme s. 291-292.

- 9'. DIŠ ŠE.IN.NU.HA *i*-[*haš-šal*]]
- 10'. DIŠ ŠE.GIG.MEŠ *i-h*[*aš-šal*]]
- 11'. DIŠ ŠE.ZÍZ.A.AN *i-ha*[*š-šal*]]
- 12'. DIŠ ŠE.GÚ.GAL *i-haš-š*[*al*]]
- 13'. DIŠ ŠE.GÚ.TUR *i-haš-šal* []

-
- 14'. DIŠ ZID.DA *i-te₄-en a*-[*ma-su*]]
- 15'. DIŠ ZID.DA *i-nab-bi a*-[*ma-su*]]
- 16'. DIŠ [NIN]DA.HAR.RA *i-sà-mud a-ma-su x* []
- 17'. [DIŠ N]A₄.HAR *i-sa-ti-ip x* []

-
- 18'. DIŠ NA *ina* MAS.GE₆-*šú* KI UKKIN *šal-ta DÙ*-[*uš*]]
- 19'. DIŠ KI AD-*šú* LÚ.NE DÙ-*uš* AB.[BA-*ta*]]

Tercüme

- 1'. Eğer o bir keme[er] d[okursa]: [].
- 2'. Eğer bir halat dok[ur]sa: [].
- 3'. Eğer o bir *nahlaptu*-ceketi/parkası dokursa: [].
- 4'. Eğer o bir kemer dokursa: [].
- 5'. Eğer o bir *kubšu*-başlığı imal ederse: [].
- 6'. Eğer o *paršigu*-başlığı imal ederse: [].
-
- 7'. Eğer o arpa öğ[ütür]se: [].
- 8'. Eğer o *šigušu*-hububatı/tahılı öğ[ütür]se: [].
- 9'. Eğer o *enninu*-hububatı/tahılı: [].
- 10'. Eğer o buğday öğ[ütür]se: [].
- 11'. Eğer o gernik buğdayı öğü[tür]se: [].
- 12'. Eğer o (kuru) nohut öğü[tür]se: [].
- 13'. Eğer o (kuru) mercimek öğütürse: [].

-
- 14'. [Eğer] o [u]n öğütürse: [onun] sö[zü]]

- 15'. [Eğer] o [u]n elfare: [onun] s[ö]zü].
- 16'. [Eğer] o *mundu*-unu yaparsa: [onun s[ö]zü].
- 17'. [Eğer] değirmen taşına iz a[ç]arsa: [].

-
- 18'. Eğer bir adam rüyasında meclisle tartışırsa: [].
- 19'. Eğer o babasıyla tartışırsa: y[aş]lı].

Bu fragmanda çeşitli şeylerin dokunması, hububatların öğütölmesi, değirmen taşı, un elemek gibi örnekler bulunmaktadır. Son iki satırda ise meclisle ve babayla tartışma örnekleri bulunmaktadır.

Fragman III

K. 9812³⁴¹ s. 336

- 1'. [DIş TÚG] x x []
- 2'. [DIş TÚG]*x-řú* // DIş TÚG-řú *iş-ru-uř tam-şa-a-t[um]*
- 3'. [DIş TÚG] TAG₄-řú // DIş TÚG ZAG-řú *ik-ki-is şi-hi-i[l UZU]*
- 4'. DIş TÚG *ik-k[i-is di-nu x* []
- 5'. [DIş TÚG]-*ka-sa* NÍG.TUK.BI []
- 6'. [DIş TÚG] *aş* // DIş TÚG *ina na[?]-rit-tum ik-ki-is* NAM.NE.[RU]
- 7'. [DIş TÚG] *ik-ki]-is* KA *i-dir-tum i-mah-har-[şu]*
- 8'. [DIş TÚG] *ik-ki-i]s* I.BÍ.ZA IGI-*m[ar]*
- 9'. [DIş TÚG] Á.TUK IGI

Tercüme

- 2'. Eğer o elbisesini şeritlere ayırırsa: azalma [].
- 3'. [Eğer o] onun [bı]rak[acak] // Eğer o ZAG-elbisesini (parçalara) ayırırsa/keserse: (hastalık) *si[hil řêri]*.
- 4'. [Eğer o] [... elbisesini ke]ser[se]: bir dava [] yapacak.

³⁴¹ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 336, tercüme s. 292.

- 5'. [Eğer o] [... elbisesini] ... [yaparsa]: onun zenginlikleri [] olacak].
- 6'. [Eğer o] x. // Eğer o bir elbiseyida keserse: la[net olacak].
- 7'. [Eğer o] [bir/kendi elbisesini kes]er[se]: ... dert onunla buluşacak.
- 8'. [Eğer o] [bir/kendi elbisesini kes]er[se]: o kayıplar ya[şa]yacak.
- 9'. [Eğer o elbise]: o kazançlar yaşayacak.

Elbiseyi şeritlere ayırma ve kesme gibi alametlerin yer aldığı fragmanın okunan alamet kısımlarında lanet, hastalık ve olumlu olarak da bol kazanç yorumları bulunmaktadır.

Fragman IV

Aşağıdaki alametlerde yer alan ve “yönetici, kral, kürsü, sandalye” anlamlarına sahip BÁRA³⁴² (Akk. *parakku*, *šarru*, *šuptu*) kelimesini Oppenheim “taht” olarak değerlendirmiş ve kralı belirttiğine değinmiştir. Kelimenin anlamları içerisinde bulunduğu için buradaki tercümelerde “kral” karşılığını tercih etmiş bulunmaktayız. Bu metnin sadece kral/krallar için hazırlandığı açıktır ve bu durum yukarıda örneklerine değindiğimiz, rüya görenin statüsüne ve durumuna göre farklı yorumların bulunmasıyla uyumluluk arz etmektedir.

K. 273 + 1944b + 9064³⁴³

Ö.y. Süt. I²

12. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú KI SAL *ša-lil* []
13. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú NUNDUM MUNUS []
14. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú *tu-li-e x* []
15. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú MUNUS *tu-[li-e-ša*]

³⁴² ePSD bara₂.

³⁴³ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 337, tercüme s. 293.

16. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú KI []

Hasarlı satırlar

27. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú ip-ru []

28. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú ri-is-[na]

29. [DIŠ BÁRA ina] MAŠ.GE₆-šú UZU.ŠA[H]

30. [DIŠ BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú] UZU.x []

Tercüme

12. Eğer rüyasında kral bir kadınla uyursa [].

13. Eğer rüyasında kral bir kadının dudaklarını [öperse[?]].

14. Eğer rüyasında kral bir kadın gö[ğüslerini]sa [].

15. Eğer rüyasında kral bir kadın [] [onun] gö[ğüsleri].

16. Eğer rüyasında kral [] ile [uyursa[?]].

...

27. Eğer rüyasında kral kusarsa [].

28. Eğer rüyasında kral yıkanma(dan kalma pis suya) [dokunursa[?]].

29. Eğer rüyasında kral bir do[muz] eti yerse [].

30. Eğer rüyasında kral bir []nin etini [yerse[?]].

İlk satırlar cinsellikle ilgili görünmektedir ve devamında kirli suya dokunma ve domuz eti yemek gibi durumlara değinilmiştir. Kralın gördüğü diğer rüyalar, daha sağlam olan diğer yüzde devam etmektedir.

A.y.³⁴⁴

1. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú UŠ []

2. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú UZU.UR.ZİR ina Š[U]

3. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú UZU.ŠAH ina G[İR]

4. [DIŠ] BÁRA ina MAŠ.GE₆-šú İ.SAH ina GİR[]

³⁴⁴ A. L. Oppenheim, 1956, transkripsiyon s. 337, tercüme s. 293-294.

5. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú UZU.UR.ZÍR *ina* GÌR []
6. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú TA ÛR ŠUB *t[a-*]
7. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú *pu-zu-ur* SAL []
8. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú *pu-zu-ur* NÍ []
9. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú TÚG *ha-a'-a* []
10. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú UR.ZÍR UG₅ TI-*ma* []
11. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú ^dNIN.PÉŠ UG₅ *ina* S[ILA]
12. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú *ú-ma-me* UG₅.MEŠ *x* []
13. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú *šur-ri ib/p-*[]
14. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú UŠ KÀŠ *ana* UGU-šú []
15. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú MUNUS KÀŠ *ana* UGU-šú []
16. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú UR.ZÍR KÀŠ *ana* UGU-šú []
17. DIŠ BÁRA *ina* MAŠ.GE₆-šú MUNUS KÀŠ *ana* UGU-šú []

Tercüme

1. Eğer rüyasında kral []nın erkeklik organını [].
2. Eğer rüyasında kral e[li]yle köpek etine [dokunursa].
3. Eğer rüyasında kral ay[ağıyla] domuz etine [dokunursa].
4. Eğer rüyasında kral ayağ[ı]yla domuz yağına [dokunursa].
5. Eğer rüyasında kral ayağ[ı]yla köpek etine [dokunursa].
6. Eğer rüyasında kral bir çatıdan düşerse: [].
7. Eğer rüyasında kral bir kadının sırrını [yaparsa].
8. Eğer rüyasında kral kendi sırrını [yaparsa].
9. Eğer rüyasında kral *ha 'û*-elbisesi [giyerse?].
10. Eğer rüyasında kral ölü bir köpek alırsa ve [].
11. Eğer rüyasında kral caddede ölü bir mungo (şeritli firavun faresi) [görürse].
12. Eğer kral(ın) rüyasında ölü hayvanlar [onun] et[i].
13. Eğer kral(ın) rüyasında [] ... [].
14. Eğer kral(ın) rüyasında bir adam onun üzerine idrar[ını yaparsa].

15. Eğer kral(ın) rüyasında bir kadın onun üzerine idrar[ını yaparsa].
16. Eğer kral(ın) rüyasında bir köpek onun üzerine idrar[ını yaparsa].
17. Eğer kral(ın) rüyasında bir domuz onun üzerine idrar[ını yaparsa].

Arka yüzün okunan ilk satırlarında kralın eli ve ayağıyla dokunduğu hayvan etleri sayılmaktadır. Sonraki satır ise çatıdan düşmekle ilgilidir ve devamında bir kadının ve kendi sırrı ile bir elbise hakkındaki alametler yer almaktadır. Hayvanlarla ilgili alametlerin de bulunduğu bu metin, diğerlerinin aksine daha düzensiz ve karışık görünmektedir. Son dört satır ise kralın üzerine erkek, kadın, köpek ve domuzun idrar yapmasıyla ilgilidir.

3.2.2.6. Susa Tabletleri

Oppenheim tarafından yayınlanan rüya alametleri içerisinde sadece tercümesini verdiği bir metin bulunmaktadır. İlginç bir şekilde bu tablet Susa'dan ele geçmiştir. Elam kâtipleri tarafından yazılan bu metnin kesin tarihlenmesi yapılamasa da Geç Eski Babil ya da Orta Babil dönemlerinden birine ait olması gerektiği belirtilmektedir.³⁴⁵ Transkripsiyonuna ulaşamadığımız için metnin sadece tercümesini sunabilmekteyiz. Yazar metnin satır numaralarını da belirtmemiştir.

Rüya Alametleri³⁴⁶

Süt. I

Kırık satırlar

Eğer bir adam vahşi bir hayvana dönüşürse: [...]

Eğer bir adam aslana dönüşürse: kay[beder ...

Eğer bir adam aslana dönüşür veya karşı: (rüyayı gören) adamın aşağılanması/küçük düşmesi(dir).

³⁴⁵ A. L. Oppenheim, 1956, s. 256-257, 298; T. Oshima s. 226 dipnot 280.

³⁴⁶ A. L. Oppenheim, 1956, s. 256-260.

Eğer bir adam bir köpe[ğe] dönüşürse [ve? ...]: ve ülkeler ona karşı ... yapacak; saray sıkıntı görecek ve onun suçu/cezası [ağır? olacak]

Eğer bir adam kralla dolaşırsa: ... için ... ona ulaşmayacak.

Eğer bir adam bir boğa ile ... yaparsa: onun evi zengin olacak.

Eğer bir adam bir boğa ile ... yaparsa/boğa ile dolaşırsa ve boğayı ... yaparsa: o, tanrıların insanoğluna sahip olmaları için ne verdiyse elde edecek.

Eğer bir adam kucağında bir filiz taşıyorsa ve (onu) defalarca öperse: bu adam hububat ve gümüş kazanacak. Fakat eğer o, onun kucağında büyürse: sahip olduğu ne varsa kaybedecek.

Eğer bir adamın ayağı topalsa?: onun hastalık isteyeninin çöküşü/düşüşü.

Eğer bir adamın gözleri görmüyorsa?: saygın bir kimse için (bunun anlamı: (daha da) saygınlık, fakir bir insan için: (daha da) fakirlik, (ayrıca) bir saygın insan götürülecek/görevden alınacak.

Eğer bir adam keçi postuyla kaplı ise: önemli bir insan götürülecek ve ölecek.

Eğer bir adam ... kumaş ile kaplı ise (ve): adamın eli ... [] ona ulaşamayacak?.

Eğer bir adam siyah bir elbise ile kaplanmışsa/giymişse: kaybeder, [].

Eğer bir adamın elbisesi ... değilse: ... için []

Eğer bir adamın ağzı?: zengin adam için: (daha da) zenginlik [] hasta bir kimse için: o ölecek.

Eğer bir adamın saç lüleleri? []

Eğer bir adam ... []

Eğer bir adam kapıdan? içeriye girerse ve e[v] ya da []

(kırık dört satırın kalıntılardan kapıdan bahsedildiği anlaşılıyor.)

Süt. II

Kırık ve hasarlı satırlar

[Eğer bir adam] [] taşır: o zengin olacak.

[Eğer bir adam] [] taşır: o fakir olacak.

Eğer bir adam küçük bir çocuk [taş]ırsa: o fakir olacak.

Eğer bir adam küçük bir ... çocuk taşırsa [].

Eğer bir adam bir hendeğe girerse ve bu hendeğin içerisine yaparsa: onun karısı onu aldatır (onlar onun karısıyla defalarca uyurlar).

Eğer bir adamın evi []: saray onun servetini alıp götürecektir?

Eğer bir adam []: Saray, saklı hazineyi bulur.

Eğer bir adamın eli? [] ve o (onu) elinde taşırsa: [] için ...

Eğer bir adamın başı koparsa/kesilirse: onun [düşmanı?] onun kötülüğünü onun önüne koyacak.

[Eğer]

[Eğer : onun günleri] uzun olacak.

Kırık ve hasarlı satırlar

Süt. III

Kırık ve hasarlı satırlar

Eğer bir adam []: büyü ve kötülük [.... olacak]

Eğer bir adam bir vahşi hayvana giderse: [onun evi] refah içerisinde olur.

Eğer bir adam [kendi] kızına giderse: [], kaybeder ...

Eğer bir adam kayın validesine giderse: []

Bir adamın karnı açıksa ve onun bağırsakları karışmışsa?: [onun ...sı] çok olacak.

Eğer bağırsakları karışmamışsa?: k[ötülük]

Eğer bir adam tekrar tekrar uçuyorsa: sahip olduğu ne varsa kaybolacak.

Eğer bir adam (bir kez) havalanır ve uçarsa: bir *muşkēnum* için (şu anlama gelir): iyi şeylerin kaybı, bir fakir adam için: sefaletin kaybı, o kendi iyi istek(lerinin) gerçekleştiğini görecektir.

Eğer bir adam bulunduğu yerden uçar ve göğe doğru (yükseleirse): <bu> adama bir adam kaybettiği şeyi geri verir.

Eğer bir adamın erkeklik organı uzunsa: onun rakibi olmayacak.

Eğer bir adamın <erkeklik organı> anormal şekilde uzunsa: sahip olduğu şeyler kaybolacak.

Eğer bir adam kendi erkeklik organını öperse: onun emrettiği her ne varsa uyulacak/itaat edilecek; onun istediği hiçbir şeyi birisi alıkoyamayacak.

Eğer bir adam defalarca ülke iç(eris)inde seyahat ederse: üzüntüyü üzüntü takip eder.

Eğer bir adam defalarca ülkenin sınırları ötesine seyahat ederse: o saygın olur.

Eğer bir adam defalarca *milhu* taşırorsa: adamın tanrısı []

Eğer bir adam “açık/hafif” suya doğru defalarca yürürse: o basit bir dava ya da (hafif) bir hastalık başından geçecek.

Eğer bir adam devamlı olarak “şiddetli” suya doğru yürürse: zor bir dava ya da (tehlikeli) bir hastalık başından geçecek.

Eğer bir adam bir nehri ya da bir bataklığı geçer ve batarsa: ...

Eğer bir adam bir nehre batarsa []

(iki hasarlı satır ve kırık)

Süt. IV

Kırık ve hasarlı satırlar

Eğer bir adam []dan: bu adam [.... olacak] onun serveti [.... olacak]

Eğer bir adam [rüyasında] [göğe] yükselirse ve tan[rılar onu kutsarsa: bu adam] ölecektir.

Eğer bir adam [rüyasında] [göğe] yükselirse ve tanrılar [onu lanetlerse: bu adam uzun bir ömür yaşayacak.]

[Eğer bir adam] [rü]yasında ölümler diyarına inerse: zengin için [(onun anlamı daha da) zenginlik] fakir [için] (daha da) sefalet.

Eğer bir adam ölümler diyarına iner ve ölümler onu kutsarsa: bu adam ölecek ve [kendi] ü[lkesinde] gömülmeyecek.

Eğer bir adam ölümler diyarına inerse ve ölümler ondan dolayı çok sevinirse: zengin için [(onun anlamı)], bir *muşkēnum* için: acı.

Eğer bir adam ölümler diyarına iner ve ölümler onu lanetlerse: [] üzerine onu kutsayan biri olacaktır.

Eğer bir adam bir ölümlü öperse: o (davada) düşmanına karşı duracak.

Eğer bir ölümlü bir adamı öperse: ona yakın? biri [ölecek?]

Eğer bir [ölümlü insan] adamı: mal/varlık/servet kazanma.

Eğer bir adam [bir ölümlü] öperse ve onun dudağı []

Kırık satırlar

İlk sütun çeşitli hayvanlara dönüşmekle ilgilidir ve sonuç kısmı okunabilen iki satırda olumlu yorumlar bulunmamaktadır. Sonra rüyada kral ve boğayla dolaşma örnekleri yer almaktadır. Boğayla dolaşmak ve anlaşılamayan bir eylemin daha yapılması, insanoğlunun sahip olabileceği her şeyin elde edileceği şeklinde yorumlanmaktadır. Eki Mezopotamya'da boğanın kutsal bir hayvan sayılmasıyla bu alametin olumlu tabiri uyumludur. Daha önceki metinlerde bir şeyleri taşıma hakkında birçok satırın yer aldığını görmüştük ve burada da bir filiz taşıyan ve onu öpen rüya sahibinin hububat ve gümüş kazanacağı ancak filiz kucığında büyürse sahip olduklarını kaybedeceği belirtilmektedir. Topal ya da kör bir kimseyle ilgili rüyalarla ise daha önceki metinlerde karşılaşmamaktayız. Körlükle ilgili alamette yine zengin ve fakir ayrımının yapıldığını görmekteyiz. Bu sütun, post ve çeşitli elbiseler kuşanmayla ilgili örneklerle sona ermektedir ve genel olarak yorum kısımları eksiktir.

İkinci sütun daha önce de karşılaştığımız taşıma eylemi hakkındadır ve küçük bir çocuğun taşınması ile ilgili satırlar dışındakiler anlaşılır değildir. Rüya sahibinin karısının aldatacağına delalet eden ilginç bir rüya alameti dikkat çekicidir. Tek örneği burada geçen alamette hendeğe girilmesi söz konusudur. Diğer okunabilen satırda ise bir kimsenin başının kopması durumunda düşmanı tarafından rüya sahibinin kötülüğünün ortaya çıkarılacağı belirtilmektedir. Sonraki sütun ise bir hayvana, kızına ve kayınvalidesine gitmeyle ilgili hasarlı alametlerle başlamaktadır. Hayvana gitmenin evinin refahına işaret

ettiği söylenmektedir. Uçmakla ilgili satırlar yukarıda sunduğumuz diğer örneklerle uyumlu görünmektedir. Erkeklik organının uzun olması rakipsizliğe, anormal derecede büyük olması sahip olduklarını kaybetmeye ve öpmeye ilgili alamet de sözünün çiğnenemez olacağına yorulmaktadır. Ülke sınırlarından çıkma ve ülke içinde seyahatin yer aldığı alametler de üniktir. Nehirle ilgili örneklere daha önce rastlasak da hafif ve şiddetli sudan ilk kez bahsedilmektedir.

Metnin son sütunu, yabancı olmadığımız şekilde göğe yükselme ve ölüler diyarına inme hakkındaki alametlerle başlamaktadır. Kırık kısımlar muhtemelen yazar tarafından önceki metinlerden tamamlanmıştır. İki alamette yine zengin fakir ayrımı yapılmıştır ancak yukarıda değindiğimiz bir alamette ölüler diyarına inmesi uzun ömre işaret ederken burada öleceğine yorulan kısımlar bulunmaktadır. Ölü birini öpmenin düşmana karşı durmak ya da bir yakını kaybetmek gibi iki farklı şekilde değerlendirildiğini görmekteyiz. Susa tabletleri, genel olarak diğer rüya alametleri metinleriyle uyumluluk gösterse de ünik bazı alametler de içermektedir. Oppenheim eğer daha sonraki bir zamana ait ise Susa metninin bir alıntı olarak düşünülmesi gerektiğini söylemektedir. Fakat Geç Eski Babil Dönemi'nden kalma ise daha sonraki kâtipler tarafından seri oluşturmak için kullanılan bir küçük koleksiyonu temsil ettiğini belirtmektedir.³⁴⁷

3.2.3. MODERN RÜYA TABİRİ KİTAPLARIYLA OLAN BENZERLİKLER

Rüya alametlerinin yer aldığı bu metinlerde kayıtlı bazı yorumların günümüz rüya tabirleri ile çok benzer olduğunu görmekteyiz:

Zaqīqu Serisi³⁴⁸

Eğer onun idrarı (onun) cinsel organının önünde ya[yılırsa] ve duvar, sokak []: o erkek evlatlara sa[hip olur].

³⁴⁷ A. L. Oppenheim, 1956, s. 259.

³⁴⁸ Zaqīqu Serisi, Tab. VII, A.y. Süt. I st. 6'-16', A.y. Süt. II st. 4'.

Eğer onun idrarı (onun) cinsel organının önünde yayılır ve [tüm] sokakları dol[durursa?]: onun malı/serveti çalınacak ve [] şehre verilecektir.

Eğer onun idrarı (onun) cinsel organının önünde yayılır [ve] o idrarının önünde eğilirse: o bir erkek çocuk yapar ve o (oğul) kral olur.

Eğer o karısının idrarını içerse: bu adam bolluğa sahip olacak.

Modern Rüya Tabiri Kitabı³⁴⁹

Rüyada biri altını ıslatırsa ailede yeni doğum olacağı anlamına gelir.

Rüyada idrarın içilmesi gayri meşru kazanç elde etmek anlamına gelir.

Zaqīqu Serisi³⁵⁰

Eğer o göğe yükselirse: onun günleri kı[sa] olacak.

Modern Rüya Tabiri Kitabı³⁵¹

Eğer bir kimse rüyada uçar ve gözden kaybolursa onun ölümü anlamına gelir.

Bilinmeyen bir yerden uzak ve bilinmeyen başka bir yere uçmak ölüm anlamına gelir.

Tablet C³⁵²

Eğer o havalanır ve (bir defa) havalanırsa: önemli (bir kimse) için: onun iyi (şansı onu terkedecek), sıradan bir kimse için: onun kötü (şansı) onu terk edecek; [eğer] o hapisaneye atılırsa: o hapisaneden ayrılacak, o özgür olacak (o ışığı görecek), eğer o hastaysa: o (tekrar) iyi olacak.

Modern Rüya Tabiri Kitabı³⁵³

Eğer bir tutuklu rüyada uçtuğunu görürse hapisten kurtulacağı anlamına gelir.

³⁴⁹ M. M. Al-Akili, 1992, s. 456.

³⁵⁰ Zaqīqu Serisi, Tab. IX, Ö.y. Süt. I, st. 3.

³⁵¹ M. M. Al-Akili, 1992, s. 456.

³⁵² Zaqīqu Serisi Dışındaki Diğer Rüya Alametleri, Tablet C, A.y. Süt. II st. 25-26.

³⁵³ M. M. Al-Akili, 1992, s. 171-172.

Eğer hasta bir kimse rüyada havada uçtuğunu görürse o hastalıktan dolayı ölecek anlamına gelir.

Tablet A³⁵⁴

Eğer o bir sırtlanın etini yerse: kötülüğe yakalanma.

Eğer o bir ma[ym]unun etini yerse: o zorla kazançlar edinir.

Modern Rüya Tabiri Kitabı³⁵⁵

Eğer bir kimse rüyada bir sırtlan etini yediğini görse büyülenir ve bunu bilmez.

Rüyada maymun etinin yenilmesi depresyondan muzdarip olmak ve fakirleşmek ... anlamına gelmektedir.

Tablet B³⁵⁶

Eğer biri ona sirke verirse: o ağabeylere/erkek kardeşlere sahip olur.

Modern Rüya Tabiri Kitabı³⁵⁷

Rüyadaki sirke canciğer dostu temsil eder.

Bu örneklerin dışında da benzer yorumların bulunması mümkündür. Sadece modern rüya kitaplarının birinden faydalanarak elde ettiğimiz benzerlikler bile bu kitapların yararlandığı daha eski kaynakların kökeni hakkında fikir vermektedir. Kültür coğrafyamızda geçmişten bugüne sözel ya da yazılı olarak aktarılan rüya tabirlerinin halen kullanılıyor olması oldukça ilginçtir.

³⁵⁴ Zaqīqu Serisi Dışındaki Diğer Rüya Alametleri, Tablet A, Ö.y. Süt. II st. 3, Süt. II (K. 6663 + 8300) st. 10’.

³⁵⁵ M. M. Al-Akili, 1992, s. 219.

³⁵⁶ Zaqīqu Serisi Dışındaki Diğer Rüya Alametleri, Tablet B, A.y. Süt. II (K. 12525 + Sm 1562) st. 5.

³⁵⁷ M. M. Al-Akili, 1992, s. 461.

SONUÇ

Rüya türlerini, terimlerini ve tanrılarını ele aldığımız ilk bölümde haberci rüyalar kategorisine giren hem edebî-mitolojik hem de tarihî metinlerden örnekler incelenmiştir. Bunlar daha çok krallarla ve ülkeyle ilgili meseleler hakkındadır ve daha özel konularla ilgili olanlar çoğunlukla mektuplarda yer almaktadır. Tanrıların ya da tanrıçaların bizzat görünüp konuştuğu durumların yanı sıra başka kimseler üzerinden krallara mesaj ya da talimat gönderildiğine de şahit olmaktayız. Bu kimseler bazen genç bir çocuk ya da bir kadın bazen de bir din görevlisi/kâhin olabilmektedir. İleride gerçekleşecek olayların yanı sıra tanrıların desteği, isteği veya hoşnutsuzluğunun da yine haberci rüya vasıtasıyla bildirilmekte olduğunu görmekteyiz. Tanrı ya da tanrıçalar dışında herhangi bir insanın ya da ölmüş kimselerin rüyada görünüp bilgi verebildiği, Mari mektuplarından ve Nabonid'in rüyasında ölü kral Nabukadnezar'ın görünmesinden anlaşılmaktadır. Rüya görenlerin büyük çoğunluğu erkek olmasına rağmen Mari mektuplarındaki rüyalardan bir kısmını kadınlar görmüştür. Sembolik haberci rüyaların ise genel olarak edebî, tarihî-edebî ve mitolojik metinlerde yer aldığını görmekteyiz. Birkaç mektupta yorumu yapılmamış sembolik rüya örneği bulunmaktadır. Diğer rüyalar ise bir tanrıça ya da (Enkidu gibi) bir arkadaş tarafından yorumlanmaktadır. Haberci rüyalarda çoğunlukla tarihî ve tarihî-edebî türler söz konusudur. Sembolik rüyalar ise genellikle edebî ve mitolojik türlerde görülmektedir. Gelecekte haber veren bir diğer tür de rüya alametleridir. Bu türde rüyada görülen belirli bir eylemin neye işaret ettiği önemlidir. Gelecekte haber vermesinin yanı sıra insanların mevcut durumları hakkında bilgi veren alametler de bulunmaktadır. Diğer türlerden keskin hatlarla ayrılan belirti rüyaları ise gelecekle bir bağlantısı olmaksızın gören kimsenin ruhsal ve bedensel durumu hakkında bilgi vermektedir. Semptomlar daha çok korkunç rüyalar görmek, rüyalarda ölülerle

karşılaşmak ve görülen rüyaları unutmak olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun nedeni, kötü/korkunç rüya gören kimsenin ya tanrısı/tanrıçasının ondan yüz çevirmesi ya da ona başkaları tarafından büyü yapılmış olmasıdır. Rahatsızlıkların giderilmesi ve kişisel tanrı/tanrıçası ile hastayı barıştırmak, hatta kötü büyüyü gidermek için çeşitli ritüellerin yapıldığını ve bir takım efsunlu sözlerin okunduğunu görmekteyiz. Bu bölümde haberci rüyalar, sembolik haberci rüyalar, rüya alametleri ve belirti/semptom rüyaları şeklinde dört tür belirlenmiştir. Bu çalışmada ise diğerlerinden farklı olarak haberci rüyaların alt türleri olarak talimat/istek ve destekleme/cesaretlendirme rüyaları tespit edilmiştir. Ayrıca bilinen her rüya anlatısı ele alınarak bir tür altında değerlendirilmeye çalışılmıştır. İki ya da üç türe birden girebilecek ya da hiç bir türe tam olarak uymayan rüya kayıtlarının var olduğu da anlaşılmaktadır. Buna rağmen Oppenheim tarafından temelleri atılan mevcut rüya sınıflamasının Eski Mezopotamya rüyalarını ayrıştırmada büyük oranda başarılı olduğunu görülmektedir. Diğer yandan rüya için sınırlı sayıda kelime kullanılmakta ve rüya ile ilişkili başka kelimeler de bulunmaktadır. Rüya terimlerinden MA.MÚ/MU sadece Sumerce metinlerde geçmesine rağmen yine Sumerce olan MÁŠ.GI₆ kelimesi Akadca metinlerde daha çok karşımıza çıkmaktadır. II. Binyıl Akadca belgelerinde “rüya”nın Sumerogramlarından çok Akadcası *šuttu*'nun tercih edildiğini ve nadiren de *šuttu* yerine *tabrīt mūši* “gece görünmesi” ifadesinin kullanıldığını görmekteyiz. Tanrılara gelecek olursak Mamu ve Anzagar metinlerde oldukça az geçmekte fakat Sisig/Zaqīqu hakkında daha detaylı bilgiler bulunmaktadır. Zaqīqu bir rüya tanrısı olmasının yanında hem bir demon hem de her insanda bulunan ruh olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ruh sayesinde insanlar rüya âlemine gidebilmekte ve gelecek hakkında bilgilendirilmektedir. Günümüzdeki berzah inancına benzer görünen rüya âlemine gitmede ve büyük tanrılardan haber almada Zaqīqu aracı rolüyle karşımıza çıkmaktadır.

Rüya kayıtlarının incelendiği bir sonraki bölümde daha önce izlenmemiş bir yöntem tercih edilmiştir. Burada ilk bölümde rüya türlerini tespit ederken mesajın iletme yöntemi ve kaynağı dışında verilen haberin niteliğine bakılarak bir tasnif yapılmıştır. Böylelikle iyi haber veren, kötü haber ileten, talimat bildiren ve uyarıda bulunan rüyalar şeklinde kategoriler oluşturulmuştur. İyi haber veren rüyalar, gelecekle ilgili müjdecî rüyalar ile tanrıların destek ve cesaretlendirmelerini içeren rüyalar olarak iki alt sınıfa ayrılmıştır. Bu yolla benzer niteliğe sahip rüyalardaki paralellik ve farklılıklar tespit edilebilmektedir. Müjdecî rüyaların büyük çoğunluğunun edebî türlerde yer aldığını ve destekleme-cesaretlendirme rüyalarının ise genellikle tarihî belgelerde geçtiğini tespit etmekteyiz. Destekleme-cesaretlendirme rüyaları kral ve ülke ile ilgilidir ve büyük oranda seferlerle alakalıdır. Bu türün en eski örneği olan Akbabalar Steli'nde hem destekleme-cesaretlendirmede bulunmakta hem de bir müjde olarak gelecekteki zafer bildirilmektedir. Eski Mezopotamya'da bu stelin meydana getirildiği III. Binyıl'dan I. Binyıl'a kadar olan sürede, benzer şekilde tanrıların desteğinin bildirildiği birçok rüya kaydı bulunduğu şahit olmaktayız. Bu grupta bulunan ve Asurbanipal hakkında görülen rüyada mesajın bir tanrının kaidesindeki yazı ile iletilmesi ünîk bir örnektir. İlginç olan bir diğerk rüya, yine Asurbanipal ile ilgilidir ve kralın ordusu toplu olarak tanrıça İştar'ı görerek cesaretlendirilmiştir.

Tanrılar/tanrıçaların krallara hitaben yaptıkları uzun konuşmalar bulunmaktadır. Gudea, Ninğirsu karşısında hiç konuşmazken Utnapiştim, Ea ile konuşmaktadır. Nabonid'in kitabelerinde anlatılan rüyalarda kral bazen sadece dinlemekle yetinirken tanrı Marduk'un talimat verdiği bir rüyada tanrıya cevap vermektedir. Asurbanipal ile tanrıça İştar da karşılıklı konuşmaktadır ancak rüyayı gören kral değil bir kâhindir. Bir tanrının desteğini bildirmek için desteklediği kral yerine düşmanı olduğu krala görünmesi de ilginç ve eşsiz rüyalardan biridir ve yine Asurbanipal'in kitabelerinde anlatılmaktadır. Krallar dışındaki kimselerin de tanrılarla karşılıklı konuştuğuna şahit olmaktayız ve

genellikle bu rüyalar söz konusu kimselerin kişisel meseleleri hakkındadır. Konuşmak dışında tanrıların fiziksel temasta bulduklarını da metinlerden öğrenmekteyiz. Diğer yandan kâhinler, yöneticiler, kralın aile yakınları ya da sıradan insanların kral ve ülkeyle ilgili rüya görebildiğine tanıklık etmekteyiz. Rüyada çoğunlukla bir tanrı görülmektedir ve bazen bu sayı ikiye çıkabilmektedir. Gudea'nın rüyası ise bu anlamda tekdir ve üç tanrı ile bir tanrıça söz konusudur.

Tapınaklarının onarım ve inşasını talep eden tanrılar, isteklerinin gerçekleştirilmesi karşılığında iyi bir gelecek bahşedeceklerinin teminatını vermektedirler. Naram-Sin'in rüyasından anlaşıldığı kadarıyla tersi bir durum söz konusudur ve şehrin koruyucu tanrısı/tanrıçası kızar ve ülkeyi terk ederek çaresiz bırakır. Tapınak istekleri dışında sunu, heykel, hançer veya ülkenin gidişatıyla ilgili rapor da tanrılar tarafından talep edilmektedir. Talimat verilen rüyalarda tanrılar kendileri için bir takım isteklerde bulunmasına karşın tufan hikâyelerinde tüm insanlığın kurtulması amaçlanmaktadır. Tanrının sıradan bir kimseyi, ilgili kişilere iletmesi için verdiği talimatı bildirmemesi durumunda hastalandırarak cezalandırmaktadır. Her rüyada bir tanrı bulunmaz, bazen ölmüş kâhinler ve ölmüş bir kral ile herhangi biri görülebilir. Hatta bir adam, bir çocuğa koyulacak ismi rüyada bildirmektedir. Eski Mezopotamya'da bir rüyanın birçok insan tarafından aynı şekilde görülebileceğine ve belki de benzer içerikli rüyaların değişik zamanlarda farklı insanlar tarafından alınabileceğine inanılmakta olduğunu görmekteyiz. Hatta bir tanrının da rüya ile mesaj alabileceği gibi ilginç bir inanç bulunmaktadır. Gilgameş ve veliaht prens Kummâ örneklerinden rüya ile gökteki tanrılar meclisi ve ölüler diyarı gibi farklı âlemlere yolculuk edilebildiğini öğrenmekteyiz. Nabonid'in rüya içerisinde önceden gördüğü bir rüyasını, ölü kral Nabukadnezar'a anlatması ünik durumlardandır.

Rüya alameti serileri dışında kalan tabirlerin tamamı edebî içerikli metinlerde geçmektedir. Sembolik özellikler gösteren rüyaların yorumlanmasının yanı sıra verdiği

haber açık olmasına rağmen yorumlatılan örnekler de bulunmaktadır. Sembolik türdeki anlatıların rüya kısımları ile yorumlarına baktığımızda kurulan ince bağlantılar, edebî türler için son derece uyum göstermekte ve sembolik öğelerin gerçek hayata dair verdiği mesajların elde edilme yöntemi hakkında bilgi sağlamaktadır. Sembolik rüyaların yorumlanması ile daha çok Sumerce metinlerde karşılaşmaktayız.

Rüya alametleri serilerine baktığımızda rüyada yemek, içmek, uçmak, (bir şey) yapmak/üretmek, kusmak ve taşımak gibi fillerle yapılanlar hakkında bir takım yorumların yer aldığını görmekteyiz. Örneğin bu alametlerde et yemek yerine etin hangi hayvana ait olduğuna bağlı olarak farklı ve detaylı yorumlar yer almaktadır. Kâhinler için bir nevi el kitabı işlevi gören bu metinler içerisinde sadece kral için hazırlandığı anlaşılan tabletler bulunmaktadır. Bu durum, normal insanla kralın gördüğü rüyaların farklı değerlendirildiğini göstermektedir. Nitekim zengin ve fakir arasında bir ayrım gözetildiğine, aynı rüyanın zengin ve fakir için değişik şekilde yorumlandığına şahit olmaktayız. Hatta birkaç örnekte, hasta ve hapsedilmiş kimseler için ayrı alametler söz konusudur. Yeme ile ilgili kısımda yenilemez bazı hayvan ve nesnelere bulunduğunu görmekteyiz. Yenilebilir ya da yenilemez hayvanlar ve kısımları ile idrar gibi içilemeyen sıvılarla da karşılaşmaktayız. Sayılan yiyeceklerin birçoğunun gündelik hayattaki yiyecekler olarak düşünülmemesi gerektiği açıktır. Alametlerin sıralanışına bakacak olursak bu metinleri oluşturan kâtiplerin rüya alametlerini belirli bir düzene sokarak seri haline getirdikleri anlaşılmaktadır. Bir şey taşımak, suya girmek, hububat öğütmek, cinsel anlamda ilişmek, göğe çıkmak, ölümler diyarına inmek, idrarı farklı yerlere yapmak, çeşitli şehirlere gitmek ya da farklı hayvanlarla karşılaşmak gibi birçok alamet sınıflamaları yapılmıştır. Kötü çağrışım yapan örneklerin iyiye ve olumlu izlenim uyandıranların ise kötüye yorulabildiğini görmekteyiz. Hatta bazı satırlarda “rüyalar tersine çıkar” inancının varlığına işaret eden yorumlar yer almaktadır. Birkaç yorum, görülen şeyle uyumluluk arz etmektedir. Mesela kazma başı, baş kopması gibi kötü bir ölüm anlamına gelmektedir.

Diğer yandan tekerlekle ikiz çocuk sahibi olma arasındaki bağlantı muhtemelen o dönemde kullanılan at/savaş arabalarının iki tekerlekli olmasıyla ilişkilendirilmiştir. Diğer yandan sürgü, kapının açılmamasına yarayan bir nesne olarak da bir sırrın açığa çıkmamasına delalet etmektedir. Kalkanın koruyucu özelliğiyle sıkıntılardan kurtulmak da yine uyumlu görünmektedir. Alametler yazılırken cinas söz sanatının kullanıldığına da şahit olmaktayız.

Tüm bilgiler ışığında Eski Mezopotamya insanı için rüya son derece önemli ve kutsal bir olguydu diyebiliriz. Herkesin tanrılardan doğru bir rüya alamayacağı ya da tanrılarla karşılıklı konuşamayacağı anlaşılmaktadır. Kötü rüyaların etkisinden kurtulmak için bir takım ritüellerin yapılması gerektiğini ve kişisel tanrıların kötü rüyayı önleyen kutsal varlıklar olduğunu da öğrenmekteyiz. Rüya tanrıları dışında panteonda önde gelen tanrılar da rüyalarda başrolde görülebilmektedir. Rüya alametlerindeki bazı yorumların günümüz rüya kitaplarında aynı şekilde yer alması, rüyanın kötü etkisinden kurtulmak için akan suya anlatılması ya da kâğıda yazıp nehre atılması, (rüya) ruhunun berzah benzeri bir âlemine geçebilmesi ve bu çalışmada ele almadığımız istihare uygulamaları günümüz rüya inançları ile büyük benzerlikler göstermekte ve bu inançların kökenleri hakkında fikir vermektedir.

ÖZET

Eski Mezopotamya’da rüya ile ilgili bilgileri edindiğimiz belgeler tarihî, tarihî-
edebî, mitolojik ve alamet metinleridir. Çivi yazılı belgelerde rüya kelimesi için Sumerce
MA.MÚ ve MÁŠ.GI₆, Akadca *šuttu* ve *tabrīt mūši* gibi kelimeler kullanılmaktadır. Rüya
kayıtları kendi içerisinde haberci rüyalar ve belirti rüyaları olmak üzere iki ana türe
ayrılmaktadır. Alt türler ise haberci rüyalar, sembolik haberci rüyalar, rüya alametleri ve
septomatik/belirti rüyalarıdır. Rüyaların verdiği mesajın niteliği esas alınarak yapılan
tasnif sonucunda, iyi haber veren rüyalar (müjdecî rüyalar, tanrısal destek ve
cesaretlendirme rüyaları), kötü haber veren rüyalar, talimat rüyaları ve uyarı rüyaları gibi
başlıklar ortaya çıkmaktadır. Bu başlıklar altında incelenen belgelerden elde edilen
bilgiler rüyaların krallar, memleket meseleleri, destanlardaki kahramanlar, insanların
ölümü, bir çocuğa isim verme, tapınak veya sunu talep etme gibi konularla ilgili olduğu
görülmektedir. Metinlerde yer alan sembolik türdeki rüyaların yorumlandığı ve böylelikle
verdiği mesajın anlaşıldığı görülmektedir. Bazı rüyalarda ise tanrılar bizzat konuşarak
vermek istedikleri haberi iletmektedirler. Rüyalardan sorumlu tanrıların ve rüya
yorumcusu olarak anılan kâhinlerin var olduğu bilinmektedir. Ayrıca diğer tanrılar da bu
konuda önemli roller üstlenmiş gibi görünmektedir. Ele geçen belgeler içerisinde rüya
alametleri olarak bilinen seriler bulunmaktadır. Bu belgelere görülen şeylerin neye işaret
ettiği kaydedilmiştir. Asur Rüya Kitabı olarak anılan bu metinler, günümüz popüler rüya
kitaplarına benzemektedir.

SUMMARY

In ancient Mesopotamia, the documents from which we have acquired knowledge of the dream are historical, historical-literary, mythological, and divinatory texts. In cuneiform sources, terms such as Sumerce MA.MÚ and MÁŠ.GI₆, Akkadian *šuttu* and *tabrīt mūši* are used for the word “dream”. Ancient Mesopotamian dreams are divided into two main types as message and symptomatic dreams. The subtypes are message dreams, symbolic message dreams, dream omens, and symptomatic dreams. When the classification is made on the basis of the feature of the message given by dreams, categories are that dreams giving good news (heralding dream and dream of divine support and encouragement), ominous dream, instruction dream, and warning dream. According to the information obtained from the documents examined under these titles, it is seen that dreams are related to kings, national matters, heroes in epics, and death of people, naming a baby, restoring temples or offerings of gods. It is seen that symbolic dreams in the texts are interpreted and thus their messages can be understood. In some dreams, the gods speak to the dreamer personally and convey the news they want to give. It is known that there are gods responsible for dreams and diviners so-called dream interpreters. In addition, other great gods also played important roles in this matter. Current cuneiform sources include series known as dream omens. These documents include what the things seen in the dream meant. Texts, called the Assyrian Dream Book, are similar to today’s popular dream books.

KAYNAKÇA VE KISALTMALAR

- Abusch, T., 1999, "Witchcraft and the Anger of the Personal God", Ed. Tzvi Abusch ve Karel van der Toorn **Mesopotamian Magic: Textual, Historical, and Interpretive Perspectives. Ancient Magic and Divination, vol. 1.** Groningen: Styx, s. 83-121.
- Abusch, T., Daniel S., (2016) **Corpus of Mesopotamian Anti-witchcraft Rituals, vol. 2. Ancient Magic and Divination 8/2.** Leiden: Brill.
- Abusch, T., Daniel, S., (2011) **Corpus of Mesopotamian Anti-witchcraft Rituals, vol. 1. Ancient Magic and Divination 8/1.** Leiden: Brill.
- Adalı, Selim F., (2009), **Ummān-manda and its Significance in the First Millennium B. C.**, doctor of Philosophy, Faculty of Arts, Department of Classics and Ancient History, University of Sidney.
- Alster, B., (1972), **Dumuzi's dream. Aspects of oral poetry in a Sumerian myth. Mesopotamia, Copenhagen Studies in Assyriology 1,** Copenhagen: Akademisk Forlag.
- Annus, A., 2010, "On the *Beginning and Continuities of Omen Sciences in the Ancient World.*" In ed. Amar Annus, **Divination and Interpretation of Signs in the Ancient World,** Chicago: the Oriental Institute of the University of Chicago, s. 1-18.
- Annus, A., Lenzi, A. ve Parpola, S. (Editör), (2010), **Ludlul bēl nēmeqi: The Standard Babylonian Poem of the Righteous Sufferer,** Helsinki/Winona Lake: The Neo-Assyrian Text Corpus Project.
- Arnold, Bill T., (2005), **Who were the Babylonians?,** Leiden, Boston, Brill.
- Battenfield, James R., 1971, "Atra-Hasis: A Survey", **Grace Theological Journal, 12/2,** s. 7-9.

- Black, J., Cunningham G., Robson, R. ve Zólyomi, G., (2004), **The Literature of Ancient Sumer**, Oxford University Press.
- Black, Jeremy B. Et al., (1998-2006), **The Electronic Text Corpus of Sumerian Literature**, Oxford: University of Oxford.
- Bottéro, J., (2003), **Religion in ancient Mesopotamia**, Trans. by Teresa Lavender Fagan, The University of Chicago Press: Chicago and London.
- Bottéro, J., (2013b), **Gılgamış Destanı: Ölmek İstemeyen Büyük İnsan**, Çev. Orhan Suda (5. Baskı), Yapı Kredi Yayınları.
- Brisch, N. M., (2007), **Tradition and Poetics of Innovation, Sumerian Court Literature of Larsa Dynasty (c. 2003-1763)**, Münster, Ugarit-Verlag.
- Butler, Sally Ann L., (1998), **Mesopotamian Conceptions of Dreams and Dream Rituals**, Münster: Ugarit-Verlag.
- Cagni, L., (1969), **L'epopea Di Erra**, Istituto Di Studi Vicino Oriente, Università Di Roma.
- Cavigneaux, A., Al-Rawi, F. N. H., (2000), **Gilgameš et la Mort. Texts de Tell Haddad VI, avec un appendice sur les textes funéraires sumériens. Cuneiform Monographs 19**, Groningen: Styx Publications.
- Charpin, D., 2011, "Patron and Client: Zimri-Lim and Asqudum the Diviner", in K. Radner and E. Robson (eds.), **The Oxford Handbook of Cuneiform Culture**, Oxford, s. 248-269.
- Clay, Albert T., (1915), **Miscellaneous Inscriptions in the Yale Babylonian Collection, Yale Oriental Series, Babylonian Series Vol. I**, New Haven: Yale University Press, London: Humphrey Milford, Oxford University Press.

- Cogan, M., 2014, "The Author of Ashurbanipal Prism A (Rassam): An Inquiry into his Plan and Purpose, with a note on Persona", **Orient**, C. 49, s. 69-83.
- Cooper, Jerrold S. (1983), **The Curse of Agade**, Baltimore, London: The John Hopkins University Press.
- Cooper, Jerrold S., Wolfgang H., 1983, "The Sumerian Sargon Legend", **Journal of the American Oriental Society**, C. 103, s. 67-82.
- De Zorzi, N., 2009, Bird Divination in Mesopotamia New Evidence from BM 108874", **KASKAL**, Vol. 6, s. 85-135.
- Durand, J.-M., (1988), **Archives Épistolaires de Mari, I/1. ARM 26/1**, Paris: Éditions Recherche sur les Civilisations.
- Edzard, Dietz O. (1997), **Gudea and His Dynasty. The Royal Inscriptions of Mesopotamia. Early Periods 3, 1**, Toronto, Buffalo, London: University of Toronto Press.
- Eren, M., 2010, "Sembol Dilinin Bir Örneği Olarak Rüyalar: Türk Kültüründe Ölümeye Yorulan Rüyalar", **Turkish Studies**, C. 5 S.4, s. 1074-1099.
- Ermidoro, S., 2016, "Eating and Drinking in Dreams, Tablet A of Assyrian 'Dream Book'", in eds. P. Coro, Elena Devecchi, Nicla De Zorzi, Massimo Maiocchi with collaboration of Stefania Ermidoro and Erica Sacarpa, **Libiamo ne' lieti calici, Ancient Near Eastern Studies Presented to Lucio Milano on Occasion of his 65th Birthday by Pupils, Colleagues and Friends**, AOAT 436, Münster, Ugarit-Verlag, s. 161-179.
- Finkel, I. L., 1983, "The Dream of Kurigalzu and the Tablet of Sins", **Anatolian Studies**, C. 33, 75-80.
- Foster, Benjamin R., (2005), **Before the Muses, An Anthology of Akkadian Literature**, (Third edition), Maryland: Bethesda.

- Frayne, Douglas R., (2008), *The Royal Inscriptions of Mesopotamia volumes: Presargonic Period (2700–2350 BC) [RIME I]*, Toronto: University of Toronto Press.
- Geller, M. J., (2010), **Ancient Babylonian Medicine: Theory and Practice**, Malden, Mass.: Wiley-Blackwell.
- Geller, M. J., (1985), **Forerunners to Udug-Hul, Sumerian Exorcistic Incantations. Freiburger Altorientalische Studien 12**, Stuttgart: Franz Steiner Verlag.
- George, A. R., Al-Rawi F. N. H., 1996, “Tablets from the Sippar Library VI. Atra-ḥasīs”, **Iraq C. 58**, s. 147-190.
- George, Andrew R., (2003), **The Babylonian Gilgamesh Epic: Introduction, Critical Edition and Cuneiform Texts. 2 vols**, Oxford: Oxford University Press.
- George, Andrew R., (2009), **Babylonian Literary Texts in the Schøyen Collection, CUSAS 10**, CDL Press: Bethesda, Maryland.
- George, Andrew R., (1999), **The Epic of Gilgamesh. The Babylonian Epic Poem and Other Texts in Akkadian and Sumerian**, Harmondsworth, Middlesex: Allen Lane The Penguin Press, 1999.
- Hallo, W. W., 1983, “Lugalbanda Excavated”, **Journal of the American Oriental Society, C. 103 S. 1, Studies in Literature from the Ancient Near East, by Members of the American Oriental Society, Dedicated to Samuel Noah Kramer**, s. 165-180.
- Hallo, W. W., 2003, “Letter-Prayer of King Sin-iddinam to Nin-Isina (1.164)”, Ed. Hallo, William W., **The Context of Scripture, I: Canonical Compositions from the Biblical World**, Leiden, New York, Köln: Brill, s. 532-534.

- Heimpel, W., (2003), **Letters to the King of Mari: A New Translation, with Historical Introduction, Notes, and Commentary. Mesopotamian Civilizations 13**, Winona Lake, Ind.: Eisenbrauns.
- Hoffman, C., 2004, “Dumuzi’s Dream: Dream Analysis in Ancient Mesopotamia”, **Dreaming**, C. 14, S. 4, s. 240-251.
- Horowitz, W., (1998), **Mesopotamian Cosmic Geography**, Mesopotamian Civilizations 8, Winona Lake: IN Eisenbrauns.
- Huehnergard, J., (2011), **A Grammar of Akkadian** (Third Edition), Indiana: Winona Lake, Eisenbrauns.
- Jacobsen, T., (1963), “Ancient Mesopotamian Religion: The Central Concerns”, **Proceedings of the American Philosophical Society**, Vol. 107, No. 6, s. 473-484.
- Jacobsen, T., (1976), **The Treasures of Darkness. A History of Mesopotamian Religion**, New Haven, London: Yale University Press, 1976.
- Kahya, Ö., (2013), **Sumerce Metinlere Göre Eski Mezopotamya’da Öteki Dünya Anlayışı**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kahya, Ö., 2018, “Ölüm Sonrası Hayat: Sumerce Metinlerde Öteki Dünya”, **Tarih Araştırmaları Dergisi**, C. 37, S. 63, s. 49-76.
- Kahya, Ö., 2019, “Eski Asurca Belgelerde Ruhlar”, **Mavi Atlas**, C. 7, S. 1, s. 309-321.
- Katz, D., (2003), **The Image of the Netherworld in the Sumerian Sources**, Bethesda: CDL Press.
- Katz, D., 2010, “The Naked Soul: Deliberations on a Popular Theme”, **Gazing on the deep**, Bethesda: CDL Press, s. 107-120.

- Klein, J. (1981), **Three Šulgi Hymns, Sumerian Royal Hymns Glorifying King Šulgi of Ur**, Bar-Ilan University Press.
- Klein, J. 1982, “Klein, Jacob, ‘Personal God’ and Individual Prayer in Sumerian Religion”, **Archiv für Orientforschung**, Beiheft 19, s. 295-306.
- Klein, J., 2003, “Sumerian Canonical Compositions. C. Individual Focus. 4. Pious Sufferer Compositions: ‘Man and His God’ (1.179)”, Ed. Hallo, William W., **The Context of Scripture, I: Canonical Compositions from the Biblical World**, Leiden, New York, Köln: Brill, s. 573-575.
- Kramer, S. N., 1944, “Death of Gilgamesh”, **Bulletin of the American Schools of Oriental Research**, C. 94, s. 2-12.
- Kramer, S. N., 1951, “‘Inanna’s Descent to the Nether World Continued and Revised’ Second Part, Revised Edition of Inanna’s Descent to the Nether World”, **Journal of Cuneiform Studies**, C. 5, s. 1-17.
- Kramer, S. N., 1967, “The Death of Ur-Nammu and His Descent to the Netherworld”, **Journal of Cuneiform Studies** 21, s. 104-122.
- Kramer, S. N., 1983, “The Sumerian Deluge Myth: Reviewed and Revised”, **Special Number in Honour of the Seventy-Fifth Birthday of Dr. Richard Barnett, Anatolian Studies**, C. 33, s. 115-121.
- Kramer, S. N., (2002), **Sümerler, Tarihleri, Kültürleri ve Karakterleri**, (çev. Ö. Buze), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Krippner, S., Fariba B., André P. de Carvalho, (2002), **Extraordinary dreams and how to work with them**, Albany: SuNy Press.
- Lambert, W. G., Millard, A. R., (1969), **Atra-hasīs: The Babylonian Story of the Flood (with ‘The Sumerian Flood-story’ by M. Civil)**, Oxford: Clarendon Press.

- Lambert, W. G., (1996), **Babylonian Wisdom Literature**, Winano Lake, Indiana Eisenbrauns.
- Livingstone, A., (1989), **Court Poetry and Literary Miscellanea, SAA III**, Helsinki University Press.
- Mander, P., 2000, "General Considerations on Main Concerns in the Religion of Ancient Mesopotamia.", in ed. S. Graziani, **Studi in Memoria di P. L. G. Cagni**, Vol. 2, Naples: Istituto Universitario Orientale.
- Maul, Stefan M., (1994), **Zukunftsbewältigung. Eine Untersuchung altorientalischen Denkens anhand der babylonisch-assyrischen Löserituale (Namburbi), Baghdader Forschungen Band 18**, Mainz.
- Nakata, I., 2011, "The God Itūr-Mēr in the Middle Euphrates Region during the Old Babylonian Period", **RA 105**, s. 129-136.
- Nissinen, M., (2003), **Prophets and Prophecy in the Ancient Near East**, Atlanta, Society of Biblical Literature.
- Noegel, S., (2007), **Nocturnal Ciphers: The Allusive Language of Dreams in the Ancient Near East, American Oriental Series, 89**, New Haven: American Oriental Society.
- Noegel, S., 2001, "Dreams and Dream Interpreters in Mesopotamia and in the Hebrew Bible (Old Testament)", In Kelly Bulkeley, ed., **Dreams and Dreaming: A Reader in Religion, Anthropology, History, and Psychology**, Hampshire, UK: Palgrave-St. Martin's Press, s. 45-71.
- Oppenheim, A. L., (1956), **The Interpretation of Dreams in the Ancient Near East, With a Translation of an Assyrian Dream Book**, Philadelphia: American Philosophical Society.

- Oshima, T., (2014), **Babylonian Poems of Pious Sufferers. Ludlul Bēl Nēmeqi and the Babylonian Theodicy. Orientalische Religionen in der Antike 14**, Tübingen: Mohr Siebeck.
- Öz, E., (2015), “Eski Mezopotamya’da Hukuk Kurallarının Oluşumu Sürecinde Adalet Anlayışı ve Bazı Hukuki Sorunların Çözümünde Nehir/Su Ordali Uygulaması”, eds. İ. Albayrak – H. Erol – M. Çayır, **Cahit Günbbattı’ya Armağan**, Ankara, s. 185-202.
- Parpola, S., (1993), **Letters from Assyrian and Babylonian Scholars, SAA 10**, Helsinki: Helsinki University Press.
- Pongratz-Leisten, B., 2010, “From Ritual to Intertext: A New Look on the Dreams in Ludlul Bēl Nēmeqi”, in eds. Philip Alexander-Armin Lange-Renate Pillinger, **In the Second Dergree: Paratextual Literature in Ancient Near East and Ancient Mediterranean Culture and Its Reflections in Medieval Literature**, Leideon, Boston, Brill, s. 139-158.
- Ritter, Edith K., Wilson, J. V. K., 1980, “Prescription for an Anxiety State: A Study of BAM 234”, **Anatolian Studies**, C. 30, s. 23-30.
- Sanders, Seth L., 2009, “The First Tour of Hell: From Neo-Assyrian Propaganda to Early Jewish Revelation”, **Journal of Ancient Near Eastern Religions**, C. 9, S. 2, s. 151-169.
- Sasson, Jack M., (2015), **Mari Archives: An Anthology of Old Babylonian Letters**, Winona Lake, Ind.: Eisenbrauns.
- Schaudig, H., (2001), **Die Inschriften Nobonids von Babylon und Kyros' den Grossen. AOAT 256**, Münster: Ugarit-Verlag.

- Scurlock, J., (2005), **Diagnoses in Assyrian and Babylonian Medicine: Ancient Sources, Translations, and Modern Medical Analyses**, Urbana-Chicago, University of Illinois Press.
- Scurlock, J., (2006), **Magico-Medical Means of Treating Ghost-Induced Illnesses in Ancient Mesopotamia. Ancient Magic and Divination III**, Leiden: Brill/Styx.
- Soysaldı, İ., 2010, “Muhyiddin Muhammed B. Süleyman B. Said (788/1386)'Nin “Kitabu'r- Rahme Fi Beyâni Âlemi'l- Berzah” Adlı Eserinde Ruh Berzah Âlemi İlişkisi”, **e-Journal of New World Sciences Academy**, C. 6, S. 3., s. 559-577.
- Starr, I., (1990), **Queries to the Son God: Divination and Politics in Sargonid Assyria, SAA IV**, Helsinki University Press.
- Suter, C. E., (2000), **Gudea's Temple Building: The Representation of an Early Mesopotamian Ruler in Text and Image**, Groningen: Styx Publications.
- Van De Mieroop, M., (2005), **King of The Babylon, A Biography**, Oxford: Blackwell Publishing.
- Vanstiphout, H., (2003), **Epics of Sumerian Kings: The Matter of Aratta, Society of Biblical Literature**, Atlanta.
- Veldhuis, N., 2001, “The Solution of the Dream: A New Interpretation of Bilgameš' Death”, **Journal of Cuneiform Studies**, C. 53, s. 133-148.
- Wilcke, V. C., 1986, “Dagan-nahmis Traum”, **Die Welt des Orientes**, C.17, s. 11-16.
- Yuhong W., 2001, “Rabies and Rabid Dogs in Sumerian and Akkadian Literature”, **Journal of the American Oriental Society**, C. 121, S. 1, s. 32-43.
- Zgoll, A., (2006), **Traum Und Welterleben Im Antiken Mesopotamien: Traumtheorie Und Traumpraxis Im 3.-1. Jahrtausend V. Chr. Als Horizont Einer Kulturgeschichte Des Träumens**, Münster: Ugarit.

Zgoll, A., 2013, “Dreams as Gods and Gods in Dreams. Dream-Realities in Ancient Mesopotamia from the 3rd to the 1st Millennium B.C., **He Has Opened Nisaba's House of Learning: Studies in Honor of Åke Waldemar Sjöberg on the Occasion of His 89th Birthday on August 1st 2013**, Brill, s. 299-313.

Zgoll, A., 2017, “The Creation of the First (Divinatory) Dream and Enki(g) as the God of Ritual Wisdom”. **Ash-sharq**, C.1, S.1, s. 155–161.

Kısaltmalar

AOAT Alter Orient und Altes Testament (Kevelaer/Neukirchen-Vluyn 1969 ff.); S = Sonderreihe (1971 ff.).

ARM Archives royales de Mari.

Babylon 7 The Inscriptions of the Neo-Babylonian Dynasty, <http://oracc.museum.upenn.edu/ribo/babylon7>, Web. 11.03.2019.

BIN Babylonian Inscriptions in the Collection of J. B. Nies (New Haven 1917 ff.)

BM Museum siglum of the British Museum, London.

CAD The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago, Chicago, 1956vd.

CBS Museum siglum of the University Museum in Philadelphia (Catalogue of the Babylonian Section).

CDA Black, J.; G. A., Postgate, N., (2000), A Concise Dictionary of Akkadian, Wiesbaden.

ePSD Tinney, S., Et al., (2006), The Electronic Pennsylvania Sumerian Dictionary(<http://psd.museum.upenn.edu/epsd/index.html>, Web. 14.01.2019.

- ETCSL Black, Jeremy B. Et al., (1998-2006) The Electronic Text Corpus of Sumerian Literature, Oxford, <http://etcsl.orinst.ox.ac.uk/>, Web. 11.12.2018.
- RIME The Royal Inscriptions of Mesopotamia, Early Periods (Toronto 1990ff).
- RINAP 5 The Royal Inscriptions of Ashurbanipal and His Successors, <http://oracc.museum.upenn.edu/rinap/rinap5/corpus/>, Web. 25.02.2019.
- SAA State Archives of Assyria (Helsinki 1987 ff.).
- YOS Yale Oriental Series, Babylonian Texts (New Haven 1915 ff.).

İNDEKS

- Adad, 16, 29, 45, 69, 139, 157, 158, 170, 207, 218
Adam ve Tanrısı, 33, 34
Addu-dūri, 18, 19, 28, 31, 159, 167, 168, 170, 172, 174, 176
Akad, 20, 44, 95, 109, 110, 111, 132, 164
Akad'ın Lanetlenmesi, 20, 44, 110, 132, 164
Akbabalar Steli, 12, 59, 80, 293
Allatu, 179
Ammiditana, 16
Annunitum, 16, 18, 24, 27, 156, 168, 169
Anu, 5, 60, 62, 63, 64, 138, 144, 202, 203, 204
Anunnakiler/Anunnalar, 105, 185
Anzagar, 50, 135, 292
Anzū, 29, 30, 117, 123, 128, 129, 131, 184, 185, 194
Apsū, 22, 141, 145
Asarhaddon, 17, 24, 59, 95
Asur (tanrı), 5, 13, 59, 86, 87, 88, 186
Asurbanipal, 13, 14, 23, 45, 47, 52, 57, 59, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95, 154, 155, 169, 209, 293
Atra-hasīs, 4, 21, 135, 137, 138, 139, 140, 141, 146, 304
Bēl, 17, 24, 37, 45, 52, 74, 95, 96, 170, 177, 178, 306
Bēlet-bīri, 19, 24, 170
Bēlet-Ekallim, 28, 168, 176, 177
büyü, 32, 36, 37, 77, 78, 79, 243, 245, 263, 267, 285, 292
Dagan, 17, 18, 19, 24, 28, 31, 41, 71, 96, 149, 150, 159, 161, 163, 165, 168, 169, 173, 174, 307
Dumuzi, 21, 26, 30, 46, 103, 104, 106, 107, 108, 109, 119, 196, 198, 199, 299, 303
Dumuzi'nin Rüyası, 26, 46, 106, 109, 196
durugörü, 21, 37
Ea, 3, 5, 21, 23, 28, 37, 63, 137, 145, 146, 293
Eannatum, 12, 23, 59, 80, 81, 82, 85
efsunlu sözler, 33, 36, 50, 79, 292
Elam, 13, 14, 23, 59, 71, 89, 91, 93, 283
Enki, 3, 4, 16, 20, 23, 97, 102, 104, 105, 106, 135, 137, 138, 139, 141, 146, 196, 207, 308
Enkidu, 28, 29, 30, 53, 54, 58, 59, 60, 64, 65, 66, 67, 69, 85, 104, 105, 115, 117, 119, 141, 200, 203, 204, 205, 206, 207, 258, 291
Enlil, 5, 16, 20, 21, 32, 50, 63, 102, 105, 110, 111, 118, 123, 128, 132, 135, 137, 138, 139, 144, 145, 146, 154, 204, 213
Enmerkar, 16, 133
Enūma Eliš, 4
Ereškigal, 30, 106, 119, 179, 183, 184, 187
Erra Destanı, 47
Esagila, 52, 178
Eštar Bišra, 28, 168
eṭemmu, 39, 54
galla-demonları, 107, 109, 119, 199
Geštinanna, 26, 30, 108, 109, 197, 198, 199
Giges, 13, 23, 86, 87
Gilgameš, 20, 21, 24, 28, 29, 30, 31, 37, 44, 45, 46, 51, 53, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 66, 67, 68, 83, 85, 97, 101, 102, 103, 104, 105, 109, 115, 120, 137, 139, 141, 144, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 258, 294, 300
Gilgameš Destanı, 22, 29, 45, 53, 56, 57, 58, 60, 61, 63, 66, 83, 109, 115, 139, 141, 200, 201, 203
Gilgameš Enkidu ve Ölüler Diyarı, 51
Gilgameš'in Ölümü, 20, 37, 44, 46, 51, 97, 208
Gudea, 6, 10, 15, 16, 25, 26, 30, 31, 44, 46, 93, 95, 120, 121, 124, 128, 130, 131, 132, 154, 164, 193, 195, 293, 301, 307
Hammurabi, 71
Humbaba/Huwawa, 28, 29, 53, 58, 59, 67, 69, 83, 85, 102, 104, 205, 206, 207
İddiyatum, 71
İkrub-El, 163, 165
İlan-şura, 152

Īnanna, 3, 5, 20, 27, 34, 49, 106, 109,
 110, 111, 114, 132, 133, 196, 208
 Īštar, 3, 5, 13, 14, 23, 47, 59, 90, 91, 92,
 93, 155, 168, 186, 217, 226, 274, 275,
 293
 kader, 5, 93, 124, 195
 kişisel tanrı, 20, 33, 39, 292
 kötü ruh kovucu, 77, 78, 79, 254
 Kummâ, 45, 47, 179, 180, 183, 184, 187,
 188, 294
 Kurigalzu, 45, 52, 174, 177, 178, 179,
 301
 Lagaš, 5, 12, 25, 59, 80, 81, 120, 129,
 221
 Larsa, 34, 133, 157, 300
 Ludlul Bēl Nēmeqi, 37, 38, 45, 47, 74,
 306
 Lugalbanda, 16, 46, 48, 50, 120, 133,
 134, 135, 302
 Lugalbanda Dağ Mağarasında, 16, 46,
 48, 49, 50, 133
 MA.MÚ/Mamu, 45, 51, 292, 297, 298
 Marduk, 5, 15, 16, 17, 23, 37, 43, 47, 54,
 58, 59, 74, 78, 79, 88, 95, 96, 154, 177,
 178, 191, 293
 Mari, 10, 12, 13, 18, 19, 24, 27, 30, 31,
 41, 45, 57, 58, 70, 71, 120, 146, 149,
 150, 152, 158, 159, 165, 166, 168,
 169, 174, 175, 191, 208, 291, 301,
 303, 306, 308
 Mār-Īssar, 17, 24, 59, 95, 97
 MĀŠ.GI₆, 43, 44, 45, 46, 48, 63, 75, 76,
 86, 87, 88, 90, 91, 156, 157, 158, 177,
 180, 189, 190, 211, 219, 292, 297, 298
munattu, 47
 Nabonid, 14, 15, 16, 23, 45, 90, 120, 132,
 153, 154, 155, 157, 158, 164, 172,
 174, 190, 191, 192, 291, 293, 294
 Nabû, 5, 52, 88, 94, 95, 178
 Nabukadnezar, 15, 172, 190, 191, 291,
 294
 Namburbi, 5, 79, 305
 Namtar, 101, 184
 Namtartu, 184
 Nanna, 5, 13, 71
 Nanše, 5, 15, 25, 26, 30, 123, 131, 193,
 194, 196
 Narām-Sin, 20
 Nergal, 119, 184, 185, 186, 187, 188
 Ningal, 158
 Ningirsu, 6, 10, 12, 15, 24, 25, 44, 80, 81,
 82, 85, 93, 120, 121, 127, 128, 131,
 132, 194, 195, 196, 293
 Ningišzida, 21, 25, 59, 103, 155, 104,
 194, 196
 Ninhursag, 4, 16, 135, 137
 Nin-Īsina, 34
 Ninlil, 49
 Ninmah, 5
 Ninsun, 28, 30, 104, 202, 203, 204
 Nintu, 5
 Ninurta, 21, 144
 Nusku, 158
 ölümler diyarı/öteki dünya, 4, 119, 188,
 294
 ruh, 4, 32, 38, 39, 40, 42, 43, 52, 54, 55,
 94, 102, 150, 172, 184, 187, 219, 254,
 255, 291, 292, 296, 307
šabrû, 14, 23, 47, 91, 92
 Sadarnunna, 158
 Šakkan, 119
 Šamaš, 5, 14, 16, 29, 36, 37, 39, 50, 51,
 53, 59, 69, 85, 88, 89, 115, 120, 133,
 155, 170, 183, 186, 187, 188, 192,
 196, 206, 212, 213
 Samettar, 17, 161
 Sargon, 27, 30, 46, 112, 113, 114, 208,
 301
 Sargon ve Ur-Zababa, 27
šēdu-demonu, 184, 253
 seher vakti/şafak, 47
 SISIG/Sisig, 51, 52, 53, 103, 292
 Šibtu, 13, 73
 Šimatum, 17, 152
 Sin, 5, 14, 15, 16, 20, 24, 44, 59, 89, 110,
 111, 120, 154, 156, 157, 158, 190,
 191, 192, 294, 302
 Sin-iddinam, 34, 302
 Šubši-mešrê-Šakkan, 38, 58, 74, 75, 78,
 79
 Sumerce Tufan Hikâyesi, 22, 46, 135,
 137, 139
 Šuruppak, 22, 135, 144
šuttu, 43, 45, 46, 48, 75, 292, 297, 298
tabrît mūši, 46, 184, 292, 297, 298
 Terqa, 17, 19, 149, 150, 159, 161, 163,
 165
 toplu rüya, 23, 155
 tufan, 5, 21, 28, 102, 120, 135, 137, 139,
 141, 144, 146, 294
 Udug-hul/ *utukkū lemnūtu*, 42, 184
 Ummanaldašu, 14, 89, 91

Urnintinugga, 74, 78, 79
Uruk, 16, 28, 61, 62, 64, 67, 95, 107,
115, 133, 157, 204
Ur-Zababa, 27, 30, 46, 112, 113, 114,
208
Utnapištim, 5, 21, 23, 28, 115, 135, 141,
144, 146, 155, 207, 293
Utu, 5, 50, 51, 82, 103, 129
uyku, 26, 46, 53, 56, 69, 85, 186, 195

Zangara, 16, 24, 50, 120, 134, 135
Zaqīqu, 31, 32, 50, 52, 53, 55, 94, 95,
178, 211, 225, 288, 289, 290, 292
zaqīqu-ruhu, 53, 54, 55
Zimri-Lim, 13, 17, 18, 19, 24, 28, 58, 71,
73, 96, 120, 149, 150, 152, 158, 161,
163, 168, 170, 172, 174, 176, 208, 300
Ziusudra, 5, 21, 23, 102, 104, 135, 136,
137

